

حجاب

ناسنامه‌ی ئافره‌تی ئیمانداره

مه‌لا ظاهر حسن حاجی نادر که له‌باشی

چاپی یه‌که‌م

١٤٣٤ کۆچی - ٢٠١٣ زاینی

منتدی اقرأ الثقافی

www.igra.ahlamontada.com

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

حيجاب

ناسنامه‌ی ئافره‌تی ئیمانداره

حیجاب

ناسنامهی ئافرهتی ئیمانداره

چاپی یه‌که‌م

۲۰۱۳ز

۱۴۳۴ک

ناوی کتیب : حېجاب ناسنامه‌ی نافرته‌ی نیمانداره

نوسینی : مه‌لا طاهر حسن حاجی نادرکه‌له‌باشی

ژماره‌ی سپاردن : (۱۲۴۲) ی سالی (۲۰۱۳)

ژماره‌ی چاپ : یه‌که‌م

چاپخانه : سیما

نه‌خشه‌سازی به‌رگ : مه‌ریوان فتاح

تایپ : هاوړنیز علی، محمد صابر، هاوکار ناوات

نه‌رگی له‌چاپدانی : به‌شی کومه‌لایه‌تی خیرخوازی لقی پیرمه‌گرونی یه‌کگرتووی

نیسلامی کوردستان

پىشكەشە.....

پىشەكى.....

بەشى يەكەم

ئىقى يەكەم : پىنئاسەنى پۇشاكى شەرىى .

ئىقى دووم : بەلگەكانى واجب بوونى پۇشاكى شەرىى (ھىجاب الشرىى)

يەكەم : بەلگەكان لە قورئانى پىرۇزدا .

دووم : بەلگەكان لە سونەتنى پىنقەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) .

سى يەم : ھەلۈستى مەھابەكان لەم بارمىيەو .

ئىقى سى يەم : ئاومكانى پۇشاكى شەرىى لە قورئانى پىرۇزدا .

يەكەم : لىياس

دووم : خىمار

سى يەم : جىباب

چوارم : ئىباب

بەشى دووم :

يەكەم : مەرجەكانى پۇشاكى شەرىى

دووم : بەلگەكانى دەرغىسى دەم و چاۋ .

بەشى سى يەم ..

ئىقى يەكەم : خۇجوانكردن و خۇپازاندنەو (التبروج) .

ا : لە رووى شەرىى يەو :

يەكەم : جل و بەرگ و پۇشاك .

دووم : ماددەكانى خۇجوانكردن لەش وكو (خشل و خرخال) .

سى يەم : ماددەكانى خۇجوانكردن وەكو ئارايشت و سوراۋ سىپاۋ .

چوارم : ماددەكانى خۇجوانكردن وەكو (برۇ بارىك كردن و گۆرىنى برۇۋ برۇنگەكان و نىنۇكەكان) .

پىنچەم : ھەرامە ئافرىقىسى مۇسلمان

شەھىم : يەككى ئەمۇ شتائەنى كە ئەمىرۇ بۇتە عادەت و زۇرىمى ئافرىتى مۇسلمان دەپكەت ئەومىيە
كە ئافرىت دەست و پە نەجەو كۆلم و چاۋو ئىنومكانى بۇيە دەمكەت .

ب : ئە بوۋى تەندىروستى يەۋە

ج : ئە بوۋى ئابورى يەۋە

بەشى چۈارەم :

يەكەم : بۇن خۇشى ئافرىتان (الطيب والنساء) .

دووم : ھۆكارەكانى رووت و قولى (سفورى) .

۱- چاۋلىكەرى

۲- دىزگاكەنى راگەيانلىن

۳- ترسان ئە لۇمەدى خەلگى .

۴- ھەندىك ئافرىت ئەلەين بالا پۇشىم ئى نايەت .

۵- ھەندىك ئەلەين بالا پۇشى نىشانەنى دواكەۋتە

۶- ھەندىك دەلەين بالا پۇشى جل و بەرگىكى مەرىبى يە .

۷- ھەندىك ئافرىت ئەلەين بالا پۇش بىت كەس سەيرت ناكەت .

۸- حېجاب نىشانەنى پىرى نىيە .

بەشى پىنچەم :

خۇنىنن و بالا پۇشى .

بەشى شەھىم :

ئەمۇ نەخۇشيانەنى بەھزى زىناۋ داۋىن پىسى يەۋە توۋشى مۇۋا دەپن .

يەكەم : نەخۇشى زوھرى (السقلىس) .

دووم : نەخۇشى سەيلان (السيلان) .

سى يەم : نەخۇشى ھارىز (ھرىز جىنتالاس) يان (ھرىس الجىنىسى) .

بەشى جەۋتەم :

جىنس :

يەكەم : جىنس ئە رۋانگەنى علمانىيەتەۋە .

دووم : جىنس ئە رۋانگەنى ئىسلاھەۋە .

پیشکشه شه

- * به دايك و باوكى بهرېزم .
- * به هاوسهري دلسوز و خوشهويستم، به ههر پينج جگهر گوشه و نوري چاوتم (هيو و سايه و سارا و سيوه و محمد) .
- * به براو خوشكه كانم .
- * به هه موو نه و دايك و باوكه بهرېزانه ي كه دلسوزانه ده يانه وي مندا له كانيان له سهر بهرنامه و رڼيازي پيروي ئيسلام په رومرده كهن و كچه كانيان فيري بالا پوشي و جل و بهرگي شهرعي ده كهن .
- * به هه موو نه و خوشكه بهرېزانه ي كه ده يانه وي خويان بپاريزن نه و شالوي پروتي و قوتيبه ي كه نه ورووپاو خورئاوا ده يانه وي به ناوي پيشكه وتن و ناوي جوراو جورموه فيري نافرته ي مسولمانى بكن ؟!
- * به هه موو دلسوزانى ئيسلام كه ده يانه وي نافرته ي ئيماندار ده ست به رڼيازي ئيسلامه وه بگري و دوربن له پروتي و قوتي و هه لپه ي ناحه زان و خوانه ناسان .

پیشگی

سوپاس بؤ خوای پهروردگار له سهر هه موو خه لات و به خشه کانی که به ئیمه ئیمه ئیمه
 نومه ئی محمد (صلی الله علیه وسلم) به خشیوه، به تاییه ت خه لات ئیمان که ئیمان
 هه یه به خوا و به پۆزی دوا و گومراو سهرگردانی نه کردوین، چونکه هه رکه سی
 به موسلمان بۆ و خوای گه وره لهو ئوتفه ئی که گه لدا بکات به ئیماندار بچیته وه لقای
 خوا به پاستی سهر به رزه و گرموی ژمانی دونیا و قیامه ئی بردۆته وه، په حمه ت و
 میهرمبانی خواش له ئیمه و سهرجه م ئیماندارانی نه هلی قبیله بیت . حمه د و سه نای
 پیشکه ش به خوشک و برایی به پۆزم بکه م له کوردستانی خوشه ویست به تاییه ت
 خوشکان به ئومیدی هوشیار کردنه و میان لهو شالۆی بی دینی و فه سادیه ی که نه مرۆ
 نه مریکا و نه ورو پا له ریکای له لقه له گوئ کانیانه وه به ناوی پیشکه وتن و نازادی یه وه
 ده یکه نه سهر جیهانی ئیسلامی له ریکای سهدان ریکخراو سه نته رموه خویان کردووه به
 پارێزمری مافی ناهرت و فرمیسک تیمساحی بؤ دمرپژن، جا له م ساته وه خته میژویه دا
 به واجبی شهرعی سهرشانی خۆمی دزمانم باسی پۆشاک شهرعی ناهرت بکه م وه لامی
 هه موو لهو بیروباومرو بۆچونه نازانستی یانه ش بده مه وه که پخنه له ناینی پیرۆزی
 ئیسلام دمرگن و حیجابیان به مایه ی دواکه وتوی کۆمه لگا ناوچردووه، چونکه گه وره ترین
 کیشه له بابردوو و داها توودا ناهرت بوومو ناهرت ده بی، بۆیه ده بینیی زۆریه ی
 کۆمه لئاس و فه یله سوفا و یاساناس و سیاسه ته دارمکانیش خویان به ناهرت وه
 سهرقان کردووه و له ریکه پاسته که ی خویان لایان داوه که خوا و پنه مبه ری خوا (صلی
 الله علیه وسلم) بۆیان دیازی کردووه. جا ئومیدوارم خوای گه وره ئیمان قبول بکات
 بیگاته خزمه تیکی بچکۆلانه ش به ناینی پیرۆزی ئیسلام و موسلمانان، دهستی نزاو
 پارانه وهش له خوای پهروردگار به رزده که مه وه که میله ته که مان بگه پینیت وه سهر
 به ها به رزو بنه ما رموشتی یه به رزمکانی ئیسلام و پینازه پاسته که ی سه زمه تی
 محمد (صلی الله علیه وسلم).

پیم خوشه له سهره‌تای باسه‌کوهه پیناسه‌یه‌کی جل‌وبه‌رگ بکه‌ین له‌رووی زمانه‌وانی یه‌وه:

له‌زمانی کوردی دا وشه‌ی ((جل‌وبه‌رگ)) یان (پۆشاک) به‌کارده‌هین، وشه‌ی (جل) تایبه‌ته به‌و به‌رگه‌ی که بۆ هه‌ندی ئازهل به‌کار ده‌هینریت به‌لام به‌شه‌که‌ی تری ئهم وشه‌ لیك دراوه‌ که (به‌رگ) ه‌ له‌بنه‌ره‌ت دا وشه‌یه‌کی فارسی یه‌و به‌واتای (گه‌لا) دیت مه‌به‌ست له‌و گه‌لایانه‌یه‌ که دره‌خته‌که داده‌پۆشیت، به‌لام وشه‌ی (پۆشاک) زاراوه‌یه‌کی هاوبه‌شه‌ له‌ نیوان زمانی کوردی و فارسی دا واته‌ له‌به‌رکردن و داپۆشین. له‌زمانی عه‌ره‌بیشدا زیاتر وشه‌ی (لباس) (حیجاب) به‌کار ده‌هینریت له‌ زمانى ئینگلیزیش دا زاراوه‌ی (clothes) و (Dress) به‌کارده‌هینریت.

بى گومان مڕۆڤ بۆ سێ مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی جل‌وبه‌رگ له‌به‌رده‌مکات:

یه‌که‌م: جل و به‌رگ بۆ ئه‌وه‌یه‌ مڕۆڤ له‌سه‌رماو گه‌رما پیاڕیزیت.

دوهم: جل و به‌رگ بۆ ئه‌وه‌یه‌ داوینی مڕۆڤ پیاڕیزیت.

سێ‌یه‌م: جل و به‌رگ ده‌بیته‌ هۆی جوانی مڕۆڤ بۆیه‌ زانایانی ده‌رون ناسی ئه‌لێن جوانی مڕۆڤ بکه‌یت به‌ ده‌ به‌شه‌وه‌ نۆ به‌شی له‌ جل و به‌رگه‌که‌یايه‌تی. له‌سه‌ره‌تای دروست بوونی ژیان دا مڕۆڤ بۆ ئه‌وه‌ی خۆی له‌گه‌رماو سه‌رماو گیان له‌به‌ر و درنده‌کان پیاڕیزیت خانووی دروست کرد چونکه‌ خانوو مایه‌ی ئارامی و

وئاسودەى يە بۆى كەواتە دەتوانىن بلىين خانووى يەكەمى مروڤ
جل و بەرگەكەيەتى و ھەموو كەسى سەرەتالە لە جل و
بەرگەكەى دا ئارام ئەگرى و دواتر لە خانوو كەى دا نىشتە جى
ئەيىت.

بەشى يەكەم

قىس يەكەم: پېتىناسەسى پۇشاكى شەرىسى:

پۇشاكى شەرىسى (الحجاب) برىتېيە لەو پۇشاكى ئافرىقى شەرىسى
خۇي پېدا دەپۇشېت لەبەرچاوى ئەو پىاوانەى كەمەحرەمى
خۇي نىن، بەواتايەكى تر پۇشاكى شەرىسى ئەو پۇشاكى كە
مەورەتى ئافرىقى دادەپۇشېت لەبەرچاوى ئەو پىاوانەى كە
مەحرەمى نىن. ھەرۋەھا (حېجاب) بەواتاي ھەرشتىك بېتتە
پەردەو بەربەست لەنىوان دوشىت دا، زۆركەسەس وای
تېگەشتوو كەحېجاب تەنھا سەرپۇشېكە يان لەچكىكى سادەو
ساكارە كەئافرىقىتان لەملى ئەكەن ياخود لايەكى سەرى يان
شىۋەى قىزى دادە پۇشېت نەخىر بالا پۇشى تەواو برىتېيە لەو
جەلە ئاودامانەى كەھەموو لەشى ئافرىقى دادە پۇشى ۋە بەھەرەبى
پىنى دەوترىت (الحېجاب) پۇشاكى شەرىسى حېجاب ئەو پۇشاكى
شەرىيە كەھەموو لەشى ئافرىقى دادەپۇشېت ۋە بېتتە قەلاو
شورەيەكى پتەو، كەخوای بالا دەست ۋە كاربەجى بۇ پاراستنى
شەرىف ۋە كەزەمەتى ئافرىقى ئىماندارى دانائە بەشىۋەيەكى
پۇلاين ۋە بە ھىز بۇ پاراستن ۋە راگرتنى كۆمەلگا لەھەموو خراپەو
داوین پىسى يەك، ۋە چوارچىۋەيەكى دامەزراو بەھىزىشە
كەئافرىقى لەمیانەيدا ئەتوانى كارى پەردەى بەرەكانى

دوۋاپۇژو جگەرگۆشەكانى تىدا جۇش بدات و پەيكەرى تەلارى
 دوۋاپۇژى گەل و نىشتەمانىكى پاك و بىگەردى پىدا بىمەزىنىت.
 پۇشاكى ئىسلامى ئەو خانوۋەيە كە حورمەت و ناوەرۇكى ئەو
 مالا دەپارىزىت لەچاۋى چاۋ چنۇكان لەزىانى دزو جەردەو
 پىساۋ خراپ و گياندارە دىندكان كەبەچوار دەورى ئەو
 خانوۋەو. ھەرۋەھا پۇشاكى شەرى ئەو بەرگە جوانە خوايى
 يەيە كە خۋاى گەورەو بالا دەست كىردوۋىەتى بە بەرى ميوۋەى
 پىرتەقال و ھەنارو لىمۇو نارنجدا، بۇ پاك راگرتنى و پاراستنى
 ئەو ميوۋەيە و خۇراكە لەھەموو مىكرۇب و نەخۇشەيەك، ئەو
 بەرگە رەق و پتەۋەيە كەخۋاى كىردوۋىەتى بە پارىزەرى گۈيزو
 چوالەو بەپوختى و خاۋىنى كاكەكەى دەپارىزىت و ەك و
 دايكىكى بەسۆز جگەر گۆشەكەى لەباۋەش گىرتوۋە، پۇشاكى
 ئىسلامى ئافرىقى ئىماندار ەك ئەو بەرگەۋايە كە خۋاى گەورە
 بۇ ئەم بوۋنەۋەرى دروست كىردوۋە داروۋ درەخت بەرگى
 ھەيە ئەگەر تويكەكەى لىبەكەيتەۋە لەگەشەكردن و شكۇفە
 ئەۋەستى ەك و ئەو دەنكە گەنم و جۈيە ۋايە كەخۋاى گەورە
 كاربەجى بۇى دروست كىردوۋە، لەم چەند سالاى راپىردودا
 زاناكان چەند دەنكە گەنمىكىيان لە ئەھرامەكانى مىسردا
 دۇزىيەۋە مېژوۋەكەى ئەگەرپىتەۋە بۇ شەش ھەزار سال لەمەو
 بەر ەكو ئەو دەنكە گەنمەش ۋايە كە ئىستا ئىمە لەئاشى
 دەكەين و دەى خۋىن و لەزەۋيە كشتوكالىيەكان زەرى ئەكەين

زاناکان ئەلین ھۆی مانەوھى ئەو دەنکە گەنمانە بەھۆى ئەو
 بەرگ و توینکەلەوھىە کەخوا بۆى درووست کردووە، لەزنجیرە
 فلیمى حەزرتى یوسف سەلامى خواى لەسەربیت کە لەکەنالی
 ئاسمانى سەحەرەو پێشکەش ئەکرا بەھۆى ئەو قاتى و قېرى و
 وشکە سالى یەى بەسەر وولاتى میصردا ھات کاهینەکان ئەو
 گەنمەى ھەلیان گرت بوو بەرگەکیان لیکردبوو تا سەرەنجام
 خراپ بوو بەلام ئەو گەنمەى کە حەزرتى یوسف (سەلامى
 خواى لەسەربیت) ھەلیان گرتبوو بە بەرگەکیەو بوو بۆیە
 چەند سال خۆى گرت و سەرەنجام ھەموو وولاتى میصردا
 قات و قېرى و وشکە سالى پزگارکرد. جل و بەرگی شەرعى
 نافرته نیمان داریش وە ئەو بەرگەوايە کە خواى گەورە بو
 ئەم زەوپیەى درووست کردووە پێى دەلین (بەرگە ھەوا) ئەوفا
 خواى گەورە لە سورەتى ئەنبیائدا نایەتى (۳۲) دانامارە بو ئەم
 راستیە گەورەى ئەکات و ئەفەرموویت (وجعلنا السماء سقفاً
 محفوظاً). واتە ئیمە ئەم زەوپیەمان بە ھۆى بەرگیکەو
 پاراستوو، ئەگەر ئەو بەرگەمان بو درووست نەکردایە ئەمان
 ئەتوانى لەسەرى بژین، بۆنمونە لە سالى ۱۹۰۸ بەردیكى
 زۆرگەورە لەولاتى سیبری لەیەکیتى سوڤیەتى جاران
 لەئاسمانەو کەوتە خوارەو (۳۰۰) مەتر ئەبوو، کیشى
 تەقینەوھەکەى سەد میگا تەن بوو، ھەو سەد میل ئەرزى تەخت و
 خاپوور کرد و ھەفتا ھەزار مەتر زەوى لەناوبرد، لەدورى ھاقتا

مىللەت جەمئىيەتلىرىگە سەھىھ نەھىشت، زۆرۈر ۋەلا تى ئورۇنلارنى
پۈتۈنلەي كەلتۈرۈپ، زانا يان ئالەم پۇرۇش ھەزاران بەردى گەۋدە
نەيزەك لەئىسەمەنەۋە ئەكەۋىتە خوارەۋە بەلام بەھۇي ئەر بەرگە
ھەۋايەۋە كە خوا بۇ زەۋىيى دەست كەردۈۋە ئەپپارىزىت، ئە گىنا
بە يەك بەردى گەۋرە زىيان لەناۋ ئەچۈۋە.

پۇشاكى شەرىقى ئەر پەرزىنەيە كە بەچۈرەۋەرى باخچەي
گۈلۈ خۇنچە ۋە مەۋەي ھەنارۋ سىۋو ھەرمى دا دەست كراۋە
بۇ پاراستىنى بەرۋە بۈۋە تازە پى گەشەتۈۋەكەي ئەر باخ ۋە
گۈلستانەي لەدەستى ناپاكان ۋە چاۋى چاۋ پىس ۋە رەگ زەكان.
پۇشاكى شەرىقى ۋەك ۋە ئەر پەرزىنە ئابروۋ شۇخ ۋە شەنگى ۋە
جۈۋى ۋە ناسكى ئافرىقى ئيماندار. ئەشەرىتەۋە لە چاۋى
ناھەزان ۋە دل نەخۇشەكان كەۋاتە چۇن پەرزىنى گۈل ۋە باخ ۋە
گۈلستانەكان پىۋىستە جەۋبەرگى ئافرىقى ئيماندارىش ئاۋا
پىۋىستەكى كۆمەلەيتى ۋە بەلگە نەۋىستە بۇ پاراستى ۋە تىك
نەچۈۋى شىرازەي كۆمەلەيتى ۋە كۆمەلگا. بۇيە خۋاي گەۋرە بە
بالاي ئافرىقى پەۋابىنىۋە ۋە بە بىنەمايەكى پەۋى كۆمەلگاى
دانائە لە سەر پەۋى زەۋى ھەۋەك لە سورەتى الاحزاب ئايەتى
(۵۹) دا دە فەرمۇيەت ((يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ
وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ
فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)).

ئەفەرموى ئەى خۆشەويستى خوا بلى: پيغەمبەر لەحەزەرتى جبرىلى پىرسى و فەرموى چى بلىم و بەكى بلىم، خوا بەحەزەرتى چىرىلدا ئەم ئايەتەى ناردە خوارەو و فەرموى: بەھەموو خىزانە بەرپزەكانت و كچەكانت وەك حەزەرتى فاتمە و زەينب و روقىيە و لم كلسوم ھەموويان كۆ بکەرەو ئەم پەيامەى خويان پيبلئى كەخويان سەرتاپا داپوشن و جوانى و پاراۋەيى خويان دەرەنەخەن چونكە لە چەندان پىۋايەتدا ھاتوۋە كەئافرەتان بە(ئازادى كۆيلەكانەو) و(كەنيزەكان) ھە شەوانە بەيەكەو ئەچوۋنە دەرەو بۆ كارو و بارى پىۋيستى خويان بۆ ناو دار خورورماو قاميش و بيشەلانەكان پىۋان و گەنجانى فاسق و خراپەكارانىش پىگەيان پى ئەگرتن تەشقەلەيان پى ئەكردن خوى گەرە لەم ئايەتە قورئانىدە ئەفەرمويىت ئەى محمد (صلى الله عليه وسلم) ئەم بانگەوازو پەيامە تەنيا بۆ خىزان و كچە بەرپزەكانت نىيە بەلكو بۆ ھەموو ئافرەتانى ئيماندارە تاپۇژى دوايى، لە سەرەتاي ئايەتەكەشەو خوا ئەم بەپيغەمبەر ئەكات كە لە پيشدا لەخىزان و كچە بەرپزەكانىو دەست پى بكات ئىنجا پەيامەكە بە ئافرەتانى ئيماندار بگەيەنە، واتە ھەر شتەك لەم دىنە پىرۋەدا ھاتىتە خوارەو لەپيش ھەموو كەسيكەو دەبىت پيغەمبەرەكەى خوى مال و مېندالەكەى جىيەجىيى بكات ئىنجا ئەم بە ئومەتەكەشى بكات جى بە جىيى بكن، بەراستى لەكەيەكى گەرەيە بەسەر ئەم دىنەو كە زۆر جار كچەمەلاو كچە

سەبارەت بە وشەى (جالبىب) كە لەكۆتای ئایتەكەو ھاتوو كۆى
 وشەى (جالباب) ە ئو پۆشاکیە كە ئافرىت دادەپۆشیت ھەر
 لەسەرەو تاخوارەو ەى لەش ھەرەك و ابن عباس فەرموویەتى:
 ● جالباب: بریتىە لەو پۆشاکیە كە ئافرىت خۆى پى دادەپۆشیت.
 ● جالباب: بریتىە لەپۆشاکیكى فراوان كە ئافرىت خۆى پىدادە
 پۆشیت .

● جالباب: بریتىە لەكراس.

● جالباب: بریتىە لەگشت بەرگ و پۆشاکیك لەسەر جلەكانیەو
 لەبەرى دەكا واتە: ەبا.

● جالباب: ئو ەبا یەكە لەسەر كراسەو ەو بەسەر سەر
 پۆشاكەكەیدا لەبەرىدەكات بەخۆیدا شۆرىدەكاتەو دیتە
 خوارەو پىیەكانیشى دادەپۆشیت.

ابن عەرەبى لەلیكدانەو ەى ئەم ئایەتە پىرۆزەى قورئان كە
 دەرەرمووى ((يَذْنِبْنَ عَلَيْهِنَ مِنْ جَلَالِ بَيْبَهِنَ)) دا دەرەرمووى
 لەشیکردنەو ەى زاراو ەى (جالباب) دا، زانایان جیاوازیان ە یە
 ھۆكەشى بۆ لىك نزیكبوونى واتاكان دەگەریتەو ە ئو ەش
 كە واتای راست و دروست دەدا بە دەستەو ە ئو ەكە جالباب
 بریتىە لەو پۆشاکیە كە لەشى ئافرىت دادەپۆشیت بە واتایەكى
 تر بریتىە لەپۆشاکیكى فراوان و ئەستور كە لەسەر جل و
 بەرگەكانى تری ئافرىتەو ە لەبەردەكریت گشت لەش ھەر
 لەسەر یەو تادەگاتە پىیەكانى دادەپۆشیت بۆ یەو دەتوانن بلیت

جلباب بریتیه: لەو عەبایەى كە ئافرەت لەسەر جەلەكانیەو
دەپۆشیت كە لەسەریەو تاپییه كانی دادە پۆشیت بۆ یە
پیویستە لەسەر ئافرەتانی موسلمان كە ئەم ئایەتە پیرۆزە لەسەر
خۆى جیبەجیبكات و ملكە چى فەرمانەكانى خوابیت.

لقس دووەم: بەلگەكانى واجب بوونس پۆشاكى
شەرىع (الحیجاب الشرعى).

بەلگە كانی واجیب بوونی پۆشاكى شەرىع لەقورئانى پیرۆز
سونەتى پیغەمبەردا.

یەكەم: بەلگەكان لەقورئانى پیرۆزدا:

پۆشاكى شەرىع فەرزیکە وەك نوێژکردن و پۆژوو گرتن،
لەقورئاندا پۆشاكى شەرىع فەرزیکە وەك نوێژکردن و پۆژوو
گرتن و حەج و زەكات نابیت پشتگوێ بخرى، هەر ئافەرەتیک
باوەرى بە واجب بوونی نەبیت و بەو نیازە وازی لیبىنیت پى
كافر ئەبیت، بەلام ئەگەر بەهۆى نەرىتى خراپى كۆمە لگاوه وازی
لیبىنى بەلام بپروای تەواوى بەفەرزىەت بوونی هەبیت ئەو سەرىچى
لەفەرمانەكانى خوا پیغەمبەرى خوا كردهو گوناھبارە .

• خۆای گەرە لە قورئانى پیرۆزدا لە سورەتى الاحزاب ئایەتى
(۵۹) **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ
الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا**)) واتە ئەى خۆشەویستى خوا بەخیزان و

كچە بەرپىزەكانت و ھەموو ئافرىقى تىمانداربلى كە خۇيان داپۇشن (ابن كثر) لە تەفسىر ئەم ئايەتە پىرۇزەدا ئەلئىت: خۇاي بالا دەست و كاربەجى فەرمىانى بەپىغەمبەرەكەى كردووه كە فەرمان بە ھەموو ئافرىقى تىماندار بىكات سەرەتاش بەخىزان و كچە بەرپىزەكانى خۇي كەعەباكانيان بەسەر خۇياندا بدەن و لە تەوقى سەرىانەوہ تا بنى پىيەكانيان شوپرى بكنەوہ بەشىوہىەكى وا ھەموو لەشيان دا پۇشئىت، بۇ ئەوہى لەئافرىقى تىماندار زەمانى نەقامى جىابكرىنەوہ ديارە ئەم فەرمان كردنە خۇاي گەورە بەپىغەمبەرەكەى بە صىغەى ئەمرەو ئەمرىش لىردا بۇ واجب بوونە كە بەواتاى فەرز دىت. واتە: ئەى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئەمر بەئافرىقى تىماندار موسلمان بكنە كەپۇشاكى شەرىى پىۇشن و عەباكانيان بەخۇيانا بدەن ((ذلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفَ)) ئەو خۇ داپۇشئىنەش باشترىن ناسنامەى ئافرىقى تىماندارەو پىيى ئەناسرىتەوہ. ولأهى كەئەچىتە شوئىنك و ئافرىقى تىماندارەو پىۇشراو ئەبىنى يەكسەر ئەزانى ئەو ئافرىقى تىماندارەو بەگەورە و ئەمىنى ئەزانى لىرەدا بە پىوئىستى ئەزانم بە سەر ھاتى يەكك لەنوسەرە ئىسلامىيەكان كە خۇي بەچاوى خۇي بىنىوئىەتى (مامۇستا على باپىر لەكتىبى ئافرىقى تىماندارەو خىزان لەسايەى شەرىعەت دا لاپەرە (۲۵۲) گىپراوئەتەوہ). ھەز ئەكەم منىش بىخەمە بەرچاوى خۇيەرانى بەرپىز، ئەو نوسەرە بەرپىزەش كەخۇي ئەى گىپرىتەوہ ئەلئىت چەند سالىك لەمەوبەر پۇژىكىان كچىك ھاتە

نوسینگه‌که مه‌وه له‌کۆلیجی شه‌ریعه هه‌رزوو هه‌ستم کرد
 له‌چکیکی ساخته‌ی کردوو نیوه‌ی قرژی به‌دیاره‌ویه دووای
 وه‌گرتنی مۆله‌ت زۆر به‌ناسۆره‌وه به‌سه‌ره‌اتی تالی خۆی بۆ
 گێڕامه‌وه به‌هیوای نه‌وه‌ی یارمه‌تی بده‌م و له‌و گرفته‌گه‌وره‌ی که
 به‌سه‌ری هاتوو په‌زگاری بی‌ت، به‌ کوردی و کرمانجی به‌
 سه‌ره‌اته‌که‌ی نه‌وه‌ بوو که نه‌و که‌ له‌مالێک دا گه‌وره‌ بوو که‌هیچ
 پا‌په‌ندیکی ئاینیان نه‌بووه، نه‌م که‌ش سه‌ره‌تا له‌قوتابخانه‌و
 پاشان له‌زانکۆ خۆیندوو‌یه‌تی و هیچ چا‌و دی‌ریکی خێزانی و
 ئاینیشی نه‌بووه‌و له‌و کاته‌ی که‌ قوتابی ئاماده‌یی بووه‌ کو‌پان
 ده‌وریان داوه‌و زۆر پی‌ی (معجیب) بوون و به‌رده‌وام هانیانداوه
 که‌ زیاتر خۆی پووت بکاته‌وه‌و جل و به‌رگی ته‌سک و سه‌رنج
 پراکیش له‌به‌رکات، نه‌لی‌ت منیش داواکه‌یانم پی‌خۆش بوو زیاتر
 ته‌سلیمی قسه‌که‌یان نه‌بووم، به‌جۆریک له‌قوناغی زانکۆدا زیاتر
 له‌مه‌سه‌له‌ی خۆپازاندنه‌وه‌و خۆ پووت کردنه‌وه‌دا پۆده‌چووم تا
 گه‌نجیک به‌ته‌واوی دلی داگیرکردم و نه‌ویش وای پیشان نه‌دا که
 له‌قولای دل و ده‌روون و ناخیه‌وه‌ منی خۆش و نه‌وێت، دووای
 بیرو پا‌گۆپینه‌وه‌ داوام لی‌کرد که‌ به‌پاستی نه‌و منی خۆش
 نه‌وێت بی‌ته‌ داخوازیم، نه‌ویش وتی بی‌خه‌م به‌ به‌م زوانه‌ دی‌مه
 داوات و ده‌بینه‌هاوسه‌ری ژینی یه‌کتری، نه‌مه‌ش بووبه‌ هۆی
 نه‌وه‌ی پۆژ له‌ دوای پۆژ په‌ یوه‌ندی خۆشه‌ویستیمان به‌ هی‌زتر
 نه‌بوو، سه‌ره‌ته‌نجام له‌یه‌کیک له‌ دیداره‌کانمان کچی‌تی نه‌هی‌شتم و
 تادوای چه‌ند پۆژی‌ک داوام لی‌کرد که‌ کار له‌کار ترازاوه‌و بی‌ته‌

داوام، ئەویش زۆر بەسوکیهوه وتی هیشتا بریاری ژن هینانم
 نه داوه، هر وهختیکیش بریاری ژن هینانم دا کچیکی شەریف و
 به حەیا دینم که خۆی نه کردبیتته بەردەستی کهس. ئە لیت لەو
 کاتەوه که ئەو قسەیهەم بیست مۆچورکه یەک لە بنی پیمەژە
 دەستی پیکردوو لەتەوقی سەر مەوه دەرچوو! ئەنجا هەسکەم
 کرد که هەلخە لە تینراوم و گالتەم پیکراوه. هەر چەند خیزانە کەنەم
 ملتەزیمی دین نەبوون بەلام لەبەر عورف و نەریتی کۆمەلگا
 نەمویرا مەسەلە کەم بۆ خیزانە کەم بگێرمەوه چارەنوسی خۆم
 بەرهو نادیا ری بەرم، بە دەم ئەو هاواروو نالیەوه وتی بەراستی
 ئەنجا بۆم دەرکه وتوو ئەگەر ئەمرەکانی خواو پیغەمبەری خوا
 جیبەجی بکردایە بەم پۆژە رەشە ی ئیستا نە دەگەیشتم و
 ناسنامە ی پاکی و بیگەردی خۆم لە دەس نە ئەدا، ئیستا هاتووم
 بۆلای تۆ وەک و برایە ک چارە سەری ئەم کیشە یەم بکە ی، ئەویش
 وتی خوشکی خۆم هەرشتی ک که خواو پیغەمبەرە کە ی
 فەرموویانە بۆ قازانجی ئینسان و کۆمەلگایە نافرته تە کەش وتی
 بە پشتیوانی خۆی گەرە لەم پۆوه هەول ئە دەم که خۆم داپۆشم
 لە ئارەزووە کانی نەفس و هەواوم دورکە و مەو. ئەو پۆشاکە ی
 کە فرزی خۆی تە ناسنامە ی نافرته ی ئیعتادارە بیکە مە بەرم.
 کەواتە حیکمەتی ئەو پۆشاکە ی که خۆاڵە سەر نافرته تانی
 نیمانداری فەرز کردوووە بۆ گەرمی پێژو خۆرمەتی نافرته تە

دووم: بە لگە لە بە لگە دەلیله کانی قورئانی پیرۆز:

ئایەتەسی سی ویهکی سورەتەسی نوورە کە خۆای گەرە دەفەر مویت:
(وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَائِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ).

واتە: ئەسی پێغەمبەری خوشەویست بە ئیمانداران بلی:
کە چاوی خۆیان دەر نەخەن و داوینی خۆیان بپاریزن لە ڕێگەسی
شەری یەوە نەبیت ئارەزوو سێکسیه کانی خۆیان جیبەجی
نەکەن با جوانی وزینەتەسی خۆیان دەر نەخەن و مەگەر ئەو نەبیت
کە بۆ زەرورەت دەر دەر کەوێت کە زانایان فەر موویانە دەم و چاو
و هەردوو دەستیان نەبیت تا مەچەک، بە لە چەو
پۆشاکە کانیشیان بە سەر سینگ و گەردنیا نا بەردەنەو بۆ ئەو
جوانی و پازاوەسی خۆیان دەر نەخەن تەنیا بۆ میژدەکانیان
نەبیت، یان باوکیان، یان باوکی میژدەکانیان، یان کۆرەکانیان،
یان کۆپی میژدەکانیان، یان براکانیان، یان کۆپی براکانیان، یان
کۆپی خوشکەکانیان، یان ئافەرتانی وەک خۆیان واتە ئافەرتانی

مىسۇلمان نەك ئافرىقىسى نامىسۇلمان، كەلەوانەيە لاي پىياوانى
 نامىسۇلمان باسىيان بىكەن و بىيىتە ھۆى بلۆ بوونەوھى فىتتەو
 فەسادى، يان بۆ كەنيزەكەكانيان كەمولكى خۇيانن يان بۆ ئەو
 پىياوانەى كەپىيويستيان بەئافرىقى نەماوھو مەترسى خىيانەتيان
 نى يە وەكو پىياوھ پىرە پەككەوتووھكانيان، يان ئەو پىياوھ
 گىلانەى كە لەبارەى سىكسىيەوھ ھىچ نازانن، يان ئەو مئالە
 ساوايانەى كەھىشتا تەمەنيان نەگەيشتوتە بالغ بوون. ئەبى
 ئافرىقىسى ئىماندار ئەو راستىيە بزائن كە ھەزو ئارەزووى مئالان
 پەيوھندى بە بالغ بوونەوھى، چۈنكە مئاللى وا ھەيە پىش
 تەمەنى دەسالى وپىش بالغ بوونيان ھەستى سىكسى و
 ئارەزووى ئافرىقىسى دەكات. واتە سەيركردنى (النظر)ى مئال بۆ
 ئافرىقىسى پەيوھندى بەتەمەنى بالغ بوونەوھى نىيە بۆيە دەبىت
 خوشكان لەھەر شۇيىنىك مئاللىان لەگەلابوو تىببىنى ئەوھ بىكەن
 ئەگەر بەشەھوت و ئارەزووھو سەيرى ئافرىقىسى ئەكرد ئەبىت
 خۇيان داپپۇشن و خۇيان لەلايان پووت نەكەنەوھ. زانايان
 پەھمەتى خۇيان لەسەر بىت دەفەرموون ئايەتى سى و يەك
 سوورەتى نوور كەخوای گەورە دەفەرمووت: ((أَرِ الْفُطْلَ الَّذِي
 لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ)).

مەبەستى لەو مئالانەيە كە ھىچ ئارەزوويەكى سىكسىيان
 لەئافرىقىسى نى يە ئارەزوويان بۆ ناجولىيىت بەلام ھەندى مئال
 ھەيە پىش بالغ بوونيان ھەزو ئارەزوويان بۆ ئافرىقىسى

ئەجولئەت، پېرەچاۋ پېرەدلى ئارەزوۋە سەيرىيان دەكەن. ئەبىت ئافرىتان خۇيان لەو جۆرە مىندالانە پىبارىزنو خۇيان لەبەر چاۋيان دەرەنەخەن، چۈنكە لەوانەيە مىندالى ۋا ھەيە بەھۇي پەرۋەردى مال ۋ ژىنگەكەيەۋە كە زۆر باسى ئافرىتى تىياكرىت زوۋ ھەزوۋ ئارەزوۋى ئافرىتان لە ناخىا پىرسكى، ۋاتە ئەو جۆرە مىندالانە زوۋتر ئارەزوۋى سىكسىيان ئەجولئەت ۋ ئەبىت ئافرىتانى ئىماندار ۋىيائى ئەم پاستىيانە بن، ھەرۋەھا لەكۆتاي ئايەتەكەدا دەرۋەرموۋىت: (بأرجلهن ليعلم ما يخفين من زينتهن) ئەي پىغەمبەرى خوا پىيان بلى نابت ئافرىتى ئىماندار قاقچى بەئەرزەكەدا بكىشى بۇ ئەۋەي بەدەنگى خىرخال ۋ زىرەكەي سەرەنجى پىياۋان بۇلاي خۇي پانە كىشىت، بە عىبارەتى ئەم ئايەتە نابت ئافرىتى مۇسلمان پىلاۋىك لەپى بىكات كە بەپىگادا پۇيشت تەقەي بىت يەكسەر پىياۋ ئاۋرىداتەۋە بۇي، ئە بىت، لە كۆتاي ئايەتەكەشدا ئەۋەرموۋىت (وتوبوا إلى الله جميعا أيها المؤمنون) ئىمان داران لەكرەۋە خراپەكانتان پەشىمان بىنەۋە تۆبە بىكەن بۇ ئەۋەي خۇاي گەۋر سەرەرزوۋ سەرۋازى دىياۋ قىامەتان بىكات.

سېنەم بەلگە لەبەلگە دەلىلەكانى قورئانى پىرۇز:

ئايەتى سى ۋ سىي سۈرەتى احزابە كەخۇاي پەرۋەردىگار ئەۋەرموۋىت ((وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى

وَ اقِينِ الصَّلَاةَ وَ عَاتِيَنِ الرُّكُوءَ وَ اطْعَنِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً)) ئافرىقىسى ئىماندار لەمالكانى خۇيان بىمىنەۋە بۇ كارىكى زۇر پىۋىست نە بىت و كەسىكى مەحرەمىيان لەگەلدا نەبىت مەۋنە دەرەۋە ئەگەر پۇيشتەنە دەرەۋەش جوانى و پازاۋەى خۇيان ۋەك و ئافرىقىسى جاھىلى دەرەۋەش چۈنكە ئافرىقىسى لە زەمانى جاھىلىيەتدالە مالىۋە بۇنى چلك و چەپەلىيان لىدەھات بەلام كەدەچۈنە دەرەۋەش جۋاتىرىن و تەنكىرىن جل و بەرگىيان لەبەرئەكرد باشتىرىن عەترىشىيان لەخۇيان دەداۋ بەبى ئىش و كار ئەچۈنە بازار، نە داخەۋە ئافرىقىسى ئىستا پەفتارى سەردەمى جاھىلىيەتتە زىندوۋ كىرۋەتەۋە لەمالۋە بۇنى ناخۇشىيان لىدەت و كەئەچنە دەرەۋەش جۋاتىرىن جل و بەرگ و باشتىرىن عەتر بەكار ئەھىنن، بەبى ئىشكى زەرۋورى دوكان بەدوكانى ئەۋ بازار ئەگەر ئىشكى ئەمە چىە مەكسىيەك يان شامپۇيەك ئە كرىت، خوشكى بەرپىز، خىر لەۋەدايە ھەموو پۇژوۋ سەعاتىك پانەكەى بۇ بازار ئەگەر زەرۋر نەبۋى مەچۈرە بازار واتە بەبى پىۋىستى بچۈرە بازار ۋەچۈرۈتە دەرەۋەش با جل و بەرگىكى شەرى و ئافرىقىسى يان كە سىكى مەحرەمەت لە گەلدا بىت خىرا ئىشەكەت بىكە بگەرپۇۋە، ئەگەر بەۋردى سەرنجى ئايەتەكە بەدەن ئە بىنن خۋاى گەرە خۇ داپۇشىنى پىش نويژ و پۇژو زەكات دان خىستۋە واتە خۇداپۇشىن ۋەك نويژ و پۇژو زەكات و ئەركەكانى تىرى ئىسلام فەرزە، مامۇستا مىرزا ئەحمەدى مىرزا

پۇستەمى لە كىتەبە كەي خۇيدا بەناۋى (پۇشاكى ئىسلامى مائەي خۇش بە ختى تاك و كۆمەلە)^۱ دەلىت: لە سالانى پابردودا لەپارسىيەكى كەنالى تەلەفیزیۋىدا چاۋ پىكەرتىيان لەگەل خەلكدا ئەكرد بەتايىبەتى پىاۋان سەبارەت بە دىارىدەي خۇپازاندنەۋەي ئافرىتان بۇ دەرەۋەي مالى خۇي، پىر سىياري لەپىياۋىك كىردوۋ وتى: پات چىيە سەبارەت بەخۇجوانكىردن و پازاندنەۋەي ئافرىتان بۇ دەرەۋەي وتى: ۋەلەمى بە دىارىدەيەكى زۇر خراپى دەزانم وتيان: بۇ چى وتى: من بەخىزانەكەي خۇما ئەزانم كە بەجۋاتىرەن جىل و بەرگەۋە ئەۋاتە دەرەۋە ھەر كەماتەۋە مالىشەۋە جىل و بەرگە جۋانەكەي فېرىدەدا كام جىل و بەرگە ئاشىرىن و خراپە ئەۋە لەبەر ئەكات تەنەت جىل و بەرگىش كارىگەرى خۇي ھەيە لەسەر گەرم و گۈپى خۇشەۋىستى بەينى ژن و مىرد بەلام بە داخەۋە ئافرىتان ئەۋندەي گىرنگى بەدەرەۋە ئەدەن نىۋەي ئەۋەندە گىرنگى بەمالەۋە نادەن و دلى پىاۋەكانيان پازى بكن و چاۋيان تىرىكەن، پىغەمبەر (سەلامى خۋاي لەسرىت) نەفەر موۋىت: ھەر ئافرىتىك ئەۋ پىنج نۆيژەي كەخۋا فەرزى كىردوۋە لەسەرى بكا و مانگى پەمەزان بگىرت و دلى مىردەكەي پازى بكات لەسەر دىنى خۋا پۇژى قىامەت لەھەر يەكەك لە ھەشت دەرگاگەي بەھەشتەۋە بىيەۋى ئەچىتە ژورەۋە.

^۱ پۇشاكى ئىسلامى مائەي خۇشەختى تاك و كۆمەلە، احمد مىرزا پۇستەمى

دووم : بەلگە كان لە سۈنەتى پېغەمبەردا :

پۇشىنى پۇشاكى شەرىى واجبە لەسەر ئافرىقى مۇسلمان بەگۈيرەى بەلگەكانى قورئانى پىرۋو سۈنەتى پېغەمبەرو فرمودەى ئەسحابەكان و فرمودەى پېشەوايانى ئىسلام زانا بەپىزەكانى ئىسلام، ھەمويان لەسەر ئەو كۆكن كەپۇشىنى پۇشاكى شەرىى واجبە لەسەر ئافرىقى مۇسلمان كەھەموو گيان و لە شى خۇى دا پۇشى و نايىت خۇى بەدەر بخات لەبەر چاوى ئەو كەسانەى كە مەحرەمى نىن، واتە پۇشاكى شەرىى لەسەر ھەموو ئافرىقىكى باقى مۇسلمان واجبە و فرزە دە بىت بەتەواوى پابەندى بىت، بەدلتىايىيەو ھەر ئافرىقىكى پۇشاكى شەرىى لەبەرنەكا بەپىنى فرمودەى قورئان و سۈنەتى پېغەمبەر گوناھبارەو گوناھە كەشى لەتاوانە گەرەكانە، خواى گەرە پۇژى قىامەت بەتۈندى لىى دە پېچىتەو سزى تۈندە ئەدا.

فرمودەكانى پېغەمبەرىش لەسەر واجىب بوونى پۇشاكى شەرىى ئافرىقى مۇسلمان لە مانەى خوارەو دەر ئەكەوئىت.

يەكەم : پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فرمودەى : (صنفان من اهل النار لم أرهما بعد قوم معهم سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس، و نيساء كاسيات عريات، مائلات مميلات رؤسهن كأسنمة البخت المائلة، لا يدخلن الجنة ولا يجدن،

ريجھا، وَأَنْ رِيحَهَا لَيَوْجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَ كَذَا) ئافرىقىنى:
 دوو كۆمەل مەن لەناو ئومەتكەما من نەم يىتتوونۇ ۋە ھەلى
 ئاگرن. كۆمەلى يەكەميان: ئافرىقىنى ئەر جەلادانەن كە قامچى
 يان كىيىلىيان بەدەستەرمىيە ۋەكەو كەككى مانگاۋايە ۋاقە
 لەخوارمۇ پىشال پىشالە بۇ ئەرەي باش ئازلىرى خەلكى پىي
 بەن، ئەر جەلادانەي كە لەخەلك ئىدەن ۋە ھەلى ئاگرن. كۆمەلى
 دوو مەيشيان فەرموۋى: ئافرىقىنى كە بەرۋالەت جەلۋ بەرگيان
 لە بەردايە بەلام پووتەن ۋاقە جەليان لە بەردايە بەلام چەند
 شوئىنىكى لە شى بەدەرمۇيە تەنۋرەي لە بەردايە بەلام نىۋەي
 قاچى پووتە كراسى لە بەردايە بەلام نىۋەي قۇلى پووتە يان
 جەلى لەبەردايە بەلام تەسكەو تەنكە كە ئىدەمەكانى لەشى
 دەرەخات يان لاشەي دەر ئەپەرن، كە بەرگاشدا ئەرۋات بە
 لەنجەۋلارۋ عىشۋە نازمۇ ئەرۋن بۇ ئەرەي سەرمەنجى پىياۋان
 بۇ لاي خۇيان پاكىشەن ، قۇشيان لەسەر تەۋقى سەريان
 كۆنەكەنمۇ ئەيەكەن بەتۋەل ۋەكەو پىشتى ۋوشتى، فەرموۋى ئەر
 دوو كۆمەلەيە ناچنە بەدەشتەرمۇ نەك ناچنە بەدەشتەرمۇ بەلكو
 بۇنىشى ئاگەن كە بۇنى بەدەشت سالىھەي سال پى ئەرۋات.
 ئەر فەرموۋە موبارەكە ھەرەشەيەكى پوونۇ ئاشكراي تىايە بۇ
 ئەر ئافرىقىنى كە پۇشاكى شەرىي لە بەرناگەن ، بە زارۋەي

ئەمىرۇ سىفۇر، كەۋاتە خوشكانى بەرپىز ورياو ھوشيارىن جلو بەرگە كانتان لەم جۆرەيان نە بىت، ھەروەھا پىغەمبەرى سەرورەمان دە فەرموۋىت (مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تَظْهَرَ نِسَاءُ كَاسِيَاتٍ عَارِيَّاتٍ) يەككىك لە نىشانەكانى ھاتنى قىيامەت كە ئەم بونەۋەرە ئالۇ گۆپرى بە سەردا دىت و ھاۋسەنگى لە دەست ئەدات ئەۋەيە كە ئافرىقانى مۇسلمان جلو بەرگىك لە بەر ئەكات نىۋەي دا پۇشراۋە و نىۋەي پوۋتە. بە راستى مەبەستى ئەم فەرموۋە پىرۆزە ھاتۆتە دى.

دوۋم؛ پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) لە فەرموۋەيەكى تىريا دە فەرموۋى: ثَلَاثَةٌ لَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ - يَعْنِي لَأَنْهُمْ مِنَ الْهَالِكِينَ: رَجُلٌ فَارِقُ الْجَمَاعَةِ وَ عَصَى إِمَامَهُ وَ مَاتَ عَاصِيَّارَ وَ أَمَةٌ أَوْ عَبْدًا بَقِ فَمَاتَ، وَ إِمْرَأَةٌ غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا، وَ قَدْ كَفَاهَا مَوْئِنَةُ الدُّنْيَا، فَتَبَرَّجَتْ بَعْدَهُ فَلَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ))^۲ دە فەرموۋىت سى كەس ھەن ھەرگىز دەر بارەي ئەوانە پىرسىارم لىمەكەن چونكە ئەوان مال ويران و تياچون.

۱- پىاۋىكە كە لە كۆمەلى مۇسلمانان دوور ئەكەۋىتەۋە بە بىمەبەستىكى شەرى سەر پىچى پىشەۋاي مۇسلمانان ئەكات، ئەگەر لە سەر ئەم سەر پىچىيەش بىرىت و تۆبەي لە سەر ئەكات و نەگەرپتەۋە رىزى مۇسلمانان گوناھبارە.

^۲ رواه الحاكم وأحمد وصححه الألبانى في سلسلة الصحيحة: (۸۱/۲) إسناده ۵۴۲

۲- كۆيلەيەكە لەژێردەستی خاوەنەكەى رابكا بەو سەرپىچىيەوەش
بەرىت.

۳- ئافرەتەك مێردەكەى لەمال نەبێت و ھەموو پێداوێستىيەكانى
ژيانیشى بۆ دابىن كردبێت سەرەپاى ئەوەش ناپاكى
ھاوسەرايەتى لەگەڵدا بكات و دەستى پیاوى نامەحرەم بگريێت و
بپهينێتە مالهەو ىان جوانى و رازاوەى خۆى بۆ خەلك دەربخات.

سەيئەم: عبدالله كورى مسعود (پەزای خۆى لەسەرىت) بۆمان
دەگێرێتەو و ئەفەرموێت: پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
فەرموویەتى: (المرأة عورة) ئەشى ئافرەت ھەمووى عەرەتە
لەبەر ئەو و واجبە ھەموو لەشى داپۆشى و دروست نىە خۆى
لەبەرچاوى پیاوانى نامەحرەم دەرخت، بێجگە لەو شوێنانەى كە
شەرىعەتى ئىسلام رێگەى پى داو. وەك و دەمو چاوو لەپى دەست.

چوارەم: باوكى مالیکى كورى رەبیع ئەفەرمووی: پێغەمبەرى خوا
(صلی اللہ علیہ وسلم) لەكاتىكا لەمزگەوت ئەچوو و دەرەو بىنى
ژن و پیاو بەتیکەلى بەیەكەو ئەپۆن فەرمووی: (إستمأخرن فلیس
لكن أن تحقن الطريق علیكن بحافات الطريق، فكانت المرأة
تلصق بالجدار، حتى إن ثوبها لیتعلق بالجدار، من لصوقها
به) فەرموى پاوەستن و لەسەرخۆپۆن نابیت ئاوا بەپانى
رێگاكەیا بپۆن فەرمووی قەرەغەكەى بگرن و بەلارییەكەدا بپۆن.
ئەفەرموێت ھەرئەوئەندە بەس بوو كە ئافرەتان گوێیان لە پێغەمبەر

^۴ سلسلة الأحاديث الصحيحة (٢٦٨٦)

^۵ صحيح سنن أبى داود (١٠٤٠) رواه البخارى .

(صلی الله علیه وسلم) بوو وای فەرموو: وەڵاهی ئافرهتان وایان لێهات ئەوەنده بەبن دیوارهکاندا دەپویشتن و دیواره که هەموو جلە که یانی بردبوو ئەوەنده خۆیان بە دیواره که نوێساندبوو، فەرمووی با ئەو دەرگایە بەس ئافرهتی لێبێتە ژووره، تا ئەم پۆش ئەو دەرگایە بەس ئافرهتی لی ئەچیتە ژووره، ئە گەر پیاویکی نەشارەزا بچیتە ژووره یە کسەر پۆلیس بانگی ئە کات چونکە لەو دەرگایەوه چوونە ژووره قە دەغەیه. (ام سلمه) ی دایکی ئیمانداران ئە فەرمووی که نوێژی جومعه تەواو دەبوو، پیغەمبەر و صحابه کان پائەوهستان هەتا ئافرهتان ئە گەیشتنە مالهوه ئینجا پیاوان ئەهاتنە دەر وه، ئیستە شوینی ئافرهتان جیاوازه له مزگهوتی پیغەمبەر له شاری مەدینه پۆلیس له بەردەگا که وهستاوه هەرکاتیک پیاویک بچیتە ناو ئافرهتەکان یاخیزانی خوشی لێبیت یە کسەر پۆلیس بانگی ئە کات و ئە لیت وەرە دەر وه حەرامە جا که پیغەمبەر ئەمە ی فەرموو دەرگایە که تەرخان کرا بو ئافرهت جا، نافع رەزای خوای لێبیت ئە فەرمووی: لەو کاتەوه ی که عبدالله کوری عمر لەو دەرگایە نەچوو ژووری مزگهوتەوه تا وەکوو مرد^٦. ئە گەر ئافرهتانی ش لە مزگهوت بوونایە له ریزهکانی دواوه دەبوون منالانیش له پیشیانەوه و پیاوانیش له پیش منالانەوه بوون پیاوانیش بە امام و مەئموومانەوه بۆیان نەبوو له دوا ی سەلام دانەوه لە شوینی

^٦ صحیح سنن ابن داود . (٤٦٤) رواه البخاری .

خویان هه لیبستو و بچنه دهره وه هه تننا نافره تان ئه پویشتن و ئه گه رانه وه ماله وه، بوئه وهی تیکه لی یه کتری نه بن.

پینجه م؛ ئه بوو داود (په حمه تی خوی له سه ربیت) له (سنن) هکه ی

له ژیر سه ردی پری (باب إنصراف النساء قبل الرجال من الصلاة)

فه رمووده یه که ده گیری ته وه (ام سلمه) دایکی پرواداران (په زای خوی

له سه ربیت) فه رموویه تی (کان رسول الله (صلی الله علی وسلم) إذا سلم

مکت قليلاً و كانوا يرون ذلك كميا ينفذ النشاء قبل الرجال)^٧

پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) کاتی که له نویژ سه لامی

ئه دایه وه که می که رانه وه ستا، بوئه وهی ژنان له پییش پیاوان دا

بچنه ماله وه و تیکه لی له به ینیاندا پروونه دات. هه روه ها

فه رمووده یه کی شمان له (ام سلمه) وه دایکی ئیماندارانه وه بوئه

هینی ته وه که ئه فه رموویت (کان یسلم فینصرف النساء فیدخلن

بیوتهن من قبل ان ینصرف رسول الله (صلی الله علیه وسلم) واته که

پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئاو پری ئه دایه وه، نافره تان

یه کسه ر ده ستیان ده کرد به چوونه دهره وه و مزگه وتیان به جی

ئه هیشت و ئه چوونه وه مالی خویان، دوی نافره تان که

ئه گه یشتنه وه ماله کانی خویان. ئه نجا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)

هه ئه ستا له مزگه وت ئه چوووه دهره وه و پیاوانیش به دوی

خو شه ویستدا ده ستیان ده کرد به چوونه دهره وه، ئه مه له به ر ئه وه

بوو تیکه لی له به ینی پیاوان و نافره تاندا پروونه دات.

^٧ صحیح سنن ابی داود . (١٠٤٠) رواه البخاری .

شہ شہم: النسائی بومان ئە گیرتەوہ ئە فرموویت (نافرەتان کە سەلامیان دایەوہ ئە پۆیشتنەوہ، پیڤەمبەریش (صلی اللہ علیہ وسلم) لە شوینی خۆی هەل ئەستە، پیاوانیش چەندیان بویستایە هەل ئەستەستان واتە پیاوانیش چەندیان بویستایە نزاو پارانەویان ئەکرد. جا کە پیڤەمبەر هەل ئەستە، پیاوانیش هەل ئەستەستان و ئەپۆیشتنەوہ. (الحافظ ابن حجر) ئەفرموویت: (ئەو فرموو دەیه بەلگەیه لەسەر تیکەل ئەبوونی نافرەتان بە پیاوانی نامەحرەم لەسەر جادەو کۆلان و بازارو شوینە گشتییەکان حەرەمە مەگەر لە بەر ناچاری نەبێت.

حەوتەم: لە (ام حمید الساعیدی) وە نافرەتیکە چۆتە خزمەتی پیڤەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) ووتویەتی: (ئەو پیڤەمبەری خوا کەز ئەکەم نوێژ لە گەل تۆدا بکەم) پیڤەمبەریش فرموویەتی (قد علمت أنك تحبين الصلاة معي، وصلاتك في بيتك خير لك من صلاتك في حجر تل، خيرو لك من صلاتك في دارك، وصلاتك في دارك خير لك من صلاتك في مسجد قومك خيرو لك من صلاتك في مسجدی) ^۸ واتە: بەدەنیایەوہ ئەزانم کەز ئەکەم نوێژ لە گەل مندا بکەم، بەلام نوێژکردن لە ژورەکەم خۆتدا خیرێ زۆرترە لە نوێژکردن لە خانووەکەم خۆتدا، وە نوێژکردن لە خانووەکەم خۆتدا خیرێ زیاترە وەک لە نوێژکردن لە مزگەوتی

^۸ رواه احمد شماره ۲۶۵۵

گەرەکه که خۆتدا، وە نوێژکردنت لە گەرەکه کهی خۆتدا خێرتەرە
لە نوێژکردنت لە گەل مندا و لە مزگەوتی مندا، بێگومان ئەمەش
لەبەر پوونە دانێ تیکەلیە لەنیوان پیاوان و ئافرەتان دا، هەر و
چەند پێگای مزگەوتە که دوربێت، ئەوەندەش گێچەلی خوا نە
ناسان زۆرتەرە بێت.

هەشتەم: (عبدولای کورپی عەس) پەزای خوای لەسەر بێت بۆمان ئە
گێریتەو ئە فەرموی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
فەرموویەتی ((لا تمنعوا النساء ان یخرجین الی مساجد و بیوتھن
خیر لھن))^۹ ئافرەتان قە دەغەمەکن لە چوونیان بۆ مزگەوت بەلام
مالە کانیا بۆ ئەوان باشتر و خێرتەر و سەلامەت ترن.

نۆیەم: ئەبو ھریرە رەزای خوای لیبێت ئە گێریتەو ئە فەرموێت
پێغەمبەر فەرموویەتی (خیر صفوف للرجال اولھا و شرھا آخرھا
و خیر صفوف للنساء آخرھا و شرھا اولھا)^{۱۰} واتە باشترین
نوێژی جەماعەت لە پیزی پیاواندا پیزی یەكەمیانە و خراپ
ترینیشیان دواوەمینیانە، باشترین پیزی ئافرەتانیش
دواوەمینیانە، خراپترینیشیان یەكەمیانە، ئەمە لە مزگەوتێك دا که
شوێنی ژن و پیاو جیا نەبێت لەو مزگوتە دا ژن و پیاو بە یەكەو
نوێژی جەماعەت بکەن. هەموو ئەمانە ی که باسمان کرد لە کاتی
بەندایەتی و خواپەرستیایە و لەو حالەتانیان که موسلمان زۆر

^۹ رواه بخاری، ۹۰۰، مسلم ۴۴۲

^{۱۰} مسلم ۴۴۰

خۆى به دور ئه گرى له خراپه كارى و مه كرو حيله كانى شه يتان.
ئهى ئه بيت له بواره كانى ترى سياسى و ئابورى و
كۆمه لايهتى و هتد. كه هه ميشه له م بواره دا پۆزانه ژن و
پياو تىكه لى يه ك ئه بن ئه بيت چۆن بيت.

دهيه م: ابن عباس (رهزاي خواى لييت) ئه فهرموى: (له نويزى
چه ژنى ره مزان له گه ل پيغه مبهرو ئه بو بكر و عثمان دا بووم
نويزه كه يان پيش خوتبه خويندنه وه كه كرد ئينجا دواى خوتبه
خويندرايه وه و پيغه مبهرو مرچووه دهر وه بينيم به ده ستى خۆى
پياوانى داده نيشانده وم، ئافره تان تيبه پهن و بگه نه ماله وه و
له گه ل پياواندا تىكه ل نه بن). هه زو هه له پيوايه تى مستليم دا
هاتو وه كه ئه فهرمويت: (يجلس الرجال بيده) واته: پيغه مبهرو
به ده ستى خۆى پياوانى داده نيشانده وه به ئيشاره ت خه لكه كه ي
تينه گه ياند تا ئافره تان تيبه پهن و بچنه وه ماله وه و له گه ل
پياواندا تىكه ل نه بن.

يانزهيه م: يه كى لهو شتانه ي كه پيغه مبهرى خوا (صلى الله
عليه وسلم) به يعه تى له سه ر ئافره تان وه ئه گرت واز هينان و
خۆ دور خستنه وه بوو له خۆ پووت كردنه وه و سفورى و له بهر
كردنى پۆ شاكى شه رعى ههروهك و له فهرموو ده كه ي (ميمونه
بنت رقيه) دا هاتو وه بۆ مان دهر ئه كه ويئت كه وه ختى به يعه تى
به پيغه مبهردا پيى فهرموو شهريك و هابهش بۆ خوا بريار مه ده و

دزى و زىنامەكە مئالەكانت مەكۇرە و بوختان بۇ كەس نەكەيت،
لە كاتى مردنى خوشەويستەكانىشدا ھاوارو شىوون و پۇ پۇ
مەكە و جوانى لەشى خۇت بۇ پىاوانى نامەحرەم دەرە خەيت و
پۇشاكى شەرىى لەبەر بگەيت.

دووافزەيەم: حەزرىتى عايشە دايىكى ئىمانداران "پەزىلى خەيلى
لەيلىتى" ئەفەرمۇيت: لەنۇرئى عىشادا حەزرىتى جەبىل ئەم
ئايەتەي بۇ پىغەمبەر ھىنايە خوارمە كە ئەفەرمۇيت: (و
ليضرين بخمورهن على جيوپهن) "۱۱" واتە ئەي خوشەويستى خوا
بە ئافرىقى ئىماندار بلى كە خۇياندا پۇشن و جوانى و پاراۋەي
خۇيان دەرەخەن و لەچكەكانيان بەسەر سنگ و سىنەو گەردىنانا
بەردەنەو، حەزرىتى عايشە ئەفەرمۇيت (يرحمه الله نساء
المؤمنات اول رحمة) پەجمەتى خوا لە ئافرىقى پىشەينەي ئەم
ئىسلامە يىت، كە وختىك حەزرىتى جەبىل ئەيتى (و ليضرين
بخمورهن على جيوپهن) ئەكەتى نۇرئى عىشادا بۇ پىغەمبەر
ھىنايە خوارمە، پىغەمبەرىش يەكسەر بۇ ھىجابەكانى
خۇيىندەو، ھىجابەكانىش كەپۇشتەنەو يەكسەر بە ئىو
مئالەكانيان پەگەياند، ئەفەرمۇي ئافرىقىش ھەبوو خەيى لە
مەكەوت بوو گوى ي لى بوو، حەزرىتى عايشە ئەفەرمۇيت:

۱۱ سەرە الامراف (۲۶۱).

وہ لاهی ہر ئافرەت بوو پای ئە کردوہ پارچە قوماشیکی ئەدۆزیوہو خۆی پێدا ئە پۆشی، بۆ نوێژی بەیانی کە هاتنەوہ بۆ مزگەوت یەك ئافرەت بە پرووتی نہ ئە بینرا. بۆیە ئە فەرمووی رەحمەتی خوا لە ئافرەتانی پێشینە ی ئەم ئیسلامە بێت ھەربیان وتایە خواو پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) وا ئە فەرموی: یەكسەر جێبە جێیان ئە کرد.

سیانزە یەم: عمری کوری خطاب (پەزای خوای لیبیئت) بە پیغەمبەری خوای فەرموو (إحجب نسائك.....) قالت عایشة ، فأنزل الله آية الحجاب)^{۱۲} ئە ی خوشەویستی خوا پیاو خراپ زۆرن با خێزانە کانت خۆیان دا پۆشتن و جل و بەرگی شەرعی لە بەر کەن، ھەزەرەتی عایشە ئە فەرموێت دوا ی ئەم قەسە ی ھەزەرەتی عمر خوای گەرە ئەم ئایە تە ی بۆ ناردە خواروہ (قل یا أيها النبي قل لأزواجك و بناتك ونساء المؤمن بدنين علیهن من جلابيبهن ذلك ادنی ان یعرفن فلا یؤذین و کان الله غفوراً رحیماً)^{۱۳} و اتاکە یمان لە پێشوتردا لێک داوہ تەوہ.

چواردە یەم: ھەر و ھا ھەزەرەتی عمر ((پەزای خوای لیبیئت)) ئە فەرموی (یا رسول الله، لو امرت أمهات المؤمنین بالحجاب فأنزل الله آية من الحجاب) ئە ی پیغەمبەری خوا خۆزگایە فەرمانت بە

^{۱۲} سورة الاحزاب (۵۹).

پۆشاکس ئیسلامی مایەس خوشبەختس تاک و کۆمەلە ، احمد میرزا پۆستەمس ژێروو (۵۳)

دایکانى ئیماندار بکردایە پۆشاکی شەریان لەبەرکردایە، دواى ئەم قەسە یەكسەر خۆى پەرەردگار ئایەتى پۆشاکی شەرى نارە خوارەوه و جل و بەرگی شەرى لە سەر ئافرهتان فەرزد کرد.

سى'یەم : هەلۆیستی سەبابەکان لەو بارىهوه؛-

خیزانى سەبابەکان (پەزای خویان لە سەر بیټ) خویان لە تێکەڵبوون لە گەل برايانى سەبابەدا زۆر بەدوور ئەگرت، هەرەها لە کاتى قەرە بەلغى مزگەوت و پێپەرەسمى حەج کردن لە (المسجد الحرام) دا خویان زۆر ئەپاراست، ئیستەش هەندى لەو هەلۆیستانە دە خەینە بەر دەستى خۆینەرانى مۆسلمان:-

أ- حەزەرتى عایشەى دایكى برۆاداران (پەزای خۆى لیبت) لەکاتى تەواف کردندا خۆى لەپیاوان جیا دەکردەوه، لەو کاتەدا ئافرهتێک پێى ووت (إنطليقي نستلم يا أم المؤمنين) خیراکە، پەلەكە خۆت بگەیهنە بەردە پەشەكە، برۆبادەستى لیبدەین. فەرموى (إنطليقي عنك) بەتۆپەرییهوه فەرموى بۆ خۆت برۆ، نە چوووه تێکەلى پیاوان نەبووه.

ب- ئافرهتێک هاتە لای حەزەرتى عائیشەو ووتى (ئەى دایكى برۆاداران، حەوت جار بەدەورى كەعبەدا سوپامەوهو دووسى جارىش دەستم لە بەردەكەدا حەزەرتى عائیشە پێى فەرموو: خوا پاداشتت نەداتەوه، ئەم پالە پەستۆو شان بەشانت لە گەل پیاواندا بوۆ کرد، ئەى بۆچى (الله اكبر) ت نەدەکردو تى نەدەپەریت، واتە: لەحەجى مالى خوادا كە دیمەنێكە لە دیمەنەكانى پۆژى حەشر، ئا لەویش دا باش وایە ئافرهتان خویان بە دور بگرن لە تێكەل بوون لەگەل پیاواندا و بەناویاندا

نەچىن بۇ لاى بەردەكە دەستى لىيىدەن، نەخىر ھەر لەدورەو دەستى بۇ ھەلپىن باشترە لەوئى خۇيان لەپياوان بخشىن و دەستى لى بىدەن.

ج- لەسەردەمى پىغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) لە كاتى چوونە ژورەوئى كەعبەئى پىرۇزدا، ئافرىقتان پائەوستان تا پياوان ئە ھاتنە دەرەو، ئەنجا ئە چوونە ژورەو.

د- (إبراهيم النخعي) ئەفەرموئىت: (ئىمامى عمر) پەزائى خوائ لەسەر بىت لەسەردەمى خەلافەتى خۇيدا نەيدەھىشت پياو لە گەل و ئافرىقتاننا بەيەكەو تەواف بىكەن، ھەرەھا ئەفەرموئىت: (جارىكىيان پياوئىكى بىنى لەگەل ژنىكىدا تەوافى دەكرد، ئىمامى عمر بەقامچى لىيدا)^{۱۴}

لقى سىيەم: ئاۋەكانى پۇشاكى شەرىى لەقورئانى پىرۇزدا: پۇشاكى شەرىى جلو بەرگ لەقورئانى پىرۇزدا بە چەند ئاۋىكى جۇراۋ جۇر ھاتوۋە، لەوانەش: يەكەم: لىباس:

واتە: بەرگ يان پۇشاك كە بەمانائى داپۇشىنى شتىك دىت، لە زۇر ئايەتئىش دا (لىباس) بەمانائى (كراسى زىپۇشى) دىت (وعلمناه صنعة لبوس)^{۱۵} واتە فىئىرى دروست كردنى ئەو جۇرە كراسانەمان كرد، ھەرەھا (لىباس) لەقورئانى پىرۇزدا بەمانائى

^{۱۴} پۇشاكى ئىسلامى مابەى خۇشەنتى تاك و كىمەلە احمد مىزا رۇستەس ژىرو ۲۶۰

^{۱۵} رواه امام احمد و مسلم و كذلك النسائي في كتبهم

پۆشاک بوونی ژنو پیاو دیت که خوای پهروه‌دگار ئەفەرمویت؛
 ((هَنْ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهَا))^{۱۶} لێره‌دا به‌مه‌به‌ستی
 داپۆشینى مه‌عنه‌وى دیت: ((يا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا
 يُوَارِي سَوْءَ أَتِكُمْ وَرِيشَا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ
 اللَّهِ))^{۱۷} واته ئەى نه‌وه‌كانى ئاده‌م ئێمه به‌رگمان بۆ ئێوه دروست
 كردوه تاوه‌كو لاشه‌تان داپۆشى، به‌لام به‌رگى خواناسى
 باشتروو جواتره بۆ ئێوه.

دووه‌م: خمار؛

واته سه‌ره‌پۆش خوای گه‌وره ئەفەرمویت (وليضربن بجمورهن
 على جيوبهن)^{۱۸} واته ئەى پێغه‌مبه‌رى خوا (صلى الله عليه
 وسلم) به ئافره‌تى ئيماندار بلى: بابه‌سه‌ره‌پۆشه‌كانيان ملو
 سنگو گه‌ردن‌يان دا پۆشن.

سێهه‌م: جلباب؛

واته كراسى ئاودامان يان نه‌و به‌رگه‌ى كه هه‌موو له‌ش
 دانه‌پۆشیت جگه له هه‌ردوو ده‌ست و ده‌موو چاو وه‌كو خوای
 په‌روه‌دگار له قورئانى پي‌رۆزدا ده‌فەرمویت ((يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ
 لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ

^{۱۶} امام احمد له ژێر ژماره‌ى (0114.0110.0170) و ابن مساكم گێڕاوه‌يانته‌وه‌.

^{۱۷} رواه مسلم و النسائي و الدارمي وابن خزيمة والبيهقي واحمد .

أَدْنَى أَنْ يُعْرِفَنَّ فَلَا يُؤْذِنَنَّ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا^{۱۸} واته ئه‌ی
 پیغه‌مبه‌ری خوا پیغه‌مبه‌ردا (صلی الله علیه وسلم) به‌خیزان و
 کچه‌کان و ئافره‌تانی ئیماندار بلیّ جل و به‌رگی شهرعی له‌بر
 بکه‌ن و جوانی و پزاوه‌ی خو‌یان بۆ پاوانی نامه‌حرهم دهرمه‌خن
 چونکه ئه‌و پۆشاکه ناسنامه‌ی باوه‌رداریانه‌و له‌هه‌موو زیان و
 ئازاریک ئه‌یان پارێزێت خوای په‌روه‌ردگاریش له‌گونا‌هه‌کانت
 خوش ده‌ییت و به‌ره‌حم و به‌زه‌ییه به‌رامبه‌ر به‌به‌نده‌کانی خو‌ی
 (الجلایب) کۆی (جلایب) ه له‌سه‌ر ریوایه‌تی (ابن عباس) بریتی‌ه
 له‌و پۆشاکه‌ی که ئافره‌ت به‌سه‌ر خو‌یا ئه‌دات و له‌سه‌ره‌وه
 تا‌خواره‌وه‌ی خو‌ی پیّ دانه‌پۆشیّت، هه‌روه‌ها له‌ته‌فسیری
 (ئالوس) و (البغویش) دا به‌مانای ئه‌و پۆشاکه هاتووه که ئافره‌ت
 له‌سه‌ر هه‌موو جله‌کانیه‌وه‌له به‌ری ئه‌کات و خو‌ی پیّدا ئه‌
 پۆشی، واته (الجلایب) ئه‌و پۆشاکه‌یه که هه‌موو له‌شی ئافره‌ت دا
 ده‌ پۆشیّت.

چواره‌م: ئیاب؛

ئهم پۆشاکه تایبه‌ته به‌و ئافره‌تانه‌ی که سوپیی مانکانه‌یان
 به‌سه‌رچوو واته مندالیان ناییت، ئاماده‌ی شوکردنیان نه‌ماوه
 سه‌رتاپا واته داپۆشراویان له‌سه‌ر گونا‌ح و تاوان نیه، به‌مه‌رجیک

^{۱۸} سورة الاحزاب ۵۹

ئەل ئافرىقىدا جۈمھۇرىيەت ۋە پادىشاھىيەت خۇدانى بەلگىلىدىغان ئىكەن سەرىپا
پۇششەيىيە بەلگىلىگەن. ئەگەر خۇشيان سەرىپا داپۇششەن زۇ
باششەن چاكتە بۇيان.

بەشى دوۋم

يەكەم: سەرەكە كانى پۇشاكى شەرىسى:-

ھۋاي گەورە لە پارەى ئافرىقىتەنە لە قورئانى پىرۇزدا فەرموئەتى
(ولا يبدىن زىنتەن) باجوانى و پاراۋەى خۇيان دەرەنەخەن، بەلام
بۇ پىياۋان ئەۋەى فەرموۋە، ئەمەش بۇ سودو سەربەرزى و
سەرفرازى ئافرىقەتە، بۇ كۆت و زنجىركردنى ئافرىقەت نىيە ۋەك و
بىبەۋەرەن و خوانەناسان ۋادەلىن ئەم خۇداپۇشىنە ئەۋە
ئەگەيەتتە كەجۋانى و پاراۋەى و ناسكى ھەمىشە لە ئافرىقەتەن
زۇر ترە ۋەك و لەپىياۋ، بەلى بۇ پاراستىنى ئەۋ جۋانى يەۋ پتەۋ
كردنى بىناغەى كۆمەلگەى موسلمان نەپچرانى شىرازەى
كۆمەلگە، بەرگىرى كردن لە بلاۋ نەۋونەۋەى خراپەركارى و
داۋىن پىسى و بۆگەن نەۋونى كۆمەل ۋ لەناۋ نەچوون و
دانەپزاندىنى كۆمەلگەخۋاي پەرۋەردگار پۇشاكى لە سەر
ئافرىقەتەن فەرزكردۋە، پەخمەت لە پىشىنانى ئەم مىللەتە بىت
كە فەرموۋىانە: (ماسى لەسەرىۋە بۆگەن دەكات) دەى لای
ھەموۋانىش شىتەكى ئاشكراۋ بەلگە نەۋىستە كە ئافرىقەت نىۋەى
كۆمەلن بەلكو ئەلەن سەرى ھەموو كۆمەلەكن، ۋاتە
ئەگەر ئافرىقەت پىس و بۆگەن بوۋ ئەۋا ئەۋ كۆمەلەش ھەموۋى
پىس و بۆگەن ئەبىت، كەۋاتە بەفرىدانى پۇشاكى شەرىسى ئەۋ

هموو خوږازاندنه وه و زهړق و برقيه ۱۱ كه ئيستا ئافرهت ئه ۱۱ كا
 كوښه لگا بهره و پووخان و خرپه كاري ئه بات، زور به داخه وه،
 خوشكمان هه يه ناتواني دهست به رداری پووتی و قووتی بیت،
 زور خوشكیش به تایبه تی ئه وانه كه هندی ئیلتنی زامی
 دینیشیان هه يه واته نویژ ئه كه ن و پوژوش ئه گرن، زه كنات
 ئه دهن، پووكنه كانی تریش جیبه جی ده كه ن كه چی پوت و
 سفورن و ته نیا بو مانگی په مه زان خو یان دا ئه پوژشن و دواي
 په مه زان ئه گه پښنه وه سهر باری جارانیان كه لیشتی ئه پرسى
 خوشكى به پښ بو وا ئه كه ی بو ئه چیته وه سهر ئه و نه ریته ی
 گرتوته، له وه لام دا ئه لیت به دل به جل نیه یان ئه لیت جاری
 گه نجم با پیربم شوم نه كړدو وه باشو بكه م، ئاخر خوشكى به
 پښم بهم بى فه رمانیه ت خوا توپه ئه كه ی و شه ی تان و دوژمنانی
 خوا دلخوش ئه كه ی دلنیاش به سهره نجام دا ده پښی و پیس و
 بوگه ن ده بیت، داواكارم له خواي په روه ردگار و لی ئه پاریمه وه
 بوخاتری ناوه جوانه كانی خو ی و سیفته به رزوو بالا كانی
 خو ی، ئه م نه ریته له دلی خوشكانمان ده ربینیت، به لی ده بیت
 ئه و راستیه بزانی كه خواي گه وړه یه ك شیوه و یه ك مو دیلی
 پوژشاكی له سهر ئافره تان فره نه كړدو وه ناچارى نه كړدو ون كه
 یه ك په نگو و یه ك شیوه بیوژشن، نه خیر به لكو ئافره تان خو یان
 ئازادن له هه لېژاردنی شیوه كه ی و. په ننگه كه ی، به مه رچی ئه و
 پوژشاكه له مه رجه كانی پوژشاكی شهرعی بیت، چونكه شیوه ی

مۇدىل و پەنگى پۇشاك لەكاتىكەوہ بۇ كاتىكى تر
 لەشويىكەوہ بۇ شويىكى تر لەمىلەتیکەوہ بۇ مىلەتیکى تر
 دەگۇيت، غىرەدا پرسىارىك دروست دەبىت ئەویش ئەوہ يە كە
 باسى پۇشاكى شەرى ئەكەيت زۆركەس وا ئەزانىت پۇشاكى
 شەرى تەنيا حىجابە نەخىر ھىچ دەقىك نە لە قورئان و
 سوتەكەنى پىغەمبەرا (صلی اللہ علیہ وسلم) نەھاتوہ كە
 ئافرەتان ناچاربكا تەنيا يەك رەنگ و يەك شىوہ لەبەرکەن^{۲۰}
 ئەمەش واتاى ئەوہ نىە كەئافرەت ھەر جل و بەرگىك لە بەربكا
 ئىتر ئەواوہ ئەو پۇشاكە شەرى يە نە خىر بەلكو ئەبىت ئەو
 پۇشاكى كە ئافرەتان لەبەرى ئەكەن بەتەواوى لەگەل
 مەرجهكانى پۇشاكى شەرىا يەك بگريتەوہ. بۇ زياتر پوون
 كردنەوہى باسەكەشمان لە خوارەوہ مەرجهكانى پۇشاكى
 شەرى لەچەند خالىكا پوون ئەكەينەوہ:

يەكەم: ئەبىت پۇشاكى شەرى ئاو دامان بىت واتە بالا پۇش
 بىت و ھەموو گيانى دا پۇشيت لەسەريەوہ ھەتاوہك و قاچەكانى،
 واتە نابىت ھىچ بە شىكى لەشى والاكاتەوہ بۇ چاو
 چنۇكان و چاو برسەيەكان تاتىرى ژەھراوى خويان تىبگرن
 بەفەرمودەى خوى پەرورەدگار كە ئەفەرموويت (يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ
 مِنْ جَلَابِيْبِهِنَّ) واتە: بائافرەتانى ئيماندار جلى شۆپو ئاودامان

^{۲۰} پۇشاكى نىسنامەس مايسەى خۇشەختىس تاك و كۆمەلە احمد مىرزا رۆستەمى ژىرو ۵۲

لەبەر كەن بە خۇياندا شۇپرى بىكەنەۋە تا بەتەۋاۋى ھەموو لەشيان
 دادە پۇشۇت. لەبەر چاۋى ئەۋ پىۋانەنى كە مەحرەمى خۇيان نىز ،
 شۇپرى كەنەۋەش لىرەدا مەبەست ئەۋە نىيە كە ئەۋەندە شۇپرىت
 لەدۋاى خۇيدا بەزەۋىدا بۇشۇت وپىسى وپۇخلىيەكەى زەۋى
 رابما لىتو لەگەل خۇيدا ھەلبىگىت، عىكرەش (رەزاي خۋاى لىبىت)
 قەرموۋىيەتى: ئەۋ پۇشاكى كە ئافرىقىسى ئىماندار بەسەر
 خۇياندا ئەدەن دەبىت تەختى سىنگ وگەردىيان داپۇشۇت
 كەۋاتە: يەك لە مەبەستەكانى پۇشاكى شەرى ئافرىقىسى
 ئىماندار ئەۋەيە ھەموۋلاشەى داپۇشۇت بۇ ئەۋەى سەرنجى
 پىۋانى نامەحرەم بۇلاى خۇى رانەكىشۇت دەرگەى تاۋان
 نەكاتەۋە ، چۈنكە پۇشاكى شەرى ئەندامەكان ئەشارىتەۋە.
 دوۋەم: ئەبىت پۇشاكى شەرى ئەستور بىت، واتە ئەبىت ئەۋ
 پۇشاكە ئەۋەندە ئەستور بىت لەش تىا دەرەكەۋىت، ئەۋەندە
 تەنك وپوون نەبىت گىيانى ئافرىقىسى تىا دەرەكەۋىت، ئوسامەى
 كوپرى زەيد (رەزاي خۋاى لەسەربىت) ئەفەرموۋىت: پۇژىكىيان
 پىغەمبەرى خوا بەرگىكى (قېطى) پىدام كە (دەيە كەبى) بە
 دىارى پىشكەشى پىغەمبەرى كەربوۋ، مەنىش دام بە خىزانەكەم
 دۋاى چەند پۇژىك پىغەمبەر فەرموۋى: بۇ بەرگە قېتىيەكەت لەبەر
 نەكردوۋە؟ ئوسامە ئەفەرمىت مەنىش وىم ئەۋ پىغەمبەرى خوا
 داۋمە بەخىزانەكەم، فەرموۋى: بەخىزانەكەت بلى: با لەژىرەۋەى
 ئەم بەرگە جىلىكى كە لەبەر بىكات نەۋەك ئەم بەرگە قەبارەى لەش

ولار وئىسكەكانى بەدەر بخت و وينايان بكات لەبەر چاوى
خەلكى . لەم فەرموودەيەوہ بۆمان دەردەكەويٓت كە ھەرگىز
پۇشاكى تەسك وتەنك و تەنگەبەر دروست نى يە ، ئەگەر خۆمان
لە راستىيەكەى لانەدەين ھەموومان ئەزانين پۇشاكى تەسك و
تەنك قەبارەى جەستەو ئەندامەكان وينا ئەكات ھەم پيٓستى
لەشى تيا ديارە ، بۆ يە ئەبيٓت ئافرەتانى ئيماندار وشيار بن و
خويان لەو جۆرە جل و بەرگە پيارين ، چونكە ئەو جۆرە
پۇشاكەى ئەمروٓ لەبەر ئەكرٓت پۇشاكى مسوٓلمان نى يە چ پياو
چ ئافرەتيش ، بەداخوہ ئەمروٓ پياوانيش ئەوئەندە جلى تەسك
وتەنك لەبەر ئەكەن زۆر لە ھى ئافرەتان خراپترە ، زۆر جار
وتوويانە مامۇستا ئەو گەنجانەى كە لە ريزەكانى پيش ئيمەوہ
نويزٓ ئەكەن كراس وتيشٓرتەكانيان ئەوئەندە كورتە ھەموو لەشى
بەدەر ئەكەويٓت . يان زۆر جار پياو لە بازار و كۆپر و مەجليسەكان
ئەبيٓنى شەرم لە خوٓت ئەكەيت ، ئەم سيفەتى ئەھلى بەھەشت نى
يە ئەگەر ئەتەويٓت بچيتە بەھەشت ئەبيٓت پابەند بيت بە
فەرموودەى خوا و پيٓغەمبەرى خوا . ئەم سيفەتە خراپانە واز
ليٓبەينٓيت و بچيتەوہ سەر پٓربازى قورئان وسووننەت .
ھەرزەتى عايشە داىكى ئيمانداران (پەزاي خواى ليٓبيٓت)
ئەيگيرٓيتەوہ كە (ئەسما) كچى ئەبوبكر ھاتە ژوورەوہ بۆ لاى
پيٓغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) جليكى تەنكى لەبەر دا بوو ،
پيٓغەمبەر بووى ليٓوەر گيٓرا وفەرمووى ((ئەسماو ئافرەت ئەگەر

بالغ بوو گەيشتە تەمەنى بېنويىرى بۇنى نى يە ھىچ شويىنىكى
بەدىارەوھ بىت بىجگە لىرەو لە وىي نەبىت واتە ئىشارەتى كىرە
بۇ ھەردو لەپى دەست و دەم وچاوى ^{۲۱}

سېيەم؛ ئەبىت پۇشاكى شەرى فراوان بىت: ئەبىت پۇشاكى
شەرى فراوان بىت و تەسك و تەنك نەبىت بەشپوھىيەكى واکە
لەش ولار و شوپنە بزوينەرەكانى تيا ديار بىت و وينەى
ئەندامەكانى لەشى بەرجەستەو قۇقز دەرەپەرىنىت و ويناي
لەشى بىكات، ھەندى جل و بەرگ ھەن كە درىژو ئاو دامانن بەلام
تەسك و تەنك ھەموو سەر سىنگ و مەمك و نىو قەد سەمكەكانى
دەردەپەرىنىت، ھەروھە جارى واکە يەخەكانيان فراوان
ئەدوورن بەلام نىوھى پىشتيان لە دواوھ ديارە يان سەرسىنگ و
مەمكىان بەدەر ئەكەوئىت، بەرەستى لەبەر كىردنى ئەوچۆرە جل
و بەرگانە ھەرامە: چونكە سەرنجى نەك ھەر گەنج و لاو
ھەرزەكاران بەلكو پىرەكان و بەسال چوانىش بۇلاى خۇيان
رادەكىشن و سەرنجام خراپەو بەرەلايىش بلاو ئەكەنەو،
ھەروھە ئەو تەنورەو چاكەتەنەى كەئەمپۇ ئافرىتان لەبەرى
ئەكەن جارى واکە يە چاكەتەكە زۆر تەسكە و بەشى پىشەو و
دواوھى لەشى دەر ئەپەرىنىت يان تەنورەكەى لە دواوھ

^{۲۱} نەم فەرەھىيە (بخارى و مسلم و ابو داود و النسائي و ابن ماجه و مالك و احمد و

البیهقي و ابن حزم) لہ (عبد اللہ كوری عباس) ھە كىزىراویانەتەوھ .

شەقیکی تیایە و نیووی قاچی بەدەر ئەخات ئەمەش حەرەمە ،
 بەلام ئەگەر تەنۆرەکە ئەوەندە فراوان بیّت لەشی دەرنەپەریننیت
 و چاکەتەکە ی تەسک و کورت نەبیّت و پێشەووە دواووی
 بەتەواوی داپۆشیّت ، بلۆزەکە ی ئەوەندە تەسک لەبەر نەکات کە
 مەمکەکانی دەرنەپەریننیت ، سەرپۆشی شەرعیانەیان لەگەڵدا لەبەر
 کات و سەرپۆشەکەش تا ناوەرەستی پشیتی بجیّت و سەر و مل
 و شانێ لەدواووە داپۆشیّت و لەپێشەووەش سەر سینه و سینگ
 و مەمکەکانی داپۆشیّت لەبەرکردنی باشتەرە لەجۆرەکانی تر
 . مەرۆهە لەبەرکردنی پانتۆل و شانتۆل و ستریز بەهیچ شیوێهە ک
 شەری نی یە و دروست نی یە لەبەرکردنی ، چونکە هەر
 لەبەرەتدا ئەو جل و بەرگیکی پۆژئاواییە و ئافەرەتان بەدیاری
 بۆیان ناردووین ، بێجگە لە قینە و فەسادێ هیچ سیفەتیکی
 شەری تیایە . هەندیک لەخوشکان دەلێن پرسیارمان
 کردووە وە مامۆستایان و توویانە ئەگەر چاکەتی درێژی لەگەڵ
 لەبەرکەن و پاش و پێشی داپۆشیّت پەوایە و دروستە ، ئیمەش
 لەوەلامی ئەو خوشکانەو هەموو ئەو کەسانە ی بەو شیوێهە بێر
 ئەکەنەو ئەلێن ئەوکاتە دروستە ئەگەر فراوان بیّت و پانتۆلەکە
 هیچ شوینیکی دیار نەبیّت ، ئەو پۆشاکە ی کە لەسەر
 پانتۆلەکەو لەبەر ئەکریت ئاودامان و فراوان بیّت تەسک و تەنک و
 تەنگەبەر نەبیّت وەسفی پانتۆل و جەستەشی نەکات ، ئەگەر
 بتهوێت زۆر شەری تر بیّت ئەبیّت عەبای ئەسەرەو لەبەر

بەكەيت، ھەممۇ لەشى لەسەر ھەم تا خوار قاچەكانى داپۇشىت لەگەل رېزمان بۇ ئەمەس مامۇستا بەرپانەنى ئەمەس جۆرە فتوايەيان داۋە ئەگەر بەشىك لە ئافرىقىدا تەننىش ئەمەس ھەمەيان كىرگۈتە بىيانۇ پانتۇل لەبەر ئەكەن پارچە پەزىلەتلىك بەسەر پاش و پىشى خۇياندا داۋە گوايە كە پۇشاكى شەرىفىيان لەبەردايە ، توخوا من لەخۇتان دەپرسەم كەي ئەمەس سەرىۋشە و كەي ئەمەس پۇشاكى شەرىفىيە و كەي پۇشاكى شەرىفى ۋەك ئەمەس پۇشاكىيە كە بەرپىز پۇشاۋتە.

ئەگەر راست ئەكەيت ئەتەۋىت پۇشاكىكەت شەرىفىيە بىت و ۋەك و ئافرىقىدا سەردەمى چەرخى زىرىنى ئىسلام بىت و ۋەك و خوا فەرمىنى پى كىرگۈتە ئەبى لەسەر ھەمەس جەكەنتەۋە عەبە بەخۇتا بەدەيت و ھەر لەسەر تەۋە تا ئەگەتە پىيەكانت داپۇشىت ، بىجگە لەمانەش پانتۇل بەزۇرى بۇ پىاۋانە ئەگەر بۇچۇنەكەشمان راست بىت ئەمەس لىرەشدا خۇ چۈۋەندە بە پىاۋان ، پىغەمبەرى خواش (صلى الله عليه وسلم) نەفرىنى لەپىياۋ وژنانە كىرگۈتە خۇيان بە يەكتى دەچۈنن ، ھەرۋە پانتۇل بەمەس سىفەتەي كە ئىستا بەتەسكى وتەنكى لەبەر دەكرىت بۇ پىاۋانىش دروست نى يە گوناھىكى گەرەيان دەگاتى، چۈنكە ھەممۇ لەشيان پىشەۋە وپاشەۋەشيان قۇقۇز دەردەپەرىت. ھەرۋە جارىكىيان كۆمەك ئافرىت ھاتنە لاي ھەزرىتى عائىشەي دايكى ئىمانداران (پەزىل خۋاي لە سەرىت) جلى تەنكىيان لەبەردابو، ھەزرىتى عائىشە فەرمى ئەگەر ئىماندارن و باۋەرتان ھىناۋە ئەمەس ئەمەس جەل ۋەبەرگەي لەبەرتانايە

ب: ئەو کەسەى کە مال و مندالە کەى لە سەر بەرە لای و خراپە کاری
پەرۆردە دەکات و پیشی پازیه، لێرەدا ئەو کەسانەش ئەگیرێتەو کە
کچ و ژن و خوشکەکانیان خۆیان ئەپازێنەو و خۆ سفور پووت
ئەکەنەو و پیشی پازى یه.

ج: ئەو ژنانەى کە خۆیان بە پیاوان ئەچووینن و ئەو پیاوانەش
کە خۆیان بە ژنان ئەچووینن، ئەوسى کەسە ناچنە بەهەشتەو و
بۆنیشى ناکەن هەتا تەوبە نەکەن واز لەو کارەیان نەهینن.

۳- وعن عمار بن ياسر (رضى الله عنه) عن رسول الله (صلى الله
عليه وسلم) قال: ثلاثة لا يدخلون الجنة أبداً: الديوث، و الرجلُ
من النساء، و مد من الخمر. قالوا: يا رسول الله أما مد من
المخمر فقد عرفناه، فما الديوث؟ قال: الذى لا يُبالي من دخل
على أهله فيقلنا: فما الرجلُ من النساء؟ قال التنى تشبه
بالرجل)) عمارى كورى ياسر (پەزای خۆای لە سەر بیّت) بۆمان
ئەگیرێتەو و ئەفەرمویت پیغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
وسلم) فەرموى سى کەس هەرگیز ناچنە بەهەشتەو

ا: ئەو کەسانەى کە مال و مندالیان هەرچى ئەکەن و هەرچى
بیفەرمانى خوا و پیغەمبەرە ئەیکەن دەنگ ناکات و
لێنچینەو هیان لەگەڵ ناکات پێى پازیه.

ب: ئەو ژنانەى کە لاسای پیاوان دەکەنەو چ لە پۆشاک و جل و
بەرگ چ لە هەلسوکهوت و چ لە خورەوشت و ئەخلاق و چ لە
قژبڕین و کورت کردنەو و دەنگ زڕکردن وەکو پیاوان هەرۆها

بە پىچەوانە شەھەر پىياوانىش ۋەك و ژىيان بىكەن لە چلو بەرگى و
پۆشاكى لە مەلىسوكەرتا لە خورەشتى و ئەخلاقا لە دەنگ ناسك
کردنەوه و خۇبادانا

ج: ئەو كەسانەى كەوا ژن بن يان پىياو فەرقى نىيە كە
بەبەردەوامى عەرەق ئەخۇنەوه لەگەل خوينيان تىكەل بووه واتە
(مەدەن) بوون لەگەلى راھاتوون، صحابىيەكان وتیان ئەى
پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئەوھى كە عەرەق خۆرە
ئەزانىن كىيە بەلام ئەى (الديوث) چى يە؟ فەرمووى ئەو
كەسەى ھەرگەسىك بىتە لای مال و مندالى گويى لىنيە و خۆى سل
ناكات و پى ي پازىي يە، وتیان ئەى زەھمەت نەبىت (الرُّجُلَةُ مِنَ
النِّسَاءِ) چىيە؟ فەرمووى ئەو ژنانەى كە خۇيان بەپىياوان ئە چوینن.
و (الديوث) واتە گەواد، ئەو كەسەى كە سەرى خۆى لەئاستى
بەرەلای و بى ئەخلاقى مال و منالیا شۆرەكات و قسەناكات.

پىنچەم: چلو بەرگى لە خۇبايىبوون نە بىت (الشھرە) نە بىت
چلو بەرگى و پۆشاكى شەرى بۆ خۆدەر خستى و ناوبانگ نە
بىت، بۆ خۆ ھەل بىرین بە سەر خەلكى دا نە بىت، لاف گەزاف و
فىزىيان بەسەرەوه لى بدات، مەبەست لە چلو بەرگى و پۆشاكى
شەرە ئەو كەسەيە كە چلو بەرگى گران بەھاو جىياواز و پازاوه
لەبەر بىكات بەمەبستى خۆ ھەل بىرین و خۆ جىياکردنەوه لە خەلك
ئەمەش واتاى ئەو نىيە كە چلو بەرگى كۆن و شپو دپرو چلكن
لەبەر بىكات بەناوى دىندارى و زوھدەوه! نە خىر بەلكو (خىر

الأمور اوسطة) باشتىن کار ئەو کارەىە کە مام ناوەندى بىت نە
 زیاده رەوى تىدا بىت و نە کە موو کوردتى (الأفراط و التفريط)
 یان تاکە رەنگىک لە بەر بکات کە لە ناو بازاردا تاک بىت و
 دەگمەن بىت و پىیەو بەنازىت. ابن عمر رەزای خواى لە سەر
 بىت بۆ مان ئە گىریتەو و ئەفەرمویت (عن ابن عمر (رضی الله
 عنه) یرفعه قال: من لبس ثوب شهرة ألبس الله إياه يوم القيامة،
 ثم الهب فيه النار، ومن تشبه بقوم فهو منهم، ذکر رزین فی
 جامعہ. بەلام (ابن ماجه) بە سەنەدىکى راست گىراویەتەو.
 (قال: قال (رسو الله (صلی الله علیه وسلم) من لبس ثوب شهرة في
 الدنيا ألبسه الله ثوب مذلة يوم القيامة، ثم الهب فيه نارا)
 ئەفەرموى پىغەمبەرى خوا (صلی الله علیه وسلم) فەرموویەتى:
 هەرکەسى جل و بەرگى بە ناو بانگى بۆ خۆدەرخستى لە دۇنيادا
 لە بەر بکات و خۆى پىو پراوە شىنى و فیزی پىو لىیدا بە سەر
 خەلکا پۆژى قیامت هەمان جل و بەرگى لە بەر ئەکرىتەو و
 گىرى ئاگریشى تىبەر ئەدەن، هەرکە سىکیش خۆى بە هەر گەل و
 کۆپو کۆمەل و کەسێک بچوینىت ئەو ئەو کەسە لەوانە و حەشرو
 حەق و حیسابیشى لە گەل ئەوان دایە.

شەشەم: پۆشاکی شەرى ئەبىت پۆشاکی ئافرهتانی کافرنەبىت
 نابى پۆشاکی ئافرهتى موسلمان لە پۆشاکی کافران بچىت،
 چونکە لە بنچینە و بنەما گرنگە کانی شەرىعەتى ئىسلام پىگە
 نەدانە بە ئافرهتى موسلمان کە خۆى لە پیاو ئافرهتانی کافران

بچوئىنى. جافەرقى نىيە ئەو خۇ چواندەنە لە جلو بەرگ و پۇشاك
 دا بىت يان لە دابوونەرىت و جەژنەكاندا بىت يان لەبەندايەتى
 پەرسىتەشەكاندا بىت، بەلگەشمان ئەم فەرموودەيە يە كە عبدالله
 كورپى عاص گىپراو يەتتەمە ئەفەرموئىت : (راي رسوالله صلى
 الله عليه وسلم على ثوبين معصفرين فقال: هذه من ثياب الكفار
 فلا تلبسهما)^{٢٢} وە لە فەرموودەيەكى ترا پىغەمبەرى (صلى الله
 عليه وسلم) فەرموويەتى: (..... ومن تشبه بقوم فهو منهم)^{٢٣}
 شىخى ئىسلام (ابن تيمه) لەسەر ئەم فەرموودەيە ئەفەرموئىت
 (ئەم فەرموودەيە ھىواشتەرىن و ھىمەن ترين فتواي ئەو يە كە
 فەرمان دەكات بە خۇ نەچواندەن بە كافران. ھەر واتاي پۋالەتى
 فەرموودەكەش كوفركردنى خۇچوئىنەر بە كافران دەگەيەنئىت.
 ھەروەك خۋاي پەرورەدگار ئەفەرموئىت (ومن يَتَّو لَهُمْ مِنْهُمْ فَأَنَّهُ
 مِنْهُمْ) ھەركەسىك لە ئىو بەدۋاي كافران بكموئىت، يان خۋى
 بچوئىنئىت يان مەيلى ئەوانى ھەبىت و لايەنگىريان بكات ئەو بە
 ھەمو واتايەك ئەو كەسە لەوانە . ھەروەھا (الصفاني)
 ئەفەرموئىت (ئەم فەرموودەيە ئەو ئەگەيەنئىت ھەركەسىك خۋى
 لە فاسق و كافرو خراپەكاران بچوئىنئىت ئەو لەوانە، ئەو پىنى
 كافر ئەبىت، بەلام ئەگەر بپرواي وانەبوو ئەوا زانايان رايان

^{٢٢} رواه امام أحمد ومسلم وكذلك النسائي في كتبهم

^{٢٣} رواه امام أحمد له زئير مەرسى (0110، 0110، 0110) وابن سالك گىپراو يەتتەمە .

جياوازه لەبارەيەوه، هەندىك فەرمويانە كافر ئەبىت و پىشتيان بەپۆلەتە فەرموودەكە بەستووە هەندىكى تریشيان فەرموويانە كافر نابىت بەلام دەبىت سەر زەنشت بكرىت و پەشيمان بىتەوه و بگەرێتەوه سەر بەرنامەى ئىسلام و واز لەو پەروشت و خۆچواندنە بىنيت .

دووهم: بەلگە كانى بەدەر خستنى دەم و چاو:

خوينەرانی بەرپز لەم بەشەى باسەكە مانا جەزەكەم ئەم بەلگانە باس بكەم كە پىگە ئەدەن بەدەر خستنى دەم و چاو بىگومان زۆر بەمان دەزانين كە عەرەتەى پياو لە نوێژدا لە نىوان ناوك و هەردوو ئەژنۆيەتەى، هى ئافرەتیش هەموو گيانىيەتەى، هەرچەندە لە نىوان زانايانى ئىسلام دا جياوازيان كردووە لەم مەسەلەيەدا. زانايانى سعودى و تويانە: هەموو گيانى ئافرەت عەرەتە (شيخ ناصر الدين البانى) ئەفەرمووت هەموو گيانى ئافرەت عەرەتە تەنها هەردوو لەپى دەست و دەموو چاوى نەبىت ديارە ئەوەش ئەبىت خۆى جوان نەكردبىت وە يان بەسالىدا چووبىت و بىرى مێرد كردنەوهى نەيت پياو تەماحى تىنەكردبىت هەروەها (محمد الدين الابانى) لە كۆتايەكەى خۆيدا بەناوى (حجاب المرأة المسلمة في الكتاب و السنة) لە لا پەرە (٣٩) دا فەرموويەتەى پىويستە لە سەر ئافرەتەى ئيماندار كە چۆنە دەرەوه، سەرپۆش و لەچكەكانيان بەسەرياندا بەدەن و لە سەروى

ئەوېشه وه عەبا لەبەر بکەن لەماله وه و لەگشت کاته کانی تریشدا
 له چکه کانیان به سهرياندا بدهن و له سه روی ئەوېشه وه عەبا لەبەر
 بکەن، ههروه ها له لاپه ره (٤١) دا ئەفهرموئ سهلمېنراوه که دهم و
 چاو (الوجه) عهرهت نيه ئەمهش پای زۆربهی زۆری زاناکانه،
 ههروه که و بېن رشد له (البدایه / ٨٩) فهرمووېه تی ههروه که و
 مه زه مېی ابو حنیفه و مالک و شافعی و له احمده وه گېرپدراره
 ته وه، هه ره ها ئیمامی طحاویش له (شرح المعانی) دا ئەمه ی
 گېرپاره ته وه . به لām ئەوه له کاتی کدا ده بیئت که ده ست و دهم و
 چاوی نه پازاند بیته وه وه لیوه کانی سوراو سپیاوی نه کرد بیئت و
 ده س و نینۆکه کانی سور نه کرد بیئت. دیاره ئەگەر وای بیئت واته:
 ده ست و دهم و چاوی پازا بیته وه شه لآلی ماکیاج بیئت ئەو کاته
 ده ست و دهم و چاو یش ده بیته عهرهت و ده بیئت جوان جوان
 داپۆشریئت و له لای پیاوانی بیگانه و نامه حهرم نابییئت به هیچ
 شیوه یه که ده ریان بخات. خوینه رانی به ریز ئاماره به و پێگایانه
 ئەکه م که له قورئان و سونهت دا هاتوون مؤلّهت ئەدهن به ده ر
 خستنی دهم و چاوی نافرته:

یه که م:

١- خوای گه ره له قورئانا ئەفهرموئ (ولا یُبدین زینتهُن الا ما ظهر
 منها) نابییئت نافرته ئیماندار جوانیو پازاوه ی خویان ده رخن بو
 پیاوانی نامه حهرم بیجگه له ده ست و دهم و چاویان ابن عباس
 "په زای خوای له سه ر بیئت" له ته فسیری ئەم ئایه ته یا ئەفهرمووئ:

دهم و چاو هەردوو لەپی دەست و ئەنگوستیلەیه. اعمش لە سعیدی کۆپی
جیبرەوه (پەحمەتی خویان لە سەر بێت) ئەفەرمویت تەفسیری حیجابە
بەلگەیه و کاری پێنەکریت)

ب- خۆی گەوره لە ئایەتی (۳۱) سۆرەتی نوردا دەفەرمویت (وَلْيَضْرِبْ
بُخْرِمٌ عَلَى جُيُوبِهِمْ) ئەو پێغه مەبەری خوا بە ئافرهتانی ئیماندار بلی
سەرپۆش و لە چەکانیان بکەن و بەسەر سنگ و بەرۆکیان بەری دەنە
خوارەوه. بێ گومان خوا قەسە لەپەر لە جێی گەر بیویستایە فەرمان بکا
بە داپۆشینی دەم و چاو ئەوه بە پاشکاوی ئەو فەرموو با دەم و
چاوشیان داپۆشن ئەک بە تەئویلیکی دوور باسی بکات و نە یگێرێتەوه
پەروی لیۆەر گێراو فەرمووی (یا اسماء إِنْ الْمَرْأَةُ إِذَا بَلَغَتْ سِنَ الْمَعِيضِ لَمْ
يَصْلَحْ أَنْ يَرَى مِنْهَا إِلَّا هَذَا وَهَذَا) ئەسما هەر ئافرهتێک گەیشته کاتی
بینوێژی دروست نیە لیۆەر لیۆەر زیاتری بەدەر کەوێت ئیشارەتی بۆ
دەم و چاوی خۆی و لەپەکانی دەستی کرد.

دووهم:

ابوداود لەسەندەکەو خۆیدا هیناویەتی لەحەزەرەتی عائیشە
دایکی ئیماندارانەوه (پەزاخۆی لەسەر بێت) ئە یگێرێتەوه ئەفەرمووی: پۆزێکیان
ئەسمائی کچی حەزەرەتی ئەبوبکر هاتە لای پێغه مەبەر (صلی الله علیه وسلم)
و جلیکی تەنکی لەبەردابوو پێغه مەبەر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: (یا
اسماء إِذَا بَلَغَتْ سِنَ الْمَعِيضِ لَمْ يَصْلَحْ أَنْ يَرَى مِنْهَا إِلَّا هَذَا وَهَذَا).
ئەو ئەسما هەر ئافرهتێک گەیشته تەمەنی بینوێژی دروست نیە
لیۆەر و لەوێ زیاتر بەدەر بکەوێت، واتە ئاماژەی کرد بۆ دەم و چاو
و هەردوو لەپی دەستی.

سییهام:

جابر بن کوی عبد الله (رهزای خوای لهسهرییت) نهیگپرتتهوه عن جابر بن عبد الله قال: شهرت مع رسول الله (صلى الله عليه وسلم) الصلاة يوم العيد، فبدأ بالصلاة قبل الخطبة بغير أذان ولا إقامة ثم قام متوكفاً على بلال فاتوا بتقدى الله وحشاً على طاعته وعظ الناس وذكرهم ثم مضى حتى أتى النساء فوعظهن وذكرهن فقال تصدقن فإن أكثر كن حطب جهنم فقامت امرأة من سبطه النساء سفهاء الخدين فقالت لم يا رسول الله قال لا تكن تكثين الشكاة وتكفرن العشير^{٢٥} نهفهرموى له پوژى جهژندا له خزمتهى پیغه مبهرا نویژم کرد، سهرمتا بهر له وتاری نویژى جهژن بى بانگ و بى قامت مهلسا نویژى کرد پاشان موسلمانانى هاندا بو جیبه جیگردنى فرمانهکانى، ناموزگارى خهلكى کردو بیرى خستنهوه، دواى پوى بولای نافرمتان ناموزگارى نهوانیشى کردو بیرى خستنهوه، پاشان فهرمووى خیروو چاکه بکن چونکه زۆریهى نافرمتان شهلى دۆزهخن، لهو کاتهیا نافرمتیکى پومەت پەش هەل گهراو له ناوهراستى نافرمتانهوه مهلسا و قسهى کرد و ووتى نهى پیغه مبهرى خوا بوچی زۆریهى زۆرى شهلى دۆزهخ نافرمتان؟!، فهرمووى لهبهر شهوى زۆر گلەى و پرتەو بۆله نهکن و بهرامبهر به هاوسهرهکانیشتان سپهلهن..... نهوى لیژهدا مهبهستمانه نهوهیه که

^{٢٥} رواه المسلم والنسائی والدارمی وابن خزيمة والبيهقي وأحمد.

جابر و هسلی پرومستی نافرمتگی کردوه، دیاره دم و چاری
دیاریوه نهگینا نیمدزانی پهنکی پمش هل گهراوه.

چوارم:

سهلی کوپی سهد "پزای خوی له سر بیت" بومان نهگنریتوه (عن سهل
بن سعد ان امرأة جاءت الى رسول الله (صلى الله عليه وسلم) و هو في
المسجد، فقامت: يا رسول الله جئت لا حب لك نفسي..... فصنعت لفلان
وايتها قائمة ملياً لو قال هو لنا، فنظر إليها رسول الله (صلى الله عليه
وسلم) فصعد النظر إليها وصوبه، ثم طأطأ راسه، فلما رأت المرأة انه لم
يقصد فيها شيئاً جلست.....) ^{٦٦} نهلمرووی پوزنك نافرمتيك هاته
خزمستی پیفهمبری خوا كه له مزگوت دابو ووتی نهی پیفهمبری خوا
من هاتووم خومت پیشگهش كه، پیفهمبریش بیدنگ بو، نهلنت من
نافرمتكه م بینى زور پلوهستا و پاشان پیفهمبریش تماشای کردو به
جوانی چاری پیدا گنرا، دواى ساری خوی نهوی گرد، نافرمتكهش
كسزانی پیفهمبر هیسچی نهرنهبری دانیششت خوشروستان كه
فرمودیه زور بهرونی نهو راستیه نهو نهخات كه نهلمرووی دم و
چاری نافرمت عمرهت نهی، نهگینا پیفهمبر تماشای چیکردوه و
چون بهردی سرنجی داومتی؟!

پینهم:

خزمستی عایشه دایکی نیمانداران (پزای خوی له سهریت) بومان
نه گنریتوه (عن عائشة رضی الله عنها قالت: كُنْ نساء المؤمنات
كيشهن مع النبی (صلى الله عليه وسلم) صلات الفجر متلفعات و
بمروطهن، ثم ينقلبن إلى بيوتهن حين يقضين الصلاة لا يعرفن من

^{٦٦} رواه البخاري والمسلم والنسائي واديد والبيهقي والديلمي والزيهلي وابو يعلى وغيرهم

الْغَلَس) ٢٧ وفي رواية (وما يَعْرِفُ بَعْضُنَا وَجْهَ بَعْضٍ) ئەفەر مووی
تافره‌تانی ئمانداره‌گەل پیڤه‌مبەر نوێژێ به‌یانیان ئەکرد،
هه‌باکانیان له‌خۆیان‌ه‌وه‌ ئە پێچاو، که‌نوێژیان ته‌واو ئەکرد
ئەگه‌رانه‌وه‌ بۆ ماله‌وه‌ به‌لام له‌بەر تاریکی و لێلی نه‌ناسرا‌نه‌وه‌،
ئەمه‌ش به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزه‌ له‌ سەر ئەوه‌ی که‌ ده‌موو چاوی تافره‌ت
عه‌ره‌ت نه‌یه ٢٨ چونکه‌ به‌هۆی تاریک و لێلی به‌یانیه‌وه‌ نه‌ ناسراون
ده‌موو چاویان، خو ئەگه‌ر تاریک نه‌بوا‌یه‌ ئەناسران، بێگومان
کاتیکیش تافره‌ت ئەناسرێت که‌ ده‌موو چاوی دیارییت.

شه‌شه‌م:

عبدالله کوری عه‌باس (هه‌زای خوای له‌ سه‌ربیت) بۆمان ئە گێڕێته‌وه‌
ئەفهر مووی: له‌پۆژی جه‌ژنی قوربانا و له‌کاتی سه‌ر بزیندا
پیڤه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) (فضلی کوری عه‌باسی)
له‌پشتی خۆیه‌وه‌ سواری وولاخه‌که‌ی کردبوو، فه‌زلێش جوان و
به‌رچاوبوو، پیڤه‌مبه‌ر له‌ گه‌ل هه‌ندیک خه‌لکا وه‌ستابوو فه‌توای
بۆ ئەدان و له‌و کاته‌یا تافره‌تیکی به‌رچاو هات داوای فه‌توای له
پیڤه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) کرد، فه‌زلێش ده‌ستی کرد به
سه‌رنج دان و سه‌یر کردنی تافره‌ته‌که‌و جوانیه‌که‌ی سه‌ر سامی
کردبوو، پیڤه‌مبه‌ر که‌ ئاوێری دایه‌وه‌ زانی (فه‌زل) ته‌ماشای

٢١ متفق علیه

٢٢ نعم فرموده‌یه البخاری والمسلم ابوداود و نسائی ابن ماجه و مالک و احمد و البيهقی وابن
مزم (له عبدالله کوری عه‌باسه‌وه‌ گێڕاویانه‌ته‌وه‌).

ئافرهتهكه ئەكات، بەدهستی پیوۆزی خۆی چه ناگهی گرت و
بردی بۆولاوه ئەم فەرموو دەیهش بەلگهیهکی ئاشکرایه له سه
ئەوهی که دەم و چاوی ئافرهت عه و رەت نیه.

حهوتهم: (عهتای کوپی ئەبی رباح) ئەفەرموی پۆژنکیان عبدالله
کوپی عباس (پەزای خۆی له سه ربیت) بانگی کردم و فەرموی
(الْأُرِيكَ إِمْرَأَتُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟) وەرە با ئافرهتێکی بهههشتیت
نیشان بدهم؟! منیش ووتم ئادهی بفەرموو، فەرموی (هَذِهِ الْمَرْأَةُ
السُّودَاءُ أَتَتْ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَتْ: إِنِّي أَصْرَعُ
وَإِنِّي أَتَكْشِفُ فَادُعُ اللَّهِ لِي) فەرموی: ئەم ئافرهته پەشه کاتی
خۆی هاته خزمهتی پیغه مبهەر (صلى الله عليه وسلم) ووتی ئەی
پیغه مبهیری خوا من فیم لیدی و لهو کاتهیا که فیهه کهم لیدی،
ئاگام له خۆم نامینی و جل و بەرگ به بهر خۆمهوه ناهیلیم، جا
هاتومه ته خزمهتت بۆ ئەوهی له خوا بپارییته وه که چاکم
بکاته وه لهم نه خۆشیه پزگارم بی. پیغه مبهیری خواش (صلى
الله عليه وسلم) فەرموی (إِنْ شِئْتَ صَبِرْتَ وَلَكِ الْجَنَّةُ وَإِنْ شِئْتَ
دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَا فَيْكَ) فەرموی ئەگەر حەزده کهیت ئارام بگره
له سهر ئەو ئیها تهت و خۆی گه وره به بهههشت پاداشت
ئەداته وه و له قیامه تیشدا ئە چیه بهههشته وه، ئەگەر حەزیش
ئەکهی له خۆی گه وره ئەپاریمه وه بۆت که چاکت بکاته وه و
شیفات بۆ بنیری و جاریکی تر توشی ئیها تن نه بیت،
ئافرهته کهش وتی: ئەی پیغه مبهیری خوا (صلى الله عليه وسلم) هەر

هەشتەم: بەلگەیەکی تریشمان لەسەر ئەوێ دەم و چاوی ئافرەت
 عەرەت نیە ئەوێە کە ژن خواز (خاطب) بۆی هەیه سەیری دەم و
 چاوی و دەستی ئافرەت کات کە واتە غەیری ژنخواز بۆی نیە سەیری
 دەم و چاوی ئافرەت کات، ئەمەش ئەو ئەگەئەنی کە دەم و چاوی
 ئافرەت عەرەت نیە.

پۆشاکێ کچە بچوکهکان:

ئاینی پیرۆزی ئیسلام گرنگیەکی بایەخێکی زۆری داوە بە پەرۆردەو
 فێرکردنی منداڵ بە مەبەستی چەسپاندنی بیرو باوەڕ لە دل و دەرونیان دا،
 ئەویش بە پراھینانی منداڵ لەسەر فێربوونی ئەدەبی خەوتن، پۆشاکێ
 شەری، نان خواردن، لەسەر بەخۆیی، خاوینی بیرو باوەڕ، پاراستنی
 زمان، پێزی گەرە، سلاوکردن، بەلام بەشیوەیەکی لەسەر خو و وردە
 وردە، بەپێی تەمەن و کاتەکان، هەر وەها سونەتی پیغمبەری خواپە
 (صلی اللہ علیہ وسلم) فێرکردنی منداڵ لە کاروباری ئاینیەکی هەر
 لە دەست نوێژ و پاک و خاوینی و نوێژ پۆژوو پارانە و خورە و سستی
 جوان، پیغمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) بەپێی جەخت لە سەر
 پەرۆردە کردنی منداڵ دەکاتە بەپێی قوناغەکانی ژبانی و ئەفرموی:
 ((مروا اولادکم بالصلاة وهم أبناء سبع واضربوهم علیها وهم أبناء عشر
 فرقوا بینهم فی المضاجع))^{۲۰} واتە: فرمان بکەن بە منداڵکانتان بەوێ
 کە هەستێ بە فێربوون و ئەنجامدانی پێنج فەرزی نوێژ، کاتیەک کە
 تەمەنیان گەیشتە حەوت سالی ئەگەر باش بە دەم فرمانە کەوێ نەهاتن و،
 سست بوون لە جێ بە جێ کردنی نوێژەکان، بە قسەێ خوش و نەرم و

^{۲۰} صحیح ابوداود (۴۹۴) وابن خزیمە (۱۰۲۱۲) والحاکم (۲۰۱۱۱) وغیرهم

نیانی لەگەڵیاندا هەول بەدەن هەتا نوێژەکان لەکاتی خۆیدا ئەنجام بەدەن، ئەگەر تەمەنیان گەیشته دە سالی و هەروا مانەوه شیوازیکى تر بەکار بێنن ئەویش لێدان بەلام لێدانیک کە زەرەر نەداتە لاشەى و کاریگەرى خراپى نە بێت لە سەر جەستەى، وە لە کاتی لێدانە کەشا سەر و دەموو چاوى بپاریزیت، هەروەها ئەفەرمویت: شوینى نوستنى کوپکچ جیا بکەنەوه، با کوپان لەژوریکدا بخەون و کچانیش لەژوریکى ترا بخەون، هەروەها هاندانى کچ بۆ خۆداپۆشین و شەرم و حیا هەرلە مندالی یەوه بۆ ئەوهى کە گەوره بوو لەسەرى پابیت، کەواتە: نابیت کیزۆلەکانمان جلی کورت و پانتۆل و سترىچ و هاوشیوهکانیان لە بەرکەن چونکە ئەوه خۆشوپهاندنە بەپیاوان و خەلکانى بى باوەر، هەروەها رابەینریت لە سەر داپۆشینى سەر ئەگەر بە پارچە قوماشیکی تەنکیش بێت بەلە تەمەنى حەوت سالیش دا بێت، هەروەها پێویستە دایکان و باوکەکان ئامۆژگارى مندالکانیان بکەن هەر پەرگەزەیان پەيوەست بێت بە جلی تايبەتى خۆیەوه بۆ ئەوهى جلی نێرینە جیاوازییەت لە جلی مێینە و دوریش بن لە جلی بێگانە. ئەركى دايك و باوك و ماقى مندال لە سونەتى صحیحى پێغمەبەرى خوادا (صلى الله عليه وسلم) دیارى كراوه، کەواتە پێویستە لە سەر بەختۆکەرى مندالان، چ دايك و باوك و برا و هەركەسیكى تر بێت کە منالەکانیان لە سەر بەرنامەى خۆى پەرورەدگار و رەوشت و کلتورى ئیسلامى رابەینریت، بەتایبەتى حىجاب و پۆشاکی شەرى و دەبى لە کاتی پەرورەدەکردنى مندالەکانى دا ئەم خالانەى خوارەوه پەرچا و بکات: یەگەم: مندالەکان چ کوپەن و چ کچ بن دەبیت لەتەمەنى چوار سالى یەوه لەسەر خۆشەویستى خوا و پێغمەبەى خوا (صلى الله عليه وسلم) رابەینرین. هەروەها دەبیت لە سەر خۆشەویستى دايك و

باوك و گوپرايهلى رابهيئريت، چونكه له هەر شوينيك خواي گهوره باسى مافى خوئى كرديت راسته و خو دوايش باسى مافى دايك و باوكيشى له گهلا كردوه، بهواتاي رهامه ندى خوا به دهست نايات ههتا دايك و باوكيشى لى پازى نهى، پيوستيشه به خيو كهري مندان هه ندى فرموده و خواو پيغه مبهرو چيروكى به سوديان بو بگيرتته وه تاكارىگهري باشيان له سهر دروست بكن.

دووهم؛ ههروهه پيوسته به خيوكهري مندان ئاموزگارى مندان بكن كه له ناو مال دا و له پيش چاوى بيگانه و نا مههره هه موو له شى خويان دا پوشن و بيگه له ده و چاو وه ههردو دهسته كانيان نه بيت. وه ئاموزگارىش بكرين كه سهر قول و سنگيان دا پوشن، ههروهه كيژولكان له ته مهنى پينج ساليه وه رابهيئريت له سهر دا پوشيني سهر قزيان، بهو شيوازه و كه دينى ئيسلام ئيه ويته و پيشينه و چاكه كانى ئيمه پولكانيان له سهر پهروه ده كردوه، و پيوسته دايكان و باوكانى به پيز له چك و سهر پوشيان بو بكرن و ئاموزگاريان بكن كه قزو سهر پرچيان دا پوشن، تاوهك و دهست بهردارى پوشاكي شهرى نهين، بويه زانايانى فهقيه زانى امامى شافعى (پهحهته خواي له سهريته) فرموديان هه زكاتيك كچ ههزو ئاره زوى جولا ده بيت پوشاكي شهرى له بهركات، پله و جولاندنى ههزو ئاره زوى كچانيش به پيى ئاو ههواي ئه و ژينگه يه تيدا ده ژين ده گوپت، جا له هه ژينگه و ئاو ههوايه كا بيت گه يشته جولاندنى ههزو ئاره زوه كانى ده بيت پوشاكي ئيسلامى له بهركات، يان بهواتايه كي تر گه يشته سالى

بېنویژی (الحیض) ئەو کاتە پێویستە دایکان و باوکەن و بە خێوەکەری
منداڵان فێریان بکەن لەسەر پۆشینى پۆشاکی شەرعى ئەگەر
دایکان و باوکەن و بە خێوەکەری منداڵان ئەو هەولە یان لەگەڵ ئەدان
گوناح بارن.

سە ١٤م: باشتەین پێگا بۆ پراھینان و پەرورە کردنى کچان لە سەر
پۆشینى پۆشاکی ئیسلام ئەوەیە کە دایک و خوشکە گەرەکانیان
خۆیان دەست پێش خەری بکەن بۆ ئەوەی ئەوانیش چاروان
لێبکەن، سەد پەحمەت لە قەبرى کوردەواى بیٲ کە فەرمویان (گيا
لە سەر بنجى خۆى ئەپۆیتەوه)، یان گەرە ئا و ئەپۆیتە بچوکیش
پێى لێدە خشینى، دایک چۆن بى کچەکەش وایە کەواتە ئەبیٲ کچان
لە تەمەنى خەوت سالى یەو لە سەر ئەمانەى خوارەو رابھێنریت.

١- لەبەر کردنى ئایەت و فەرمودەکانى پێغەمبەر (صلى الله عليه
وسلم) کەلەبارەى پۆشاکی شەرعیەو دە دوین.

٢- شیکردنەو و پون کردنەو سەود و قازانجەکانى پۆشاکی
شەرعى لە هەموو پوەکانى سیاسى و ئابوورى و کۆمەلایەتیەتى و
تەندروستى و ئابوریەو.

٣- ئەبیٲ کچان لە زیانەکانى پوت و قوتى و خۆ پوتکردنەو و
تیکەلنى پیاوان و شیار بکړنەو، چونکە سەرپێچى کردنى
فەرمانەکانى خوا و پێغەمبەر پەق هەستانى خواوە سەرەنجامیش
چوونە ئا و ئاگرى دۆزەخە، پێویستە ئەو ئایەت و فەرمودانەیان بۆ
بخوینریتەو کە هەرکاتیک کە حىبابەکەى فێیدا خوا و پێغەمبەر
لێى ئەپەنجین.

۴- پیویسته زیان و مەترسیەکانی مادەکانی خو جوان کردن و ئارایشت کردنیان لەپەری شەری و تەندروستی یەو بۆ بونبکریتەو.

۵- ھەروەھا پیویسته لەمەندالیەو لەمەترسی تیکەل بوونی ناشەریانەو لە گەل کوپان و پیاوانی بیگانەى نامەحرەم وریا بکریتەو، ھەموو زیانەکانی ئەو تیکەل بوونەیان بۆ پون بکریتەو، وە تێبگەیه نریت کە مانەوێ و تیکەلێ نیرومی بە تەنھا (الخلوۃ) حەرەم و چەندین فیتنەو بەلا پویان داو کەواتە سەرمنجام پیویسته ھەممومان بەدایکان و باوکان و گەرەو بچوکەو ئەو راستیە بزانی کەدینی ئسلام ئاینی خێرو بەرکەت و چاکە گوزاری یە بۆ ھەموو مەزھابەى سەرپوی زەوی، وە پێشبینی ئیتمە بەگەرەو بچوکەو پۆشاکى ئیسلامیان پۆشیو و کێژۆلکانیشیان ھەر لە مەندالیەو لەسەر لە بەر کردنی جل و بەرگی ھەیا و شەری پامیناوە، کەچی بە داخووە ئیستە خوشکان و دایکان نەك ھەر کێژۆلە ساوا کانیاں بەلکو بۆ خوشیان پۆشاکى ھەیا و حورمەتى شەریان فرێداو و پۆشاکى ناموسلمانانەیان لە بەرکردوو و لاسای کافرەکان ئەکەنەو، بۆ یە پیغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) فرموویەتى ((لتتبعن سنن من کان من قبلکم شیراً بشیر ذراعاً بذراع، حتى لء دخلوا جحر ضب لتبعتموهم: قالوا: انیہود والنصارى؟ قال فمن؟) ھەروەھا لە فرمودەىەکی ترا فرموویەتى (عن ابی ہریرۃ (رضی اللہ عنہ) عن النبی (صلی اللہ علیہ وسلم) قال: (لاتقوم ساعۃ حتى تأخذ أمتی بأخذ القرن قبلها، شیراً بسیر و ذراعاً بذراع)، فقیل:

یارسو الله، كفار من و الروم ؟ فقال: (و من الناس إلا أو لك)^۳. واته:
 پوژی دواي نایهت ههتاوهك و موسلمانان بست به بست و پیبهپی
 دواي داب و نه ریتو خوی گهلانی پیش خوتان دهکون ووتیان نهی
 پیغه مبهری خوا (صلى الله عليه وسلم) مه بهستت له فارس و
 پومه کانه، فهرمووی بهلی نهی له وان به و لاوه کهسی تر ههیه؟ و تیان
 نهی خوشه ویستی خوا مه بهستت جوله کهو گا وره کانه فهرمووی
 بهلی. بۆ یه خوشه ویستان ئیسته ئه بینین بی با وهران و دوژمنانی
 دینی خوا ئه یانه ریت مندالان له مندالیه وه فیری داب و نه ریت به
 گهنه کان کهن و ههول نه دهن ره وشت و رهفتاری خویان له ناو دل و
 دهرونیانا پروینن، ئه یانه ویت جل و بهرگی نا شهرعی له بهری منداله
 بچوکه کانیانیا بکهن که نامۆ ناشایسته یه به دینه که مان و هم
 به میلهت و نه ته وه که مان. جل و بهرگی که ئه صلن داپوشهر نیه
 هه مو و پان و له شیان به ده ره وه یه، وه هر له مندالیه وه فیری مادهی
 خو جوان کردن و ماکیا جی بی شهرعیانه یان ده کهن و دهم و پرومهت
 و پیلوی چاو لیویانی پیسه وزو سور شین نه کهن، وه لاهی له
 ئیستاره نه و منداله پیست ناسکانه گوناچه ده مو چاویان ده رمان و
 مادهی کیمیاوی یه کانی لی بدهن!! ئیسته هر له قوناغی مندال
 بوونه وه که ههفته ی یه که می ده روات به سهر له دایک بونیا له بری
 (الله اکبر) و بانگ و قامهت دان به گوینی راست و چه پیدا بدهن، نه چن
 گورانی و موسیقایان به گوینا نه دهن، له هه مو ئه وان ههش خراپتر

^۳ مختصر صحیح البخاری ج. ۷/۲

كارىگەر تر ئەۋەتەنە كە بە دايىك و باۋكى ئەۋەندالانە ئە ئى ي لە
 مندالىيەۋە مندالە كانت رايۇنە لە سەر پۇشاكى شەرى و بەرگى
 شەرموۋ ھەيا لە ۋەلاما ئەلەن: جارى ئەۋان مندالەن و چى تىدايە
 ۋابن، يان ئەلەي كە گەرەبەۋون خۇيان چاك ئەبن ئىمەش كاتى خۇي
 ئەۋە جەلانەمان لەبەر كەردەۋە و ھىچ زىيانىكى نىيە ۋە دۈيىش لەسەر
 جەل و بەرگى تر راھاتىن، ئەۋانەش دۈي كە گەرەبەۋون خۇيان
 فېرئەبن. نە خېر خوشكى بەرېزم دايىكى خوشەۋىستەم بە شىۋەيەكى
 شەرىيەنە پەرۋەردەي مندالەكەت بىكە چۈنكە لەسەر ھەر شەتەك
 راھات كە گەرە بۈۋە ۋازى پىي لىناھىنرەت. كۆزدە ۋەنە: (دار بە
 نەمامى راست نە كرايەۋە بەگەرەش راست نايىتەۋە). بۇ يە
 ئامۇزگارى بۇ ھەموۋ مۇسلمانەك بەتايىبەتى خوشكان و دايكانى
 بەرېز كە ھەر لە سەرەتاۋە كچە كانىان فېرى پۇشاكى شەرى و
 پەرۋەشتەبەرەكانى ئىسلام بىكەن، چۈنكە كە گەرەبەۋون لە دەست
 دەر ئە چن و خەلكانى خراپ و بىي باۋەر جەلەۋى مندالەكەت لە
 دەست دەر دىنن، بۇيە لەسەرت پىۋىستە كۆرەكانىش و كچەكانىشت
 لە سەر پۇشاكى ئىسلامى و پەرۋەشتى بەرزى ئىسلام پەرۋەردە بىكەي،
 بۇ ئەۋەي لە دۈپۇزا ھىچ ھۆكارىكى دەرەكى كارىان تىنەكات و
 كەسايەتەكى بەھىزو پتەريان ھەيىت و ھىچ پەشەبايەك نەيان
 ھەزىنەت.

بەشى سىيىھ

لەقىي يەكەم: خۇجوان كىردىن ۋە خۇپازاندەنە ۋە (التبرج): -

۱- لە رەۋىي شەرىئەت:

(الماوردى) بەم جۇرەي خوارەۋە پىئاسەي خۇجوان كىردىن ۋە خۇپازاندەنە ۋە مان بۇ ئەكەت ۋە ئەلىت: بىرىتە لە ۋە مادە جۋانىيەنەي كە ئافرىت لە خۇجوان كىردىن ۋە خۇپازاندەنە ۋە دا بە كارىان دىنىت ۋەك:

۱- جەل ۋە بەرگ ۋە پۇشاك كە لەبەريان دەكەت.

۲- چەند مادەيەكى تىرى خۇجوان كىردىن لە شى خۇي بەكارى دىنىت ۋەك خىش ۋە خىر خال ۋە خەنە ۋە سەمە ۋە (سوراۋ سىپاۋ بۇيەي لىۋ چاۋ نىنۇك.....).

۳- ھەزەھا بە مەبەستى خۇجۋانكەردىن بىرۋبارىك كىردىن ۋە بۇن خۇشى ۋە دەم چاۋ ھەلگىرتىش ئەكەت. بەيارمەتى خوا ئەم سى خالەي سەرەۋە بە دىرىژى پوون ئەكەنەۋە.

۱- جەل ۋە بەرگ ۋە پۇشاك:

جەل ۋە بەرگ لە كۆمەلگا سەرەتايەكانى مەۋۋە دا بۇ مەبەستى خۇداپۇشىن ۋە پاراستىنى لەشى بوۋە لە ھەمىو مەترسىيەكى دەرەكى كە توشى لەشى مەۋۋە دەبىت لە ھەر بەركەۋەتلىك ۋە

ھېرشەككىنى سەرماۋ سۆلەۋ كەشۋ ھەۋا، بەلەم بە تېپەپپوۋنى كاتۋ
 ھەنگاۋنانى پەرۋەرۋە مىژۋى ژىيانى مەۋقە ۋ بەرۋەرۋەپپىش چۈنى
 شارىستانىيەتى مەۋقە ۋ ژىيانى كۆمەلەيەتى مەبەستىكى تىرىشى بە
 خۇيەۋە گىرت. چۈنكى سىرۋىشتى مەۋقە ۋايە كە ھەرگىز چاۋى
 تېرىنايىت ئەۋىش ئەۋەپپوۋ كەۋپپراي خۇۋ داپۋىشىن ۋ خۇپاراستىن ، بۇ
 خۇۋ رازاندنەۋە خۇۋ جوان كىردن بەكارى ھىناۋە ، مەۋقە بە كارىشى
 دىنى تا دونىا دونىايە. جا با بىزانىن ھەلۋىستى ئىسلام لەۋ خۇۋ
 جوانكىردن ۋ خۇپازاندنەۋەيەدا چىيە؟

ئافرىقىتان سىرۋىشتى خۇۋ پىسكى خۇيان ۋايە كە زۆر ھەزىيان لە خۇۋ
 جوانكىردن ۋ خۇپازاندنەۋەيە، جابەھەر شىۋەيەك بەدەستى بىلەن،
 دىيارە خۇۋ جوانكىرن ۋ خۇپازاندنەۋە ماقى خۇيانە ۋ ئاينى پىرۋىزى
 ئىسلام دىنى ئەم ھەلۋىستە ناۋەستىتەۋە لە بەردەمىشەپپا ئاستەنگ
 دروست ناكات. بەمەرجى ئەۋ خۇۋ جوان كىردن ۋ خۇپازاندنەۋەيە لە
 چۈۋ چىۋە شەرىيەتى ئىسلام دەرەچىت . ئەۋەتە ئىسلام دىنى
 ئەم خۇۋ جوان كىردن ۋ خۇپازاندنەۋەيە پىك دەخات ۋ سىنۋو چۈۋ
 چىۋى بۇ دا ئەنەت نەۋەكۋ لە ئەنجامدا زىادە پۇي تىيا بىكىرت ۋ
 بىيىتە ھۇي بىلۋىۋنەۋەيە فەساد خراپە كارى لە ناۋ كۆمەلگەي
 مۇسلىماندا ، بەلەي ئىسلام پىكەي بە ئافرىقى داۋە كە چۈنى دەۋى
 ئاۋا خۇي پىرا زىننىتەۋە چ لە پۇشاك ۋ چ لەجل ۋ بەرگ دا چ لەبۇنى
 خۇش ۋ ئارايشت كىردن ۋ خۇۋ بۇن كىردن ۋ خۇپازاندنەۋە چ لە خۇش ۋ
 خالدا، بەلەم بە مەرجىك لەسنىرى شەرىيەتى ئىسلام تىنە پەزىت لە
 گەل ئەۋ خالەنى كە لەپەردودا باسماۋ كىرد، واتە ئەم خۇۋ جوان

كردن و خوۋپازاندنەھەشى تەنھا بۇ مېردى خۇى بىت و نابىت بۇ پياوانى بېگانە بىت. خۇاى گەورەش لە پۆشاك دا دوو ئامانجى بۇ مروۋف داناوە بۇ خوۋداپۆشىن و بۇ خوۋپازاندنەھە ھەروەك لەم ئايەتە پېرۇزەيا دەر ئەكەوئىت. ((يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ))^{۲۱} واتە مروۋفەكان جل و بەرگمان بۇ ئىو ھىناوۋتە كاىەو بۇ ئەوھى عەرەت و لەشى خۇتانى پىۋ داپۆشن خۇتانى پىۋ برازىنەو

۲- مادەكانى خۇجوانكردنى لەش وەك و خشل و خرخال؛

بەلىۋ ئافرەت بۇى ھەيە خۇى بە زىرو زىو گەوھەرو مەرجان و خەنەو ھەموو مادەو شتە كانى ترى ئارايشت برازىنئىتەو و خۇى پىۋ جوان بكات بەلام لە چوار چىوھى قورئان و سونەتى پېغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم)

وئپراى ئەمانەى باسمان كرد ئاينى پېرۇزى ئىسلام رېگەى داوہ بە ئافرەت لە خوۋپازاندنەو و لەخۇ بۇن خوشكرنەو بۇ ژنانى مېرد كردو بەلام دەبىت ئەم خۇ جوان كردن و خوۋپازاندنەو ھە تەنھا لەبەر دەم مېردەكانيان دا بىت و بەس نيازى خۇ جوان كردنەكەى تەنھا بۇ ئەو بىت، چونكە ئاينى ئىسلام فەرمان بە ئافرەتان دەكا كە ئەوئەندەى بۇى دەكرىت دە بىت خۇى بۇ

^{۲۱} سورة العراف ۲۸.

مېردەكەي بېزىنىتەۋە خۇي بۇ جوان و ئارايشت بىكات و
 ھەمىشە سەروو پوخۇش بىت لەگەلىدا، لە كاتىك دا ئە گەر دل
 تەنگو كېشەشى ھەبىت دەبىت ھەول بىدات لەبەردەم
 ھاوسەرەكەي بېشارىتەۋە خۇي وانىشان بىدات كە پروو خۇش و
 دل خۇشە و ھېچ كېشەيەكى نىە بۇ ئەۋەي مېردەكەي دل خۇش
 بىكات، جا دە فەرموى ئەگەر ئىۋاران مېردەكەي لە كارو كاسپى
 پۇژانە ھاتەۋە بالەبەردەرگاي مال بەپىرەۋە بچىت و بەسەر
 پويەكى گەش و پاراو و خۇشەۋە بەخىر ھاتنەۋەي بىكات.
 لەبەرامبەر ئەمەش خۋاي گەۋورە پاداشتىكى زورى ئەھداتەۋە،
 سەرە راى ئەۋەش پەيۋەندى خۇشەۋىستى لە نىۋانىان دا بە ھىز
 تر دەكات و ژيانىكى بەختەۋەرانەش بەسەر دەبەن، ئەۋ
 مندالانەش كە لەداۋىنى پاكى و شەرەيانەيانەۋە دەكەنەۋە لە
 سەر ھەمان پېباز پەرۋەردە دەبن و سەرەنجام خىزانىكى
 سەرەكەۋتوۋ بەختەۋەر دواترىش كۆمەلگە سەرەكەۋتوۋ
 سەرفرازى بەگوپىرەي بەرنامە قورئان و سونەتيانەي لى دروست
 دەبىت و خۋاي گەۋرەش لىيان رازى دەبىت.

۳: مادەكانى خۇ جوان كىردن ۋەگۇ ئارايشتو سوراو و سپياو؛
 خۇشەۋىستان ئەۋەي خۋاي گەۋرە لەئافرىقانى موسلمانى
 قەدەغەكردوۋە ئەۋەيە كە ئەم خۇ جوان كىردن و خۇپازاندەۋەيە
 بۇ پياۋى نامەحرەم نەبىت، بەلكو تەنھا بۇ مېردەكانى خۇيان
 بىت و بەس. بەلام بەداخەۋە ئەۋەي ئەمرو ئە بىنرى ئەۋەيە

كەڭ ئان بۇ مېردەكانى خۇيان خۇيان ئارازىنەۋە، نەك ھەر ئەۋ ئافرىقىنەۋە كە شويان كىردۈۋە بەلكو ئەۋ كچانەشە كە گەنج و ھەرزەكارن و ئەۋ ئافرىقىنەش كەپىرن و چۈنەتە تەمەنەۋە بە جۈانتىرن خۇپازاندەۋە ئارايشتەۋە دەچنە بازارو كۆپو كۆپۈنەۋەكان و ناۋ قەرمانگەۋ دەرگاكانەۋە خۇيان نىشانى كۆپانى گەنج و لاۋەكان ئەدەن. بە بۇنى خۇش و جل و بەرگىكى ئالا و والاپۇش و سەرپۇش فېردان و قىرپوت كىردن و نىگرۇو قىزول كىردن و سوراۋ سىپاۋ كىردن و كۆلم سوركىردن و لىۋ نىنۇك سوركىردن و لەبەركىردنى پانتۇلى تەسكى سىمت دەر پەرىن و تەنورەۋى كورتى سەر چۆكان و تەنورەۋى تەنگەبەرۈ مېنى جۇبۈستىرنىچ و شانتۇل و چى و چى يەۋە..... ھەموۋ ئەمانە پاي دەكىشن بۇ دەرخستنى قاچ و بەلەك تا پىشت ئەزىنۇيان دەر ئەخەن كاتىك كە لەمال دەچنە دەرۋەۋە بۇ بازارو دام و دەرگاكان و بۇ دەۋام كىردن و ناۋ كۆپ و كۆپۈنەۋەكان كەچى كەھاتنە مال ھەرچى دەرمان و سوراۋ سىپاۋ و ئارايشت ھەيە دەۋى سېرنەۋە جەلە جوان و ئالاۋ والاكانىيان كە لەبەريان كىردۈۋن فېرى دەدەن و ھى تر دەكەنە بەريان بە شېۋلەيەۋە خۇيان نىشانى مېردەكانىيان دەدەن، كچانىش ھەروان بۇ سەرنىچ پاكىشانى گەنجان و ھەرزەكارەكان وادەكەن تابىيان خۈازن و داۋاكارىيان ھەبىت و ھاۋسەرى ژيانىيان دەست بىكەۋىت، گۈايە ئەگەر وانەكەن

مىردىيان دەست ناكەۋىت بەلەم بىناگان لەۋەى كە خۋاى پەرۋەرد
 گار لە خۋىيان دەرەنجىن و كورانىش نايان خۋازن.
 مامۇستا ئەھمەد مىرزا پۇستەمى لە كىتەبى (پۇشاكى ئىسلامى
 ماىەى خۇش بەختى تاك و كۆمەلە)^{۳۳} دەلىت لەم سالانەى
 رابردودا ھەرچەندە من بۇ خۇم نەم دىۋە بەلەم برادەرەكانم بۇيان
 گىپراۋمەۋە و ووتيان: لە يەككى لە تەلە فىزىۋنەكانى شارى
 سىلمانى نازانم ھىي كام لايەن بوو، پۇژىكىيان مايكروڧونى ئەو
 تەلە فىزىۋنە دەچىتە ناو بازارو لەخەلكى سادەى ناو بازارو
 شەقامەكان بەژن و پىاۋەۋە بە كوپر كچەرە دەپرسى سەبارەت بە
 ئارايشت و خۇ جوان كردنى ئافرىتان، لەۋەلەم دا ھەندىك خەلك
 لايەنگىرى ئەو ئارايشت و خۇ جوان كردنىيان كرسۋە، ھەندىكى
 تىرىشيان بەتوندى دژى ۋەستاۋنەتەۋە يەككى لە پىرسىارەكان كە
 لە پىاۋىك دەكرىت و پىيى دەلىن پات چۈنە سەبارەت بەو
 ئارايشت و خۇجوان كردنى ئافرىتان بۇدەرەۋە دەيكەن، لە ۋەلەم
 دا دەلىت. ۋەلەمى من بەش بەحالى خۇم پىيى پارىنىم و
 بەكرەۋەيەكى خراب و ناشەرى دەزانم پىشكەشكارى
 بەرنامەكە دەلىت بۇ؟! كابرار دەلىت: ۋەلەم من ھەر بەژنەكەى
 خۇما ئەزانم خرابە، چونكە ھەر كاتىك كە دە چىتە بازار بۇشت

^{۳۳} مامۇستا ئەھمەد مىرزا پۇستەمى (پۇشاكى ئىسلامى ماىەى خۇشەختى تاك و كۆمەلە). ج.

كېرىن يان دە چىتە دەوام خۇي تاس و لوس دەدات و دەم و چاوى
 دە نەخشىتى و خۇي بەتەواوى لە سوراو سىپاۋ شە لال
 دەكاتى، تەنورەي كورت و تا سەر ئەژنۇ لەبەر دەكات و دەپواتە
 دەرەو، كەچى كەھاتەو مالى خىرا خۇي ئە گۆپى و جلى شېرو
 شۆر لەبەر ئەكات و جوان جوان ئەو ئارايشت و سوراو سىپاۋ
 ئەشواتەو كەچى كە ھاتە مالىھەش خۇي بۆم وەك و پىرىژن لى
 ئەكات، واتە ديارە ئەوھى پىشوى بۆ پياۋى بېگانەيەو بۆ منى
 نىيە ئەوھى بۆ مە ئەوھىيە كە ھاتە مالىھە دەم و چاوى چىچ و
 لۆچ و قز ئالۇسكا و بۆن عەرەق و سىرو پىيازى لى دى ئاخىر پىم
 ئالىي دلى چىم بەو ئارايشتە ساختەيە خوش بىت كەبۇ دەرەو
 ئەيكات ھەرەھا لە پىكرىنى پىلاۋىك كەسەرنجى پىاۋان رادە
 كىشىت كە ئەوھش نادروست و جەرەمە، ھەرەك و ئەو پىلاۋ
 قۇندەرە بن بەرزانەي كە تەقەتەق دارن بەلام وەك و ھۆكارىكى
 راگەياندن و ئاگادار كىرنەو لەدوورەو ھاۋار دەكات و دەلىت،
 گەنج و لاۋەكان، ئەي كۆمەلى پىاۋان (يا معشر الرجال و
 الشباب) و رىابنەو و ھااتم ھەموتان سەيرم كەن!! لە زەمانى
 جاھىلى دا ئافرىتان خېخالىيان لە قاچ كىردوۋە لە جىاتى ئەوھى
 لە دەسى كەن لە قاچيان كىردوۋە بەلام كاتىك كە پۇيشتون
 بەرنگادا قاچيان بە ئىزەكەياداۋە تەقەي ھاتوۋە سەرنجى
 پىاۋانىيان بۆ لاي خۇيان پاكىشاۋە بۆيە خۋاي گەرە لە ديارە
 ئاشرىنە بە جەزەتى جىرايلا ئەم ئايەتەي ئارەدە خوارەو بۆ

پېغەمبەر كە ئەفرەموی : (وَلَا يَضُرُّنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ) ئەى پېغەمبەرى خوا پىيان بلى نابى ئافرەتەنى ئيماندار بە تەعبىرى ئەم ئايەتە قورئانىيە پىلاوى بن بەرز لە پىكەن و كاتى كە ئدەپۆن تەقەى بى و يەكسەر پىاو بزانى كە ئەو ئافرەتە و ئاوپى بۆ بداتەو، ئەبى خوشكان زۆر وريابن نەشكىن، چونكە ئىسلام پىزى زۆرى لە ئافرەت گرتەو پېغەمبەرى خوشەويست (صلى الله عليه وسلم) ئەفرەمويىت "إياكم القوارير) ئافرەتان وەك و شوشە ناسك و نازدارن ئەبى زۆر ورياي خويان بن نەشكىن، چونكە خوانەكرده كە شوشە شكا شوينى خوى ناگرتەو، جا خوشكى بەپىزم زۆر وريابە نەشكىنى و بە چاوى گورگانەو سەير نەكرىت چونكە خەلكانىك هەيە دليان نەخوشە و حەزيان لە شكاندنى شوشەيەو چاويان بەپوناكى و پۆشناى هەلنايەت.

٤: مادەكانى خۇ جوان كردن وەك (بىرۇبارىك كردنەو و گۆپىنى برۆو برژانگەكان نىنۆكە كان)؛

خوشەويستان ئاينى ئىسلام هىچ بوارىك لەبوارەكانى ژيانى مروقايەتى فەروامۆش نەكردووە بۆيە هەر حالەتەو بۆ هەربوارىكى ژيان پۆپەسم و پىگا چارەى كىشەكانى ژيانى مروقى بەنىرو ميبەو پىك خستەو، بۆ ئەوئەى مروقە هەرگىز نەكەويەتە گىژاوى لادان و سەر لىشىواويەو، بىجگە لەوئەش زۆر

ژىرانە و ھەكىمانە پەوتى ژيانى مۇقايەتى پىك خىستوۋە بۇ
ئەۋەى لە دونىاو لە قىيامەت دا بە ژيانىكى خۇش بژى و دورپى
لە ھەموو ھەلەو پەلەيەك، لەم بەشەى باسەكەشماندا بە
پىشتىوان و كەرەمى خۋاى پەرۋەردگار باسى خۇ جوان كردن و
خۇپازاندىنەۋە لەپوانگەى شەرىعەتى پىرۋى ئىسلامەۋە
دەخەينە بەر چاۋى خۋىنەرەن كە دىنى پاك و بىگەردى خوا
داۋاى لە مۇقان كىرۋە خۇيان جوان و پىك و پىك و بۇن خۇش
بەكەن، لەم بۋارەشدا داۋاى لە ئافرىتان كىرۋە لە پوانگەى
شەرىعەتى پىرۋى ئىسلامەۋە دەخەينە بەر چاۋى خۋىنەرەن كە
دىنى پاك و بىگەردى خوا داۋاى لە مۇقان كىرۋە خۇيان
جوان و پىك و پىك و بۇن خۇش بەكەن، لەم بۋارەشدا داۋاى لە ئافرىتان
كىرۋە كە بەسيفتە سىروشتىەكان (خىصال الفگىرە) خۇيان
بىرازىگەۋە، كە لەم خالانەى خۋارەۋەدا زىاتىر پونيان دەكەينەۋە.

يەكەم؛ نىنۈك كىرەن و پىك خىستىيان بە پىچەۋانەى ئەۋەى ئىستە
ئافرىتانى مۇسلمان دەيكەن، كە نىنۈكە كانىيان ناكەن تا درىژ
دەبى كە مەن نازام چۈن بەۋ نىنۈكە درىژانەۋە خۇيان پاك
دەكەنەۋە، لەكاتىك دا خۋاى پەرۋەردگار داۋاى لەژن و پىاۋى
مۇسلمان كىرۋە كە نىنۈكە كانىيان بەكەن و پاكواۋ خاۋىنى
خۇيان پابگىرە كەبەپراى زۆرىەى زانايانى ئىسلامىش ئەم نىنۈك
كىرەنە سۈنەتە، چۈنكە يەككىكە لە سۈنەتە سىروشتىەكانە، كە لە
فەرمودەى پىغەمبەرى خۋادا (صلى الله عليه وسلم) ھاتوۋە.

ھەرۈھە نىنۇك كىردىن بەلەي زۆرىھە زانايان سونەتە بەلام ئىسلام
 كاتىيان بۇ دانەناۋە دەفەرموون ھەرۈھەختى كاتى نىنۇك كىردىن
 ھات پىيۈستە بىكەيت، سەرەپراي ئەۋەش چاك وايە ئەۋ نىنۇك
 كىردىن لەپۇژى جىمە دا بىت و پىش نوپۇدا بىكەي بە بەلگەي
 ھەدىسى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) كە ئەبۇ ھىرە
 صابەي بەرپۇزۇ خۇشەۋىستى پىغەمبەرى خوا گىپراۋىتەۋە بۇ
 مان و دە فەرمۇي (كان نبى صلى الله عليه وسلم) يقص شارىه
 و يَقْلُمُ أَظْفِيرُهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ أَنْ يَرْوَحَ إِلَى الصَّلَاةِ)) اخرجه
 البهيقي والبرزاز و الطبرانى في الأوسط) دە فەرمۇي پىغەمبەرى
 خوا (صلى الله عليه وسلم) لە پۇژى جىمە دابەر سىملى دەكىردى
 نىنۇكىشى دەكىردى پىش ئەۋەي بچىت بۇ نوپۇزكىردىن، چاكىش
 وايە ئەۋ نىنۇكەي ۋەك پىز گىرتى لە ئەندامەكانى مەۋۇ و
 بخرىتە ژىر گەۋە. بە راستى خۇشەۋىستان ئەۋانەي كە بەناۋى
 پىش كەۋتن و علمەۋە نىنۇكىيان دەھىلنەۋە حاشا ئەۋە
 پىچەۋانەي عىلم و پىشكەۋتنە ۋە بىتە ھۇي كۆبۇنەۋەي
 پىسى و پۇخلى لە ژىرى دا، بە داخەۋە ھەندى لە ئافرىقى
 مۇسلمانىش توشى ئەم بەلەيە بوۋە بەناۋى پىشكەۋتن و
 پۇشنىرىۋە نىنۇكىيان دەھىلنەۋە ئەۋەلەن لەپروۋى زانستىۋە
 دىكۇرە بەرپۇزەكان بەشىكى ناتەندروستى دا دونىن و پىسى
 لەش دىتە دەرەۋە.

دووهم؛ ئاینی پیروزی ئیسلام داوا له ئافره‌تانی موسلمان ده‌کات کهوا قرژی سهریان به‌ریده‌نه‌وه و هیچی لینه‌ناشن و کورتی نه‌که‌نه‌وه ته‌نها له حاله‌تی پیویستا نه‌بیّت، "شیخ محمدی کوپی شیخ ابراهیمی آل‌الشیخ" ی موفتی دیارو ناسراوی سعودیه "ره‌حمه‌تی خوالی لیبیّت" فره‌موویه‌تی دروست نیه ئافره‌تی موسلمان قرژی سهری بتاشی ته‌نها له حاله‌تی ناچاریدا نه‌بیّت به به‌لگه‌ی ئهو فره‌مووده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فره‌موویه‌تی ((دروست نیه ئافره‌تی موسلمان قرژی سهری خوی بتاشی)) واته حرامه به مهرجی ئهو ئافره‌ته هیچ به‌لگه‌یه‌کی شرعی و زانستی نه‌بیّت. مه‌روه‌ها ماموستا علی قاری له‌کتیبی (مرقناه المشکات) دا ده‌فرموی (حرامه ئافره‌ت قرژی سهری بتاشی) چونکه قرژی سهر بۆ ئافره‌ت وه‌ک و ریش وایه بۆ پیاو به‌لام ئافره‌تی‌ک وه‌ک پیویست نه‌یتوانیّت خزمه‌تی بکات واته پاک و خاوینی پابگری و له‌بری بیزاربیّت ده‌توانیّت کورتی بکاته‌وه، مه‌روه‌ک و خیزانه به‌ریزه‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له دوا‌ی وه‌فاتی خوشه‌ویسته‌وه قرژیان کورت ده‌کرده‌وه چونکه پیغه‌مبه‌ر نه‌ما بوو تا خۆیانی بۆ جوان بکه‌ن و خۆیانی بۆ بپرازانی‌نه‌وه به‌لام ئه‌گه‌ر ئافره‌تان مه‌به‌ستیان له کورت کرنه‌وه‌ی قرژیان بۆ ئه‌وه‌بی به‌ناوی مۆدیلاته‌وه و لاسای ئافره‌تانی ئه‌مریکا و ئه‌وروپا بکه‌نه‌وه یان مه‌به‌ستیان خۆ جوان کردن بی ئه‌وه دروست نیه و حرامه به‌لام لی‌ره دا پرسیا‌ریک

دروست دەبى ئەۋىش ئەۋەيە كە ھەندى لە ئافرەتان قزبان كورت ئەكەنەۋە و دەلىن: (ان ازواج النبى (صلى الله عليه وسلم) ياخذن من رؤسهن حتى تكون الالفرة) واتە خىزانەكانى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) قزبان كورت كردۈتەۋە تا سەر گۈيىەكانى بەلام لە ۋەلام دا دەلىم خوينەرى بەرپىز خوشكى ئازىزم راستە خىزانەكانى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ئەو كارەيان كردۈۋە بەلام لە دوۋاى ۋەفاتى خوشەويستى خوا كردۈۋىانەچۈنكە لەدۋاى ۋەفاتى پىغەمبەرى خوا (صلى الله على وسلم) خىزانە بەرپىزەكانى خوشەويستى خوا حوكمى تايىبەت، خۇيان ھەبوۋە، كە ھىچ ئافرەتىكى تىرى سەر ئەم گۈى زەۋىيە ئەو حوكمەيان نەبوۋە، ھەربۈيە دروست نەبوۋە خىزانەكانى پىغەمبەر دۋاى مردنى پىغەمبەر (صلى الله على وسلم) شۈبكەنەۋە، ويستى خۋاى پەرۋەردگارىش وابوۋە ۋەك ھەموو ئافرەتىكى عىدە دار كەوتۈنەتە عىدەيەكى شەرعى ھەمىشەيىەۋە، بۇ يە خۋاى پەرۋەردگار لەسۈرەتى (ئەحزاب) دا ئايەتى (۵۳) دا دەفەرمۈى (وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُجَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا) دەفەرمۈى ئيمان داران بە ھىچ شىۋەيەك ئازارى دلۋ دەرونى پىغەمبەر مەدەن و دروستىش نىە بۇتان خىزانەكانى خوشەويستى خوا مارە بکەنەۋە چۈنكە ئەوانە دايكى ئىۋەن، كەۋاتە ھەرامە خىزانەكانى پىغەمبەر (صلى الله على وسلم)

شۈبكىگەنەمە. ھەر ئەمەش ھۆكۈرى ئەمە بوو كە خىزانەكانى
 پىغەمبەر قىزى سەريان كۆرت كەنەمە ئەمە ھۆكۈمەش تايىبەت
 بەوانەمە ھىچ ئافرىقىكى تر ئاگرىتەمە، كەواتە دروست نىيە
 ئافرىقى موسلمان قىزى بېرى بەلكو پىيويستە خىزمەتى بىكات و
 پارىزگارى لى بىكات. ھەرۈمە دروستىش نىيە خېرى بىكاتەمە لى
 سەر سەرى خۇي يان لى سەر پىشتى مىلى دايبىنى بە يىلگەي ئەمە
 فرمىمۇ دىيەي پىغەمبەر (ﷺ) كە ھەزرىتى
 ئەبو ھزىرە گىپراۋىمەتەمە و دەفرمىمۇ پىغەمبەر (ﷺ) لى
 (وسلم) دەفرمىمۇ ((صنفان من اهل النار لم أرهما بعد: قوم معهم
 سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس، ونساء كاسيات
 عاريات، مائلات مميلات رؤسهن كأسنة البخت المائلة، لا
 يدخلن الجنة ولا يجیدن ریحها، و ان ریحها لیوجد من مسیره
 كذا و كذا))^{۲۲} دەفرمىمۇ، دوو كۆمەل ھەيە لى ئەھلى ئاگرى
 دۆزەخن من ئەمە بىيئون :

يەكەم: ئەوانەن كە قامچى و كىيىلىان پىيە ۋەك و كىكى مانگاۋايە
 ئازارى خەلكى پىدەنەن.

دوۋەم: ئافرىقىنىكىن لى ئومەتەكەم كە بېروالەت جل و بېرگىيان لى
 بەردايە بەلام پووتن كە بېرىگا دا دەپۇن لەنجەو لار دەكەن بۇ
 ئەمە سەرنجى پىاۋان بۇ لى خۇيان پاكىشن، يان قىزىان لى

^{۲۲} صحیح مسلم ۲۸۸۸

سەر پىشتى سەرى خۇيان كۆدە كەنەۋە دەيكەن بە تۆپەلە يەك
 ۋەك و سەر كۆپانى ووشترۋايە. ئەفەرمىۋى ئەم دوو كۆمەلە لە
 ئومەتەكەم ناچنە بەھەشتەۋە و ۋە بۇنى بە ھەشتىش ناكەن كە
 بۇنى بەھەشت چەندەھا سالىپى دەپوات. ھەندى لە زانايان
 "پەزاي، خويان لەسەر بى" (مائلات مەيلات) يان بەۋە
 شىكرىدۆتەۋە كە قىزىيان پىچاۋ پىچ و لول دەكەن، كە ئەمە
 شىۋازى قىزى ئافرىقى فرەنسىيەكانە. ھەروەھا يەككە لەو شتەنەي
 كە ئەمپرو ئافرىقتان بەكارى دەھىنەن دەيكەنە سەريان ئەۋىش
 قىزى دەست كرىدە (الشعر الصناعى) كە لە زەمانى پەۋانى
 كوردى خۇماندا ھەموو ئەو كىتەبەنەي من خويىندوۋمەتەۋە پىنى
 دەلىن (بارۇكە) ئەمەشيان لە دىدى ئىسلامەۋە ھەرامە و
 زانايانى شەرىعتى پىرۋى ئىسلام لە كۆنەۋە قەسەيان تىدا
 كرىدوۋە، سىبحان اللہ ئەو زەمانەنەي كە زانايان باسيان كرىدوۋە
 زەمانىا، بوۋە كە ئافرىقتان قىزىيان داپۇشىۋە ۋەك و ئەم سەردەمە
 خەك قىزى ئافرىقى نەبىنىۋە، ئەي ئەگەر ئەم سەردەمانە بوایە
 كە ئافرىقتان ئەو موۋانەيان بۇ جوانى بەكار دەھىنەي، كە ئىستە
 سەدان كارگەر كۆمپانىا بۇ بازىرگانی ئەو كارە دەكەن. دەپى
 چىيان بۇتايە. زىنك ھاتە خىزمەتى پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
 ۋوتى: (يارسول اللہ ان لى ابنة عريسا) اصابتها حصبة فتمرق
 شعرها افاصله؟ فقال: لعن الله الواصلة والمستوصلة (اخرجة
 الشيخان و النسائي). ۋوتى ئەي پىغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ

وسلم) من كچىك ھەيە تازە شۇدەكات بەلام نەخۇشى زىپكەو ئاولەي ھەيە و ھەم مۇھەككىنى سەرى پۇتاونەتەو، ئايا دروستە موى تر بەسەرىيەو بەگەم، خۇشەوئىست فەرمووى: نەخىر بەھىچ شىۋەيەك مۇو بەسەرىيەو مەكە چۈنكە نەفرەتى خوا لەو ئافرىتانەيە كە مۇو بەسەرى خۇيانەو دەكەن و لەو كەسانەش كە ئەو كارەيان بۇ دەكەن، ھەزەرتى بخارى لە ھەزەرتى عائىشەي دايكى ئىماندارانەو دىگىزىتەو (پەزەي خۇيان لە سەرىيەت) دەفەرموئىت: كەنەزەيەكى ئەنصارى شۇي كەرد بەلام بە ھۇي نەخۇشىيەو موى سەرى پۇتاپۇو كەس و كارەكەي ھاتنە خەزەتى خۇشەوئىستى خوا ووتيان: ئەي پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئىمە ھەز دەكەين قەزى تر بۇ كچەكەمان دابىننەو، پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووى: (لعن الله الواصلة والمستوصلة)^{۲۰} نەفرەتى خوا لەو ئافرىتانەيە كە مۇو بەسەرى خۇيانەو دەننەن و لەوانەش كە ئەو كارەيان بۇ دەكەن. بۇچى چۈنكە بەراستى ئەمە جۇرىكە لەغەش كەردن و ھەلخەتاندن، غەشىش بە ھەمۇو جۇرەكانىيەو ھەرامە پىغەمبەرى ئىسلام فەرموئەتى (من غشنا فليس منا) ئەوئى غەش بكا لە ھەرىشتىكەبى و خەلكى فرىوبدا لە ئومەتى من نىيە واتە لە بازەي ئىسلام دەچىتە دەرەو، بەلام ئەگەر ئافرىتەكە بە ھۇي خورىيەكەو يان دەرۋو ئەو جۇرە شتانە مۇھەككىيان گەياند بەيەكەو ئەو بەر ئەو نەفرىنە ناكەوئى ھەروەك سەئىدى كوپى خۇبەير "پەزەي خۇي لەسەرىيەت"

^{۲۰} ھەمۇو ئەو فەرمۇدانە بخارى لە كىتەبى (اللباس) دا دىگىزىتەو لە صەھىھە كەيدە.

فهرمویه‌تی (لاباسَ بالتوصیل)^{۳۶} هیچ شتیکی تیانیه نه‌گهر
 ئافره‌ت قرژی خوئی به‌هوئی دهرزی ئاوریشمی و خوری و نه.
 شتانه‌وه به‌یه‌که‌وه گه‌یاند. هه‌وروها ایمامی (احمد) یش
 "په‌زای خوا له‌سهر خوئی و ایمامی ههر چوار مه‌زه‌به‌که‌بی" پای
 وایه له‌سهر دروستی نه‌و حاله‌ته. به‌لام غه‌یری نه‌وانه خه‌رامه
 هه‌روه‌کو نه‌وه‌ی که (مسلم بخاری) پیوایه‌تیان کردووه که
 (معاویه) (په‌زای خوای له‌سهرییت) هاته شاری مه‌دینه‌و
 وتاریکی بو‌خه‌لکه‌که‌ی خوینده‌وه، توپه‌ل قرژیکی دهر هیناو
 فهرمووی پاتان چیه به‌رامبه‌ر خیزانه‌کانتان که نه‌م جوړه قرژه له
 سهر ده‌که‌ن. وه‌لامی به‌م گوئیانه‌ی خوّم گویم له‌خوشه‌ویستی
 خوا بوره که ده‌یفه‌رموو (ما من امرأه تجمل فی راسها شعراً غیر
 إلا کان زوراً) نه‌و قرژه ده‌ست کرده‌ی که ئافره‌تان له‌سهری ده‌که‌ن
 ساخته‌یه و فپو فیله‌و دروست نیه. نه‌نجا ده‌فه‌رمووی ولامی
 پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی (إنما اهلکت بنو
 إسرائيل حین اتخذ هذه نسائهم) فهرمووی خوای په‌روه‌ردگار
 جوله‌که‌و به‌نی ئیسرائیلی یه‌کانی به‌هوئی نه‌م کاره‌وه له‌ناو برد.
 سییهم؛ خه‌رامه ئافره‌تی موسلمان موی بروکانی بکات و
 هه‌ندیکی لابیات و باریکی بکاته‌وه جابه‌هوئی داو دهرمان بیئت
 یان مور هه‌لکیش بیئت پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) نه‌فره‌تی

^{۳۶} له فتح البارء، فهرموویه‌تی ابوداود به‌سه‌نه‌دیکس صحیح افراجی کردووه.

لهو ئافرهتانه کردوو که مووی برۆکانی هل دهگری جابه هل
 کیشان بیت یان به تاشین و داو دهرمان بیت. ابن مسعود
 صحابهی به ریزی خوشه ویستی خوا ده فرموئی پیغه مبهری خوا
 (صلى الله عليه وسلم) فرموویهتی ((لَعَنَ (صلى الله عليه وسلم)
 النامصة و المتنمصة))^{۳۷} نه فرهتی خوا لهو ئافرهتانه بیت که
 مووی برۆکانیان هل دهگری بۆ مه بهستی جوانی لهو
 ئافرهتانهش بیت که مووی برۆکانیان بۆ هل دهگریت. ابن کبیر
 له تهفسیره کهی خویدا له (۳۵۲/۲) دا چاپی (دار الاندلس) له
 بارهی برۆ باریک کردنه وه ده فرموئی به داخه وه زۆربهی ئافرهتان
 نه مپۆ توشی به لای برۆ باریک کردن و دهم و چاو هه لگرتن بوون و
 به داخه وه بۆته پیداو یستی کهی پۆژانه یان و به هیچ شیوه یکه
 ناتوانن دهست بهرداری بن، ههروه ها ده فرموئی: ناتوانی
 ئافرهت له سه ر په زامه ندی میرده کهشی برۆکانی باریک بکاته وه
 نه گهر فره مانیشی به ژنه کهی کرد لهو کاته دا نابی ئافره ته که
 گوپرایه لی میرده کهی بکات چونکه نه مه سه رپیچی خوای
 تیدا یه و نابیت به قسه ی مه خلوقی خوا سه رپیچی خالقه که
 بکری که (الله) یه. به لام هه ندی له زانایانی هه نابیله " په حمه تی
 خوایان لی بیت " ده فرموون: نه گهر میرد پی خوش بیت

^{۳۷} ده لا و حرام له نیساندا ل ۹۰.

ئەنكەي بىر ئايال بىت ئەنكەشى تەنھا مەبەستى پەزىلەتلىرى
 مېرەكەي بىت لەو ھالە تەدا دەتوانىت بىر ئايال بىر بىر بىر
 موى دەموو چاوى لايىقەت و ئارايشت بىر بىر بەلەم بە داخەم
 نۆرىي نۆرى ئەو ئافرىقىيە كە ئەمەل بىر ئايال بىر بىر
 شويان نەكردە بۇ دەردە دەيگەن ئەمەل ھەم ھەم چەمە چەمە
 مەبەستىيەن پەزىلەتلىرى مېرەكەي نىيە بىر بىر بەلەم بە داخەم
 زانىستىيە بىر بىر بىر بىر ھەم ھەم چەمە چەمە
 ھەمە لە سەر تەندىرەستى مەلۇم . (تەبەرى) لە خىزانەكەي (ابى
 إسحاق) دەيگىچە تەدە فەرمۇت ئافرىقىيە چەمە خەمەتى
 دايكى ئىمانداران ھەزەرتى عائىشە (پەزىلەتلىرى خەمەتى لە سەر
 عائىشە ھەمە مەلۇم خىزانە بەرپەزەكەي پىغەمبەرى خەمەتى (وتى
 ئەي دايكى ئىمانداران مەلۇم تەدە تەزە شەمە كەردە ھەم و
 چەمە موى زىيادەي پىغەمبەرى مەلۇم خەمەتى خەمەتى موى پىغەمبەرى
 بىت ئايال ئەتەم لاي بەم فەرمۇ بەلەم ھەمە تەدە ئەمەلى
 ئازارى بىت ھەمە ئەتەم لاي بەرپەت و خەمەتى بۇ مېرەكەت
 جەمەت كەمەتە ھەمەتە پىغەمبەرى (صلى الله عليه
 وسلم) كە ئەمەلى ئەو ئافرىقىيە كەردە ھەمە كە بىر ئايال بىر
 دەمە ھەمە موى ھەم و چەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە
 ئەمەلى خەمەت سەمەرى بىر بىر ھەمە ھەمە مېرەكەي نىيە . كە
 ئەمەلى ئەو ئافرىقىيە كەردە ھەمە كە بىر ئايال بىر بىر
 ھەم و چەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە ھەمە

بکات وە بۆ مەبەستی میژدەکە ی نیە. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** ئەو ئافرەتانە ی
کە بۆ پەزامەنی میژدەکانیان دە ی کەن بەر ئەو ئەفرینە ی
خۆشەویست ناکەون (والله أعلم).

چوارەم: حەرەمە ئافرەتی موسلمان خالّ لە سەر جەستە ی خۆ ی
بکو تۆ پیڤە مەبری سەرور (صلى الله عليه وسلم) ئەفرەتی
کردوو و لەو ئافرەتانەش کە خالّ دەکو تن و ئەوانەش کە بۆ یان
دەکو تن، شوینی کوتانە کەش بە لای ئیمامی شافعیە وە دەبیّت لا
ببریت ئەگەر مەترسی گەرە ی بە دوا یا ئە دەهات. وە ک و لە دەست
دان ی ئەندامی لاشە ی یان پە ل و نیشانە یەکی ناشرین کە
بکە ویتە لاشە یە وە ئەو کاتە واجب نیە خالّ کە لا بیات لە
فەرموودە ی "صحیح" ی ابن مسعود هاو لۆ خۆشەویستی خوا
دە فەرمو ی (لَعَنَ "صلي الله عليه وسلم" الواشمة والمستوشمة)
دە فەرمو ی پیڤە مەبری اکرم (صلى الله عليه وسلم) ئە فرەتی
کردوو و لەو ئافرەتانە ی کە خالّ لە سەر لاشە ی خۆ یان دەکو تن و
لەوانەش کە خالّ یان بۆ دەکو تن. لە زەمانی جاھیلیەتی پیش
ئیسلام دا عەرە بە کان زۆربە ی لاشە یان بە خالّ نەخش کردوو و
تەنانەت ویتە ی خوا وەندو شاعیر و زاناکانیان لە سەر لاشە یان بە
خالّ کبشاو و هەر وە ک چۆن دەبینن ویتە ی خاچ و مەسیحیان
لە سەر لاشە یان دەکیشن وە سەرە پرای ئەو کە سەنە ئازاریکی
زۆریان پیڤە گات بە داخە وە لە سەر دەمی کرانە وە ی دونیای
عەولە مەدا ئەم نەریتە جاھیلی و ئە قامیانە زیندرو بونە تە وە و

زور جاریش ته له فیزیۆن و پوژنامه و گوڤار سه ته لایته کان و که ناله کانی پراگه یاندن به ناوی پیشکه وتنه وه بازار پی ئه م جوړه نه ریته نه فامیانه ره و اج پیډه ده ن.

پیښجه م: حه رame نافرمتی موسلمان دانه کانی شاش و واش بکات بو جوانی به و اتایه کی تر جیهازو نامیری پیشکه وتوی لیبدات و له م لا و لایان بگریت تاوه ک و بو شاییه کی که میان ده که و یتته بهینه وه نه وه ش بو دوو مه به ست یان بو جوانی یان بو نه وه ی بلین گه نجه، نه مه ش دروست نیه چونکه فریودان و خه له تاندنی تیډایه هه رکاریکیش فریودان و خه له تاندنی تیډاییت حه رame هه روه ندو له هه رموده ی ابن مسعود دا هاتوه که بو مان ده گیریتته وه و ده هه رموی پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هه رمویه تی (لعن الله النامصات و المتنامصات و المنفلجات للحسن و المتغیرات للحسن) واته: نه فرمتی خوا له و نافرمتانه ی که دانیان شاش و واش ده که ن ته نه اش به مه به ستی جوانی، وه نه و که سانه ش که نه و کاره یان بو ده که ن هه روه ک خوی په رومرد گاریش له سوره تی (حشر) نایه تی (۷) دا ده هه رموی (وَمَا آتَاكُم الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) نه وه ی پیغه مبه ری خوا بو ی هی ناو و هری گرن و جینه جینی که ن دوریش که ونه وه له وه ی هه ده غه ی کردو وه لی تان هه رکه سیکیش گو یرایه لی خوا و پیغه مبه ری نه کات خوا سزای توندی ده دات. که واته به هه رموده ی خوشه ویستی خوا حه رame

ئافره‌ت دانه‌کانی شاش و واش بکات بۆ جوانی تهنه‌ئا
 ئافره‌تانه نه‌بیٔ که به‌شیوه‌یه‌کی سروشتی دانه‌کانیان خوارو
 خنج بۆ ناوه‌وه یان بۆ دهره‌وه دهر په‌ریوه و پیو‌یستیان به‌کاری
 نه‌شته‌ر گه‌ری هه‌یه بۆ راست کردنه‌وه یان یان کلۆر بوون و
 پیو‌یستیان به‌پرکردنه‌وه هه‌یه هیچ مه‌ به‌ستیکی جوانی و پۆز
 پیوه‌ لێدانیان نیه‌ ئه‌وه دروسته به‌لام ئه‌حمده‌ کاکه محمود له
 کتێبه‌که‌ی خۆیدا به‌ناوی (ژنان و کارو باری ژنان له ئیسلام دا)
 ده‌فه‌رموی له به‌ر ئه‌وه‌ی دینی ئیسلام گ‌رنگی ته‌واوی داوه به
 مرو‌ف و مه‌ سه‌له‌ی خو جوان کردن له به‌ر ئه‌وه‌ حه‌لله‌ بۆ ژن و
 پیاو که نه‌شته‌ر گه‌ری جوان کاری بکا به‌ به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی له کاتی
 پو داویک دا (عرفه‌ جه‌ی کۆری سه‌عد) لوتی پر‌بوو پیغه‌مبه‌ر (
 صلی الله علیه وسلم) فه‌رمانی پیکرد بجیت له ئالتون لوتی
 دروست بکاته‌وه ، ئیمامی (ختابیش) له ته‌فسیری ئه‌م فه‌رموده‌یه‌دا
 ده‌فه‌رموی: ژن و پیاو ئه‌توانیٔ ئه‌ندا زه‌یه‌کی که‌م له زیر به‌کار بیٔ
 بۆ ئه‌و جو‌ره‌ شتانه هه‌روه‌ها له کتێبی (المجموع)^{٢٨} دا هاتوه که
 ده‌لیٔ (يجوز لهن ذهاب أنفسهن أو سنهن أو نملتهن أن يتخذن مكنهن ذهبا
 سواءاً أم كنهن فضةً و غیرها ام لا) ده‌فه‌رموی: دروسته مرو‌ف
 ده‌سکاری دهم و چاو و لوت و گو‌ی و هه‌ر ئه‌ندامیکی تری لاشه‌ی
 بکات و حه‌لله‌ له شه‌ریعه‌تی پیروزی ئیسلامدا به‌ (تغیر خلق الله)
 دانانریت.

^{٢٨} ژنان و کاروباری ژنان له ئیسلامدا احمد کاکه محمود چاپس یه‌که‌م ل. ٢٦١

ششم: یه کینگ لهو شتانهی که شهپرؤ بۆته عادهت و زۆربهی نافرتهی موسلمان دهیکات شهویه که نافرته دهست و پهنجه و کولم و چاو و لیوهکانی بۆ یه دهکات لهه بارهیهشهوه زانایانی ئیسلام ده فهرموون حهرامه نافرتهی موسلمان پینلوی چاوی سهرو ژیری، کولم و لیوهکانی نارایشته بدات بهلام ههندیکی تر له زانایان دهفهرموون دروسته نافرتهیک که میردی خوی ههبیته خوی بۆ نارایشته بدات مهبهستیش لهو کارهی تهنها خر جراس کردن بیته بۆ میردهکهی، چونکه خوشهویستی زیادهکات. بهلام لهو نافرتهانهی که شهپرؤ وهك عادهت دهیکه شویان نهکردوه یان بۆ دهروه دهیکه دروست نیه حهرامه بهلام بۆ یهکردنی نینۆکه کان دروسته بۆ نافرتهی میرد دات که ئیمامی نهوهوی له (المجمع) دا له لاپهره (۳۲۴) بهرگی (۱) دا باسی لهو فهرمودیه ده کات که حهزرتی ابو هریره هاهلی پیغمبهه (صلی الله علیه وسلم) دهی گیریتشهوه ده فهرمووی یهکینگ لهخیزانه بهریرهکانی پیغمبهه (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی من حهزم لهبۆیه کردنی پهنجهی دهست و قاچهکانم نیه چونکه خوشهویستهکم که پیغمبهه (صلی الله علیه وسلم) خواجه (صلی الله علیه وسلم) ده بۆنهکهی ده بیتهوه بهلام ئهی خوشکی بهریرم بۆ پهنجهی دهست و قاچته لهخهه ناگریته که حهزرتی عائیشهی دایکی ئیمانداران دهفهرمووی: پۆژیکیان نافرتهیک هات بۆ عالمان و باسی حال و گوزهرانی خوی کرد و لهبارهی خۆیهوه نامهیهکی

پى بوۋ دەستى درىژكرد نامەكە بدات بە پىغەمبەرى خوا (صلى
 اللہ علیہ وسلم) كېشەكەى بو چارە سەركات خوشەويست
 دەستى درىژكرد نامەكەى ليۋەرگىت فەرموى: (ما ادرى ايد
 رجل ام يد إمراة) ئەى عائىشە ئەرى ئەۋە دەستى پىاو بوو يان
 ئافرەت فەرموى: ھى ئافرەت بوو فەرموى: (لو كنت إمراة
 لغيرته (ظافرك) فەرموى: ئەگەر ئافرەتى چاك بوايە دەبوو
 پەنجەكانى خەنەى پىۋە بوايە. خوشەويستان بو يەى نىنۋكە
 كان دەبىت بۆيەو دەرمانىك نەبىت كە چەوربىت تويژالېك لە سەر
 نىنۋكە كان دروست بكات يان لە سەر پىستەكەى دروست بكات
 چونكە ئەۋ كاتە نايەلېت ئاۋ بگاتە ژىر نىنۋكە كە يان ژىر
 پىستەكەۋ پاك نابىتەۋە بەراستى ئەم جۆرە بۆيانە نەك بو
 ئافرەت بو پىاويش ھەرامە.

ھەۋتەم: ھەروەھا ھەلال نىيە بو ئافرەتى مۇسلمان قىزى سەرى بو
 يە بكات بەلام ئەگەر پىر بوو بوو چوبوۋە تەمەنەۋە دروستە بە
 مەرچىك بەرەنگى رەش بۆيەى نەكات. ھەزرىتى ئەبوۋ بەكرى
 صديق (رەزى خۋاى لە سەر بىت) باۋكى ناۋى (ئەبى قەفاحە)
 بوو لە فەتى مەكدا ھىنايە خىزمەتى پىغەمبەرى خوا (صلى اللہ
 عليہ وسلم) كە خوشەويستى خۋاى بىنى ھەموو مۇھەككىنى سەرى
 سىپى بوۋە، فەرموى ئەم رەنگە بگۆپن بەۋ مەرچەى رەنگى رەش
 نەبىت، لەمەۋە زانايان (رەھەتى خۋايان لە سەر بىت) دەفەرموون
 ھەرامە ئىنسانى پىر موى سەرو پىش و سىمىلى رەش بكاتەۋە

(الزهرى) ده فهرموى ئهو كاته هې كه ئيمه گهنج بووين سهرو
 پيش و سميلىان پرهش ده كرده وه، كاتيكنيش ده چوينه ته مهنه وه
 وازمان ليده هينا هه نديك له صاحابه كانيش (پرهزاي خويان له
 سهريئت) پريگايان داوه به پرهش كرده وه قزى سهر و پيش و
 سميل به پرهنگي پرهش وهك (سعدى قورى وه قاس، عقيهى كوپى
 عامر، هه سهن و حسينى كوپى نيمامى على و كچهزاي
 پيغه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) ههروه ها بوخارى له ئه بو
 هريره هه وه لى پيغه مبهري خوا دهى گيريتته وه ده فهرموى
 پيغه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمويه تى (ان اليهود و
 النصارى لا يصبغون فخالقوهم) جوله كه و گاوره كان سهرو
 پيشيان بويه ناكه نه وه ئيو به پيچه وانه هې ئه وانه وه پرهشى
 بكه نه وه بو يه (هه زره تى ئه بوبكر و عمرو هه نديكى تر
 له صاحابه كان ئه م كارهيان كرده وه.

به لام هه نديكى تر له زانايان فهرمويانه: دروست نيه موسلمان
 سهرو پيش و سميلى پرهش بكاته وه ته نها له حاله تى جهنگ و
 تيكو شان دا نه بيت به مه به ستي ترساندن دوزمن تاوه كو بلين
 سهريزه كانى نيسلام هه مويان گهنج و لاون. ههروهك و ئه
 فهرموده يه (ابو پور) دهى گيريتته وه ده فهرمويت پيغه مبهري
 خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمويه تى (ان احسن ما غيرتم به
 الشسب الحناء الكتم) چاكترين شتى كه پرهنگى سپى پى بگوپن
 پرهنگى خه نه و كه ته مه، هه رچه نده خه نه پرهنگى سوره به لام

(که ته‌م) پروه‌کینکه له ولاتی یه‌مه‌ن ده‌پوی و په‌نگی په‌ش ده‌ر ده‌کات و زیاتر به‌لای مۆردا ده‌پوانییت. هه‌روه‌ها (شیخ صالح الفوزان) له‌م باره‌یه‌وه ده‌فه‌رموی دروست نیه موسلمان موی سه‌رو پيشی په‌ش بکاته‌وه چونکه په‌نگی په‌ش زینه‌ت و جوانی تیدایه و ده‌رونی مرقیش چه‌زی پیده‌کات.

هه‌شته‌م: دروسته ئافره‌تی موسلمان له‌سنوری خوی دا‌جلو به‌رگی جوان و خاویڼ له‌به‌رکات، خوای په‌روهر دگار له‌نایه‌تی سی و دووی سوره‌تی اعراف دا‌ده‌فه‌رموی: (قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ) ئه‌ی پینغه‌مبه‌ری خوشه‌ویست به‌ ئومه‌ته‌که‌ت پابگه‌ینه که هیچ که‌سی بوی نیه پری له‌ پاک و خاویڼی و خو جوان کردنی موسلمانان بگری، ئه‌وه‌نده‌ی ئاینی ئیسلام گرنگی به‌ پاک و خاویڼی و خو جوانکردن داوه هیچ به‌رنامه و پروگرامیکی سه‌ر ئه‌م زه‌وی یه گرنگی پی نه‌داوه، زۆربه‌ی زانایانی ئیسلام ده‌فه‌رموون: دروسته ئافره‌تی موسلمان زی‌رو زی‌وو خشل به‌کار بیڼی، به‌تایبه‌ت ئافره‌تی می‌ردار به‌و مه‌رجه‌ی ئه‌و زی‌رو زی‌وو خو جوان کردنه‌ی بو پیاوانی نامه‌هره‌م نه‌بییت، چونکه حه‌رامه پیاوی موسلمان گوئی له‌ده‌نگی خشل و خرخال و زی‌رو زی‌وو دوگمه و دۆلاب و گۆبه‌روک و ئه‌وانه‌بی، ته‌نانه‌ت ئه‌و ئافره‌تانه‌ی له‌ ژیر عه‌با و شتی وا شه‌وه له‌به‌ری ده‌کات ده‌بییت زۆر هه‌ول بدات

دەنگى خرىنەي لىۋە نايەت. خوشەويستان ئافرىقى تان بە
 شىۋەيەكى سىروشتى ھەزىيان لە خىشل و زىپرو زىۋە لەو بارەشەۋە
 خىۋى پەروەردىگار لە ئايەتى ھەقىدەي سىروشتى زىخرف دا
 دەفەرمىۋى (أَوَمَنْ يُنَشَأُ فِي الْحُلِيِّ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ)
 دەفەرمىۋى دروستە زىپرو زىۋ ئاورىشم بۇ ئافرىقى تان بەلام ھەرامە
 بۇ پىۋان، پىغەمبەرىش (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمىۋى (حرم
 لباس الحرير و الزمب على ذكور أمتي وأحل لأناهم) ھەرامە
 پىۋى مۇسلمان جىل و بەرگى ئاورىشم لەبەر كات، ئەم فەرمودەيە
 ئىمامى تىرمىزى گىپراۋىيەتەۋە. ئەگەر بەوردى و واقى سەيرى
 پىكھاتەي ئافرىقى بىكەين دەيىن ئافرىقى تان بە سىروشتى خىۋى
 ھەزى لەزىپرو زىۋو خۇجوان كىرە، ئىتر ھەر پىلەو پاىيەكى
 سىياسى و كۆمەلەيەتى پۇشنىرى ھەيىت، تەننەت جىۋانى
 شىۋىن و جۇگرافىيەش ئەو ھەزىيان ناگۇپى بۇ يە دەيىنى
 ئافرىقى دىكتورا يان فۇقى دىكتورا ھەيى لەگەل ئافرىقى تىكى
 نەخۇندەۋارا ۋەك و يەك ھەزىيان لەزىپرو زىۋو خۇپازاندەۋەيە
 بەمەبەستى ئەۋەي شىۋىن بىن لاي پىۋان. كەۋاتە ئەو ئافرىقى تانەي
 كە خۇيان پىۋوت دىكەنەۋە ئەۋەيە خۇيان لە دىلى پىۋان دا جى
 بىكەنەۋە.

ب- لەپرووی تەندروستی یەوە :-

دیاره شتیکی بەلگە نەویست و حاشا هەل نەگرە ، که ئافرهتەتی ئیماندار حیجابی شەری دەپۆشییت ، لەترسی نەخۆشی یە کوشنده کان نیە بەلکو تەنها لە ترسی خۆیەو دەبی فرمانی خۆی گەورە جی بەجی بکات ، که خۆی گەورە لە قورئانی پیرۆزدا ئەمری بە ئافرهتان کردووە که پۆشاکی شەرم و حەیا لەبەر بکات و جوانی و پازاوهیی خۆی بۆ پیاوانی نامەحرەم دەر نەخات ، تەنها هاوسەری حەلالی خۆی نەبییت ، ئەوجا مەبەستی دووەمیش ئەوەی که ئافرهتەتی ئیماندار پۆشاکی شەری لەبەر دەکات بۆ خۆپاریزی یە لە نەخۆشی ، کهواتە لیڤرەو خۆینەرانی بەرپێز و خۆشەویستم بە پشیتیوانی خۆی پەرەردگار ئیستا باسی زیانەکانی ڕووتی و قوتی دەخەینە بەر دەستی ئیوێ بەرپێز بەئومێدی ئەوەی هەموولایەک بە تاییبەتی خوشکان و دایکانی ئازیز سودی لیوەرگرن .

یەکەم : زیانەکانی ڕووتی و قوتی (سفوری) :-

گۆشاری (B,M,J) که گۆشاریکی بەناوبانگی جیهانیە ژمارە یەکی ئەم گۆشارە لەبەر واری ١٩٧٢/١/١٥ دا دەرچوووە لەلایەپرە (١٢٠) دا دەلیت : نەخۆشی شیرپەنجە (المیلانو الخبیثة) (Malignat melanoma) زۆر بەپاشکاوی دەلیت : لە پابردودا ئەم نەخۆشی سرگانه زۆر کەم بوو بەلام ئیستا بەپی ی ئامارە پزیشکی یەکان لە پەرەسەندنی بەردەوام دایە ، ئەمەش بەزۆری توشی ئەو ئافرهتەتانه

دەبىئەت كە قاچ و قولیان پووتەو بەدریژای سال گەرماو سەرماو
تیشكى خۆرلى ى دەدات. جا خوينەرى بەرپز بە ویدی سەیركە ئەم
گوڭقارەكە باسى سالەكانى حەفتا و هەشتاكانى سەدەى پابردو
دەكات . ئەى ئەبى ئەمپۇ ئامارە پزیشكى يەكان بلىن چى كە ئەمپۇ
بەھۆى كرانهوہى زیاترى دونیا بەپوى يەكترى دا بەھۆى سیستەمى
عەولەمەوہ كە دونیا وەك و گوندىكى بچوكى لیھاتووہ ئافرەتان
بەھۆى فلىم و كەئالەكانى سەتەلایتەوہ زیاتر سترىچ و كۆلۆن و
گۆرەوى درىژ لەپى دەكەن، لەوانەشە زۆربەى خوشكان ئەو پرسىارە
بكەن و بلىن ئەمپۇ ئافرەتان پانتۆلى كابوومىنى جۆبى تەسك و
سى چارەك لەپى دەكەن لەولامى ئەو پرسىارەشدا دەلىلین: الحمدالله
ئەمپۇ زانستى پزیشكى ئەو پاستى يە زانستى يەشى سەلماندووہ
كە جلى تەنگ و تەسك كاریگەرى زۆرى ھەيە لەسر توشبونى ئافرەت
بەنەخۆشى يە جۇراو جۆرەكان .

دووہم: زیانەكانى ئارایشت لەسەر پىست:

دكتورە (وەبە احمد حسن) مامۇستای كۆلىجى
پزیشكى يە لەزانكۆى ئەسكەندەریەى مصر ئەلىت:
ئارایشتەكانى ئافرەت وەك و سوراو سپىاو كاریگەرى زۆر
خراپیان لەسەر پىستى ئافرەت ھەيە چونكە ئەو مادانەى كە
ئارایشتەكانى لىدروست دەكرىت پىكھاتووہ :-

١- لەمادەى كانزای قورس وەك قورقوشم و جیوہ

٢- پىكھاتووہ لە مادە چەورى يەكانى وەك و زەیت .

۲- پیکهاتوه له بهروبوومه په تړولی بهکان

به پیل پیتغایي په زاناستی بهکانیش نه مانه هه مووی زیان به پیستنی شافرهت دهگه یه نیت، چونکه کانی که شافرهت نارایشته دهکات پیست له رنگه کویله کانهوه هه مووی نه مانه زیان به خشانه هل دهمزیت و دواجار ده بیته هوی هه وکرده نی له ش و توشبون به نه خوشی به هه سته وه ریه کان به واتایه کی تر شافرهت که قوشی هه ساسیه ت ده بیته، نه مه ش راستی به کی زاناستی به نه بیته خوشکان و دایکان لیی ناگادارین. نه گهر وازنه هیتن و به رده وام بن له سهری کاریگهری زور خراپی بوسه ریه شه کانی خوین و گورچيله کان ده بیته .

هه روه ها دکتور (حسن الحنفی) که به کیکه له و دکتوره به ناوبانگه کانی پیست له جیهان دا ده لیته: نه خوشی به کانی په له ی پیست به زوری له ناو نه و شافره تانه دا بلاو ده بیته وه که زیاده رموی ده کن له به کاره نیانی جوړه کانی نارایشته وه و کریم و مرهم و قه له می لیو و نیو و عه تره کان، هه روه ها دکتور (یعقوب سلیمان) نه ویش به کیته له دکتوره به ناوبانگه کانی پیست له شاری موصل ده لیته: تویژینه وه پزیشکی به کان له سهرتاسهری جیهان له و راستیه یان سه لماندوه که زور به ی نه خوشی به کانی پیست له ناو شافره تاندا له نه جامی به کاره نیانی دهرمانه کانی نارایشته وه به چونکه له و به رهمانه چه ندین جوړی ماده یی کیمایی جیاوازی تیدایه که

پېستى لەش دەسوتىنىتەو و ھەندى جار كەسەكە توشى نەخۇشى بىرۇ دەكات ، باوەرتان ھەبىت من بۇخۇم پياوئىك دەناسم كە لەسالى (۲۰۰۰ - ۲۰۰۲) خەنەى ھىندى بۇ رەشكردنەوى موى سىملى بەكارى دەھىنا بەلام لەدواى ئەوہى چەند جارىك بەكارى ھىنا، پېستى توشى ھەساسىيەت بوو ئىستاشى لەگەلدا بىت، پېستى توشى بىرۇ بوو و چەند جار سەردانى دىكتورى پىسپورى پېستى لە شارى سلىمانى كردووە چارەسەرى نەبوو و پىيان ووتوو توشى بىرۇ بوو، ئەمەى كە باسەم كەرد پياوہ ئەى ئەبى حالى ئەو ئافرىتەنە چۆن بىت كە بەردەوام پۆژانە بۇ بازار بۇ دائىرە بۇ سەردان ئارايشت و سوراو سپياو دەكاو مەلەم و كرىم بەكاردەھىنى پىسپورە بەناوبانگە جىھانىەكانى پىست لە زانكوى (كالىفۇرنىا) لە سان فرانىسكوى ئەمريكا ئەوہيان پوون كەردۆتەو كە بەكارھىنانى ئارايشت و كرىم و بەرھەمەكانى ترى خۇ جوان كەردن لەكاتى پىر بوون دا دەبىتە ھوى زوو پىر بوون و دەرکەوتنى چرچ و لۆچى پىست .

ج- لە ھوى ئابورى يەو :-

بى گومان لەھولەتە دواكەوتوہكاندا ئافرىتان زياتر بايەخ بە جل و بەرگ و خۇ پازاندەوہ دەدەن لە چا و ئافرىتان لەولەتە پىش كەوتووہكاندا، بەداخوہ ئامارىكى راست و دروستەم لەبەر دەستدا نىە بزانم ژمارەى ئارايشتگا و سەنتەرەكانى لەش جوانى

و خۇپازاندنەۋە چەندە لە وولاتانى ئىسلامى دا ، بەلام بۇ
 نەۋرە تەنھا لە شارى سەلىمانى دا سالى (۲۰۰۲) چوارسەد و
 پەنجا ھالۇن بەرەسمى اجازەيان لەلايەن خگومەتەۋە پىدراۋە ،
 ھەرۋەھا لە سالى (۲۰۰۹) ھەشت سەدو پەنجا ھالۇن
 اجازەيان پى بەخشاۋە ، ئەمە بىجگە لە ھەموو سەنتەرانەش
 كە خەرىكى عەمەلىياتى جوانكارى لەش و لارو لىچ و لىۋو دەم و
 ددانەكانن، گوشت لەلەشى دەگرن و لىۋى بۇ ئەستور دەكەن و
 سىگى بۇ گەرە دەكەن و چاۋى عەدەسەى جوانى بۇ دادەنن
 چاۋى بۇ پەش دەكەن و بۇى شىن دەكەن واتە: ھەزى لە چ
 پەنگىكە ئەو جۆرە عەدەسەى بۇ دادەنن . بەراستى ئەگەر
 بەدىدىكى ئابورىيەنەۋە سەيرى ئەم مەسەلەيە بگەين ، ئەم ھەموو
 پارەيە كە لەم شتانەدا سەرف دەكرىت بۇخۇى بۇجەيەكى
 زەبەلاخە ، ۋەلاھى ئەگەر نىۋەى ئەم پارەيە بەشىۋەيەكى
 خىرخواى كۆبكرىتەۋە دەيان قوتابخانە و نەخۇشخانەى پى
 دەكرىتەۋە ، يان دەيان سەنتەرى زانستى و پزىشكى پى
 دەكرىتەۋە ، بەو ھۆيەشەۋە دەتوانرىت دەيان نەخۇشى ھەژارى
 پى چارە سەربكرىت كە شەۋانە لە شاشەى تەلەفزيۋنەكانەۋە
 دەيان بىنن .! بەلام بەداخەۋە ئەۋەندەى ھالۇن و سەنتەرى خۇ
 جوان كردن و ئاراشتگامان ھەيە ، نىۋ ئەۋەندە سەنتەرى زانستى و
 بەردى گورچىلەۋ قەستەرى دلمان نىە ، من نالىم با ئافرىت گرنكى
 بەلايەنى خۇ جوانكردن و پازاندنەۋەى خۇى نەدا ؟ نەخىر بەلام من

ئىبرەدا مەبەستەم ئەۋەيە ئەۋەندەي ئافرىقى شەرقى و ۋىلاتانى
ئىسلامى پارە پولى خۇيان بۇ ئارايشت و سوراو سىپاۋ ماكىاژ
بەكار دەھىنن ، بەنىۋەي ئەۋ پارەيە دەيان و سەدان پىرۋژەي ئابورى
لەم ۋىلاتانە دا پىي بەرھەم دەھىنرىت ، يعنى ھەرواي لىھاتۋوۋ ئافرىت
بەناۋى مۇدىلاتەۋە ئەبى سوراۋپىلاۋ قاتەكەشى يەك رەنگ بى بە
ۋاتايەكى تر كاتى ئافرىتەك دەچىت بۇ بازار سوراۋى بىرىت بە
ناچارى ئەبى پىلاۋىكىشى بۇ بىرى دواتر چاكەت و كراسىكىشى بۇ
بىرى چونكە مۇدىلەكەي ۋايە ئەبى ھەموۋى لەيەك رەنگ بىت ، بۇيە
ھەندى ئەۋ خوشكە بەرپىزانەي لە دائىرەكانا مامۇستايە يان مۇظنە فە
لەگەل حورمەتەم بۇ ئەۋ پىشانە كەھەموۋى پىشەي پىرۋژن بەلام
بەداخەۋە مۇچەكەي ھەربەشى ئارايشتەكانى ناكات ، خوشكى
ۋاھەيە معاشەكەي چوارسەد ھەزارە بەلام مانگانە پىۋىستى بە پىنج
سەد ھەزار دىنارە بۇ پىۋىستى يەكانى سوراۋ سىپاۋ و عطر و
عطور، بۇ نمونە پۇژىك گۇقارى كەپرم خۇيىندەۋە لە لاپەرە (۱۳) دا
باسى بابەتەك دەكات بەناۋى ئارايشتەكاي ژنان و ۋەرگرتنى پارەي
خەيالى !!! ئەلەيت زۇرجار خاۋەن ئارايشتەكان لەيەك بۇيەكردنى
نەنۋەك و مەش كىردن و ماكىاژدا پارەيەكى خەيالى ۋەردە گىرن ،
جارى ۋاھەيە لە جوانكارى بوكىك دا (۴۰۰) دۆلارى ئەمىرىكى
ۋەردەگىرن ھەندى جارەش يەك جار جوانكارى بۇ ئافرىتان بە (۱۰۰)
(ھەزار دىنار دەكەن ۋاتە ئەگەر خوشكىك مانگى پىنج جار بچىتە
ئارايشتەكەيەك معاشەكەي لەسەرى قەرزار دەبىتەۋە ؟!)

بەشى چوارەم

يەكەم : بۇن خوشى ئافرەتان (الطيبُ النساء)

خوشەويستان بەكار ھېنانى بۇن خوشى بۇ ئافرەتانى موسلمان
كارىكى شىياو (مستحب)ە، ھەزرىتى عائشە دەفەرموى (كُنْتُ
أطيبُ) (رسول الله بأطيب مايجد حتى أجد و بيص الطيب
في شعره و الحيته)^{۳۹} پېغەمبەرم بينى (صلى الله عليه وسلم)
بە خوشترين بۇن خوى بۇن خوش دەکرد بەشىۋەك دەم بينى
موۋەكانى پىشى بريسكەيان دەھات. ئەبو سەئىدى خۇدرى "
پەھمەتى خۋاى لى بىت" دەفەرموئت باسى ژنىكىيان کرد گۋايە
ئەنگۈستىلەكەى بەمىسك ناۋەخن کردوۋە فەرموى (و هو أطيبُ
الطيب) فەرموى با بەكارى بىنى چونكە مىسك لە ھەموو
بۇنەكان خوشترە، كەواتە بۇن خوشى بۇ ئافرەتانىش ھەلآلە
بەلام بۇنى پىياۋان جىاۋازە لە بۇنى ئافرەتان ، بۇنى پىياۋانىش
ئەۋەيە كە پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى
(طيبُ الرجال مظهرَ ريحه و خفى لونه) بۇنى ھەيەۋ پەنگى نىە
ۋەك ۋ گولآۋ ھى ئافرەتانىش ئەۋەيە (طيبُ النساء مظهرَ لونه

^{۳۹} اساس البخارى ئەم ھدىثە ى كىراۋەتەۋە

وَحَفَى رِيحَهُ) ^{٤١} بۆنى فىه و پەنگى ھەيە. ھەك زەغفەزان واتە:
 بۆنەكەى بەس بۆ خۆيەتى و بۆنەورو بەرى بلاو نابيەتەو
 سەرنجى خەلەك بۆ لاى خۆى پاناكىشى، محمدى شوکانى
 دەفەر موى: لەفەر مودەى پيغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم)
 ھاتو ھە ئافرەتەى كە بەناو كۆپو كۆمەل و بازارو شوينە
 گشتيەكاندا دەروات و بۆنى خۆشى ئەچى بەسەر خەلەك بە
 زيناكار دانراو، بەلگەشمان ئەم فەر مودەيە كە پيغەمبەر (صلى
 الله عليه وسلم) فەر مويەتى ((عن أبي موسى (رضي الله عنه) عن
 النبي (صلى الله عليه وسلم) قال: كُلُّ عَيْنٍ زَانِيَةٌ، وَ الْمَرَأَةُ إِذَا
 اسْتَعْطَرَتْ، فَمَرَّتْ بِالْمَجْلِسِ كَذَا وَ كَذَا ، يَعْنِي زَانِيَةٌ..... رواه
 أبو داود و الترمذى و قال حديث حسن صحيح . رواه النسائي و ابن خزيمة و ابن
 حبان في صحيحه ، و لفظهم : قال النبی (صلي الله عليه وسلم) أيما
 امرأة استعطرت، فمرة على قوم ليجدوا ريحها فهي زانية و كُلُّ
 عَيْنٍ زَانِيَةٌ . رواه الحاكم ايضاً و قال صحيح الأسناد.....) ھەر
 ژنيەك خۆى پرازينيەتەو بۆنى خۆش لە خۆى بدات و پاشان
 بچيە ناو بازارو شويني كۆپ و كۆبونەوكان بە مەبەستى
 ئەو ھى سەرنجى خەلەك بۆ لاى خۆى پاكيشى پەنا بەخوا ئەو
 ئافرەتە، گوناھ بارەو ئەتوانریت پيى بوتري زيناكار بەواتاي
 ھەموو چاوي زينا دەكات و زيناي چاويش تەماشاكردنى

^{٤١} رواه النسائي والترمذى عن أبي هريرة قال: الترمذى حديث حسن احكام النساء لإمام احمد.

ئافرهتی نامه حرمه ههروهه حهزهتی ئه بو هریره (پهزای خوای له سه ریئت) بۆمان دهگیریتوه دهفرموی: پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرمویهتی (ابی هریره رضی الله عنه) و عن موسی بن یسار (رضی الله عنه) قال: مَرَّتْ بِأَبِي هُرَيْرَةَ إِمْرَأَةٌ وَ رِيحُهَا تَعْصِفُ، فَقَالَ لَهَا: أَيْنَ تَرِيدِينَ يَا أُمَةَ الْجَبَارِ؟ قَالَتْ: إِلَى الْمَسْجِدِ قَالَ: وَ تَطْيِبِينَ؟ قَالَتْ: نَعَمْ قَالَ: فَارْجِعِي فَاغْتَسِلِي فَأَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْ إِمْرَأَةٍ صَلَاةَ خَرَجَتْ إِلَى الْمَسْجِدِ وَ رِيحُهَا تَعْصِفُ حَتَّى يَرْجِعَ فَتَغْتَسِلَ) ^{٤١} ئافرهتیک به لای ابو هریره دا تی پهری و بۆن و بهرامه که ی به سهرو لوتیا هل چوو ئه بو هریره ش بانگی کردوو فرموی دهچیت بۆ مزگهوتیش و ئه م هه مو بۆنهت له خۆت داوه وتی: به لای. فرموی: زهحهته نه بی جاری بچۆ مائی و خۆت بشۆ و ئینجا وهروه بۆ مزگهوت چونکه من بهم گوئیانه ی خۆم له ده می پیغه مبهرم بیستوه (صلی الله علیه وسلم) که فرمویهتی خوای گه وه نوێژی ئه و ئافرهته قبول ناکات که ده چنه مزگهوت و بۆنی خوشیان له خۆیان داوه به مه بهستی پراکیشانی سه رنجی پیاوان بۆ لای خۆیان. هه تاوه ک و ئه و بۆن و بهرامه له خۆیان نه که نه وه ئه گه ر به وردی سه یری فرموده که ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بکه ین ده بینین خوشه ویست

^{٤١} رواه ابن خزيمة في صحيحه ورواه ابی داود وابن داود وابن ماجه عن طريق عاصم بن

وشەى مزگەوتى بەكار ھېناۋە كە لىرەدا وشەى-مزگەوت گىشتىە و
 ھەموو شوئىنىك دەگىتتەۋە كەۋاتە: پىۋىستە ھەموو ئەو
 خوشك و دايكە بەرپىزانەى كەشان بەشانى براكانيان
 پوله مزگەوتەكان دەكەن بۇ بەجى ھېنانى دروشمى جومعه و
 بۇنەو جەژنەكان بە ھىچ جۇرىك ئەو بۇنانە لە خۇيان نەدەن كە
 بۇن و بەرامەكەى دەپرات.

دووم: ھۇكارەكانى روتى و قوتى و (سفورى)

خۇشەويستان پوت و قوتى و خۇ دانەپۇشىن سىماى ژيانى
 سەرەتاي مرقۇقايەتيە ھەركەسى تۇزىك شارەزايى لە مېژوۋى
 مرقۇقايەتيەدا ھەيىت دەزانى كەيەكەمجار ژيانى مرقۇ لە سەر ئەم
 زەويە پوت بوو كاتىك كە مرقۇ ژيانى لە ناو ئەشكەوت و
 شاخەكان بوو پوت بوو دواى كە ھاتە ناو دەشتەكان و خانو و
 بيناى دروست كرد تۇزى پىشكەوت ئىنجا گەلاۋ گولى درەخت و
 پىستە و كەۋلى ئازەلەكانى ھېنا و ەورەتى خۇى پىداپۇشى بە
 واتايەكى تریەكەمجار كە خەلك دواكەوتو بوو پوت بوو دواى
 كە پىشكەوتو خانو و بيناى دروست كرد خۇى داپۇشى كەۋاتە
 خۇ داپۇشىن نىشانەى پىشكەوتن و شارستانىەتە بۇ يە لەمىژوۋى
 زىپىنى ئىسلام دا موسلمانان ھەلگىرى ئالاي پىشكەوتن و
 شارستانىەت بوون ئەمەش واى كردوۋە دوژمنانى ئىسلام لە
 ھەموو لايەكەۋە بکەونە پوخاندنى قەلاى ئىسلام و لە ھەمو

لايەكەۋە بەدۋاي كۈنۈ كەلەبەرىك دا بگەرېن و تا دەرگايشەك
 پەنجەرەيەك بدۆزەنەۋە خۇيان بگەن بەناۋ شەۋ قەلەيەداۋ لەئاۋى
 بەرن لە راستىدا نەيىنى ئەم كارەيان دۆزىنەۋە زانىيان ئەم چۈنە
 ژۈرەۋەيان لەدەرگا دەلاقەي ئافرەتەۋە زۆر كايىگەرۈ ئاسانە
 بەلگەشمان بۆ ئەۋ پراستى ئەۋ قەسەيەئى (گلاجىستۇن)ى سەرۈك
 ۋەزىرانى بەرىتانىايە كە لە كۆنفرانسىيىكى گەرەداۋتى: ()
 مەتاۋەك ۋ ئەۋ قورئانە لەدەستى مۇسلماناندا بىت ئەۋروپا
 ناتوانىت بەسەر ۋلاتانى ئىسلامىدا زالبىت ۋ بەرر بوۋمى خۇيان
 پۆ خۇيان بخۇن يەكك لە ئەندامانى كۆنفرانسىيەكە گاۋزىك بوۋ
 مەستا قورئانىكى دېرى وتى ئىمە بەم شىۋەيە دەتۋانن قورئان
 نەھىلن (گلاجىستۇن) وتى: ئەزانى خراپترىن پىگا كە ئىمە
 بىگرىنە بەر ئەۋەيە بە ئاشكرا قورئان بدېرىنن چۈنكە پقى
 مۇسلمانان زياتر دەكات وتيان ئەي چى بگەين؟ وتى پىۋىستە
 نەخشەيەكى ورد ۋ دوۋر مەۋدا دابىنن بۆ ئەۋەي مۇسلمانەكان
 كار بەۋ قورئانە نەكەن يەكەم مەنگاۋىشمان بۆ ئەۋ كارە دەبىت
 لەناۋبردنى حىجاب ۋ پۇشاكى شەرى مۇسلمانان بىت
 (گلاجىستۇن) دىرژەي بە قەسەكانى داۋ ووتى: ئىمە ناتۋانن
 دەست بەسەر ھەموۋ بۋارە سىياسى ۋ كۆمەلەيەتى ۋ پۇشنىرى ۋ
 ئابورىيەكانى ۋلاتانى ئىسلامىي دا بگرىن ھەتاۋەكو پۇشاكى
 شەرى لەبەرى ئافرەتى مۇسلمان نەكەينەۋە بەراستى ئەم پلانە
 ژەھراۋىە ي گلاجىستۇن يەكەم پلان ۋ دۋايەمىن پلانىش نابىت كە

لہ دژى موسلمانان و ئيسلام دارىژراييت. ههروهك و) ئانا مليجان دهلى (هيچ ريگايهكى ئاسان ترو كروت تر نيه له بهردهم ئه وروپادا باشتربى بۆپوخاندنى كۆمه لگه ئيسلامى له پوت كردنه وهى ئافرهتى موسلمان ههروهها (مورو بيجهر) كه جوله كهيهكى ئه مريكيه له كتيبه كهى خويدا (العالم العربى اليوم) دهلى: نزيك ترين ريگا كه ئيمهى جوله كهى جيهان بيگرينه بهر بۆ هه لوه شانده وهى قه لاي ئيسلام پوت كردنه وهى ئافرهتى موسلمانان دياره ئهم نه خشه ژه هراويانه ميژويهكى دوورو دريژيان ههيه و له سهردهمى پيغه مبهروه بهردهوامه، له زهمانى پيغه مبهرى خوادا (صلى الله عليه وسلم) ئافرهتيك له بازاى شارى مهدينه ئالتون و پيوستى خوى دهكپى ئاله و كاتهيا جوله كهيهك پهلامارى دا ويستى جبه كهى له بهرا داكه نى و پروتى بكاته وه چونكه جوله كه به دريژاي ميژوو ئاواتيان ئه وه بووه ئافرهت پروت بكه نه وه، ئافره ته كه قيرژاندى و هاوارى كرد صحابه يهك پهلامارى جوله كه كه يى داو كوشتى، جوله كه كانيش هاتن صحابه كه يان كوشته وه، له و كاته وه جوله كه كان هه زاران نه خشه يان به كارهيئاوه بۆ پروت كردنه وهى ئافرهتى ئيماندار، ههروه كه يهكى له مسته شرقه كان دهلى (لا يصلح حال الشرق لنا إلا بعد أن تنزع حجاب المسلمات تخطية القرآن) ئيمه ناتوانيين دهست به سه ر حالى سياسى و كۆمه لايهتى و فرههنگى و ئابورى شەرقى ئه وسه تا بگرين هه تا له چكى سه ر ئافرهت ليئه كهينه وه و

لە قورئانەكەيەۋە ئەئالەينىن، بەداخەۋە ئىستە ئىمەۋاين ئافرىقەكە
 منالى دەبى قورئانەكەيان ھىناۋە بە پارچەكەيەك پەرۋ
 پىچاۋيانەتەۋە لە پىشتى سەرىۋە دايان ناۋە نايى كەس
 بىكاتاۋە. (لويىسى نۆيەم) ھەشتەيەمىن سەركردەي خاچ
 پەرسىتەكان لە شەرىكا لەلەين مۇسلىمانەكانەۋە بەدىل گىراۋ
 دواتر لە ئەسكەندەرىيە مىصر ئازاد كرا، كاتىك كە گەيشتەۋە
 ئەۋروپا ۋوتى: ۋەلاھى گەۋرەترىن شتىك كەمن لەم گىرانەم دا
 فىرى بوم ئەۋەيە ئىمە ناتۋانىن بەسەر مۇسلىمانەكان دا زال بىن
 ۋ خىرو بىريان بۇ خۇمان بەرىن تاۋەكو ئافرىقەكانيان پۈۋت
 ئەكەينەۋە، ئەگىنا بەكار ھىنانى ئاگرو ئاسن ھىچ سودىكى نىيە،
 ۋەپىۋىستە ھەموۋ ۋلاتانى ئەۋروپا ۋ ئەمىرىكا سىياسەتى
 ەسكەرى خۇيان بگۇپن بۇ پۈۋت كىردنەۋەي ئافرىقى مۇسلىمان.
 چۈنكە ئافرىقىكى پۈۋتى بى شەرم لە سەد راجىمە ۋ تۆپ ۋ
 تەيارە كاريگەرى زۆرتەرە، ھەروەھا جارىكى تر ئەۋروپىيەكان لە
 كۆپۈنەۋەيەك دا كە لە ۋولاتى سويد كرا ۋوتيان ئەيىت ئاۋا ئاۋا
 ئىسلام لەناۋبەرىن ئالەۋ كاتەدا مستىشرىقىكى گاۋرەكان ھەستائ
 ۋتى: (كاس غانۋىة تفعلات بتحطيم امة محمدية مالا تفعلاوا مدافع
 ۋ سوارىخ) پەرداخىك ەرمق ۋ ئافرىقىكى پۈۋت لە دەيان تۆپ ۋ
 ساروخ باشتەرە بۇ پۈۋخانى قەلاى ئىسلام.
 ۋوتى: بەساروخ ۋ تۆماھۆك ۋ فېرۆكەي بى پەنجاۋ دوۋ لە
 مۇسلىمانەكان دەي بەقەد ئافرىقىكى پۈۋتى لەش فرۇش

[illegible]

كردنەۋە كاتىك كە چۈنە ناۋ مەعمەلەكەۋە زۆر لىزانانە دەستيان دەجولان ۋە خۇيان خەرىك دەرگىد بەشىۋەيەكى ۋا ھەركەسى نەيزانىيە دەپوت: بەخۋا ئەم بەرگ درۋانە ئازان شەۋ ۋ پۇژيان خىستۋتە سەرىك بۇ ئەۋەى جەلەكانى پاشا تەۋاۋ كەن، پاشا چەند پۇژىك پاشا سەرۋك ۋەزىرو بەردەستەكانى نارد ۋوتى: بچن بزانن جەلەكانم زۆرى ماۋە، كاتىك كە سەرۋك ۋەزىران چۈنە ناۋ كارگەكەۋە ھىچيان نەبىنى بەس بىنى بەرگ درۋەكان دەستيان دەجولان بەلام سەرۋك ۋەزىران لە ترسى ئەۋەى پىي نەلەن ھەرام زادەيە، كاتىك كە گەپايەۋە ۋتى: جەنابى پاشا جەلەكانت زۆرى نەماۋە، ھەر شايانى ئەۋەيە جەنابتان لەبەرى كەن. پاشا ئەۋەى پاشا چەند كەسى ترى نارد بۇ سەيرى جەلەكانى ئەۋانەش كە چۈن ھىچيان نەبىنى بەلام لە ترسى ئەۋەى پىيان نەلەن ھەرام زادەن گەپانەۋە ۋتيان: جەنابى پاشا جلى ۋا كەس نەبىنىۋە ۋ ھەر شىرىنە سەير كەى ۋ ۋالە تەۋاۋ بوونايە، دۋاى چەند پۇژىك بەرگ درۋەكان ناردىان بە دۋاى پاشايا ۋ ۋتيان ۋەرە قوربان جەلەكانت تەۋاۋ بوۋە، پاشاكە ھات لە راستىدا ھىچى نەبىنى ۋتيان ئەۋە شەپۋالەكەيەتى ۋ ئەۋەش عەباكەيەتى ۋ ئەۋەش چاكەتەكەيەتى ۋ ئەۋەش تاجەكەيەتى، پاشا لە دلى خۇيدا ۋتى: بەخۋا ۋا ديارە ئەۋان ھەموۋى جەلال زادەن بۇيە دەيبىنن بەس بەخۋا لەۋانەيە من ھەرام زادە بىم بۇيە ناي بىنم، ئەۋەندەم مالى ئەۋە مىلەتە خۋاردۋە ۋ ئەۋەندەم

زولم لى خەلك كىردوو ە بۇيە نايىيىنم جالەبەر ئەو خەلك پىيى
 نەلەين پاشا ەرام زادەيە ھىچى نەوتو ووتى دەستان خۇش بىت
 بۇ ئەم جلانى دورىوتانە وتيان فەرموو ئىستە لى ژورىكا
 لىبەرىكە، پاشا چوو ژورەكە خۇي گۇپرى و ەاتە دەروو وتيان
 با جلەكانى پاشا پىس نەبىت لى دواو ەباكەي بۇ ەلگىن دوو
 پىاويش چەمانەو ەبە ھىسابى خۇيان ەباي پاشايان
 ەلگىرتوو ھىچىشيان بەدەستەو نىە پاشاش بە پروت و قوتى
 بەناو خەلكەكەدا دەپۇيشت كەسىش نەيدەوئرا بلى خۇ پاشا
 پروت و قوتە چونكە دەيان ووت ئەوانە ەرام زادەن بۇيە
 نايىيىن، بەكوردى پاشايان بە پروت و قوتى بەناو خەلكە
 دەسۇرەنەو ە دەيان ووت: ماشااللە لىو جلە جوانانەي
 لىبەريايەتى ، لىوكتەي لى ناو ئاپۇپاي جەماوەرەكەي مئالىكى
 بچوكى دەرون پاك بەباوەشى دايكىو ەبوو ەاوارى كرد كوپە
 خۇپاشا پروتە، دايكەكەش دەمى مئالەكەي گىرت و ووتى: ووس
 بە نەو ەكو پۇلە گىان پىمان بلىن: ئەو مئالە ەرام زادەيە و
 دايكى زىناي كىردوو. ەموو خەلك دەيان زانى پاشا پروتەو
 ھىچى لىبەرانىە بەلام نەيان دەوئرا لىترسى ئەو ەي پىيان نەلەين
 ئەوان ەرام زادەن. وەلاھى زۇر پاستە ئەم پۇش بەناوى ترسى
 ئەو ەي خەلك نەلەين دواكەوتوو و شىت بوو، ئەو ەموو ئافرەتە
 موسلمانە دىكتۇرىشە مامۇستاشە ئەندازيارىشە پروت
 كراو ەتەو ەكەسىش ناوئىرىت قسە بكات نەو ەكو پىيى بلىن

دواكەوتوۋە، سىياسەتتىكى ئەمىر كۆمپانىيا زەبەلاھەكانى
 دۇنياش ھەر وايە ئەي ئابىنى ھەر سالىھى بەناۋى مۇدىلاتىكەۋە
 چەند ساننى مەترىك كورتى دەكەنەۋە كەسىش ئاۋىرى قىسە
 بىكات. واتە: دۇرئەننى ئىسلام بۇ سەركەۋەتنى پىلانەكەيان
 كەۋەتنە ھەلپىشتىنى فرمىسكى تىمساحيانە بۇ ئافرىقى
 مۇسلمانان و وتيان: ئافرىقى مۇسلمان كۆت و زنجىر كراۋە و
 لەناۋە بايەكى پەش خراۋە ۋەك و ژورە تارىكەكانى بەندى
 خانە پەشپۇش كراۋە و ھەمو جۆرە ماف و ئازادىيەكى لىزەۋت
 كراۋە، بەم شىۋەيە ووردە وردە ئافرىقى مۇسلمانان لەناۋ
 قەلاى بەرگەۋ شەرم و ھەيا دەرھىناۋ پوۋتيان كىردەۋە،
 دواترىش بەناۋى يەكسانى يەۋە تىكەل بە پىياۋى نامەھرەمىيان
 كىرد، ئەۋەتە (محمد طالب حرب) لەبارەي ئەۋرۇپىيەكانەۋە دەلى:
 ھەر لەدىرەمانەۋە پوت كىردەۋەي ئافرىقى مۇسلمان و تىكەل
 كىردى بە پىياۋى نامەھرەم بەناۋى يەكسانى يەۋە يەككىك بوۋە لە
 ھىۋاۋ ئاۋاتە ھەرە گەرەكانى ئەۋرۇپىيەكان بۇ مەبەستى گەيشتىن
 بەھىۋاۋ ئاۋاتە كانى خۇيان، بەتايىبەتەش لەدۋاى جەنگى
 جىھانى يەكەم و پوخاندنى خەلافەتى عىسمانىيەۋە ئەۋرۇپاۋ
 ئەمىرىكا تۋانىيان لە پىڭاى ھەلقە لە گۈيكانىيانەۋە دەستىيان كىرد
 بە داپىشتىنى كۆمەلىك ياسا تا ۋەكو لە پىڭاى ياساۋ قانۇنەۋە
 پىڭىرى بىكەن لەپۇشاكى ئىسلامى بۇ نەۋىنە (كمال ئەتە تۈرك)
 بەرەگەز جۈلەكە كاتى دەۋلەتى عەلمانى تۈركى دامەززانە

چەندىن ياساى دانالەدژى ئافرهتى بالا پۇش، ئەمەش تارادەيەكى زۆر كاريگەرى خۆى ھەبوو لەسەر پروت كوردنەوھى ئافرهتى موسلمان بەتايبەتیش كاتىك كە پىيان نەدا ھىچ ئافرهتلىكى بالا پۇشى مەجەبە لە زانكۆكان بخوینى، بۇ نموونە كچىكى بالا پۇش ئاخىر سالى خویندىنى دكتوراى بوو ووتيان: يان ئەبىت لە چكەكەت فريبىدەيت يان دەبىت واز لە خویندىنەكەت بىنى ووتى: وەلا لە چكەكەم فربىنەم تا شەھادەكەم بەنى ووتى: زۆر بە شانازىوھە واز لە شەھادەى دكتوراكەم دىنم، بۇ ئەوھى شەھادەى (لاإله إلا الله) كەم نەدۆپىنم. بە داخوھە زۆرن ئەوانەى شەھادەى دكتورا بەدەست دىنن بەلام شەھادەى (لاإله إلا الله) دە دۆپىنن، ئەو ئافرهتە بەگرياس پۆيشتەوھە بۇ مالمەوھە، باوكى وتى: پۆلە گيان بۇ دەگريت خۇ تۇ بكالۆريۇس و ماجستىرت ھەيە، ووتى: باوكە گيان بۇ شەھادەكەم ناگريم بۇ زەلىلى موسلمانان دەگريم كە ئەم ھەموو مشك پەرسەت و مار پەرسەتە ھەيە و پىزيان لى دەگيرى بەلام موسلمانان لە ولاتى خەلافەتى ئىسلامياو لە مالى خۇيا زەلىل دەكرى! وەلا بۇ زەلىلى موسلمانان دەگريم بۇ شەھادەكەم ناگريم ، تەنانەت سزاي ئەو كەسانەشيان داوھ كە سەرپىچى ئەو قانونە دەكەن، بەزەبرى كوتەك و قامچى سەر پۇش و حىجابيان لەسەرى ئافرهت كىرەتەوھە بەلام الحمد لله دواى نەوھە سال لە حوكمى كەمالىەت لە توركىيا تازە بەتازە لە ناو بازارو

قوتابخانە زانكۆكان و ئاۋەندەكانى تىرى ئىيان دەتۋانى مومارەسەى بالغا پۇشى بىكات ئەۋىش لە دۋاى دەرچۈنى ھىزىبى داد و گەشە پىداندەۋە ئافرىقى موسلمان دەتۋانى بەلەچكەۋە لە زانكۆكان بخوئىنىت. ئەىنا ئەۋە ئىران لە سەردەمى پەزاشاى ئەلقە لەگوئى ئىنگلىزبە ئاشكرا دژاىەتى ھىجاب دەکرد لە سالى ۱۹۶۲ پىرىارى دا لە سەرتاسەرى ئىراندا پۇشاكى شەرىى قەدەغە بىت، شا ژنەكەى خۇشى يەكەمىن ئافرىقى بوو كە لەناو ئاھەنگىكى گەۋرەدا جىل و بەرگە شەرىەكەى فرىداو ووتى باۋى نەماۋە، دۋاىش وتىان ھەركەسى سەرىپچىر ئەم پىرىارە بكا بەتۋندى سزادەدرى، گەلىك ئافرىقى كە بەىانىان بە جلى شەرىەۋە دەچۈنە دەرەۋەئىۋارى بە سفورى دەگەپرانەۋە چۈنكە پۇلىس بە زۇر سەرىپۇشەكەى فرى دەداو عەباكەشىان لى دەسەند، ھەروەھا نەىان دەھىشت ئافرىقى بە داپۇشراۋى بچىتە قوتابخانە زانكۆكان و پەىمانگاكان. ھەروەھا ولاتانى تىرى ئىسلامىش ھالىان لە توركىا و ئىران باشتىر نەبوو ولاتى جەزائىر ئەو ولاتەى يەك مىيۇن شەھىدى لە پىگەى بىرو باۋەرى ئىسلامىا بە خشى تىكۇشا دژى إستعمارى جىھانى سەرنەجامىش شۇرپە ئىسلامىەكەى سەركەوت بەلام بە داخەۋە خوانەناسان و خۇفروشان سەرنەخونىان كىردەۋە!، بۇنمۈنە (أحمد بن بىلا) كۆمەلى ياساى زۇر تۈندى دانا بۇ فرىدانى سەرىپۇش و جىل و بەرگى شەرىى ووتى جاران فەرنەسا داۋاى لى دەكرىن

ئافرەتانی داپۇشراو حېجابەکیان فرېدەن بەلام ئیستا لە پیناوی ئازادی ئافرەت من داوا لە ئافرەتانی جەزایر دەکەم حېجابەکیان فرېدەن. هەرەها ئەفغانستان لە سەردەمی (احمد امان) هەموو یاساو پێسا شەریعیەکانی لەو ولاتەیا گۆپی و یاسای عەلمانی لە شوینیان دانا تەنانەت بە مەبەستی ئازاد کردنی ئافرەت بریاری دا کە دەبی ئافرەتانی ئەفغانی سەرپۆش و حېجابەکیان فرېدەن، میصر بە حوکمی گەرنگی شوینە جوگرافی یە کە لە کۆنەو هەولیان داوہ ئافرەتی موسلمان لە بەرگو پۆشاکی شەریعیدا دەر بینن، وەیکەم ولاتی ئیسلامی بوو کە یانە ی دژی ئیسلامی کردەوہ (جیہان سادات) بە ئاشکرا دە ی ووت ئافرەتی محەجەبە منالە کانمان دە ترسیئن و حېجاب لە گەل پێش کەوتنی جیہاندا ناگونجی. بۆ یە بەو پەری سوت بەرزیهوہ دە ی ووت من وەک مامۆستایەکی زانکۆ هەرکچی بە حېجابەوہ بێتە دەرسەکەمەوہ دەیکەمە دەروہ نایەلم تا سەری سال بێتە دەرسەکەمەوہ. هەرەها سەدان ئافرەتی داوین پاکیان لە زیندان توند دەکرد بەس لە سەر ئەوہی داپۇشراو بوون بۆ نمونە (زەینەب غەزالی) ئافرەتیکی محەجەبە ی میصری بوو سالی ۱۹۹۵ دا کۆچی دوا یی کرد لە شەستەکاندا ئافرەتانی فییری قورشان خویندن و بالاً پۆشی دەکرد، بەلام بە داخوہ لە لایەن جەلادەکانی جمال عبدالناصری گۆربە گۆرەوہ گیراو خرایە زیندانەوہ، بۆ خو ی بۆمان دەگیریتەوہ دەلیت

ئازارو ئەشكەنجەيەكى زۆر يان دام تاوۋەك و لە بالا پۆشەيەكەم
 پەشيمان بىمەو، بەلام بەو پەرى جورئەتەو پىم وتن ئەم
 سەرپۆشە فەرزى خوايە ئايەتى خوايە ئايەتى قورئانە بە ھىچ
 جورىك فرى نادەم ئەلى كە زانيان پۆشاكەكەم فرى نادەم پۆرىك
 دوو جەلادى زۆر بەھىز بۆم ھاتنە دەرەو وە بۆ ئەوھى كە ئىشى
 داوین پىسىم لە گەلدا بىكەن، دوايش لە سەر پوپەرى پۆرئانەو
 گوڭقارەكان بلاوى بىكەنەو و بلىن ئەوئە ئافرەتە داپۆشراوۋەكە
 زىناى كردوۋە، ئەلى منىش زۆر گىرام ھىچ دەسەلاتىكم نەماو
 پروم لەخوای خۆم كردوۋە بەچاوى پىر فرمىسكەو ھەردو
 دەستەكانم بەزكردەو و تم خوايە خۆت ئاگادارىت بە پەنھانى
 ناو دلەكان كەمن لە سەر دىنەكەى تۆ ئەيانەوئە دەست درىژىم
 بىكەنە سەر خوايە يارمەتىم بدەيت و پزگارىم كەى ئەلىت يەكيان
 لىم نزيك بۆۋە بۆ ئەوھى دەست درىژىم بىكاتە سەر وەلاھى
 قەپىكم بە شادەمارى مليا كرد پىچراندەم توشى نەزىف بوو ھەر
 لەويا مرد، جەلادەكەى تىرشىيان كەئەوھى بىنى ترساو پايكردە
 دەرەو ئەلى لە دواى ئە وەشەو خواى گەورە عىزەتتىكى واى
 دابومى يەك جەلاد نەى دەوئىرا لىم نزيك بىكەوئەو، زۆر پراستە
 خواى پەرۋەردگار سام و ھەبەتتىكى زۆرى داو بە ئافرەتى
 موسلمان و ناوى ناوە قەل ئەگەر خۆى سوكى نەكا بە ھەزاران
 پىاوى ئازاو بە جەرگ ناگىرى ھەربۆيە لە كوردەوارىدا باسى
 ئافرەتى بەحەيا كراو ووتويانە ئافرەت قەلەيەكى سەختەو وا بە

ئاسانی ناگیری، زهینه‌ب غه‌زالی ده‌لی: هر ئه‌وه‌نده که جه‌لاده‌کان زانیان خۆم ناده‌م به ده‌سته‌وه ووتیان با له برسان بیکوژین و نان و خواردنی مه‌ده‌نی، ماوه‌ی هه‌فته‌یه‌ک هیچیان نه‌دامی زۆر بی‌هیزوو لاوازیووم تاشه‌ویکیان به‌خزمه‌تی هه‌زهره‌تی پیغه‌مبه‌رو هه‌زهره‌تی ئه‌بویه‌کر و عمر کو‌مه‌لی له صحابه‌گه‌یشتم و وتم ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له سه‌ر دینی خوا ئه‌یان‌ه‌وی ده‌ست درێژی بکه‌نه سه‌رم و به برسی‌تی بمکوژن تخوا شتی‌کم به‌ری زۆرم برسی یه ئه‌لی له خه‌وه‌که‌مدا پیغه‌مبه‌ر شتیکی دامی و فه‌رمووی بیخۆ ئه‌وه به‌شت ده‌کات و خه‌مت نه‌بی‌ت، ئه‌لی که خواردم یرسی‌تی‌که‌م نه‌ما، وه‌لا‌هی هه‌رجاری‌کیش به برسی‌تی ته‌عزیبان ده‌دام له‌خه‌ودا به‌خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر ده‌گه‌یشتم ئه‌و شته‌ی ده‌دامی و برسی‌تی‌که‌م نه‌ده‌ما، زۆر پاسته هه‌ر ئافره‌تیکی ئیماندار له به‌ر په‌زامه‌ندی خوا خۆی داپۆشی‌ خۆی گه‌وره یارمه‌تی ده‌دات و سه‌ر به‌رزی دونه‌یاو قیامه‌تی ده‌کات.

خۆشه‌ویستان هه‌روه‌ها پژی‌می عی‌راق بوو کاتی خۆی داوی له‌ئافره‌تانی موس‌لمان ده‌کرد چ له‌ بازارو چ له‌ قوتابخانه‌و چ له‌ زانکۆ دام و ده‌زگا ره‌سمی و نا‌ره‌سمیه‌کان جل و به‌رگه‌ شه‌ریه‌که‌یان فری‌ ده‌ن و خۆیان پووت که‌نه‌وه له‌وه‌ش زیاتر خۆ پووت کردنه‌وه‌یان به‌ پیش که‌وتن ده‌زانی و له‌وه‌ش خراپ تر ئه‌و ئافره‌تانه‌ی که خۆیان پووت نه‌ده‌کرده‌وه و سو‌راو سپاو

میکیا جیان نەدە کرد بە نەزان و دواکەوتویان دەزانی، هەر
 بەمەشەو نەوستان لە ڕیگای وەزارەتی پەرەدەو پڕیاریندا،
 کەنابی ئافەرەتی داپۆشراو لەناوهندی حکومەتەکاندا دا
 بمەزیندریت گواپە حیجاب لەگەڵ پەرەوپی پێشکەوتن دا
 ناگونجی، خوینەرانی بەرپز ئیستە با بێنە سەر باسی
 کوردستانی خۆمان، بە داخەو کە دینە سەر باسی کوردستانی
 خوشمان حالمان گەلیک لەو ولاتانە خراپترە، بە تاییبەتی شاری
 سلیمانی کە هیشتا شەریکە مۆنۆ پۆلە ئەوروپی و ئەمریکی
 یەکان نەخشەکیان نەکیشاو مۆدیلەکی لە کوردستان
 لەبەرکراو لە سەر شەقامەکان ئافەرەتی ئیمە خۆی پێو
 پادەو شینی و پۆزی پێو لێدەدات، لەو ش زیاتر دەزگاکانی
 ڕاگەیانندن، بە ناوی ڕیکلام و نوێخوایەو کاریکی وایان
 کردووە، کە ئافەرەتی داماو فریای ئەو هەموو مۆدیلە ناکەوی
 لەبەریان بکات تا مۆدیلیکیان لەبەردەکات ئەوێ تریان باوی
 نەماو مۆدیلیکی تازە هاتۆتە بازارە کەنەو، زۆر بەداخیشەو
 موسلمانانیش بە شیوەیەکی گشتی بە پێو گەنجەو
 بەخویندەوارو نەخویندەوارەو بە هەژارو دەوڵە مەندەو بە دەم
 بانگەوازی چەواشە کارانە ی کەنالهکانی ڕاگەیانندن کەوتوون،
 کەخۆشیان پووت دەکەنەو بەمەبەستی ئەو یە کە خۆیان
 خوشەویست بکەن بەلام ئافەرەتان بەپووت و قوتی خوشەویست
 نابن لە دلی پیاواندا بەلکو بە خۆداپۆشین و پەوشتی بەرز

خوښه ويست ده بن هره كو خوا له نايه تي بيست و شه شي
 سوره تي " اعراف " دا داوا له ژن و پياوي نيمان دار دهكات كه
 خويان داپوشن چونكه جل و بهرگ نيشانه ي پړزو
 حورمه ته وپړي نه ده ن (يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا
 أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوَاتِهِمَا إِنَّهُ
 يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ
 لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) ده فرموي نه ي نه وه كاني به ني ئاده م جل و
 بهرگمان بو ئيوه نار دووه تاوه كو لاشه و داويني خوتاني
 پيدا پوشن و خوتاني پيريزدار و سهنگين كهن، هره ها له
 نايه تي بست و هوتي هه مان سوره ت دا ده فرموي ((وَإِذَا فَعَلُوا
 فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ
 بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ)) نه ي مؤرقه كان وريا
 بن زور ئاگاتان له خوتان بيت شهيتان فريوتان نه داو ئاشوب
 نه خاته به ينا تانه وه هره وه كو چون دايك و باوكه ئاده م و حه واي
 له به هه شته وه ده رنا جل و بهرگ و پوښاكي لي دامالين كه
 داويني خويان پيدا پوښي بو، نيمانداراني به پړز له م نايه تانه دا
 خوا داوا له هه موو باوه رداران دهكات كه خويان داپوشن و دور
 بكه ونه وه له سفوري و پووت و قوتي دواي نه خشه ي
 خوانه ناسان نه كه ون، به داخه وه گه ليك پوښنيرو نه ديب و
 نوسه رو هونه رمه د به قه له م و شعره كانيان كه وتنه لومه و

سهرزنه‌نشت کردنی ئەو ئافره‌تانە‌ی کە پۆشاک‌ی شەرعیان
لە‌بەردایە‌و جارێک بە‌ دوا کە‌وتو و کۆنە‌ پەرستیان لە‌ قە‌ڵە‌م
دە‌دە‌ن و جارێک‌یش بە‌وه‌ی کە‌ نە‌خۆشی سیلی پیۆ‌ه‌یە‌ و جارێکی
تریش بە‌وه‌ی کە‌ دە‌یان ووت: جل و بە‌رگی عەرە‌بی و دوژمنانە‌،
هە‌وره‌کو مامۆستای هونە‌ری ناوداری کورد (بی‌کە‌س) دە‌لی:

نە‌سرین دە‌مێکە‌ داخ‌ت لە‌ دڵە‌
گیرۆ‌ده‌ی بە‌ندی ، زیانت زۆ‌لە‌
هە‌ستە‌ تێک‌کشە‌ تا خوێنت گەر‌مە‌
سەر‌پۆش فری‌ دە‌ چ واده‌ی شەر‌مە‌

ئە‌م‌پۆ زە‌مانی عیلم و عی‌رفانە‌
عالم شە‌و و پۆ‌ژ وا لە‌ فرمانە‌
فەر‌قی نی‌رو می‌ نیه‌ بیزانە‌
هە‌ستە‌ تێک‌کشە‌ تا خوێنت گەر‌کە‌
سەر‌پۆش فری‌ده‌ چ واده‌ی شەر‌مە‌

هێ‌ندە‌ دانیشتی پشت‌ت چە‌ماوه‌
زە‌ردو و لاواز بویت هێ‌زت نە‌ماوه‌
گچی بی‌گانه‌ت خۆ‌ لە‌ بە‌رچاوه‌
هە‌ستە‌ تێک‌کشە‌ تا خوێنت گەر‌مە‌
سەر‌پۆش فری‌ده‌ کە‌ی واده‌ی شەر‌مە‌

لهم شعره دا شاعیر به ئاشکرا ده ری ده خا که ده می که داخی له دله بو نه سرین، چونکه خوی داپوشیوه و پو شاکی شهرعی و سه ره برزی له به رایه و سه رو ژیری نابینی، بویه داوای لیده کات پو شاک و سه ریو شه که ی فریبدات و بیته مه یدان و تیکه لی پیاوان بیته و داوای لیده کات که فی ری زانست و زانیاری بیته و ده لی: جیاوازی له به ینی نیرو می دا نیه، شاعیری به ری ز و ده زانی و نه و پو شاکه شهرعیه ری له ئافره تی موسولمان گرتوو، که ناییت فی ری زانست و زانیاری بیته، زور به داخه وه هونه رمه ندی به ری ز به پیچه وانه وه له دینی خوا تیگه یشته وه، و دیاره هیچ خویندنه وه و مقاله عیه کی سه ره تایشی نیه بو زانسته شهرعی و دینی هکان و بی ناگایه له ودی که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده فره موی: (من سلك طريقا یبتغی فیه علماً سهل الله له طریقاً إلی الجنة، وإن الملائکة لقضعُ أجنحتها لطالب العلم رضا بما یصنع، وإن عالم لیستغفر له من فی السموات و من فی الأرض حتی الحیتان فی الماء و حصلُ العالم علی العابد کفضل القمر علی سائر الکوکب، و إن العلماء و رثةُ الأنبیاء إن الأنبیاء لم یورثوا دیناراً و لادهماء و إنما یورثوا العلم، فمن أخذهُ أخذ بحظ وافر))^{۴۲} رواه ابوداود (۱۳۸۸) صحیح: رواه ابوداود (۳۱۷/۳) ژماره (۳۶۴۱) (۳۶۴۲)، الترمذی (۴۸/۵) ژماره (۲۶۸۲) ده فره موی هره که سی ژن بی یان پیاو بچوک بی یان گه وره به دوا ی فی ربوونی زانست و زانیاریدا بگه ری بو ئه وه ی خر مه تی دین و میله تی پیبکات، فریشته کانی خوا بالی ره حمه تی بو راده خه ن بو ئه وه ی ئه و که سه موسلمان ه ی به سه را پروات، هه موومان بیستومانه کاتی که سه روک

^{۴۲} رواه ابوداود ۱۳۸۸ صحیح: رواه ابوداود ۳۱۷/۳ ژماره ۳۶۴۱، ۳۶۴۲، ترمذی ۴۸/۵ ژماره ۲۶۸۲

كۆمارەكان يان رەئىس وزەراي ولاتى دەچن بۆ ولاتىكى تر ئە گەر
 پىزى زۆرى لىبگرن فەرشى سورى بۆ پادەخەن، كاتىك كە لە
 تەيارەكە دابەزى فەرشى سورى بۆ پاخراو و حىمايەش ئەم لاو لاي
 دەگرن، كە ئەو نىشانەى ئەو يە پىزى زۆرى لىگىراو، ولاهى
 ھەركەسى ژن بى يان پياو كاتىك كە خەرىكى فېربوونى زانست و
 زانىارى دەبىت، جا علم و زانىارى شەرى ئىسلامى بىت يان علم و
 زانىارى دونياىى بىت واتە: كەسى دەيەوئىت بىت بە دكتورىك ئە
 ندازيارىك مامۇستايەك داد وەرىك..... ھتە. ئەو فرىشتانە بالى
 خۆيانى بۆ پادەخەن. ھەروەھا چەندىن فەرمودەى قورئان و
 ھەدىسمان لەو بارەيەو ھەيە كە دەفەرموى: ئەو كەسەى كە
 خەرىكى فېربوونى عىلم و زانىارى يە ھەموو زىندەو ھەركانى سەر
 زەوى بە وشكانى و تەپايىيەو ھەتا ماسى ناو دەرياكەن و مېروى ناو
 كونەكان دوعاى خېرى بۆ دەكەن، چونكە ئىنسانى زانا زەرەرى بۆ
 كەس نىيە ئازارى مېروىيەكەش نادا، وەلاھى ھېچ بەرنامەيەك پىز
 حورمەتى مروقى وانە گرتوو. ھەروەھا (شىخ نورى شىخ صالح)
 دەلىت: ئافرەت نىوہى كۆمەلە كە چى بە داخەو بەھوى زولم و
 ستەمى كۆنە پەرستانەو ئەم نىوہى كۆمەلە لەخوئىندن و كاركردن
 بىبەش كراون، ئەو ھەتا دەلى: ((زولمى ئەم مەلەونە بوو حوكمى
 مساواتى نەھىشت)) واتە: بە ئاشكرا پۆشاكى ئىسلامى بە (ملعون)
 ناو دەبات، كە بىگومان خوا ئەم پۆشاكەى داناو و لەسورەتى نورا
 لەسەر ئافرەتەنى فەرز كەردوو، وادىارە ئەو یش بە فەرمانى خوا
 پازى نىيە بەلگەشمان بۆ ئەم قەسەيەمان ئەم چەند دېرە لە شىعەرەكەى
 دەلىت؟

گویم له نالینی کچی بوو دوینی ته یلاوانه وه
 وا به ته ئسپرو به سۆز ته یووت دلی ته ته زانه وه
 ته یووت ته م پوو پۆشه ته نها پوی نه پۆشیوین و به س
 پوو به پووی خۆمان حقوقی ئاینه ناو ئنسانه وه
 ته وه لو ئاخو خه تایی ته م پوو په شه ی پوو پۆشه بوو
 بو به مانیعمان بچینه کۆپی پیاوانه وه
 قهت نه یووت پۆژی به سه ره به سستی حه قیی داوا بکه ی ن
 بۆ حقوقی و حه قی خۆمان بیینه ناو مه یدانه وه
 دایگرن توخوا فرییده ن بیخه نه ناو ته ندوره وه
 حه یفه پۆژی پوون ته نیینه ناو شه وی ده یجوره وه
 زوئمی ته م مه لعونه بوو حوکمی مساواتی نه هیشت
 جنسی ئیمه ی خسته حالیکه له پیاو پارانه وه
 بۆ به شی ئیمه کفن بی هه ره له دونیاو ئاخو ره
 لی ره په ش له و لا سپی به یی به بالامانه وه
 حه ز ته که ی به یسه له پیران و پیشینانی خۆت
 کی په چه ی دیوه به پووی خاتونی کوردستانه وه
 که ی په چه بۆ ته سه به ب بۆ عیقه تی جنسی له تیف
 کافر دل تیره ده خلی کوا به سه ره ئیمانیه وه
 دایگرن، بیگرنه ناو خۆتان و ده وری لییده ن
 به لک و ببینم به چاوی خۆم به پووح کیشانه وه
 دایگرن تو خوا فرییده ن بیخه ناو ته ندوره وه
 حه یفه پۆژی پوون ته نیینه ناو شه ویی ده یجوره وه^{۴۳}

^{۴۳} جهاللی، مصلح، «دیوانی شیخ نورس شیخ صالح، به غداه ۹۹۹؟»

بە داحەۋە پۇشنىپىرو شاعىرو ھونەرمەندى بەناۋ مۇدىرن
ئەۋەندەيان پىق لە پۇشاك و سەرىپۇشى ئىسلامى دەپىتەۋە، لە
دلىاندا بۆتە چىيائى قەندىل و پىرە مەگرون، بۆتە دوزمنى باۋە
كوشتەيان خەزىدەكەن پوحى بەبەرا بىكەن، پاشان بە خەنجەر
پارچە پارچەى كەن و دواتر گازى ژەھراۋى پىيابىكەن و
بىسونىنن و پاشان تەرمەكەشى بە چەپلە پىزان و گۇرانى
ووتنەۋە بىبەن لە ششۋىننىكى چۆلا بىننىژن، تاۋەك و بە خەياتى
چاۋيان پىيى نەكەۋىتەۋە، بەلام بە دلىنياهۋە ئەۋ پۇشاكە غەرزى
خوايە پۇژ بەپۇژ دۇستان و عاشقانى لە سەرتاسەرى جىهان دا
پوو لە زىاد بوون دەكەن ((مۇئوا بىغىضكم)) ئەبى بەۋ داخ و
خەسرەتەۋە بىمرن و بىچنە ژىر ئەۋ گلەۋە، زۇرىشن ئەۋ
كەسانەى كە بەم داخەۋە سەريان ناۋەتەۋە لە راپۇرتىكى
ۋەزارەتى ناۋخۇى فەرەنسى دا ھاتوۋە كە پۇژانە دەيان ئافرىتى
فەرەنسى مۇسلمان دەبن بەۋ پەپرى شانازىيەۋە جىل و بەرگى
شەرىى لەبەر دەكەن (مارى) كچى پىياۋىكى كۆمۇنىستە دۋاى
تەۋاۋ بۋنى نوپۇژى مزگەۋتى (لىون) لەبەردەم مامۇستاي
مزگەۋتەكە دا شاىەتومانى ھىناۋ بو بەمۇسلمان، مارى دەلىت:
ئىمە زۇرمان پەخنە لەئىسلام دەگرت لەۋەى كەگۋايە بالپۇشى
دژى ئافرىتانە، بەلام دۋاى بۇ مان دەرکەۋت كەۋانىيەۋ ئىسلام لە
ھەموۋ بەرنامەۋ پىرۇگرامەكان زىاتر پىزى لەئافرىت گىرتوۋە،

قورئان بەتەواۋى جەختى كىرگۈتە سەر يەكسانى لەنىۋان ژن و پىاودا ئەئەرك و ماف دا^{۱۴} ھەروھە بە پىي پاپىسىيەكى ئەمىرىكى كە لە سالى ۲۰۰۹ دا كراۋە دەلىت: لە سەدا ھەشتاي ئافرىقى ئەمىرىكى جەزىدەكەن بگەپىنەۋە بۆسەر پەۋشىتى بەرزى بالا پۆشى و لە سەدا شەستى ئافرىقى تانىش جەزىناكەن كچەكانيان حورىيەتى خۇپووت كىرگەۋە تەۋاۋيان ھەبىت! بەلام ئەي بۆچى زۆرىيە ئافرىقى ئىمە جەزىيان لە خۇپووت كىرگەۋە، بە پىشتىۋانى خوا چەند خالىكى تىرىشتان بۆ باسەكەم:

۱- چاۋ لىكەرى:

بەپراستى يەككە لە ھۆكەرەكانى پووت و قوتى لەۋلاتى خۇمانا چاۋ لىكەرى كۆپرانەيە، كە بەداخەۋە ژيان لەۋلاتانى ئىمە و زۆرىيە ۋلاتانى ئىسلامى لەسەر چاۋ لىكەرى دەرۋات، زۆر خوشكى بەپىزمان ھەيە كاتى كە لە لادىۋە چۆتە ناۋشار، يەكسەر جىل و بەرگە جۈنەكەي خۇي فېرداۋە، پانتۇلىك و سىرتىجىكى تەسكى لەپىكەدۈۋە، كە لىي دەرپىسى خوشكەكەم تۆ ھىچت زىيادى نەكردۈۋە بۆ خۇت لىگۈپراۋە دەلىت ۋەلا مۇدىيەتى، چۈنكە دۈۋ پەقىقى خۇي بىنى خۇيان پوت كىرگۈتەۋە ئەمىش يەكسەر حىجابەكەي فېرى دەدات لاساى دىكاتەۋە يان دەتۋانىن بلىن: دەزگاكانى راگەياندىن كارىگەرى گەرەيان ھەيە بەتايىبەتى فلىمە دۇبلاژكراۋە بىيانىيەكان.

^{۱۴} بەرەۋ ئىسلام ئەندازىار عوسمان چاپى دۈۋەم ۲۰۰۶.

۲- دەزگاكانى راگەيانندن:

راگەيانندن بەھەموو جۆرەكانى بىنراو و بىستراوۋە پۇلى گەورەيان ھەيە لەسەر ئەۋەى كە ئافرىقى موسلمان داپۇشراو جل و بەرگەكەى خۇى فېرېداۋە جل و بەرگى تەنك و تەسك و پوت لەبەر كات، جارى وا ھەيە راگەيانندن پەسمى ئافرىقى پوت و سفور بەجوان نىشانى خەلك دەدات و ئافرىقى داپۇشراۋىش بە ئاشرىن نىشانى خەلك دەدات، ھەربۇيە جارى واھەيە ئافرىقىك ھەلەيەك دەكات بەس لەبەر ئەۋەى مەجەبەيە گەورەى دەكەن و دەلېن ئەمە ئافرىقى نوپۇزكەر و داپۇشراۋەكەيە، تەنھا بۇ ئەۋەش جل و بەرگى شەرىى ئاشرىن كەن، تەلەفېزىۋن نىعمەتلىكى گەورەيە ئەگەر مۇۋق بە جوانى بە كارى بەيىنى، لە ئەمريكائو ئەۋروپاۋ ولاتە پېش كەۋتوۋەكان دا تەلەفېزۋنەكان باشتىرىن بەرنامەى خۇيان سەر لەئىۋارە پېشكەش دەكەن چۈنكە خەلك ھىلاك و ماندوۋە زوۋ دەخەۋىت كەچى كەنالا تەلەفېزۋنىيەكانى ئىمە بەرنامەكانى خۇيان سەعات دەۋ يانزەى شەۋ پەخش دەكەن و زۆربەى بەرنامەكانىشىيان بۇ پوت كەرنەۋەى ئافرىقان و تىكدانى بىرو باۋەپى گەنج و لاۋەكانمانە، يان زۆربەى جار كە فلىيمان بۇدەكەن پەسمى غەرق خۇر و مەشروب خۇرەكە بەجوان و پېشكەۋتوۋ ۋەصف دەكات، نوپۇزكەر و حاجىكەش بە ئاشرىن وينا دەكەن.

۳- ترسان لەئۆمەلى خەلگى :

زۆرىبەلى، خەلگى ئۆمەلى ئەمىر بۇ خەلگى ئەزى دەتوانم بۆلیم: ئەمىر
 خەلگى، بە ئىن و پىياو بچوك و گەرەمانەو بۇ خۇمان ئازىن بۇ
 خەلگى دەزىن ئەوئەندى خەمى لۆمەلى خەلگىمانە ئەوئەندە لە خوا
 بترساينايە بەسمان بوو، كابر جەل لەبەردەكات دەبىت بزانى
 خەلگى كام جەلى بەلاو جەوانە ئافرىقى جەل لەبەردەكات دەبىت
 بزانى كام جەل ئەمىر مۆدىللىتە يەئەنى ئەوئەندەلى خەمى ترسى
 خەلگى يەتەلى خەمى خۇلى نىيە ئەوئەش سەر لىشېواوئى خەلگە،
 مەبەئىكمان نىيە لەسەرى بژىن، ئەو بى مەبەئەش ژيانى وئىران
 كىرەوئىن ھەموو ژيانمان بۆتە چا و لىكەرى زۆرىبەلى ئافرىقى
 ئۆمەلى لە مانگى رەمەزانى پىرۇزدا لەچك دەكات و قەناعەتەلى
 تەواوئى پىيەتە بەلام لەدواي رەمەزان دای دەنئەت لى بىپىرسە
 بۇ چى خوشكەكەم دای دەنئەت و دەخەتە بۆفەكەتەو! دەلى:
 وەلا لەبەر تانە و تەشەرى خەلگى و بەخوا دواي پىم دەلئىن بوو
 بە ئىسلامى. ئەو تانەو تەشەرانە خەلگى سارد دەكاتەو بۆيە
 بەو پەرى دل سۆزى يەو بە خوشكانى ئىماندار دەلئىم ئەو
 ئافرىقى لەبەر تانەو تەشەرى خەلگى لە چەكەكەلى فېرى دەدات
 دلئىابە ئەو باش لە دىنەكەلى تى نەگەشستوو و با بزانى كە
 پىغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرموئەت: ھەر كەسىك
 بىيەوئەت خوالە خۇلى تۆپە كات بۇ ئەوئەلى خەلگى لى پازى بىت؟
 سەرەنجام ھەم خوالى لىدە رەنجى و ھەم خەلگىشى لى پازى

ئايىت، بەلام ھەركەسى خۇا لە خۇي پازى كات و فەرمانەكانى جىبەجى بىكات، سەرەنجام خۇاي لىپازى دەبىت و خەلكىشى لى پازى دەبىت.

۴- لە ھۆكارەكانى پوت و قوتى لە وولاتى خۇمان دا ھەندى لە ئافرىتان ئەو ئەلىت: من بۇيە سەرپۇش ناكەم چۈنكە لىم نايەت بەلام لە راستىدا ھەرۈەكو چۈن دروست نىە بۇ ھىچ كەسى بلى وەلا من نويژم لىنايەت پۇژوم لىنايەت! بەھەمان شىۋەش دروست نىە بلى بالاپۇشىم لىنايەت، چۈن نويژو پۇژوو فەرزى خۇايە حىجابىش فەرزى خۇايە ((وما كان المؤمن ولا مؤمنة إذا قضى الله ورسوله أمراً أن يكون له مغفرة)) خۇا دەفەرموئىت: مۇڤ بىياو بىت يان ژن ئەگەر خۇا پىغەمبەر كەى شىتىكىان فەرمو بۇي نىە ئەملو ئەولا بىكات و بلى من بالا پۇشىم لىنايەت، ولاھى چۈن نويژ بە ئايەتى قورئان فەرز كراو چۈن پۇژوكان بە ئايەتى قورئان فەرز كراو ئاواش حىجاب بە ئايەتى قورئان فەرز كراو.

۵- ھۆكاي پىنجەمى پوت و قوتى لەولاتى خۇمانا ئەوئە كە ھەندىكى تر لە ئافرىتان دەلىن بۇيە من خۇم داناپۇشم چۈنكە ئافرىتىكى پو و خۇش و كراو، ھەزناكەم ئەو جۇرە جلو بەرگە لەبەرىكەم و خۇم رەق و تەق و شك كەم وەلا بالا پۇشى نىشانەى خەمۇكى و بى تاقەت يەنى تىكەلى كەس نەبى و كەس تىكەلت نەبىت و قسە لەگەل كەس نەكەى و كەس قسەت لە

گەل' نه کات، نه خێر خوشکه به پێژه کهم ئه وه پێچه وانهی دینی ئیسلامه و ئه گهر ئافرهتیکیشته ئاوا بینیه ئه وه خراپ له دین گهیشتهوه، به لام خوشکی ئازیزم تو هه ولبده نمونهیهکی جوانی ئافرهتی موسلمان نیشانی خه لک بدهیت! ئه گهر که سیکیشتان دی وایه ئه وه سروشتی خو ی وایه یه و هیچ په یوه ندیه کی به جل و بهرگ و حیجاب به که یه وه نیه، خه تای ئیسلام و قورئان نیه، ئه گهر شه وانه سهیری زنجیره فلیمه کانی که نالی سه حهر بکهین، ده بینی شانۆکارانی به شی سینهمای ئیران له هه موو دونیا سهیری فلیمه کانیان ده کریت به لکو جاری وا هه یه بو سهر زوړیک له زمانه بیانیه کان وهر ده گیریت، هه موشیان ئافره ته کانیان جل و بهرگی شه رعیان له بهردایه و له بورای سینهماو کاری دو بلاژ کردنیشا پله ی بالایان له دونیادا به ده ست هی ناوه بو نمونه فلیمی (اصحاب الکهف) له سهر شتیکی زوړ بچوک که شیایو باس کردن نیه نه یتوانی خه لات ی جیهانی وهر گری، بگره فلیمه کانیان بو سهر زوړ به ی زمانه کانی تورکی عهر به ی ئینگلیزی ته رجه مه کراون، خو وه ک و ئه وانه ی خو مان نین که نازانن لاسای بیگانه ش بکه نه وه.

۷- یه کیکی تر له هوکاره کانی پروت و قوتی له ولاتی خو ماندا ئه وه ده یه که هه ندی خه لکی نه فام و نه شاره زا ده لێن حیجاب جل و بهرگی عهره بییه کاکه خو ئیمه کور دین و کلتوری ئیمه جیا وازه له کلتوری عهره ب ئیتر بوچی جلی عهره ب له بهرکهین له کاتیک

دا حیجاب جل و بەگئیکى ئىسلامى يە ئەك عەرەبى ئەنجا كەباسى
 جل و بەرگى شەرى دەكرىت زۆركەس وادەزانى مەبەستمان
 تەنھا حیجاب و جبەيەكە و بەس بەلام نەخیر شەرى دەفەرەموى
 گرنگ ئە وە يە ئەو جل و بەرگە مەرجه شەرىەكانى تىدابی،
 مامۇستائەحمەد میرزا پۇستەمى لە كتیبەكەى خوى دا (پۇشاكى
 ئىسلامى مایەى خوش بەختى تاك و كۆمەلە) دەلیت سالى
 ۱۹۸۰ كۆنفرانسىكى گەرە لە زانكوى بەغداد دەربارەى جل و
 بەرگى شەرى ئافرەتان بەسترا، يەكى لە زاناکان كە ئامادەى
 كۆن فرانسەكەبوو ووتى جل و بەرگى كوردى باشتىن جل و بەگە
 كە مەرجه شەرىەكانى تىدابی بەس ئەم جل و بەرگە كوردیە نا
 كە ئەمپۇ ئافرەتان لەبەرى دەكەن بەتایبەتەى ئەو ئافرەتانەى كە
 بۇ شای و ھەلپەركى و كلیپی گۆرانیهكان لەبەرى دەكەن و لاھى
 ئەو بەس ناوى جلى كوردیە و مەرجهكانى جلى كوردى لە
 دەست داوہ جل و بەرگى جارەن پان و پۆپ و فراوان و ئەستور
 بوو، وەلا ئەوانەى ئیستا ھەيای جل و بەرگى كوردى
 پەسەنیشیان بردووہ ھەمویان كردۆتە سەر شیوہى شانتۆلو
 پانتۆل و سترىچ، باشە ئەو كەسانەى كە وادەزانن حیجاب جلى
 عەرەبى يە خەمى میلەتى كوردیانە ئەى بۇ چى تا ناویكى
 ئینگلیز و فەرەنسى وەستابى خواردنگە و ئوتیل و بەنزىن
 خانەكانتان ناویكى كوردى لىنانىن، خوشەویستم ھەرەكو
 وتمان جل و بەگى شەرى جل و بەرگىكى ئىسلامى جیھانى يە و

ئافرهتلىكى عەرەبى و ئافرهتلىكى ئەمىرىكى و پاكىستانى و ماليزى
 ۋەكو يەك لەبەرى دەكەن هېچ پەيوەندىيەكى بەزمان و نەتەۋەى
 عەرەبەۋە نىيە، ھەرۋەكو چۆن خۇتەن دەلىن چاكەت و پانتۇل
 جلىكى جىھانىيە كەمن دەتوانم بۆتى بسەلمىنم كە، جل و بەرگىلىكى
 ئەۋروپى يە.

۸- يەكلىكى تر لە ھۆكارى پوت و قوتى چەۋاشە كردنى بى
 بنەمايە ھەندىك خەلكى تر دەلىن: خوشكى خۇم ئەگەر لەچكت
 لە سەردايىت كەس سەيرت ناكات و گران فىر دەبىت، فىرى
 دەرس و دەور نابىت و ناتوانىت ۋەك و پىۋىست زانست و
 زانىارى ۋەرگىرىت، بەراستى ئەمەزۇر دوورە لەراستى و بنەماي
 زانستى يەۋە چونكە ئەمرو بە ھەزاران ئافرهتى بالا پۇش
 لەسەرتا سەرى جىھاندا ھەيە و پروانامەى دكتوراى لەزانستە
 كانى فىزىياو كىمىياو زانستەكانى تر دا بەدەست ھىناۋە.

۹- يەكلىكى تر لە ھۆكارەكانى پوت و قوتى ئەۋەيە كە ھەندىك
 لە ئافرهتەن دەلىن كە ھىشتا گەنجەم باپىرىم كە شوم كرد ئەنجا
 خۇم دا دەپۇشم، زۇر ئافرهت ھەيە دەلىت ئەگەر خۇم داپۇشم،
 داۋاكەرم نابىت، لە ۋەلامى ئەۋ خوشكە بەرپزانە شا دەلىن
 پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى (إِنَّ الْعَبْدَ
 لِيَحْرَمَ الرِّزْقَ بِذَنْبٍ يُصِيبُهُ) زۇر جار مروقتن بىت يان پىاۋ خوا
 لە پزىلىكى ھەلال بى بەشى دەكات بە ھوى تاۋانىكەۋە، خوشكى
 بەرپزم تۇش خۇت داناپۇشى دەلىى بارىگىرى شو كردنم لى

نه‌کات؟ به‌لام له‌وانه‌یه به‌هۆی ئه‌و گوناچه‌وه که خۆ دانه‌پۆشینه خوا بێ به‌شت بکات له‌ هه‌وسه‌ری ژیان، یان توشت بکات به‌ پیاویکه‌وه سه‌د خۆزگه‌ بخوازی که شوت نه‌کردایه که‌وابیته له‌وانه‌یه خوا به‌هۆی ئه‌و گوناچه‌وه خوا بێ به‌شت بکات له‌ پیاویکی موسلمانێ به‌ په‌وشت نه‌ک به‌ هۆی خۆداپۆشینه‌وه. که‌واته‌ خوشکانی ئازیز ئاگاداری حیجاب و خۆ داپۆشینێ خۆتان بن، ته‌ماشای ئافره‌ته‌ موسلمانه‌کانی سه‌له‌فی صالحی ئه‌م ئومه‌تی ئیسلامه‌ بکه‌ن (عطای کوپی ئه‌بی رباح) ئه‌فه‌رموی پوژیکیان عبدالله کوپی عباس (په‌زای خوای له‌ سه‌ربیت) بانگی کردم و فه‌رمووی (اَلَا اُرِيكَ اِمْرَاَتٌ مِّنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ؟!) وه‌ره‌ با ئافره‌تیکی به‌ هه‌شتیت نیشان بده‌م؟! منیش ووتم ئاده‌ی بفه‌رمو، فه‌رمووی (هَذِهِ الْمَرْأَةُ السُّودَاءُ اَتَتْ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَتْ اِنِّي اصْرَعُ وَاِنِّي اَتَكْشَفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي) فه‌رمووی ئه‌م ئافره‌ته‌ په‌شه‌ کاتی خۆی هاته‌ خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ووتی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا من فیم لیدی و له‌و کاته‌یا که فییه‌که‌م لیدیته‌، ئاگام له‌ خۆم نامینی و جل و به‌رگ به‌به‌ر خۆمه‌وه‌ ناهیلیم، جا هاتومه‌ته‌ خزمه‌تت بو ئه‌وه‌ی له‌ خوا بپاړیته‌وه‌ بۆم که چاکم بکاته‌وه‌و له‌م نه‌خۆشیه‌ پرزگارم بێ پیغه‌مبه‌ری خواش (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمووی (اِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ وَلَكَ الْجَنَّةُ وَاِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ اللَّهَ اَنْ يُعَا فَيْكَ) فه‌رمووی ئه‌گه‌ر چه‌زده‌که‌یت ئارام بگره‌ له‌سه‌ر ئه‌و ئی لیها ته‌نه‌ت و

خوای گه وره به بههشت پاداشت ئەداته وه و له قیامه تیشدا ئە چیتە بههشته وه، ئەگەر حزیش ئەکە ی له خوای گه وره نه پاریمه وه بۆت که چاکت بکاته وه و شیفات بۆ بنیری و جاریکی تر توشی ئی لیها تن نه بیت ، ئافره ته کهش وتی: ئە ی پیغه مبهری خوا هر چهنده بههوی ئە و ئی لیها تنه وه زۆر ناره حهت دهم و ئازاری زۆر ده چیژم و جاری واهیه خه لک گالتهم پی ئە کهن و به شیتم ئەزانن، به لام بههشت ئە وهنده خوش و نه براوه یه ئارام ده گرم قهیناکه با چاک نه بمه وه. به لام ئە ی پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) ، ئە وهنده هیه (إِنِّي أَتَكْشَفُ فَاذْعُ اللَّهُ لِي أَنْ لَا أَتَكْشَفَ) من کاتی فیم لیدی ئاگام له خۆم نامینی و جل و بهرگ له بهر خۆم ده که مه وه لاشم به دهر ئە که ویت. به لکو نخوا بۆ ئە مه یان له خوا بیاریته وه بۆم که له کاتی ئی یه کهم دا خۆم پروت نه که مه وه و له شم دهر نه که وی !! پیغه مبهری خواش (صلی الله علیه وسلم) دوعای بۆ کرد که له کاتی ئی لیها تنه که ی دا جل و بهرگ له خۆی دانه که نی وجهسته ی دهر نه که ویت^{٤٦} ئە مهش به لگه یه کی ئاشکرایه چونکه دیاره به لای که مه وه ئافره ته که دهم و چاوی دیار بووه ئە گینا چۆن زانرا ئە و ئافره ته ره شه و به (هذه المرأة السوداء) وه سف کراوه.

جا ته ماشاکه ن چۆن ئە و ئافره ته داوا له پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده کات که دوعای ئە مه ی بۆ بکات که له کاتی ئی لیها تنه کهیدا که له دهره وه ی ویست و ئیراده ی خۆی یه تی، خۆی پروت نه کاته وه و لاشه ی دهر نه که ویت، که چی به داخه وه ئە مپۆ زۆرن ئە و

^{٤٦} ئەم فەرودیه امامی احمد ربوایه تی کردووه.

ژىن و كچانەنى بەشۈيىن فرسەتتەك دا ئە گەرپىن بۇ ئۇەدى بچنە ناو
ئاهەنگ و بۇنەو ھەقلەيەكەو و لەوى دا خۇيان پۈوت بكنەو و
سەماو رەقس بكنە و ئەو ھەموو گورگە چاو برسەش تەماشانى
بكنە!!

ئەي داۋىن پاكى چىي لىھات؟! بۇ يە خوشكانى بەرپىزم ولاھى
كۆمەلگا موحتاجى بالا پۇشى تۈيە، ھىجاب تەنھا بۇ خۇت نىەو
بەس، بەلكو بۇ تاك بە تاكى كۆمەلگايە تا داۋىن پاكى بلاو بىتەو،
چۈنكە كە ھىجاب زۆرىيىت داۋىن پاكى زىاد دەكات! بەلگە نەويستە
مىش و مەگەز لە شىرىنيەك و چەوريەك دەدا كە داپۇشراو نىە، مىش
ھەزى. لە شۈيىنكە كە بەرپەستى پاكى پىۋە نەپىچراو! زۆر
پىۋىستە خوشكى بەرپىزم شانازى بە ھىجابەكەتەو بكنەيت، چۈنكە
ھەمو شىتتىكى گەورەو خاۋەن قەدر لەم كەونەدا بالا پۇشە، ئەو تە
زەوى كە بىشكەي ژيانەو لانەي ھىمنى ئىنسانەكان و گياندارو
بىگانە، بە بەرگە ھەوا دەورە دراو، خۇ ئەگەر يەك درزى بچوك
بكەۋىتە ئەو بەرگە ھەوايە وە ئەوا ژيان لەسەر زەۋىدا نامىنى!
سەدان ۋەھزاران بەردو نەيزەك ئەم زەۋىە ويران دەكات بۇنمۇنە لە
سالى ۱۹۰۸ بەردىكى زۆر گەورە لە ولاتى سىبىريا لە يەكەيتى
سۇڧىتتى جاران لە ئاسمانەو كەوتە خوارەو ۳۰۰ مەتر ئەبۇو
زانايان دەللىن كىشى تەقىنەۋەكەي ۱۰۰ مىگا تەن بوو، ۷۰۰ ميل
زەۋى تەخت و خاپور كرد نىزىكەي رۈبەرى ۷۰۰۰۰ مەتر زەۋى
لەناۋبرد، زۆر ولاتى ئەۋروپاي پوناك كىردەو. زانايان دەللىن پۇژانە
ھەزاران بەردى ئاۋا گەورە و نەيزەك لە ئاسمانەو دىتە خوارەو

بہ لّام بہ هوّی ئہو بہرگہ ہواہیہی کہ خوای پەرہردگار بوّی دروست کردوہ ئہم زہویہ دہپاریزیت بوّ ئہوہی ژیان بہردہوام بیت ئہینا بہچہند بہردیک ژیان لہم سہر زہویہ تیک دہچوو کہواتہ ئینسان بہ وردی بیر بکاتہوہ ئہو بہرگہ بوّتہ سہبہبی سہلامہتی ژیانی مروّشایہتی لہسہر زہوی بوّیہ پیویستہ خوشکان و دایکانی بہرین شانازی بہ حیجاب و بالّا پوشیہکہیانہوہ بکہن یان ئہو میوانہی کہ پوژانہ بوّ خواردن بہرکاریان دینّی، تہماشاکن ئہوانہی کہ بالّا پوشن پاکترو خوشترن ئہوہتا مؤز پرتہقالّ و ہہنار چہند جوان و پاکن، چونکہ بہ بہرگیکی شایستہ بالّاپوش کراون بہراستی خوشکانی داپوشراو بالّاپوش قہلایہکی بہہینز و ہہرگیز چاو برسیان و تہبیعت گورگان ناتوانی بہکہس بلّی سہیرم مہکہ چونکہ خوڤوت کردنہوہ تہنہا بوّ تہماشاکردنہ!! کہواتہ خوشکانی نازیز پاکي کومہلگا بہستراوہ بہئوہوہ، چونکہ شہرم و حہیا بہ سروشتی لہ ئافرہتا زیاترہ لہ پیاو، تہماشای قورئانی پیروژ بکہن و بہ وردی سہرنجی بدن کاتی کہ خوای گہورہ باسی زینا دہکات و دہفہرمویت: (الزانیۃ و الزانی) ژنی زینا کارو پیایو زیناکار، ژنہکہی پیش پیاوہکہ باسکردوہ، لہبہر ئہوہی ئہگہر ئافرہت پوو نہداتہ پیاو، ہہرگیز پیاو ذاتی ئہوہ ناکات بہ چایو خیانت تہماشای ئافرہت بکات، بہلّام کہ باسی دزی دہکات دہفہرمویت ((السارق و السارقة)) دزی پیاو دزی ژن دہبی دہستیان بپری، لیژہدا پیایو پیش خست چونکہ زوربہی دزی پیاو دہیکات نہک ئافرہت.

خۆشەویستان پوت و قوتی یەکیکە لە نیشانەکانی ھاتنی قیامەت بۆ
یە لە کاتی پووح کیشاندنە حەزەرەتی جبریل ھاتە خەزەتی پیغەمبەری
خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)، فەرموو: ئەگەر حەزەرەکیەت خوا
ئەمانەتی پووح لێوەرگریتەو، ئەگەر حەزیش دەکیەت تا قیامەت
بە زیندوی بمینیتەو پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرموو: (بَلِ
الرَّفِیقِ الْاَعْلٰی) دەمەوی بگەریمەو بۆلای خواو ژبانی ھەتا ھەتای
دونیا ناوی بەلام فەرموو ئەو حەزەرەتی جبریل لە دواي مردنی من
تۆ جاریکی تر دەگەریتەو سەرزەوی، حەزەرەتی جبریل فەرموو:
ئەو خۆشەویستم (محمد) کە تۆ مردی، وەحی خوا کوتای دیت
واتە: خوا دینەکی خۆی تەواو کرد هیچ کەم و کوپی بەسەر نایەت
بەلام من دە جاری تر دەگەریمەو بۆ سەر زەوی بەلام دەشتی گەرنە
و بە نرخ لەم سەرزەویەدا ھەل دەگرمەو:

یەگەم: فەرموو (أَرْفَعُ بَرَکَةً فِي الْأَرْضِ) بەرەکی زەوی نایەم
ھەرچەندە ھەول و تیکۆشان بکەو زەوی بەرەکی نامینی بۆ نمونە
جاران کابرایەکی جوتیاری خۆمان تەنەکیەک گەنمی بە جوتی گە
دەکرد کە چی بەرەکی تێدابوو بەلام ئیستە دوسی فەردە گەم
دەکات جار و ھەییە بە ھەلا ھەلا بنە تۆوەکی دەست دەکەویتەو.

دووەم: فەرموو (خۆشەویستی لە ناو دلی خەلکا دەردینم کەس
لەبەر خاتری خوا کەسی خۆش ناوێت زۆربەو خۆشەویستیەکان
بەرژەوندی دنیاو پیکیانەو دەبەستیتەو وەلاھی زۆریک لە
خەلکی وای لێھاتو کە ئیشیکی پیت نەبیت تۆی ناوێت.

سپییه‌م: فهرموی: سۆزو به‌زه‌یی له دلی خه‌لکا ده‌ردینم تاوای لی دی برا له‌گه‌ل برا خزم له‌گه‌ل خزم په‌فیک له‌گه‌ل په‌فیکا سۆزی نامینی خه‌لک براکه‌ی خوی فه‌قیری ده‌لی: خویرییه مه‌رحه‌بای ناکه‌م ئه‌گه‌ر پیاو بوایه پاره‌ی ده‌بوو، که ئه‌مپۆ زۆربه‌ی رایه‌له‌کانی خزمایه‌تی و دۆستایه‌تی پاره دروستی کردوو، خوشه‌ویستی نه‌ما! به‌زه‌ی نه‌ما! سۆز نه‌ما!

چوارهم: فهرموی دادگه‌ری له‌دلی کاربه‌ده‌سته‌کاندا ده‌ردینم واته دادگه‌ری له‌سه‌ر زه‌ویدا نامینی، جیاوازی چینایه‌تی و گه‌نده‌لی پاشا گه‌ردانی زیاد ده‌بی‌ت هه‌رچی دیته سه‌رحوکم چونکه دینی نیه خه‌لک سه‌د خۆزگه به‌وه‌ی پیشوتر ده‌خوات. ده‌لی‌ت خۆزگه لایان نه‌بردایه. پینجه‌م: فهرمی (أَرْفَعُ الْحَيَاءَ مِنَ النِّسَاءِ) شه‌رم و حه‌یا له‌ناو ئافره‌تان هه‌ل ددگرم، ئه‌ی نازانی جاران ئه‌و خوشکه به‌پریزه‌ی له‌سه‌ری کۆلانیکه‌وه پیاویکی ببینیایه‌ خیرا په‌لاماری له‌چکه‌که‌ی ده‌دات به‌داخه‌ره ئیسته پیی عه‌یبه له‌سه‌ری بکات یان له‌سه‌ری ده‌کات به‌لام نیوه‌ی قژی به‌دیاره‌وه‌یه! وه‌لاهی جاری واهیه ده‌چی بۆ مالی خزمیکت براده‌ریکت ئه‌وه‌نده ئافره‌ته‌کانیان پووتن سه‌د خۆزگه ده‌خوازی نه‌چویتایه له‌وه‌ش سه‌یرتر ئه‌وه‌یه که ئه‌و ئافره‌تانه ئه‌و خۆ پووت کردنه‌وانه به‌پیش که‌وتن و نازادی ده‌زانی؟!.

شه‌شه‌م: فهرموی صبرو ئارام له‌دلی فقیرا ناهیلیم.

هه‌هه‌هه‌م: فهرموی: (أَرْفَعُ الْوَرَعَ وَالزَّهْرَ مِنَ الْعُلَمَاءِ) زانایانی ئه‌م دینه دونیا په‌رست و پاره په‌رست ده‌بن وار و دونیا نه‌ویست نابن هه‌زه‌تی جبریل فهرموی وه‌رع و دونیا په‌رستی و بی ته‌ماعی له‌دلی

زاناو عالمه‌کان دهر دینم به داخوه بۆ یه ئه‌مڕۆ هه‌ندی به‌ناو زانایان و هه‌لگرانی په‌یامی خوا دونیا په‌رستن و دینه‌که‌یان به‌ دونیا گۆڕیوه‌ته‌وه.

هه‌شته‌م: فه‌رموی: سه‌خاوه‌ت له‌ دلی ده‌وله‌مه‌نده‌کاندا دهر دینم، تاوای لیدیت ده‌وله‌مه‌ند به‌ هه‌موو دونیا تیر ناخوات، واته‌ هه‌موو دونیای هه‌بیت هه‌شتا قه‌ناعه‌تی پێی نیه‌ و ده‌لی: به‌ خوا له‌وانه‌یه‌ له‌ برسا بمرم.

نۆیسه‌م: فه‌رموی: که‌ناخر جاریش هاته‌ سه‌رزهی قورئانی هه‌لده‌گر مه‌وه‌ به‌یانی که‌ خه‌لک له‌ خه‌و هه‌لده‌ستن سه‌یر ده‌که‌ن قورئانه‌که‌ یه‌ک حه‌رفی تیا نه‌ماوه‌ هه‌مووی هه‌ل گیراوه‌ته‌وه‌ و چۆته‌وه‌ به‌ره‌و ئاسمان لاپه‌ره‌کان به‌ سپیته‌ی ماوه‌ته‌وه‌.

ده‌یه‌م: (أرفع الایمان) فه‌رموی: جاری ده‌یه‌م و کوئای که‌ هاته‌وه‌ سه‌رزهی پێش هاتنی قیامه‌ت، ئه‌مجاره‌یان ئیمان هه‌لده‌گر مه‌وه‌، ئه‌وه‌ی که‌ مسقاله‌ زه‌ره‌یه‌ک ئیمان له‌ دلایه‌بت ئیمانه‌که‌ی هه‌ل ده‌گر مه‌وه‌، یه‌ک ئیماندار له‌ سه‌ر زه‌ویدا نامینی، قیامه‌ت به‌ سه‌ر کافرا دیت، و لا‌هی ئه‌م فه‌رمودانه‌ی که‌ حه‌ز هه‌تی جبریل له‌ خزمه‌تی پێغه‌مبه‌را (صلی الله علیه وسلم) باسی کردن هه‌مویان هاتونه‌ته‌ دی ته‌نها هه‌ل گرتنه‌وه‌ی قورئان و ئیمان نه‌بیته‌. فه‌رموی: حیجاب و بالا پۆتسی که‌ نیشه‌انه‌ی شه‌رم و حه‌یایی ئافره‌ته‌ نامینی فه‌رموی: شه‌رم و حه‌یا له‌ دلی ئافره‌تی ئیماندارا نامینی بۆ نمونه‌ له‌ کاتی نویسنی ئه‌م باسه‌دا له‌ یه‌کی له‌ پۆژنامه‌کانی کوردستانی خۆماندا نوسراویکم خۆینده‌وه‌ باسی کچیکێ میصری ده‌کات که‌ خۆیندکاری

زانکۆی ئەمریکی لە قاهرە دەلی: لە داخی ئیسلامیاکان کە بانگەواز
 بۆ حیجاب و بالاپۆشی ئافەرەتان دەکەن وینە ی خۆی بە پروتی
 لە سەر پەنجی توپی کۆمەلایەتی فەیس بووک بلۆ کردووە هەرودە
 ئەم کچە کەناوی (علیا ماجیدە مەهدی) تەمەن بیس سألە وینە یەکی
 دیکەشی بلۆ کردووە کە بە پروتی وەستاوە و قاچی خستۆتە سەر
 سەرپۆشیک کە بە هیما ی کۆیلا یەتی ژنان ناوی بردووە ئەمەش لە
 داخی ئەو ی کە بە پیی ئەو ئامارانە ی لە دوای پروخانی پژی می گوێ
 بە گوێ (حسنی مبارک) هکەو لە بەردەست دان ژمارە ی ئافەرەتانی
 محەجەبە پۆژ بە پۆژ لە زیاد بوندان بە تایبەتیش لە دوای
 پروخانی پژی مەکە ی حوسنی موبارە کەو، ژمارە یەکی زۆری
 ئیسلامیەکان لە سعودیە و لاتانی تری عەرەبی و ئەوروپی و
 ئەمریکی یەو هەراونەتەو بۆ میصر کە لە پێشتەدا لە سەر بی ی
 ئیسلامەتی دەرکراون. بۆ یە حەزەرەتی جبریل فەرموی: شەرم و
 حەیا لە دلی ئافەرەت نامینی، ئەمڕۆ شەرم و حەیا نەما و پێژ و
 ئەدەب نەما هەمووی باری کرد هەمو ی بزبوو، زۆربە ی خەلکیش
 تانەو تەشەر لە بالاپۆشی و حیجاب دەدات و دەلی: خۆداپۆشین
 نیشانە ی دواکەوتوی و گەرانەو یە بۆ سەردەمی سەدە
 تاریکەکانی پابردو و ئیمەش لە وەلامدا بەدڵسۆزیەو بە هەمو
 ئەو کەسانە ی کە بیرو بۆ چونیان وایە دەلیین: هەرکەسی توژی
 لە میژودا شارە زایی هەبیّت ئەزان ی کە پوت و قوتی نیشانە ی
 دواکەوتوی و گەرانەو یە بۆ سەردەمە تاریکەکانی پابردو، نەک

بالا پۆشی چونکه یه‌که‌م جار سه‌ره‌تای ژییانی مروڤایه‌تی که له ئەشکه‌وت و شاخه‌کاندا بوو، پووت بوو؟! دوا‌ی ورده ورده ئەو شتانه‌ی که پراوی ده‌کرد پێسته‌که‌یانی بو‌و خو‌و داپۆشین به‌ کار ده‌هینا ئەنجا هاته‌ پێده‌شته‌کان و خانوی دروست کرد و تو‌ژی پێشکه‌وت. واته‌ به‌ پرێزه‌که‌م ئە‌ی ئە‌و که‌سه‌ی که زۆر خو‌ت به‌ پۆشنیرو پێش که‌وتوو ده‌زانی، یه‌که‌مجار که خه‌لک دواکه‌وتو بوو پووت بوو دوا‌یی که پێشکه‌وت شارستانی و ژییانی په‌یدا کرد خو‌ی داپۆشی و چه‌ندین کارگه‌ی جل و به‌رگ دروست کردن په‌یدا بوو، خو‌و ئە‌گه‌ر پێشکه‌وتن و پۆشنیبری به‌پووتی بوا‌یه ده‌بوا‌یه ئە‌فریقا له‌ پێش ئە‌وروپا و ئە‌مریکا بوا‌یه خو‌و ئە‌گه‌ر به‌پووتی بوا‌یه حه‌یوان له‌ مرو‌ڤ پێشکه‌وتوتر نه‌بوو.

خۆشه‌ویستان خوا‌ی په‌روه‌ردگار له‌ قورئانی پیرو‌زا ده‌فه‌رمو‌ی: (و لا تتبعوا خُطوات الشیطان.....) شو‌ین هه‌نگاوه‌کانی شه‌یتان مه‌که‌ون خو‌و شه‌یتان راسته‌وخو‌ پێت نالێت له‌ چه‌که‌ته‌ فێده‌، حیجابه‌که‌ته‌ فێی ده‌ هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو ورده به‌ ورده دیته‌ پێشه‌وه‌ و یه‌که‌مجار ده‌لێت: با له‌ چکته‌ له‌ به‌رابێت به‌س با تو‌زێکی قژت به‌ دیاره‌وه‌ بێت، ئە‌گه‌ر به‌ قسه‌ته‌ کرد، جاریکی تر له‌ حه‌فه‌ی براکه‌ته‌ ده‌لێ کۆپه‌ خو‌و هه‌مو پو‌ژی براکه‌ته‌ یان کۆپه‌که‌ته‌ ژن ناهێنی، قه‌یچیکه‌ له‌ شاییه‌که‌ی دا له‌ چه‌که‌ته‌ فێی ده‌، که ئە‌وه‌شت به‌ قسه‌کرد، ئە‌لێ وه‌کو خه‌لک ته‌نوره‌ له‌ پێ ده‌وایش ده‌لێت قه‌ یچیکه‌ با ته‌نوره‌که‌شت دوو فه‌تحه‌ی له‌

پیشه‌وه و دواوه تیابی تا ورده ورده پووتت دهکاته‌وه هه
 ههست به هیچ ناکه‌ی هه به خوشت نازانی، چه‌زهرتی عائیشه
 دایکی ئمانداران (په‌زای خوای له‌سه‌ربیت) ده‌فه‌رموی: کاتی‌ک که
 پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) وه‌فاتی کرد له ژوره‌که‌ی
 منا نیژرا دوا‌ی ئه‌ویش چه‌زهرتی ئه‌بو بکری باوکیشم وه‌فاتی
 کردووه له‌پال پیغه‌مبه‌را نیژرا، ده‌فه‌رموی: هه‌مو جارێک که
 ده‌چومه ژوره‌وه سه‌رپۆشم له‌سه‌ر نه‌ده‌کرد چونکه ئه‌وه‌یان
 پیغه‌مبه‌ری خوایه و هاوسه‌ری ژیا‌مه ئه‌وه‌شیان باوکمه. به‌لام
 کاتی که چه‌زهرتی عمری کو‌ری خه‌تاب کو‌چی دوا‌یی کرد له‌ پال
 پیغه‌مبه‌ر و باوکمه‌وه نیژرا ده‌فه‌رموی: ولا‌هی هه‌تا له‌چکم له‌سه‌ر
 نه‌کردایه نه‌ده‌چومه ژوره‌وه چونکه ئیستا چه‌زهرتی عمریان له
 گه‌لایه‌و نامه‌حره‌مه. هه‌زار په‌حمه‌ت و به‌زه‌یی خوا له‌سه‌ر ئه‌و
 دایکه به‌پێزه بی له‌قه‌بریشا شه‌رمی لی‌کردووه؟! خوشکی به‌پێزم
 تۆش ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی شوین که‌وته‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ببیت
 شوینی عائیشه‌و فاته‌وه‌و خه‌دیجه بی شانازی به‌حیجا‌به‌که‌ته‌وه
 بکه ئه‌وه ناسنامه‌ی تو‌ی ئیمانداره. ئاینی پی‌روزی ئیسلام
 گرنگی زۆری به‌جل و به‌رگ داوه، ایمامی علی (په‌زای خوای له
 سه‌ربیت) ده‌فه‌رموی: به‌گو‌یی خۆم گو‌یم لی‌بوو، پیغه‌مبه‌ری خوا
 (صلی الله علیه وسلم) ده‌یفه‌رموو: سوپاس و ستایشی بی پایان
 بۆ خوای په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر ئه‌و پۆشاکه‌ی که به‌وره‌تی خۆمی
 پی‌دا نه‌پۆشم و به‌هۆیه‌وه له‌پرووم دیت بچمه ناو خه‌لکه‌وه،

هه‌رچه‌نده له زه‌مانی جاهیلیه‌تی پێش ئیسلام دا خه‌لکی خۆیان به‌ ئایز، په‌روه‌رده‌زانی به‌لام به‌رووتی ته‌وافی که‌عبه‌یان ده‌کرد، به‌لام که‌دینی ئیسلام هات ئهو نه‌ریته‌ خراپه‌ی گۆپری فه‌رمووی ژن و پیاو فه‌رقی نیه‌ ئه‌بێ هه‌ردوکیان إحرام ته‌واو ببه‌ستن ئه‌نجا ته‌واف بکه‌ن نابێ به‌رووتی ته‌واف بکه‌ن، فه‌رمووی ده‌بی ئافره‌تانیش خۆیان داپۆشن ئه‌نجا ته‌واف بکه‌ن، بۆیه‌ پیاو جل و به‌رگی له‌به‌رابێت نیشانه‌ نیه‌ له‌ سه‌ر دین داری و خواناسی چه‌زی ده‌کا جوانترین و باشتترین جل و به‌رگت له‌به‌را ده‌بوو که‌س نازانی موسلمانان یان نا نوێژکه‌ری یان نا به‌لام ئافره‌ت وانیه‌، ئهو جل و به‌رگه‌ی له‌به‌ری ده‌کا نیشانه‌ی دینداری و خواناسیه‌تی، که‌ ئافره‌تیکی داپۆشراو ده‌بینی یه‌کسه‌ر ئهو به‌میشکته‌دای که‌ ئهم ئافره‌ته‌ خواناس و نوێژکه‌رو دینداره‌ که‌واته‌ حیجاب ناسنامه‌ی ئافره‌تی ئیمانداره‌. له‌گه‌وره‌ی حیجابه‌ که‌خو! ناوی ئافره‌تی دا پۆشراوی له‌ گه‌ل خه‌زان و کچه‌ به‌پێزه‌کانی پێغه‌مبه‌ر هه‌یناوه‌، ئه‌وه‌ش حورمه‌ت و پێزه‌ بۆ ئافره‌ت که‌ خۆشه‌ویست ده‌فه‌رموی باشتترین که‌س ئه‌وه‌یه‌ که‌ چاوت پێکه‌وت خوات بیر ده‌که‌وێته‌وه‌. قیامه‌تت بیر ده‌که‌وێته‌وه‌ داوین پاکیت بیرت ده‌که‌وێته‌وه‌، شه‌رم و حه‌یات بیر ده‌که‌وێته‌وه‌. بۆیه‌ زۆرجار برای سایه‌ق ته‌کسی ووتوویه‌تی که‌ ئافره‌تیکی داپۆشراو سه‌رکه‌وتوو له‌ گه‌لما و لا‌هی له‌ئاوینه‌که‌شه‌وه‌ له‌ پووم نه‌هاتوو سه‌یری بکه‌م، شه‌رمم لێکردوو به‌لام که‌ ئافره‌تیکی

پووت و قووت سەرکەوتوو لەگەڵ بە ئارەززی خۆم سەیرم کردوو، چاوت لێیە چەند فەرقیان هەیە ئەمیان چەند گەورەییە و ئەوان چەند بچوکە بۆیە خواى پەرورەدگار دەفەرموو ((ذلک أن يعرفن)) ئەو خۆ داپۆشینە نیشانەى عیزەت و سەربەرزى ئافرهتەتی ئیماندارە، هەرچەندە ئەو ئافرهتەتەى کە خۆیان دادەپۆشن لەوانەى لە لایەن هەندى خەڵکەو لەو سەرزەنشت بکری، بەلام بەدەنیایى ئەو لە لایەن زۆربەى کۆمەڵەو بە چاوى پێزو حورمەتەو سەیر دەکری بێجگە لەوەش پاداشتیکی گەورەیان بۆ هەیە لە لایەن خواوە هەر وەکو خوشەوێستمان حەزەرەتی محمد (صلی الله علیه وسلم) دەفەرموی: ((من وراءکم زمان صبر)) پوژی دیت بەسەر ئومەتەکەم دا، پوژی صەبرو ئارام گرتنە ((للمتمسک فیہ أجر خمسين شهیداً منکم)) هەرکەسى لە ژنو پیاوی موسلمان دەست بەم ئیسلامەو بگری ئەجرو پاداشتی پەنجا شهیدی هەیەو دە چیتە پیزی حەزەرەتی عائیشەو خدیجەو فاتمەو مەریەمەو ئافرهتانی بەهەشتی یەو.

بەشى پىنچەم

خۇندىن وبالا پۇشى (ھىجاب)

خۇشەويستان ئاينى پىرۋى ئىسلام بە ھىچ جۇرى لارى نىە
ئافرىقىش فىرى زانست و زىارى بىت، بەك و پىويست و
واجبىشە لەسەرى كە فىرى كاروبارى دىنە كەى بى دىارە فىرى
كاروبارى دىنەكەشى نايت ھەتاو كە فىرى زانست و زىارى
نەبىت پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دوفەرموى ((طلب
العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة))^{۴۷} فىربوونى زانست و
زانىارى واجبە لەسەر ھەموو نىرو مېيەك فەرقى كور و كچ نىە
بەلام ئەوئەندە ھىە دايك و باوكى ئىماندار كە كچەكەت ناردە
قوتابخانە توخوا با داپۇشراو بىت ئەگىنا وەلاھى واجبىكى
شەرىعە كە دكتورى ئافرىتمان ھەبىت ئەندازىارى ئافرىتمان
ھەبىت مامۇستاي ئافرىتمان ھەبىت كچان و كىرژۆلكانمان بۇ
پىبگەيەنن، دواتر پىويستە شەرىعەكانمان بۇ پىرېكەنەو،
چەندىن جار لە لايەن ئەو برايانەى كە دكتورن پىرسىارمان
لىكراو مامۇستا ئىمە چىبىكەين كە شەوانە خەفەرىن لە

^{۴۷} اسنادہ ضعیف، وانا بەرەى زۆربەى زانايانى فەرموودەناس ئەم فەرموودەيە بىتھزە

نەخۇشخانەكان و خەفەرى ئافرىقىمەن نىيە ئىيىت ئىمە دەرىزى لى
 ئافرىقىتان بەدىن، چەند خۇشە ئافرىقىتان تايىبەت بىن بە كارو بارى
 ئافرىقىتان بە تايىبەتى كە ئىيىستە الحمدالله سەدان دىكتور سالانە
 خويندن تەواو دىكەن. جىگەى خۇيەتى حوكمەتى ھەرىمى
 كوردستان بىر لىم مەسەلەنە بىكەتەو. چۈنكە ئەو مىلەتە
 مۇسلىمانەو بە غەيرى مۇسلىمانىش پازى نىيە، كەواتە پىيويستە
 دىكتورى ئافرىقى و ئەندازىار و مامۇستاي و ھەموو پىشەكانى
 تىرمان ھەيىت بەلام با بە جىلو بەرگى شەرىعەو، بىخويندن، بە
 داخەو دوزمىنانى خوا و ئەلقە لى گوى يەكانى ئەوورپا و
 ئەمىرىكا دىلەن ئىسلام زولمى لى ئافرىقى كىردو، چۈنكە ئىسلام
 داواى كىردو، كە ئافرىقى خۇي داپۇشى و جىلو بەرگى شەرىعە
 لى بەر بىكەت، ئىمەلە چەند شىيىنىكى ئەم كىتەبەدا باسى ئەم
 بابەتەمان كىردو، ئىسلام زور پىزى لى فەرىبووتى زانىست و
 زانىارى گىرتو، بە بى جىياوازى ژن و پىياو بۇ ئەو كارە پىرۆزە
 ھانىداو، ھەروەك لى ئەيەتى ژمارە يانزەى سورەتى مەجەلەدا
 دىفەرموى: ((فَانْشُرُوا لِلّٰهِ الَّذِيْنَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِيْنَ أُوتُوا
 الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)) ئەمەو چەندىن ئەيەت و
 ھەدىسى تىر كە خوا و پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)
 بە بى جىياوازى ژن و پىياو مۇسلىمان ھان دىدات بۇ فەرىبوونى
 زانىست و زانىارى جا زانىست و زانىارى شەرىعە ئىسلامى بىيىت

أَتَطْهَرُ؟ قال: تطهري بها. قالت: كيف؟ قال: سبحا الله، تطهري: (فاجتذِ بئها إلي، قالت: تتبعني أثر الدَّم)^{٤٩} واته: پارچە يەك پەپۇى پاك بېنە و خۇتى پىپاك بکەرەوہ ئافرىقىسى و تى: چۇن چۇنى خۇمى پى پاك بکەرەوہ؟ فەرمووى: خۇتى پىبىسپەرەوہ، و تى: ئاخىر چۇن؟ فەرمووى: (سبحان الله) خۇتى پىپاك بکەرەوہ، حەزەرەتى عائىشە دەرەرموئىت: رام كىششا بۇ لای خۇمو پىم و ت: پەرپۇكە بەشۇئىنى خۇئىنەكەدا بېنە و جوان بىسپەرەوہ و پاك و پوختى بکەرەوہ لہ كاتى خۇشتەنە و ت دا لہ رىوايەتتىكى تردا دەرەرموئى: (ان رسول الله (صلى الله عليه وسلم) إستحيا فأعرض بوجهه))^{٥٠} پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) شەرمى كرديو پووى خۇى وەر گىپرا. وەرەربارەى شەيتانى بوون واتە خەوبىننن (الإحتلام) . ام سلمەى دايكى ئىمانداران (پەزىلى خوائى لہ سەرىبىت) بۇ مان دەرگىپىتەوہ دەرەرموئى: پۇژىك چومە خزمەتى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) و تى: (يارسوالله إن الله لا يستحي من الجف، هل على المرأة من غسل إذا هي إحتملت؟ فقال رسول الله (صلى الله عليه وسلم) وسلم : نعم إذا رأيت الماء))^{٥١} ئەى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) خوائى

^{٤٩} صحيح البخاري كتاب الحيض، باب ذاك المرأة نفسها اذا تطهرت من الحيض، كيف

تختصل؟ وتأخذ فرصة لمسكة اثر الدم ج ١ ص ١١٩ رقم حديث ٣٠٨

^{٥٠} همان سرچاوه ژماره فەرمودە ٣٠٨

^{٥١} صحيح البخاري، الغسل، باب اذا احتملت المرأة ص ١٠٨ رقم الحديث ٢٧٨.

گەرەھ لى ئاستى ھەقدا شەرم ناكات ئايا ئافرىقى ئىگەر ئىحتلام
 بوو واتە: لى خەودا شەيتانى بوو خەوى بىنى غوسلى دەكەوئىتە
 سەرو دەبى خوى بشوات؟ قەرموى: بەلى ئىگەر لى خەو ھەستا و
 ھەستى بەخوى كرد كە لەش و جەلەكانى تەرەو ئاوى بىنى، بۇ يە
 واپا كە چ ئافرىقى و چ پىياو كەلە خەو ھەستا دەستىك بەداوئىن و
 جەلەكانى داوئىنى خوى دا بىنى ئىگەر بىنى جەلەكانى تەرەبوو،
 دەبى خوى بشواو غوسلى دەكەوئىتە سەر، دەبى بشزانى ئىم
 ئاوە يان تەرەبوونى جەلەكانى دوو جورى ئا و ھەيە يە كىكىان
 پىنى دەلئىن (مذى) و كە ئاوىكى پوون و لىنچە ئىو ھەشى پى
 پىس نابى تەنھا جەلەكانى و شوئىنەكەى دەشورئىتەو، بەلام ئىو
 ئاوەى كە لەشى پى پىس دەبى رەنگى سىپىو بە خەست و
 خولىو بە فىچقە دىتە دەرەو ھە لەشى مرؤف رادەچەنىت ئىو
 لەش پىس دەكات و دەبىت خوى بشورئىت^{۵۲}

بەلى خۆشەوئىستان ئىستا تىگەئىشتىن كە، ئاينى پىرۋى
 ئىسلام ھانى ھەردو پەگەزى ئىرومى، كچ و كوپ، ژن و پىياو
 ئەدا بۇ فىرەبونى زانست و زانىارى بە داخەو جىگەى ئەسەفە
 توى مۇسلمان واتى بگەى كچەكەت بەپووتى نەپواتە دەرەو
 فىرى علم نابى و ابزانى ئىگەر قاچى پووت نەبى و قولى پووت
 نەبى و قزى پووت نەبى فىرى عىلم نابى، الحمدلله واقع ئىو ھەى

^{۵۲} احمد سىرزا رۆستەسى (پۇشاكى ئىسلامى مائەسى خۆشەختى تاكو كۆمەلە ۱۷۱۰، ۱۷۱۰)

بەدرۆخستۆتەو ، ئەو ھەتا لە ماوەی ئەم بیست ساڵەى ئەزمونی حکمرانی کوردی دا ھەندى ساڵ یەكەمەكان و دوو مەكان و سى یەمەكان و عەشرە ئەوائیلیەكانى ئەم ھەرىمى كوردستانەى خۆمان لەكچە داپۆشراو موحەجەبەكانن لەوانەن كە قورئان خوین ، ئەھلى مزگەوتن ، چونكە ئىمە مەبدەئىكمان ھەيەو بۆ شتىك دەژىن زۆر گەرەترە لە ژيانى ھاكەزایى دونیایى و قیامەتمان چاوى یە . لەبەرئەو خۆشەویستەم دایكان و باوكانى بەرپز بەو ھى كچەكەت و كۆرەكەت لە غەربىيەك و ئەوروپىيەك بچى بە پووتى و قوتى پىش ناكەوى چونكە ئەو بەپووتى و قوتى دەستى بەسەر دونیادا نەگرتوو ، ئەو بەعلم و زانیارى گەيشتە سەرمانگ و مەریخ ، پەحمەتى خوا لە دكتۆر محمد إقبال لاھورى بى كە لە شەرىكى دا زۆرجوان ئەمەى باس كردوو كە تەرجەمە كوردى یەكەى ئەمەى كە من بۆتانى دەخوینمەو و زۆرجوان ئامۆزگاریان دەكاو دەلێت

خه‌کینه وریا بن شهرق که لاسای غه‌ری کرده‌وه
 وایزانی گره‌وی ژییانی بـــــرده‌وه
 پییش که‌وتنی غه‌رب نه ناعـــــوره‌و نه ساز
 نه‌ره‌قص و سه‌مای کچی جه‌نه‌بـــــاز
 نه جادوی ژن و نه خـــــالی روه‌وه

له كۆشكى پیاوه دهوله مهندهكان و له بانقهكانى حكومهت دا بگهڕێن لهو شوێنانه دا پاره زۆرهو دهیدۆزنهوه له زانست و زانیاریان پرسى ئه‌ی علم و زانیاری ئه‌گه‌ر تۆ بزبویى له کویدا بۆت بگه‌ڕێن؟ ووتى: له خویندنگا سه‌ره‌تایى و ناوه‌ندیى یه‌كان دا له‌زانکوو دانیشگاكاندا بگه‌ڕێن له‌ویدا علم و زانیاری زۆره وه دهیدۆزنهوه، له‌ئەخلاق و په‌ه‌شتیان پرسى ئه‌ی ئەخلاق و په‌ه‌شت ئه‌گه‌ر تۆ بزبویى له کویدا بۆت بگه‌ڕێن ووتى یه‌كه زه‌په بۆم مه‌گه‌ڕێن ووتیا بۆچى؟ ووتى: چونكه ئەخلاق و شه‌رم و حه‌یا كه‌پۆیشت تازه ده‌ست ناكه‌وێته‌وه به‌لام علم و زانیاری وانیه ئه‌گه‌ر قوتابى یه‌كه سالیكیش ده‌رنه‌چى ده‌توانى سالى دووهم و سالاىكى تر قه‌ره‌به‌وى بكاته‌وه به‌لام شه‌رم و حه‌یا وانیه هه‌ر له‌به‌ر گه‌وره‌ی په‌ه‌شت و ئەخلاقه له ولاته ئیسلامى یه‌كان دا ئه‌و وه‌زاره‌ته‌ی كه تایبه‌ت كراوه به‌خویندن پێى ده‌وترى (الوزارة التربیة والتعليم) وه‌زاره‌تى په‌روه‌رده‌و فێركردن ئه‌ها په‌روه‌رده له‌پیش علمه‌وه‌یه. بۆیه پوو له‌هه‌موو دڵسۆزان مامۆستاىانى به‌پێزى ئه‌م كوردستانه ده‌كه‌م، كه له‌داناى سیسته‌مى خویندن دا سه‌یرى دین و ژینى ئه‌م میلله‌ته بکه‌ن و سیستمیك دابنێن كه له‌گه‌ڵ دین و كلتورو میژوى ئه‌م میلله‌ته‌دا یه‌كه بگه‌ڕێته‌وه، به‌خوا واقعى ولاتانى دونیا ئه‌م پاستى یه‌ی سه‌لماندوه، ئه‌وه‌تا دكتور (داركونان) دكتوریكى ئەمریکى یه‌ و پسپۆره له‌بوارى په‌روه‌رده‌ی دا ده‌لیت :

پەرۋەردەۋ فېركردن كالاۋ كەل و پەل نىيە لە ۋلاتانى دەرەۋە
 بېھىنى بەلكو پېرۇسەيەكە ئەيىت لەناۋ خۇي خۇتا ھەلبۇقۇلى
 ئەلئىت: ئىمە ۋەك و گەلى ئەمىرىكا چەند سالىك سىستەمى
 بەرىتانيامان ھىنا لە ئەمىرىكا جى بەجىمان دەكرد ھەموو
 خۇيىندكارو قوتابى يەكانمان فاشل بوون ، چونكە بىرمان كىردەۋە
 كە ئەو سىستەمەى بەرىتانيەكان بۇ ۋولاتى ئەمىرىكا نابىت ، جا
 ۋەرە پسپۇرپانى بوارى پەرۋەردەيى و پۇشنىپىران و دلسۇزانى
 بنىات نەرى نەۋەى نوئى ئەم كوردستانە ئەمىرىكاۋ بەرىتانيا
 دوو ۋلاتى مەسىھىن دوو ۋولاتى ھاۋپەيمانن لەدېر زەمانەۋە
 دوو ۋولاتن لەپۇى جوگرافىيەۋە دراۋسى و نىزىكىن لەيەك دوو
 ۋولاتن زۆربەى ئەمىرىكى يەكانىش كاتى خۇي لە بەرىتانياۋە
 چۈنەتە ئەمەرىكاۋ تائىستاش پەيوەندى خىزمەتەتى لە
 بەينىاندا ھەرمائە دوو ۋولاتن بەيەك زمان قسە دەكەن، كەچى
 يەك سىستەم بۇو دوو ۋولاتە ناخوات. بۇيە دىكتور داركۇنان
 دەلئىت ئىمە بەخۇماندا چۈينەۋە و بېيارماندا سىستەمىكى
 پەرۋەردەى ناۋ واقىى گەلى ئەمىرىكا دابىئىن فەلەن كە
 سىستەمەكەشمان دانا خۇيىندكارەكانمان سەرگەتوبوون جا
 ۋەرن دلسۇزانى دىن و ۋولات بەراۋردىك لە بەينى كوردستان و
 سوید و نەروىجىا بىكەين لە پۇى دىن و جىرگرافى و مېژوى
 ئاستى پۇشنىپىرى يەۋە بزانە ئاسمان و پېسمانى فەرقە يان
 نا؟. سوید كە بەھەياتى كارەباى نابېرى و سايەقىك لەھىلى

سورى ترافىك لايتىك تى ئاپەرى و كوپى سەرك وەزىران لەگەل
كوپى ھەژارىك دا لەبەردەم ياسا دا ھىچ جىاوازيەكيان نىە بزانە
ئەم دوو وولاتە چەنديان فەرقە. بۆيە پشتىوانى خۆم بۆھەموو
خوينكار و قوتايىيە ناوەندى و دواناوەندى يەكان دەردەبەرم كە
نارەزايىان دەربەرى و دەيان ووت: ئىمە ژيانمان ئەفرىقى يەو
سىستەممان سویدی يە .

بەشى شەشەم

ئەو نەخۇشيانەى بەھۇى زىناو داوین پىسىيەو توشى مەۋە دەبن.
 لەبەر ئەوەى پەيوەندىەكى بەھىز لە نىۋان ئەو نەخۇشيانەو
 بابەتەكەى ئىمەدا ھەيە بۆ يە پىم باش بوو لەم بەشەى
 باسەكەمان دا باسىكى ئەو نەخۇشيانە بىكەم كە بەھۇى زىناو
 پروتى و قوتىەوە بلاو دەبىتەو. چۈنكە ئەم نەخۇشيانە بەھۇى
 تىكەلاو بونى نىرو مىو، فېردانى پۇشاكى شەرىى يەو
 دروست دەبى چۈنكە لە ئەنجامى خۇ پروت كەرنەوەى ئافرىتان
 و تىكەلاو بوونىان بە پىاوانى نامەحرەم و جوت بونى
 ناشەرىەوە دروست دەبىت ئەمەش دەبىتە ھۇى بلاو بونەوەى
 چەندىن نەخۇشى كوشندە و نالەبار كەخۋاى پەروەردگار وەو
 سزايەك چەندىن نەخۇشى بۆ ئەو كەسانە دەنېرى كە خەرىكى
 بەرەلاى و داوین پىسىن، پەنا بەخۋا ھەركەسىكىش توشى ئەو
 نەخۇشيانە بىت سەرەنجام دەمرىت، بۆ يە پىم خۇش بوو
 كورتەيەك لەو نەخۇشيانە بىكەم بە بەشىكى كىتەبەكەم و باسى
 بىكەم.

خۇشەو ىستان ئەو نەخۇشيانەى توشى كۆ ئەندامى زاو زىى
 ژن و پىاوا دەبن كە خەرىكى داوین پىسى و زىناكەرن،

پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده‌فرمویت ((یامعشر المهاجرین: خمس خصال إذا ابتلיתیم بهن ۛ أعوذ بالله ان تدركوهن، لم تظهر الفاحشه فی قوم قط حتی یعلنوا بها الا فشافیهم الطاعون و الأوجاع التي لم تكن مضت فی أسلافهم الذین مضوا.....))^{۹۲} ده‌فرموی: ئە‌ی کۆمه‌لی کۆ چه‌رانی صحابه، ئە‌ی ئە‌ه‌ر که‌سانه‌ی که‌ له‌به‌ر خاتری خوا مال‌ومندال و نیشتمانی خۆتان به‌ جیه‌یشتوووه‌ له‌به‌ر په‌زامه‌ندی خوا له‌ مه‌که‌وه‌کۆ چتان کردوود بۆ شاری مه‌دینه، پینچ سیفه‌ت هه‌ن داواکارم له‌ خوای په‌روه‌ردگار که‌ نه‌یان بینن‌وله‌ ناوتانا ده‌ر نه‌که‌وی، ئە‌و یش داوین پیسی و زینا کردنه‌ چونکه‌ له‌ ناو هه‌ر گه‌ن و میلله‌ تیکدا به‌ ئاشکرا ده‌ر که‌وی و خه‌لک هه‌موی سه‌ری تیپکا و نه‌گه‌رپته‌وه‌ ئە‌وه‌ خوای گه‌وره‌ ئە‌و که‌سانه‌ به‌شیویه‌ک توشی نه‌خوشی تاعون و ئایدزو نه‌خوشی جوړاو جوړو و ئە‌شکه‌نجه‌ و ئازار و برسیتی و ترسان ده‌کات که‌ له‌ ناو میلله‌تانی پینش خۆتان دا نه‌ بووه‌ هه‌ر بۆ یه‌ خوای په‌روه‌ردگار پینگه‌ له‌ داوین پیسی زینا ده‌گریت و، له‌ هه‌مو شه‌ریعه‌ته‌ ئاسمانی یه‌کانی خۆی دا چه‌ندین یاسای به‌رزو جوانی بۆ دا‌رشتوووه‌ و به‌ هه‌موو شیویه‌ک ده‌ یه‌ویت مرو‌ف له‌ کاری به‌ره‌لای و داوین پیسی دوربخاته‌وه‌، وه‌ به‌ چه‌ندین فه‌رموده‌ش کاری سی‌کسیش بۆ پیک خستوین، جا

^{۹۲} رواه ابن ماجه، وصححه‌ الالبانی (۱۰۶) فی السلسلة‌ الصحیحة.

خۆش بەختى بۆ ھەموو ئەو كەسانەى دەس بە ياسا و پىساي
خواو دەگرن، بە تايبەتیش لەدىنى پىرۆزى ئىسلام دا كەوا وەك
و دوا پەيامى خۆى ناردوويەتى بۆ ئومەتى محمد المصطفى
(صلى الله عليه وسلم) و ھانى گەنج و لاوكان دەدات بۆ زوو ژن
ھىنان و شوگردن چونكە ھۆكارىكى گەرەىە بۆ پىگىرى كردن لە
زىناو داوین پىسى ھەرھا بە چەند فەرمودەى تر پىگىرى لە
تیکەلاو بوونى ژن و پىاوى نامەحرەم دەگریت چونكە ولاھى لە
ئەنجامى تیکەلاو بون دا، چاوەكان بەرەلا دەبن پاشان نەزەر
كردن زۆر دەبیٹ دواتر زىناى چا و ئاسان دەبیٹ. سەرەنجام ئەو
ین و دلدارى و ھەزلىکردن زۆر دەبیٹ و دوا جارىش زىناو
داوین پىسى بلاو دەبیٹەو، بە كورتى تیکەلاو بوون و نەزەر
كردن یەكەم ھەنگاوى بەرەو زىنا و داوین پىسى چوونە ھەرەكو
لە كۆنەو و تراو:

كُلُّ الْحَوَادِثِ مَبْدَءُهَا مِنَ النَّظَرِ وَمَعْظَمُهُمُ النَّارُ مِنْ مُسْتَصْفَرِ
الشَّرِّ

واتە: ھەموو ئەو كەسانەى توشى ئاپرەو چوون و داوین پىسى
دەبن، سەرەتاكەى لە تەماشای كردن و نەزەر كردنەو دروست
دەبیٹ، ھەرەكو چۆن گەرەترین ئاگر لە پرنیشكىكى بچوكەو
دروست دەبیٹ، شاعىرىكى تر زۆر بەجوانى فەرمووەتى:

نَظْرَةٌ فَاِبْتِسَامَةٌ فَسَلَامٌ فَكَلَامٌ فَمَوْعِدٌ فَلِقَاءٌ

واته: مروؤف كه توشى زيناو داوین پیس دهبی، یه كه م جار له وه وه دهست پیده كات كه كوپو كچه كه ته ماشای یه كتری ده كه ن، دواتر شهر میان له یه كتری نامینیت نه نجا به دم یه كتره وه پیده كه نن، پاشان هر كات توشى یه كتری بوون سه لام له یه كتری ده كه ن و نه حوال پرسى و چاك و چوئی له گهل یه كتریدا ده كه ن، پاشان مه و عید و چاو پیكه وتن له نیوانیاندا پروو ده دات، كه واته نه گهر له یه كه م جار له ته ماشا كرده كه خوئیان بیاریزن هه نگاوه كانى تری به دوا دا نایه ت، بو یه پرسى ار له پیغه مبه رى خوا (صلی الله علیه وسلم) كرا، ده رباره ی چاو پیكه وتن یه كه م جار كه پیاویك چاوى به نافرته یتك ده كه ویئت، یان به پیچه رانه وه نافرته یتك چاوى به پیاویك ده كه وی، كه نه مه پیى ده وتری ته ماشا كردنى كت و پر، پیغه مبه رى خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرمووى: ((أَصْرِفْ بَصْرَكَ))^{۵۴} جارى یه كه م نه وه به ده سى خوت نه بوو نافرته یتك هاته بهر چاوت، به لام فهرمووى له جارى نووهم دا چاوت دابخه و به رده وام مبه له ته ماشا كردنى چونكه زینا له ته ماشا كردنه وه دروست ده بیئت. له بهر نه وه مروؤفى مو سلیمان ده بی زور ئاگای له خوئی بی كه به رده وام نه بی له سهر نه زهر كردن چونكه نه گهر له یه كه م نه زهره وه فریای خوت نه كه وی ده وروژیییت و نه وهش رات ده كیشى بو هه نگاوه كانى

^{۵۴} رواه المسلم

تر، هه‌نگاوی یه‌که‌میش که ته‌ماشا کردن و نازهر کردنه‌که‌یه، رات ده کی‌شی بو هه‌نگاوی دووهم که زهرده خه‌نه و شه‌ره چاویکه، پاشانیش گفتوگوو یه‌کتر بینینه، تا سه‌ره‌نجام که‌وتنه ناو کاره‌ساتی زینای لی ده‌که‌وئته‌وه، هه‌ربویه خوای گه‌وره‌که باسی زینا ده‌کات نافه‌رموی: زینا مه‌که‌ن، به‌لکو ده‌فه‌رموی ((و لا تقربوا الزینا)) نزیک‌ی زینا مه‌که‌ون، چونکه مروّه پاسته و خو ناکه‌وئته ناو زینا‌که‌وه، به‌لکو زینا پی‌شه‌کی زوره، که به‌داخه‌وه شه‌مرو له‌م ولاتانه‌ی ئیمه‌دا زینا و داوین پی‌سی پی‌شه‌کی زوری هه‌یه، که واته: پی‌ویسته مروّه له یه‌که‌م هه‌نگ‌ودا ته‌وبه‌ی لی بکات، ئیسته که‌ه‌ز کردن له ناخت دا هه‌یه و ده ته‌وی په‌یوه‌ندی له گه‌ل ئافره‌تی‌ک دا یان ئافره‌تی‌ک له گه‌ل پیاویک دا په‌یدا بکات یان شه‌ره چاویکت گو‌پیه‌ته‌وه له گه‌ل یه کیکی تردا، له گه‌ل ره‌فیق‌یکت دا یان هاو پۆلیکتدا، ئیستا ته‌وبه‌ی لی بکه‌وئو په‌یوه‌ندیه بی‌چرینه و یه‌کسه‌ر وازی لی‌بینه، نه‌ک بلّی ورده ورده وازی لی‌دینم و دوا‌ی ته‌رکی ده‌که‌م نه‌ک بلّی ی بو یه من ته‌وقه له‌گه‌ل ئافره‌تی نامه‌هره‌ما ده‌که‌م تا خه‌لکی وانه‌زانی مروّی‌کی وشک و دوا که‌وتووم به‌لام نه‌خیر به‌وه پیش که‌و توو نابی، ئه‌بی ئه‌وه‌ی لاتو گرنگ بی‌ت سه‌لامه‌تی دینه‌که‌ت بی، چونکه ئیمه‌ی موسلمان له قورئانه‌که‌مانه‌وه چاکه‌و خراپه له یه‌کتری جیا ده‌که‌ینه‌وه دینه‌که‌مان پیمان ده‌لی کامه‌ه‌رامه‌و کامه‌ه‌لاله کامه‌باشه‌و کامه‌خراپه، زور به‌داخه‌وه خه‌لکانیک

هەيە لە سەر پووپەرى پۆژنامەو گۆقارو شاشەى
 تەلفىزىيۆنەكانەو بە راشكاوى دەلى ئىمە بۆيە دواكەوتوين
 خەتاي دىنى ئىسلامە و ئەمريكائى ئەوروپاش بۆيە پىش
 كەوتوون چونكە ئافرەتيان پووت و قوتە وازيان لە دىن و لە
 هەموو پىرۆزىيەكانى ئەخلاقى و ئىنسانى هيناو، بۆيە ئىستە
 كۆمەلگەيەكى ئاسودەو بە ختەوهرن بىجگە لەوهرش بونەتە
 شوينىك بۆ ئەوهرى وولاتانى ترى دونيا شوين هەنگاوە كانيان
 بكەون و واز لە هەموو پىرۆزىيە ئەخلاقى و دىنى يەكانى خۆيان
 بىنن، بەلام بى ئاگايە لە مېژوى ئەو رووپا كە هەر نزيكەى دوو
 سەد سالىك لەمەو بەر، هەر لەو ئەوروپايە ئافرە تيان دەرپىي
 ئاسنيان لە پىدەكرا بە تايبەتى كاتى كە دەيان ويست
 سەفەرىكى چەند مانگى بكەن، لەلايەن مېردەكانىشيانەو قفل لە
 دەرپىي ئاسنەكەيان دەدراو كليلە كەيان لە گەل خۆيان دەبرد لە
 ترسى ئەوهرى ژنەكانيان خيانەتى هاوسەرى يان لى ئەكەن!! لە
 هەموو مېژوى ئىسلاما شتىكى ئاوانىه؟ كام پياو دلى زۆر پيسە
 شتى وای بەرامبەر ژنەكەى نەكردووه! وە ئەو كەسانەشى كە
 وادەزانى پىش كەوتنە تەكنەلۆجى و زانستىيەكەيەى ئەوروپا،
 هى ئەوهرى كە بى پەوشتى تىدا ئازادە، ئەوانەى زۆر نە
 خویندەوارو نەزان و ساويلەكەن؟! ئەوانە خەلكانى زۆر لاسايى
 كەرن، هەربۆيە دەبينى زۆرىك لەوانەوهرى كە دەچنە ئەوروپا
 ئەمريكا و پاشان دەگەرپنەوهرى بۆ ولاتى خۆيان بە داخوهرە هەموو

دىيارىيەكيان بۇ ئەم ولاتە ويرانە و ميللەتە چە و ساوہ مەزلۇمە
 بریتى يە لە ناردنى شىرىتىكى فیدیوی كە گۆرانى بىژىكى
 ئافرەت رەقس و سەما بىكات و ناوكى بەدەرەوہ بیت!! بۇ
 بەيانیش خەلكانىكى بى دین و دین لاواز لاسای دەكاتەوہ،
 دواترىش بە پىش كەوتنى دەزانى دەيكات بە مۇدىل لە بازاردا،
 بە بى ئەوہى سەرچاوەى ئەم مۇدىل بازىە بزانى لە كوى وە ھاتوہ
 ھەرەك و دكتور كەمال مەزھەر لە كىتبى مېژوودا دە يگىرېتەوہ و
 دەلىت لەسەر دەمى لوىسى چوارم دا، شەويكىان لە كۆشكى پاشا
 ئاھەنگىك دەبى، لەو كاتەدا ناو ھۆلى كۆشك جەمەدىت و ھەموو
 خەلكى چاوەپوانى پاشا دەكەن و دەيانەوېت بزەن چى لەبەردايە،
 بەلام پىش ھاتنى پاشا بۇ ناو كۆشك، دەبېتە باران و ئىتر مەراى
 كەران و ماستا و چىەكان دەكەونە ھەلەكەسەما نەوہك و جەنابى
 خاوەن شكۆ بارانى بەركەوى، بۇ يە يەككىك پەلامارى چەتر دەدات
 يەككىكى تر خاولى و يەككىكى تر گولۇ، ژمارەيەكىشان پانتۆلەكەى
 بەرېكى بۇ ھەل دەكەن بۇ ئەوہى پرىشكى قوپو چل پاو بەر
 پانتۆلەكەى خاوەن شكۆ نەكەوى، كە دەگەنە ناو كۆشكى پاشايەتى
 ئەوانەى كە پانتۆلەكەيان بۇ ھەلكرەوہ، بىريان دەچىت پانتۆلەكەى
 بۇ دادەنەوہ دوايش كە لە ناو ئاپۇراى جەماوہردا بىريان دەكەوېتەوہ
 پىيان عەيبە تازە لە بەرچاوى ئەو خەلكە پاشا راگرن و پانتۆلەكەى بۇ
 وەك خوى لىكەنەوہ، ئىتر خەلكى دەكەونە مقۇ مقۇ دەلېن:

بە خو؛ پاشا مۇدىلىكى تازەى لە بەرايە، ھەربۇيە بۇ پۇژى دواى
 ھەريەكە لەو خەلكە پوو دەكاتە بەرگ دروى يەك تا دەستوبرد

پانتۇلىكى كۆلى قەراغ ھەلكرائى ۋەك پانتۇلەكەى دۆىنى شەوى
پاشاى بۇ بدورىت..... ئىتر ئەمە بوبە مۇدو ھەر ئەو مۇدەىەى
كەس نەىزانى چۆن پەىدابوو، ھىتلەر بەو ھەمو زەبرو زەنگەى بۇ
لە ناو نەبرا.

خۇشەوىستان ئەوانەى كە دەلىن: ئەوروپا بە ھەشتى سەرزەوىە
بى ئاگان لەۋەى كەسالى (۱۳۴۷) تا سالى (۱۳۵۰) زاینى
تاعونىك لەو ئەو روپاىەدا بلاو بۆۋە، ھەشتا مىيۆن مروقى
كوشت، پۆژى ھەشت سەد كەس تەنھا لە پارىس پايتەختى
فەرەنسا دەمرد. مەشھورە بەۋەى كە ($\frac{1}{3}$) ى ئەوروپا فەوتا!! دە
ولاهى ئىستاش نەخۇشى ئايدز لەو تاعونەى ئەو كاتە مەترسى
زىاترە نەك تەنھا لەسەر ئەو روپا بەلكو لەسەر ئەمىرىكاو
ئەفەرىقاو ھەموو دونىاش. خوینەرانى بەپىز دەزانى ئايدز چىەو
كەى ئەم نەخۇشىە ترسناكە سەرى ھەلدا، ئايدز (AIDS) برىتىە
لە كورت كراۋەى پىتەكانى (Acquired Immune Deficiency Syndrome)
ۋاتە ئەم ئايدزە برىتىە لە دوو پىكھاتەى سادە كە دە چىتە ناو
خپۆكەى سىپى خوینەۋە، خپۆكەى سىپىش دوو جۆرن لە ناو
خویندا، ۋە ختىك مروقىك شوینىكى برىن دار دەبى، يەكسەر
كۆمەلىك مىكرۆب پرو دەكەنە شوینى ئەو برىنە، لەو كاتە دا
كۆمەلىك خپۆكەى سىپى دىن ۋەكو پىشمەرگەى قىداكار بۇ
ئەۋەى ئەو مىكرۆبە لە ناو بەرى، ئەو كۆمەلە خپۆكە سىپە ئەۋە
پىشمەرگە كانى ئەۋەلن، دەستەى يەكەمنو دىنە پىشەۋە بۇ

دېفاع، ئەي ئەو خېۋكە سىپىيە چىيان لەسەرە؟! ئىشىيان ئەوئەيە بەرگرى لەو مىكرۇبەنە دەكەن كە لەرېگای ئەو برىنەو دەيەوئەت بېتە ناو لەشى مەۋقەكەو. پاش ئەوئەي خېۋكە سىپىيەكان خېرا دەچنە بەردەمى برىنەكەو نايەللى مىكرۇب بېتە ناو لەشى مەۋقەكەو، يەكسەر بەدوای خېۋكە سىپىيەكەشەو خەپلەيەكى گەورە تر دىن و لە دەمى برىنەكەدا مىكرۇبەكە دەكوژن. لەم كاتەشدا، قايرۇسى ئايدىز خۇي دەدزىتەو و دە چى لەناو خېۋكە سىپىيەكاندا گەرا دا دەنى بە شىۋەيك كەسى نەخۇش تاماوەي حەوت سال بۇ دەسال ھەست بەو ناكات نەخۇشى ئايدىز لە لەشايەتى ھەتا وای لىدېت ھەموو خانەكانى لەشى ئەم مەۋقە توشى دەبى ئەگەر بە قەبارەي شوئىنى نوکە قەلەمىك وەرگرىن لە لەشى نەخۇشەكە كە شوئىنى يەك نوکە قەلەم زۆر بچوكە، تەسەوركە ئەو شوئىنە يەك ملىۋن قايرۇسى ئايدىزى تىدايە، سبحان الله ئەم كەسەي قايرۇسەكەي ھەل گرتووە، ھەر بە خۇشى نازانى كە ھەلى گرتووە چونكە ھېچ شوئىنەوارىكى لە سەرلاشەي نەخۇشەكە بە جى نە ھىشتووە بەلام كاتى كە لىي دەركەوت لە ماوەي شانزە مانگدا يان لەماوەي دوو بۇسى سالدان يان لە ماوەي پىنج سالدان زۆر بە زەلىلى دەيكورى.

بەريزان: ئەم نەخۇشى ئايدىزە، لە رېگای زىناو داوئىن پىسىيەو توشى مەۋقە دەبىت، يان لە رېگای چۈنە لای ئافرەت لە پىشتەو، يان بە ھۆي نىر بازىووە توشى مەۋقە دەبىت، سەر چاوە مېژويەكان

دەلّین: یەكەم جار ئەم نەخۆشیە لە سالی (١٩٧٩) دا یەكەم حالەتی
لە ئەمریکا دۆزرایەو واته لە هەموو جیهاندا یەك كەس توش
بووبوو، دواي سالیك واته سالی (١٩٨٠) بو بە شەست كەس لە
سالی (١٩٨١) ژماری ئەو كەسانەي توشی نەخۆشی ئایدز بوون بوو
بە هەشتاو یەك هەزار و چوار سەد و سی و سی كەس. هەر لەو سالە
دا ئەمریکا پرایگەیان لە ولاتەكەیدا، پەنجاو نوۆ هەزارو شەست و نوۆ
كەس توشی بوو، تە ماشاكە چەند بە خیرای بلاو دەبیتهو بە
جوړی لە ماوهی یەك سالدا لە ئەمریکا لە شەست كەسەو بوو بە
هەشتاو یەك هەزارو چوار سەد و سی و سی كەس!!

فەرموون ئیستا با بزانی ئەم نەخۆشیە بە هوێ چیهو دە گوازیتهو
لە كەسیكى توش بوو وە بۆ كەسیكى تر؟! لە م پێگایانەي خوارو وە
كە باسیان دەكەین

یەكەم: جوت بونی ژن و پیاو یان پیاو و پیاو كە یەكێکیان هەنگری
قایروسی ئایدز بیّت، ئیستا (ئیسرائیل) ئەو ئافرەتانەي كە توشی
ئایدز بوون بۆ پاراستنی ئاسایشی نەتەوێ خۆی، وەك و چەكێکی
كوشندە دەیان نیڕی بۆ سەر ولاتانی تر بە تاییبەتی ولاتانی
ئیسلامی و دەورووبەری لە جیاتی تۆپ و تەیارە و چەكی كوۆ كوژ
ئافرەتیکی داوین پیسی توش بوو بە ئایدز دە نیڕیته ئەو ولاتەي
رقی لییهتی، بۆ ئەوێ لە پێگای زیناوە بە سەدان خەك لە ناوبەری.
چونكە هەر بەیەك جار زینا كردن لە گەل كەسیكى توش بوودا، كە
سە توش نەبوەكان توش دەبی، هەر بۆنمونه ئافرەتیکی گەپۆکی
ئیسرائیلی، لە ئەسكەندەریەي میصر، چاو لە گەنجیكى میصری دا

دەگرى و دەبیاتەوہ بۇ ئوتتۇرلەكەى و شەو لەگەلى دا جوت دەبیئت، بە یانى زو ئافرەتەكە کارتیکى بۇ بە جیدئىلى و لای پشتیەكەى ژیر سەرى یەوہ بوی دادەنى، كە لىلى نوسراوہ (اهلاً و سهلاً فى نادى الايدز العالمى) ئەوہ جەنابىشت بوى بە ئەندامى يانەى ئايدزى جیھانى! ئىتر كۆرە تا زە لە ناو چوو، ژيانى كۆتای هات، دەبى بۇ خوی ھەر قور بېیوی

دووم؛ دووم رېگا بۇ گواستەوہى ئايدز، لە رېگای ماچ كردن و ليكى دەمى نەخۆشەكەوہیە! تەنھا بەیەك ماچ كردن، يان تېكەلەو بوونى ليكى ناو دەمى نەخۆشەكە، مروفە توش نەبووہكەش توش دەبى، با زیناشى لە گەل نەكردبى.

سینیم؛ بەھوی بە كار مینای دەرزیوہ، ئەو یش بەھوی ئەو كەسانەى كە مادە بى ھۆشكەرەكان (المُخدرات) بە كار دینن توشى حالەتیکى نەفسى وادەبن كە دەرزیەك دەكرى لە وانەیە چەند كەس پىشتەر ھەر بەو دەرزی یە لە خویان دابى، جا ئەگەر ئەكك لەو كەسانە نەخۆشى ئايدزى لە گەل بووبى، كە دەرزیەكە چووہ لە شىەوہ یەك سەرە دەرزی، یەك ملیون قايرۇس دە گوازیتەوہ! كاتى لە كەسكى تری ساغ درا ئەوہ بەیەك جار یەك ملیون قايرۇسى ئايدز دە چیتە لە شىەوہ توشى دەبى لە سەدا (۱۲-۲۰)ى توش بوون بە ئايدز بە ھوی بەكار مینانى دەرزی مادە بېھۆش كەرەكانەوہیە.

چوارەم؛ بۇ گواستەوہى قايرۇسى ئايدز، لە رېگەى تىكردنى خویئەوہیە كە یەك ملیم خویئ دەتوانى سەد ھەزار قايرۇسى ئايدز بگوازیتەوہ بۇ یەككى تىر. لە سالى ۱۹۸۶ دا لە سعودیە،

مندالێکی شەش سالان کە پێویستی بە خوێن بوو، خوێنیان تێکرد، کە خوێنەکە لەشاری (سانفرانسیسکو)ی ئەمریکاوە هاتبوو، مندالەکە لەو خوێنەوە توشی ئایدز بوو، چونکە ئەو کەسە ی خوێنەکە ی لێگیرابوو نەخۆشی ئایدزی هەبوو. پاشان لە سالی (١٩٨٩) دا دوو کەسی تر هەر لە پێگای تێکردنی خوێنەوە توش بوون، کە یە کێکیان نەشتەرگەری گورچیلە ی بۆ کرابوو، ئەو ی تریشیان نەشتەرگەری سیهکانی، وە خەتی خوێنیان تێکرد توشی ئایدز کە بوو، چونکە خاوەنی هەردوو خوێنەکە ی هەلگری قايرۆسی ئایدز بوون، لە سەدا (٢-٤) ی توش بوون بە ھۆی خوێنەوھە.

خۆشەو یستان لە مانگی دە ی سالی (١٩٩٧) دا کۆنگرە ی چوارەمی نیو دەولەتی بۆ بەرگری کردن لە بلاو بونەوھ ی ئایدز لە شاری (مانیلا) ی پایتەختی (فلیپین) بەسترا، کە لەو کۆنگرە یەدا سی ھەزا پەسپۆری شارەزا لە (٦٥) ولاتی جیھانەو بە شداریان تێدا کرد، کە لە کۆتای کۆنگرە کەدا بە رێوھ بەری کۆنگرە کە کە ناوی (بیکەر بیوت) بوو، کە نوێنەری نەتەوھ یەگرتووھکان بوو لە کۆنگرە کەدا پای گە یاندا کە : ژمارە ی توش بوان بە نەخۆشی ئایدز لە سالی ١٩٩٦ دا گە یشتوتە بیست و سی ملیۆن کەس!! کە چوار دە ملیۆنی تەنھا لە باشوری بیابانی ئەفریقا دا بوو ھەوت ملیۆنیشی لە ئاسیادا بوو، کە پێنج ملیۆن تەنھا لە (ھندا) دەر کەوتوو. وە سەرۆکی کۆنگرە

که داوای کرد که پێو شوینی توندو تۆل بگریته بهر بۆ پوو به پوو بونهوهی ئایدز له ئاسیادا، که ووتی: توش بوون به ئایدز له ئاسیادا ده توانی ناوو ببری به (الكارثة التاريخية للآسيويين) کاره ساتی میژووی بۆ ئاسیاییهکان ههروهها له کۆنگره کهدا راگهیهنرا که هه لگرانی میکروبی ئایدز له ناو منداڵاندا له کۆتای سالی (١٩٩٧) دا گهیسشته یهك ملیۆن منداڵ!! یهك ملیۆن منداڵی بیتاوان له سه رهتای به هاری ژیانیاندا، گۆلی ژیانیا ن هه ل ده وه ری، به هۆی چیه وه؟ به هۆی زینا وه له سه دا (٩٠) ئه و منداڵانه ی که توشی ئایدز ده بن به هۆی دایکه کانیانه وه یه، ئه و فایرۆسی ئایدزه له پێگای دایکه وه ده گوازیته و بۆ مندا له کانیان له کاتی کهدا له ناو سکی دایکی دایه، یان له کاتی له دایک بوون دا له پێگه ی خوینه وه یان له پێگه ی شیر پێدانه وه مندا له که له دایکیه وه ئایدزه که ی توش ده بیت.

به پێزان: ئه وه ی زیاتر مه ترسی نه خوشی ئایدز ده ر ده خات ئه وه یه که ئه وه نده زوو ده گواستریته وه که س ناتوانی له که سی توش بوو نزیک بیته وه، ته نانه ت دوا ی مردنی ئه و که سانه ی بهر پرسن له شار دانه وه ی مردو و ده ستی لیناده ن، پزیشکه کان ده ست کیش له ده ست ده که ن له کاتی چاره سه ردا و دوا ی لی بون وه ده ست کیشه کان ده سوتین! هه روه ها ئایدز ده ردیکه که چاره سه رکردنی یه ک نه خوش (په نجا بۆ سه د) هه زار دۆلاری

ئەمىرىكى دەۋىت، درىژترىن تەمەنى ئەو نەخۇشپەش دواى توش
بوون (۲-۳) سالە.

كەواتە: ھەرۈەك و ژىيانى كەسەكە لە ناو دەبات سەرۈەت و
سامانى نەك خۆى بەلكو بىنەمالەو حكومەتەكەش لە ناو دەبات!
ھەر بۆيە مروقى دلسۆز بە خۆى و كۆمەلگاكەى و حكومەتەكەى و
گەل و ولاتەكەى، ئەو كەسەيە كە داوین پاكە، نەك ھەر
ئەۋەندەش، بەلكو ۈەك و خۆى داوین پاكە، ھەولیش ئەدا كە
خەلكانى تىرىش ھەمويان داوین پاك بن، ۈە ھەۋو مروققەكان لە
بەد رەۋىشتى و زىناۈە دوربن، لەبەر ئەۋەى ئەگەر ھەندى خەلكى
حالى نەبوو لە دىن و ژىن دەلى خۆكەس ناچىتە قەبرى
كەسەۈە، بىز بە پىيى خۆى ھەل دەۋاسرىۋ، مەر بە پىيى خۆى،
ۋاتە: خۆت چاك و پاك بەۈ ھەقى كەست نەبى، بەلام ئەى ئەۋە
چى لىدەكەن كە ۈەكو باسمان كرد بە مليۇن خەلكى بى ئاگا،
يان بى تاۋان ۈەك و مندال، بەھۆى چەند كەسىكى داوین پىسو
بى دىنەۈە توشى ئايدىز دەبن! ئاخىر ئەمانە ھەر لەدونىادا خەلكى
دەخەند ئەۋ قەبرەۈەى كە خۇيان تىي چون!
ھەرۈەھا زىناۋ داوین پىسى جگە لە ئايدىز نەخۇشى يە
كۆنەكانى تىرىشى پىۋەيە:

يەككەم: نەخۇشى زەھرى (السفلس): -

ئەم نەخۇشىيە نەخۇشىيەكى سارىيە و لە ئەنجامى كارى جوت
 بوونى ئاشەر عىيەو سەرى ھەل دەدات، ئەم نەخۇشىيە پاستەو
 خۇ دەر ئاگەوى بەلكو بە چەند قۇناغىك دەر دەكەوئىت و لە ناو
 لەشى درۇقدا بلاو دەيىتەو، سەرەتا لە شىوھى چەند زىپكەيەك
 لەسەر پىستى مروقەكە پەيدا دەيىت و بە تايىبەتى لەسەر كىسى
 گون و نەروھە بەدەورى كۆم و بە دەورى دەم دا دەر دەكەوئىت،
 مەترسى ئەم نەخۇشىيەش ئەوھىيە بە خىراى بە ھەموو
 ئەندامەكانى لەش دا بلاو دەيىتەو و ئەگەر لە قۇناغى
 سەرەتاي و يەكەم دا دەست نىشان نەكرىت، لەپەر تەشەنە نەكات
 و بلاو دەيىتەو، دواتر بە خىراى خۇى دەگەيەنئىتە جگەر و دە
 ئاوسى و دەيىتە ھوى نەخۇشى شىر پەنجە و دواترىش پەل
 دەھاوئىت بۇ بىرپرەى پىشت و دەيىتە ئەگەرى ئىفلىجى، ھەروھە
 ئەم نەخۇشىيە پەل دەھاوئىت بۇ دەمارەكان و بۇ سىيەكان و دل، لە
 كۇتايد، ئەو مروقانەى توشى ئەم جۆرە نەخۇشىيە دەبن شىوھيان
 دەگۆپى و سەرەنجام گيان لە دەست دەدەن و دەمرن، ئىستە
 زياتر لە پەنجا مليون كەس لە جىھان دا توشى ئەم نەخۇشىيە
 بوون.

دووم: نەخۇشى سەيلان (السيلان): -

ئەم نەخۇشىيەش وەكو جۆرەكەى پىشوو سارىيە واتە: زۆر زو
 لەكەسى نەخۇشەو دەگۆيزىتەو بۇ كەسىكى ساغ، ئەم

نه‌خۆشیه زۆر زوو له ناو داوین پیس وزینا که ره‌کاندا بلاو ده‌بیته‌وه، به شیوه‌یه‌ک هه‌ندی له زانایان و پزیشکه دیاره‌کانی جیهان پێی ده‌لێبن نه‌خۆشی دووباره (الرده) چونکه ئەم نه‌خۆشیه دووباره و سیباره و چه‌ند باره ده‌بیته‌وه له‌و که‌سانه‌ی که به‌رده‌وامن له‌سه‌ر ئەم کاری زینا و داوین پیسی یه، وه‌ خوای گه‌وره و د‌ک و سزایه‌کی خوای و ئاسمانی ئەم نه‌خۆشیه توشی کۆ ئەندامی میزوو زاو زێ ی ژن و پیاو ده‌کات. له‌ وانیشه‌وه قایرو‌سه‌که ده‌گوازیته‌وه له‌ که‌سی‌کی توش بوو بۆ که‌سی‌کی ساغ، له‌ پێگای نێر بازیه‌وه (اللواط) ده‌ گوازیته‌وه و له‌کاتی زینا کردنیش دا ده‌ گوازیته‌وه بۆ ئافره‌ت له‌و یشه‌وه بۆ که‌سی‌کی تری زیناکه‌ر ده‌ گوازیته‌وه، ئەم نه‌خۆشیه له‌ ئافره‌ت دا ده‌ر ناکه‌وێت واته‌: ئافره‌ت زوو هه‌ستی پێناکات ئەمدش به‌ هۆی پێک هاته‌ی جه‌سته‌ی ئافره‌ته‌وه به‌ هۆی حاله‌تی بێ‌نویژی و ده‌رهاویشه‌کانی زێ و ده‌رگای په‌حمه‌وه، به‌لام پیاو زوو هه‌ستی پێده‌کات، په‌ نابه‌خوا ئەو پیاوه‌ی توشی ئەم نه‌خۆشیه بێت زوو هه‌ست به‌ سوتانه‌وه‌ی ئەندامی نێرینه‌ی ده‌کات که‌ بۆنێکی زۆر ناخۆشی هه‌یه، وه‌ئه‌گه‌ر به‌زویی ئەم نه‌خۆشیه چاره‌ سه‌ر نه‌کری‌ت و ئەو که‌سه ته‌وبه‌ نه‌کات و واز له‌و کاره‌ هه‌رامه‌که نه‌هێنی، به‌خیرای نه‌خۆشه‌که زاو زێ ده‌کات و پاشان ده‌گوازیته‌وه بۆ بۆریه‌کانی میزو میزه‌لدان و کۆ ئەندامی زاو زێ ی، که‌ له‌وانه‌یه نه‌خۆشیه‌که پێویستی به‌چه‌ندین نه‌شته‌ر

گەرى ھەيىت كە ئەگەر بەناو بانگترین و پېشكەوتووترىن
 نەخۇشخانەى پېشكەوتووترىن ولاتى ئەم جىھانەى بۇ بىكرىت و
 سەرکەوتنىش بە دەست نەھىنى. سەرە راى ئەووش ئەو
 مىدالەى لەو پىاوە دروست دەيىت توشى ئەو نەخۇشىە دەيىت،
 ھەرودەما ئەم نەخۇشىە توشى ھىلکەدان و پەحمى ئافرىت دەيىت
 و پاشانىش دەيىتە ھوى نەزۇكى ئافرىتە توش بورەكە،
 دواترىش توشى چەندىن نەخۇشى ترى جۇراو جۇر دەيىت بە
 جۇرى ئەگەر نەخۇشەكە بە زوى واز نەھىنى و چارە سەرى بۇ
 نەكرى دەمرى، ئەم نەخۇشىە زۇر بلاو لە جىھانداو سالانە
 (۸۰-۲۰۰) بلىون دۇلارى دەوى بۇ چارە سەركردنى، سالانە
 (۲۵۰) مىلون كەس توشى ئەم نەخۇشىە دەبن!.

سىيەم : ھەرىز (ھرىز جىنتاىس) يان (ھرىس الجىنىس) :-

ئەم نەخۇشىە لەرىگای زىناو نىربازىەو بلاو دەيىتەو و يەكىكە
 لەو نەخۇشىانەى لەرىگەى جوت بونى ناشەرى يەو. پەيدا
 دەيىت بەتايىبەتى توشى كۆئەندامى زاوژى و ئەندامى نىرىنە
 دەيىت لە پىا و داو توشى زى و دەرىگای پەحمىش دەيىت
 لەئافرىت دا واتە: بەشىوہىەكى تايىبەتى لە سەر كۆئەندامى زاو
 زى نىرىنە و مىى يە دەيىت و ئازارىكى زۇرى ھەى، ئىستا
 زىاتر لە (۲۰) مىلون كەس توش بوو بەم نەخۇشىە، كە تەنھا لە
 ولاتە يەگرتوہ كانى ئەمرىكا سالانە نىوملىون كەس زىاد دەكات.

خوښه ويستان نه وهی پښتو لاهو لافاوی فه ساده ده گری و ده
 مان پاريزيت ته نه دینی پيړوزی ئيسلامه، وه هيچ چاره
 سهريکيش نيه له ئيسلام دا ته نه خو پاراستنه له کاری زيناو
 داوین پيسی وه و و تراوه (الوقایة خير من العلاج) خو پاراستن
 باشتين چاره سهره! يا (درهم في الوقایة، خير من قنطار في
 العلاج) مروؤ نه گهر بتوانی به (۱۰۰) دينار خو پيړيزی،
 باشته له وهی که دواي ده هزار دينار بداته وه به چاره
 سه رکړدن. که واته: پيويسته هه موومان شانازی به دینه که مانه وه
 بکهين که دینی ته ندروستيه دینی پاکي و بی گهر ديه دینی
 علم و پيشکه و تنه وه پيويسته ترسی خوا له دلماندا بیت و له
 هه موو کارو کرده وه یه کی به د ره و شتی و داوین پيسی
 دورکه وينه وه و دهستی نزاو پارانه وه له خواي په روه رډگار
 به رزکهينه وه که خو مان و مال و مندا ل و ميلله ت و مرو قايه تی
 پيړيزيت.

بەشى جەوتەم

جنس

بەكەم: جنس لەروانگەس علمانیەتەو

سەرەتا جەزەكەم جنس لە دیدو بۆ چونی فرۆیدەو بەس بەكەم
هەرەكو مامۆستا مەلا (حمد شارەزووری) (پەحمەتیخوای لیبت)
لە كتیبهكەى خۆیدا بەناوی (فرۆید لە تەرازووی ژیری) دا،
پەچاوی كردوو، بەجۆرێك كە فرۆید هەموو ژيانى خۆى بۆ
جنس تەرخان كردبوو، سەرەپای ئەوەش فرۆید پێشەواو
پێشەنگى علمانیەتە، كە ئالای جنسى بەدەستەو گرت بوو بۆ
گەياندننى پەيامەكەى كە پەيمانى علمانیەت بوو بە هەموو
جیهان. فرۆید دیدو بۆچونى وایە كە جنس سەرچاوەى
بیركردنەوێ مڕۆڤە، سەرلەبەرى ژيانیشى داپۆشیوێ بۆیە
فرۆید پێى وایە هەرچى پێش كەوتنى بواری سیاسى و ئابورى
و هونەرى و ئەدەبى و پۆشنبیری یە بەرەمى جنسن، فرۆید
بۆچونى وایە مڕۆڤ هەر لەوكاتەى كە چاوى بەدنيا هەل هیناوە و
دێتە سەر ئەم زەوى یە جنس لەگەڵیدا تەواوەتەو، بەجۆرێك
چۆن منداڵ هەست بە برسییتی سكى دەكات، ئاواش هەست بە
برسییتی ئارەزوێكانى دەكات، لەبەر ئەوەیە كە فرۆید بەو پەرى
دُنیاى خۆیەو دەلى: كاتى كەكوپ مەمكى دایكى دەمژیت،

هەلپەي بۇ شيرەكەي نيه، ئەوئەندەي هەلپەي بۇ دامرکاندەوہی
 لایەنی جنسی یەكەيەتی، زیاتر لەسەر قسە نازانستی یەکانی
 دەرواو دەلی کاتی کە منداڵ خۆی دەلکینی بەسنگ و ئامیزی
 دایکی یەوہ خۆنوساندەكەي ھۆکاریکی جنسیە نەك برسیتی (
 سبحان الله) لەم فکرە نازانستی و شیگانیه، بە کوردی خۆمان
 پیتانی رابگەيەنم و لیتان نەشارمەوہ، فرۆید دەيەوی پیمان
 بلی کور ھەر لەسەرەتای لە دایک بوونیەوہ، حەزی لە دایکیەتی
 ، بەلام باوکی لیی داگیر کردوہ و رینگرە لەبەرەمی بەھەمان
 شیوہی کورەكەش کچیش حەز لە باوکی دەكات بەلام دایکی
 رینگرە لەبەرەمی داو لیی داگیر کردوہ پەنا بەخوا ئەم بیرو
 بۆ چوئە زۆر دوورە لەھەموو پیوہریکی دینی و زانستی یەوہ
 لەگەل فگرەتی سلیمی انسان دا ناگونجی، دەتوانین بە
 نمونەيەکی زۆر سادەو ساکاری خۆمان وەلامی ئەم
 چەواشەکاری یەي فرۆید و ھەواداران ی دەيەنەوہ و بلین باشە وا
 برۆمان کرد کە کور لەبەر حەزو ئارەزوی جنسی مەمکی دایکی
 دەمژیت بەلام ئەي کچ بۆچی؟! لەوہش زیاتر فرۆید درێژە بە
 قسە نازانستی یەکانی دەدات و دەلیت پیویستە لەسەر دایکان
 و باوکان کە زۆر گەمەو یاری لەگەل منداڵەکانیان نەكەن، چونکە
 ئەوہ دەبیئە ھۆی زوو پیگەيشتنی حەزو ئارەزوی جنسی، لیروہ
 جارێکە فرۆید دەيەویت بە تەواوی شیرازەي خیزان لیكەل
 بوەشینی کە بەردی بناغەي کۆمەلگەيە ھەرەھا فرۆید چۆن

لاى وايە كوپ و كچ حەز لە ددايك و باوكيان دەكەن ئاواش دايك و باوك حەز لە كوپو كچى خويان دەكەن ، ھەر لەبەر ئەوھىيە كاتى كە دايك كوپە كۆرپەكەى لەباوەش دەگرى و بە سنگ و ئاميزى خويەو دەنى و دەيگوشى ئەو لەحەزوو ئارەزووى جنسى يەوھىيە نەك لە سۆزو خوشەويستى جگەرگۆشەيى يەو، ھەروەھا دەلى باوكەكەش بەھەمان شيۆە كە كچە بچكۆلانەكەى خوى ماچ دەكاو لە باوەشى دەگرى كەواتە علمانيەت لە ھەركات و زەمىنە و سەردەمىكدا بى بە بيانوى پرۆپوچ و دور لە زانستى يەو ، دەيەوى ئەخلاق و بەھا بەرزەكانى مرقايەتى بشيويىنى و لە پېرەوى راستەقىنەى مرقايەتى خوى لايدا كە خزمەت كردنە مرقايەتى خزمەت كردنى زياترە بە ئاوەدان كردنەوى وولات و سەرزەوى ، بۆ خزمەت كردن بە دىنى خوا ، بۆيە لە بۆچوونى عەلمانيەتەو ڤن و پياو ھەر چەند زياناكارو داوين پيس بن پييان ناوترى زياناكار و داوين پيس ، تاوھكو لەم پيگا چەوتەو ئيسلامى جوان ناشرين بكەن و مسولمان لە راستە شەقامى ئيسلامى و گوپىنى يىروباوەرى مسولمان لادەن ھەولنى بە علمانى كردنى پڙيمە فەرمان پەواكانى جيهان و وولاتانى ئيسلامى بە تايبەتى بگرنەبەر . بۆيە پيم خوشە لەم بەشەى دواترمان دا باسى جنس بكەين لە پوانگەى ئيسلامەو .

دووەم: جنس لەروانگەن ئیسلامەوه:

لەپراستیدا ئەم باسەم واتە: (جنس) م بۆیە لەم بەشە ی کۆتای کتیبە کە ما هەڵبژارد، چونکە زۆر کەس وا دەزانێ جل و بەرگی شەری کە خوای پەرەردگار لەسەر ئافرەتی ئیماندارێ فەزکردووە، مەبەستی نەهێشتنی، حەزو ئارەزووی جنس یە، بەلام بە پشتیوانی خوا ئیستا پوونی دەکەمەوه کە بە هیچ شیوەیە ک خوای گەورە مەبەستی ئەوە نیە. بەلکو مەبەستی ئەوەیە کە ئیسلام وەکو دینیکی ئاسمانی دەستکاری نەکراو وەکو ئاخەر پەيامی خوا هاتوووە غەریزە ی جنسی و سەرچەم بوارەکانی تری کۆمەلگا پێک بخات و لە هەموو شیوازیکی نازانستی و ناپراستی دوور بخاتەوه، تاوەکو لەو پێگایەوه کۆمەلگە بەرەو فەسادو لێک ترازان نەپوات، چونکە مێژوو ئەو پراستیە ی بۆ سەلماندووی، کە چەندین میلەت و حەچارەت لە ناوچوون و فەوتاون، بەهۆی خراپ بەکارهێنانی جنس و ئارەزووە سیکیسی یەکان بەشیوازیکی ناپێک و پێک. بۆیە خوای گەورە کە خولقی نەری مەوقایەتی یە لەقەرئانی پیروژدا دەفەرموێ مەوق خاوەنی کۆمەلی غەریزە یە، خاوەنی کۆمەلی غەریزە ی سروشتی یە لە ناخی خۆیدا و ئەو غەریزانەش شیرین کراون لەبەرچاوی هەموو کەسیکدا، خوای پەرەردگار لە قورئانی پیروژدا ئاماژە بەم پراستیە دەکات و دەفەرموێت: ﴿زین للناس حبّ الشهوات مِنَ النساءِ والبنین والقنطَرِ المقنطرة مِنَ

الذهب وافضة والخيل المسؤمة والحرث والأنعام ذلك حياة متاع
الحياة الدنيا والله عنده حسن المآب ﴿٥٥﴾ خۆای پەرەردگار ئەم
شتانەى لەبەرچاوى انسان جوان کردوو، واتە انسانى
والیکردوو هەولیان بۆ بدات و تیکۆشانیان بۆ بکات و لە
پێگەیهکی شەرعى و جوانەوه هەقى خۆیان پێ بدات

یەکەم: ئافرەت واتە: خێزان بەنسبەت ئافرەتیشەوه پیاو. ئەمە
غەریزهیهکە و خۆای گەوره لەناو ناخى انسان دا
پواندویهتى. هەر لەگەڵ باڵغ بوون و جولانی غەریزهى جنسى
دا، مڕۆڤ عەودالى دەبیّت و هەولێ دەست کەوتنیان دەدات .

دووم: بونی ئەولادی باش و صالح

سێیەم: بونی زیڤو زیو واتە دینارو دۆلار .

چوارەم: (والخيل المسومه) بوونی وەسائیلی هاتووچۆو سەیارەى
باش .

پێنجەم: ((والأنعام والحرث)) بوونی مەپو مالآت و زراعت و
فەلاحەت .

خۆای گەوره دەفەرمووی: ئەمانەم لەبەرچاوى انسان شیرین
کردوو (ذلك الحياة الدنيا) ئەمانە خوشی ژيانن، واتە حەرام
نیە انسان ئەمانەى هەبێ جا انسان کە ئەمانەى لەبەرچاو
شیرین کراوه، بەحەرامى بێ و بەحەلآلى بێ هەولێ بەدەست

ھېنانىيان دەدات، بەلام خىۋى گەورە دەيەۋىت ئىنسان بە
پىڭايەكى شەرى ھەۋلىيان بۇ بدات. بەلام ئىنسانىك كە بىر لە
خودا نەكاتەۋە بەھەلەل ۋە بەھەرام ھەۋلى بەدەست ھېنانىيان
دەدات. ئىتر چۆن بە دەستى دىنى گىرنگ نىيە بەلەيەۋە. كەۋاتە
خوئەرانى خۇشەۋىست ئاينى پىرۋى ئىسلام بەھىچ شىۋەيەك
غەرىزەى جنسى پەت نەكردۋتەۋە ، بەلكو ھاتوۋە ئەم غەرىزە
پىرۋە پىك بخت. لە زىناۋ لەداۋىن پىسى دوورى بختەۋە،
چونكە ئەگەر مەۋق بەشىۋازە تەندروسىتەكەى مەارەسەى ھەزۋ
ئارەزۋە سىكىسى يەكانى نەكات سەرەنجام خۇى ۋە مىللەتى لە
ناۋ دەبات ، قورئانى پىرۋىش ئەۋ پاستى يەى بۇ
تۆماركەدۋىن كە چەندىن گەل ۋە مىللەت لە ناۋچوون ۋە فەۋتان
بەھۋى زىناۋ كارى بەدەرەۋشتى يەۋە

بەلى خۇشەۋىستان غەرىزەى جنسى ئەۋەندە پىرۋە پىغەمبەرى
سەرۋەردمان (صلى الله عليه وسلم) بەخۇشتىن لەزەتى دۇنيا
ناۋى بىردۋە دەفەرمۇى ﴿ الدنيا متاع وخير متاعها المرأة
الصالحة ﴾^{۵۶} خۇشتىن ۋە شىرىنتر خۇشەۋەكانى دۇنيا ئافرىتە ،
بەنىسبەت ئافرىتەشەۋە پىۋاۋىكى دىلۋىز ۋە بەۋەفايە ، بۇيە
پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) پۋو لەگەنج ۋە لاۋەكانمان
دەكات ۋە دەفەرمۇى ﴿ يا معشر الشباب من استطاع منكم البائة

^{۵۶} رواه البخارى

فليتزوج ﴿٥٧٦٢﴾ پۈۈ لەگەنج و لاۋەكانمان دەكات كە تويژىكى گەورە كارىگەرن لە ناو كۆمەلگاداۋ دەفەرموى ھەركەسى تواناي ھەيە واتە تواناي مادی و جەستەي ھەيە باژن بىنى، بۇ ئەۋەي كچەكان بە قەيرەيى نەمىننەۋە و دواتر كىشە كۆمەلەيەتى و ديارە دزىۋەكان سەر ھەل نەدەن. مەفھومى مخالفەي ئەم ھە دىشە ي پىغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) ئەۋەيە ئەگەر گەنجەكانمان ژنيان نەھيئا سەرەنجام كچەكانىشمان شوناكەن بەمەش خىزان بەرەۋ داپوخان و لىك ھەلۋەشان دەچى، بۇيە خۇشەويستى خوا نورى چاۋمان ھەزەرەتى محمد المصطفى (صلى الله عليه وسلم) داۋا لە گەنجەكان دەكات ژن بىنن و پىۋيستى كردوۋە ھەموۋ لايەنە پەيۋەندى دارەكانىش پىگاي ئەۋ سۈننەتە پىرۋزەيان بۇ ئاسان بكن، كەۋاتە بە ھىچ شىۋەيەك ئاينى ئىسلام غەريزەي جنسى پەت نەكردۋتەۋە، بەلكو ھاتوۋە پىكى بخات و خەلكى تى بگەيەنى كە غەريزەي جنسى غەريزەيەكى زۆر موبارەكەۋ خۋاي گەورە لە ناخى ھەموۋ كەسىكدا بە ژن و پىاۋەۋە خەلقى كردوۋە ، ئىنسان بە دەست كەۋتنىشى لە پىگايەكى شەرعیانەۋە ئەجروپاداىشتىشى دەست دەكەۋىت ، صحابەكان(رەزای خۋايان لەسەربى) غەريزان كرد ئەي خۇشەويستى خوا چۆن ئەجرو پاداىشتان لى ي دەست

دهكه ویت ، فهرمووی ئایه كه سیك له ئیوه ئاوی خوئی نگهفی
 خوئی بخاته پهحمی نافرمتیکه وه بههرامی، بهزیناو داوین
 پیسی بوی حساب نیه ووتیان به لئی فهرمووی دهی ههرکه سیکیش
 ئاوی خوئی بخاته پهحمی نافرمتیکه وه به حه لائی که هاوسه ری
 خوئی بی وهك نویرژو پوژو فریشته کانی خوا چاکه ی بو
 دنوسن، سه ره پای ئه وه ش پیکهینانی خیزان سوکنایه کی
 دهروونی یه، ئیستا دکتوره بهرپزه کان ده لاین: ئینسانی بی
 سیکس نه خو شه، بویه شیخ جنیدی به غدادی ده فهرمووی:
 (احتاج الى الجماع كما احتاج إلى القوت) وه لاهی چون پیویستم
 به خواردن و خواردنه وهی باشه ئاواش پیویستم به ژنهینان و
 کاری ژن و میردایه تی هیه. سهیری کهن خوینه رانی بهرپزه ئه م
 دینه ی ئیمه چهند له گهل فطره تی سه لیمی ئینساندا ده گونجی
 ئه گهر به راوردیکی دینی ئیسلام بکهین به دینی مه سیحی
 ده بینین له نه صرانیه تی کونا پیاو ژنی نه ده هیئا و کچ شوی
 نه ده کرد، وه ئیستاش ههرکه سیك بجیته وولاتی قاتیکانه وه ئه م
 راستی یه ده بینیت که هه موو ژن و پیاویك که ده چیته ناو
 سنوری قاتیکانه وه ئیمزایه ک ده کات که نه ژن بینئ و نه شو بکات
 وه ههرکه سی ئه و کاره بکات ئه و سزا ده دریت، به پیچه وانهی
 نه صرانیه کانیه شه وه، ئه وروپی و ئه مه ریکی یه کان ووتیان
 ئه وه مان ههر قبول نیه، ئیستا له ئه وروپا و ئه مریکا کاتی که کوپ
 ژن دینئ و کچ شوو ده کات، کوپو کچیک له سه ر جاده له

داۋىرىيەكا لە شوۋىنىكا كە بەيەكەۋە ئىش دەكەن، كۆرەكە كچەكە دەخۋازى ۋ دەلى: ۋەرە با بەيەكەۋە بژىن تۆ شتىك بىنەۋ منىش شتىك تا دەبىن بە مالىك ھەركاتىكىش لىك بىزاربۈۈن ۋ ھەزىان لەيەك نەما بەيەك دەلىن شتەكەى خۆت بۆخۆت ۋ شتەكەى خۆم بۆخۆم ۋ ھەريەكەيان بەلەيكەدا دەپۇن ۋ سەرگەرمى كارى خۇيان دەبن، بەلام لە ئىسلامدا ژن ۋ مىردايەتى تەنھا تىركردنى غەرىزەى جنسى نىە بەلكو بەردەۋامى يە واتە: بەردەۋامى دانەبە ئيان ۋ خستەنەۋەى نەۋەيەكى نوى يە

خۆشەۋىستان لەبەر گەۋرەى غەرىزەى جنسىە ئەگەر كەسىك بىرسىت! ئايا گەۋرەترىن خۆشى دونيا كامەيە؟ لە ۋەلامدا دەلىن ئەۋەيەكە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمۇيت ﴿الدنيا متاع وخير متاعها المرأة الصالحة﴾ خۆشتىن ۋ شىرىنترىن خۆشەيكەنى ژيانى دونيا بىرىتى يە لە ئافرىتى چاك ۋ بۇ خوا صولحاۋ. بەپاستى ۋەكو شاگردى قوتابخانەكەى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەلىن: (صدق رسول الله (صلى الله عليه وسلم) (نطق بالحق) بەپاستى وايە ھەموو خۆشەيكەنى دونيا بەستراۋە بە ژنى پىك ۋ پىك ۋ باشەرە، چونكە پىاۋ ھەرچەندە گەۋرەبىت، ھەرچەندە دەۋلەمەند بىت، ھەرچەندە خاۋەن قەۋم ۋ ەشىرەتى زۇر بىت، ھەرچەندە خاۋەن شەھادەى بەرزىت، ئەگەر ژنى نەبى، بەپاستى ناتەۋاۋە ھەموو ژيانى ژانەۋ ھىچ لەزەت ۋ خۆشى يەك ۋرناگرى

لەم ئىنە. جا ئەمەي كە باسماڭ كىرد، بۇ ئافرىقىدىكى ھەروايە واتە گەرەتتىن خۇشى ئىيان بۇ ئافرىقىدىكى پىياۋىكى دىندار و پەشت بەرزو بەدەفەيە .

دىكتور ەلى شەرىفەتى دەلىت: ھەموو مۇقىم وون بويەكى نىوئە واتە: نىوئە لى بىزىوۋە بۇ ئەوئە مۇقىمكى كامىل و تەندىرەستى لى دەرچى، دەبى بگەپى نىوئەكە تىرى خۇي بدۇزىتەو، تۆتەماشاكە كاتى خۇي گەرە ھەزەتتى ئادەمى دىرەست كىرد (سەلامى خۇي لەسەرىپىت) لەبەھەشتى پان و بەرىندا داينا، ئەو بەھەشتەكى كە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمۇي: ھەركەسى بەقەدەر بەقەدەر گۇچانىكى دەست كەوئىت لەھەموو دۇنيا بۇي باشتە، كەچى ھەزەتتى ئادەم لەو بەھەشتە خۇشەدا بەتەنیا ئۇقرەي نەگرت و ھەتا ئەوكتەكى كە خۇي پەرەردگار لەپەرگەزى خۇي ئافرىقىكى بۇ دىرەست كىرد .واتە: ھەزەتتى ھەوئە بۇ دىرەست كىرد ، كاتىكىش كە سەرىپىچى فەرمانەكانى خۇيانكىرد خۇي گەرە ھەردووكيانى ھىنايە سەرزەوى و ھەرىكەيانى بەجىا لە ولاتىكى دۇر لەيەكا دانا ، ھەزەتتى ئادەمى لە ھىندىستان داناو ھەزەتتى ھەوئە لە جەدى سەودىيە دانا، جارىكى تر ھەزەتتى ئادەم ھەستى كىرد نىوئە لى ونبوۋە خۇشەويستەكە لى بىزىوۋە ، بۇيە شەو پۇزى خىستە سەرىكە و چەندىن ولات و پەوۋەرى جۇگرافى بىرى ھەتا گەيشتە سەودىيە لەشاخى ەرەفە

خەزەرتى ئادەمى دۆزىيەۋە بەدىدارى يەك شاد بۈۈنەۋە، سەر لەنۈي ژيانىكى تازەيان دەست پىكرەۋە، ھەتتا ئەۋكاتەي خۋاي گەۋرە ھەردۈكيانى بىردەۋە لقاي خۋى. كەۋاتە: ئىستا بۇمان پۈۈن بۇۋە كە ئىسلام بە ھىچ شىۋەيەك نافەرمۈي جنس شتىكى خراپ و پىسە، بەلكو بەپىچەۋانەۋە خەلات و بە خششىكى خۋاي گەۋرەيە بۇ مەبەستىكى بەرزو پىرۈزىش بە مرقى بەخشىۋە، كە مەبەست لىي: يەكەم: خستەۋەي ۋەچە.

دوۋەم: بەردەۋامى دان بە ژيان، بۇيە ھەموو علمايانى ئىسلام) رەحمەتى خۋايان لىيىت (دەفەرمۈۈن: جنس غەرىزەيەكى خوا كىردەۋ خۋاي پەروەردگار لە ناۋ ناخى ھەموو كەسىكدا دروستى كىردۈۋە و قۇناغ بە قۇناغ لەگەل گەۋرەبۈنى دا گەشە دەكات . جارىك كىتبىكەم خۋىندەۋە كە ئىستا ناۋى كىتبەكەۋ نوسەرەكەيم لە بىر نەۋاۋە، ئەلى پىاۋىك ژنىكى ھەبوو زۇرى خۇش دەۋىست و بەبى ئەۋ ئىدارەي نەدەكرد، بەلام وىستى خۋاي گەۋرە ۋابوۋ ئەم ژنە ۋەفاتى كىردۈۋە مرد بەلام لە دۋاي خۋى كۈپىكى چاۋ گەشى بۇ ھاسەرەكەي بە جى ھىشت، پىاۋەكەش بەلەدەست دانى خىزانەكەي زۇر مەرزون ۋەفەتبار بوو، ۋوتى: تازە مەن لەدۋاي خىزانەكەم ژيانم بۇ چى يە؟ ئەپۇم لەۋ شاخە لە ئەشكەۋتىكدا لە گەل كۈپەتاقانەكەمدا بەيەكەۋە دەژىن: ئەۋەي پىۋىست بىت لەگەل خۋيانا بىردى و پۈىشتن،

ھەممۇ سالىكىش سى چوار جار دەھاتەۋە ناۋ شار و كەل و پەل
 و پىداۋىستى ژيان و خواردن و خواردنەۋە و جل و بەرگى
 دەكپى و دەگەپايەۋە بۇ ناۋ ئەشكەۋتەكە ، بەلى سال ھات و
 پۇي پياۋەكە خۇي چوۋە تەمەنەۋە كۆپەكەشى پىگەيشت، تا
 پۇژىكىيان بە كۆپەكەى ووت وەرە پۇلە شىنەكەم، من ھىچى كە
 تاقتە و توانام نەماۋە بچم شت بىنم لە ناۋ شار تۆ وەرە لەگەلم
 با شارەزابى و لەمەودوا تۆ بچى لە شارەكە شت بىنى، بەلى
 پۇيشتن و گەيشتنە ناۋ شارەكە و كۆپەكەى چونكە ئەۋە
 يەكەمجار بوو شتى دەبىنى يەكسەر دەستى دەكرد بە
 پرسىاركردن، ئەيوت: باۋكە گيان ئەۋە چى يە ؟ باۋكى ئەيوت:
 پۇلەگىيات ئەۋە مرقۇقە . تۆزىكى تىرى پى دەچوۋ شتىكى تىريان
 دەبىنى زۆر بەلايەۋە سەيىر بوو دوبارە پرسىارى دەكردەۋە
 باۋكەگىيان ئەۋە چى يە ؟ پۇلە ئەۋە خانوۋە باۋكە ئەي ئەۋە
 چى يە ؟ پۇلە ئەۋە سەيىرەيە باۋكە ئەي ئەۋە چى يە ؟
 پۇلەگىيان ئەۋە تەيىرەيە . ئەلى لە ئاخىرىا كۆمەلى كچى بىنى
 ووتى : ئەي توخوا باۋكەگىيان ئەمانە چىن ؟ بەخوا ئەمانە زۆر
 جوانن ! ووتى: پۇلە ئەۋانە سۆنەي سەۋزىن، ووتى: توخوا
 باۋكەگىيان دانەيەكم لەۋانە بۇ بىكپە و با لەگەل خۇمانا بىبەينەۋە
 بۇ ناۋ ئەشكەۋتەكە. سىبحان الله ئەم كۆپە ھەرچەندە لەدورى
 ئاۋەدانى گەۋرە كرابوو وە يەكەمجارىشى بوو ئەۋ شتەنەبىنى
 كەچى زياد لەۋ ھەممۇ شتە داۋاي ئافرىقىكەى كرد. كەۋاتە

غەریزەى جنسى يەکیکە لەو غەریزە موبارەکانەى کە خۆای گەورە لەناو ناخى ھەموو مەوقییدا دروستى کردووہ جا فەرقي نە ژن بى يان پیاو وە پیاوستیشى کردووہ کە ھەر یەکەیان لە رینگای شەرعیەو ھەقى خۆی بداتى. کەواتە ژنھێنان و شوکردن جوابدانەوہى ئەو بانگەوازەى کە خۆای گەورە لە دەروونى ھەموو مەوقییدا خەلقى کردووہ، چونکە ئینسان فگرەتیکی ھەيە تۆتەماشا کە برسیت بوو، دەرونت پیت دەلیت برسیتە، تینوت بوو پیت دەلی: تینوتە، کە سەرما ت بوو، ماددەيەک لەلەشتدا ھاوار دەکات و پیت دەلی گەرمى بەکاربھینە، کە گەرما ت بوو کونیلەکانى لەشت دەکرینەوہو میشتک پیت دەلی: پراکە سیبەرئى فریای ئاویکی سارد، بەرپانکەيەک مەریدەيەک سپلیتیک بکەوہ، بەھەمان ئەو جۆرەش لە ناو ناخى انسان دا غەریزەيەک ھەيە پیتی دەوتریت غەریزەى جنسى يان غەریزەى سیکسى يان غەریزەى ئارەزووى جوت بوون ، ئەمەش خۆای پەرەردگار لە ناوناخى مەوقا خەلقى کردووہ و غەریزەيەکی زۆر موبارەکە ، ئەگەر ئەم غەریزەيە نہوايە ژيان نہدەبوو بۆيە علما و دەفەرموون: ئەگەر ئارەزووى جنسى نہبوايە ، ھیچ پیاویک ئامادە نہبوو ژن بینى و ئەو بارەگرانەى ژن و مندال و زەحمەتى خیزان و بۆلە بۆلى ناو خیزان لە ئەستۆى خۆى بگرى ، وە ھیچ ئافەرەتیکیش ئەگەر ئەو غەریزە خۆای نہبوايە ئامادەنەبوو ، ئازارى مندال بوون بکیشى ئازارى مال و میوان و زەحمەتى

مال بکيشی ، به لام به هوئی نهو غه ریزه تونده وه ، خوای گه وره
 حیکمه تی وایه که دریزه به ژيانی مروقایه تی بداو زوپیه ت
 زوربی به لی به هوئی غه ریزه جنسیه وه نه بویه قهت دایک ناماده
 نه بوو ژانی مندا ل بوون و شه و شه ونخونی و نو مانگ هل
 گرتنی مندا ل به پیستی سک هل بگری ، خوای گه وره له گهل
 نه ه موو نار ه حه تیه دا ، چیژوو له زه تیشی تیا دروست کردوه ،
 که واته له پوانگه ی ئیسلام وه جنس خه لاتی خوایه ، به لام
 ئینسانی بی دین و خوانه ناس ناشرینی ده کهن ، هه روه ها
 به هوئی جنسیه وه یه که ژن و ژنخوازی له نیوان مروق ه کان دا
 دروست ده بیئت ، سه ره نجام به هوئی نهو ژن و ژن خوازی یه وه ،
 هوزو گهل و میلله ت دروست ده بیئت ، جاری واهیه هیچ تیره
 هوزیک یه کیان نه ناسیوه به لام به هوئی ژن و ژنخوازی یه وه
 بونه ته خزمی یه ک و خوینیان تی که ل به یه ک بووه و هکو کور دی
 خو مان فهرموویه تی : ((ریخوله یان تی که ل بووه))

به ریزان غه ریزه ی جنسی نه ونده غه ریزه یه کی موباره که قهت
 ئیسلام پیگه ی له ئینسان نه گرتوه ، که وا شاره زایی و
 پوشنیری جنسی نه بیئت ، به لام به مه رجیک له چوارچیوه ی
 ئیسلام و مه نطقا تی نه په ری ، به لکو به رنامه یه کی ریک و پیک و
 ته اویشی بو داناوه

خوینه رای به ریز ناینی پیروزی ئیسلام کاری جنسی و کاری
 سیکسی به عیباده ت و خواناسی داناوه نه گهر نهو ژن و پیاوه

لەسەر قەرمودەى خواو پىغەمبەرى خوا بەيەك
گەيشتىن، بەواتايەكى تر سەرەپراى چىژ وەرگرتنى پوھى و
دەرونى، مروقى مسولمان ئەجرو پاداشتیشى دەست دەكەوئت.
واتە: بە پىچەوانەى ھەموو يىروباوەرەكانى دونيا كە جنس وەك
ھۆكاريكى چىژ وەرگرتن سەير دەكەن. ئەبوزەپرى غەفارى پەزاي
خوای لەسەر خوۋى و ھەموو صەحابە بەرپىزەكانى خوشەويست
بى. بۆمان دەگىرپىتەو و دەفەرموى، پىغەمبەرى خوا فەرموى ﴿
عن أبي ذر الغفاري (رضى الله عنه) قال رسول الله. ((في بضیع
أحدكم صدقة)) يارسول الله (صلى الله عليه وسلم) آیاتي
أحدنا شهوته ، ويكون له بها أجر ؟ قال (صلى الله عليه وسلم)
أرايتم لو وضَعَهَا في حَرَامٍ أَكَان عليه وزر ؟ فكذلك إذا وضَعَهَا في
الحلال كان له اجرا ۵۸ واتە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
وسلم) بە صەبابەكانى فەرموو: ھەر يەككى لە ئىوھ كە دەچىتە
لاى خىزانەكەى خوۋى و كارى سىكسى لەگەلا دەكات ،
خىروپاداشتى لاى خوای گەورە بۆ دەنوسرىت، بەسەر
سوپمانەوھ صەبابەكان فەرموويان: ئەى خوشەويستى خوا ئىمە
بۆ خۆمان چىژو خوشەويستى وەردەگرين لاى خواش ئەجرو
پاداشتمان بۆ دەنوسرىت؟! فەرموى: بەلى. وتيان چۆن
فەرموى باشە ئەگەر ئىوھ ئاوى خۆتان، مەنى خۆتان بکەنە ناو

په حه‌می ئافره‌تیکه‌وه به‌حه‌رامی به‌زیناو گوناح بو‌تان
 نانوسری. ووتیان: به‌لی. فه‌رموی: ئاواش ئه‌گه‌ر بیکه‌نه
 شوینیکه‌ی حه‌ل‌اله‌وه ئه‌جروپا‌داشتی بو‌ده‌نوسری. ئه‌مه‌ش
 پیروزی و موباره‌کی جنس ده‌رده‌خات له‌ پوانگه‌ی ئیسلامه‌وه ،
 به‌لکو له‌وه‌ش زیاتر ئیسلامی پیروز گرنگی به‌کاری جنسی داوه،
 ته‌نانه‌ت له‌کاری سی‌کسی نیوان ژن و پیاودا، پ‌یگه‌ نادات هیچ
 یه‌کی له‌ ژن و پیاو که‌ زو‌لم و سته‌م له‌یه‌ک بکه‌ن و مافی ئه‌وی
 تریان پی شیل بکه‌ن، پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)
 ده‌فه‌رسوی: ﴿إِذَا جَامَعَ أَحَدُکُمْ اِهْلَهٗ، فَلْيَصْذُقْهَا ثُمَّ قَضَىٰ
 حَاجَتَهٗ قَبْلَ أَنْ تَقْضَىٰ حَاجَتَهَا فَلَا یُعْجِلْهَا حَتَّىٰ تَقْضَىٰ حَاجَتَهَا
 ۝ وَاتَهٗ: هه‌ریه‌کیک له‌ ئیوه‌ له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی خوی دا ، کو‌بو‌وه
 کاری سه‌رجی ی کرد، کاتی که‌ پیاوه‌که‌ زوتر ته‌واو بوو ، به‌لام
 ژنه‌که‌ی هیشتا ته‌واو نه‌بوو بوو یعنی چیژی خوی وه‌رنه‌گرتبوو
 ، با په‌نه‌کا و هه‌لنه‌ستیته‌وه هه‌تا ژنه‌که‌شی ته‌واو ده‌بی‌ت و
 چیژی خوی وه‌رده‌گری‌ت ، سه‌یری که‌ هه‌زارو سی سهدو سی و
 سی سال زیاتر له‌مه‌وپیش له‌ سه‌ر زمانی پیغه‌مبه‌ره‌که‌مان
 حه‌زه‌تی محمد (صلی الله علیه وسلم) باس کراوه، که‌چی تازه
 به‌تازه‌ خه‌ل‌کیک دی به‌ناوی پیشکه‌وتن و مؤدیرنه‌وه ده‌یه‌وی‌ت
 بلی دین کو‌نه‌په‌رستی و دواکه‌وتوی یه. پ‌وشنبیری سی‌کسی
 فی‌ری گه‌نج و لاوه‌کانمان بکه‌ین به‌لام بی ئاگا له‌وه‌ی که‌ ئیسلام
 له‌سه‌ر ده‌می‌کدا پیغه‌مبه‌ره‌که‌مان باسی کردووه، که‌ له‌ نیمچه

دورگەي غەربىي دا ئافرىقى نەك مافى سەرجىيان لى زەوت كرابوو ، بەلكو زىندەبەچالیش دەكران، بەداخەوہ لەم سەردەمەي خۆشمان دا، كاتى كە پوژنامەو گوڧارەكان دەخوینىنەوہ بەتايبەت ئەو پوژنامەو گوڧارانەي كە پەيوەندىان بەمەسەلە سىكسى يەكانەوہ ھەيە دەلین: بەپىي پاپرسىەكان لەم سەردەمەي خۆشماندا، زۆربەي ئافرىقىتان چىژلەكارى سەرجىي وەرنەگرن، بەھۆي مامەلەي خراپى پياوہكانيانەوہ لە كاتىكدا ئىسلام بەھەموو شىوہيەك رىگىرى لە توندوتىژى سىكسىش گىرتووە، توخوا ئەگەر محمد (صلى الله عليه وسلم) پىڭەمبەرى خوا نەبى چوون لەكۆمەلگەيەكى ژن كوژى بىابان نىشىنى وەك ئەوكاتەي شارى مەككەو مەدىنە باسى ئەوہي دەكرى؟! . لەوہش زياتر لە فەرمودەيەكى ترا، پىڭەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى: ﴿ لا ترموا على نساءكم بل إجلوا بينكم و بينهن روسلاً.... قبل وما الرسول يا رسول الله...؟ قال: القُبلة ﴾^{۹۹} فەرموى: لەپرەوشتى ئىماندار نىە ، كە وەك و ئازەل كارى سەرجىي لەگەل خىزانەكەي خۇيدا بكات بەلكو پىويستە قسەي خۆشى و يارى كردنىان لە بەينا ھەبى كە ھەم خۆشەويستى دروست دەكات ھەم ئامادەباشىش بۆوكارەدروست دەكات كە ئىستا زانايانى بوارى جنسى ئەم

^{۹۹} رواه امام مسلم / كتاب حيض باب استحباب استعمال مغتسله وضع فرصة من مسك في

موضع الدخا ص ۲۶۱

پراستىيەيان بۇ دەرکە وتووۋە دەفەرمون قىسەى خوش و يارى
 كىردن كاريگەرى گەورەى ھەيە لەسەر ئامادەباشى ھەردولايان بە
 تايىبەتى ئافرەت !. ۋە زانايانى ئىسلامىش لەناۋ كىتیبە
 پىرۋزەكانى خۇياندا باسى پۇشنىپىرى سىكسىيان كىردووۋە. بۇ
 نمۇونە ئامى پازى (پەحمەتى خۋاى لىيىت) دەفەرموى: كارى
 سەرجىنى لەگەل خىزانەكەى خۇت دا مەكە ھەتاۋەكو گەمەى
 لەگەلدا نەكەى و يارى بە شوينە جنسى و ورۇيىنە رەكانى
 نەكەى، بەۋاتايەكى پوتىر ھەتا ماچى نەكەى و مەمكى نە گوشى
 و قىسەى خوشى بۇ نەكەى ، چونكە كە ئەمانەت نەكرد لەۋانەيە
 ساردى سىكسى پو لە ئافرەتەكە بكات، بەلام كە ئەمانەت كىرد
 ئەۋىش ئامادە دەبى و ئەۋكاتەش ئارەزوى لە نىۋچاۋانى
 دەرەكەۋىت لىرەشەۋە گەورەى و عەزەمەتى ئىسلامان بۇ
 دەرەكەۋىت كە چەند گىرنگى بە غەرىزەى جنسى داۋە،
 دەشەۋىت ھەموو مۇۋىكى مسۇلمان پۇشنىپىرى يەكى دروست
 و زانستى ھەبىت لەسەر جنس و كارى ژن و مىردايەتى و
 ناسىنى ئەندامەكانى لەشى خۇى ، بەپراستى جىگەى
 خوشەۋىستى گەنج و لاۋەكانمانە زانىارى دروست و زانستىيان
 ھەبى لەسەر مەسەلەى بالغ بوون دەرکەۋىتى موو خەۋىنن و
 دەرچونى خۋىنى بى نوپىژى و پەيداۋونى موو ، مەمك و
 گىرپونى دەنگ و ھىچ شەرم كىردنىكى تىدا نىە ھەزەت
 عائىشەى دايكى ئيمانداران (پەزاي خۋاى لەسەر بىت) بۇمان

دەگپەرتەو دەفرەموی : پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)
 دەفرەموی ﴿نعم النساءُ نساءُ الأنصار لم یکن بمنعینَ حیاءً ان
 یَتَفَقَّهَن فی الدین﴾ واتە چاکترین و باشترین ئافرەت ، ئافرەتانی
 ئەنصارین کە شەرمیان نەدەکرد لە پرسیارکردن بۆ شارەزابوون
 لە دینەکیان بۆ نمونە ئافرەتیک هاتە خزمەت پیغەمبەری خوا
 (صلی اللہ علیہ وسلم) پرسیارى چۆنیەتى خۆپاک کردنەوہی
 کاتى بى نوێژى لى کرد، دیارە ئەمەش بەلگەیکە بەهێزە بۆ
 فێربوونی ئافرەتی مسوڵمان لەو مەسەلانەى پەيوەندیان بە
 ئافرەتانەوہ هەيە حەزەرەتى عائیشە (پەزای خوای لیبیّت)
 دەفرەموی لە خزمەت پیغەمبەرە دانیشتیبووم ئافرەتیک هات
 پرسیارى دەربارەى خۆپاک کردنەوہ لە بى نوێژى کرد، کە چۆن
 خوی پاک بکاتەوہ ؟. پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فرەموی ﴿
 خزی فرصة من مسك فتطهري بها ، قال : کیف اتطهر ؟ قال
 تطهري بها قالت : کیف ؟ قال : سبحان الله تطهري !! فاتجز بتها
 إلى ، فقلتُ تتبعي أثر الدم﴾^{٦٦} فرەموی پارچەیکە پەپۆی پاک
 بەینە و خۆتى پى پاک بکەوہ. ئافرەتەکە ووتى : چۆن چۆنى
 خۆمى پى پاک بکەمەوہ، فرەموی خۆتى پى بسپەرەوہ ووتى :
 ئاخر چۆن ؟ فرەموی : سبحان الله خۆتى پى پاک بکەوہ.
 حەزەرەتى عائیشە دەفرەموی : دەستى ئافرەتەکەم گرت و بۆلای

^{٦٦} صحیح البخاری کتاب حیض

خۇم پام كىشاو پىم ووت: بەشۈيىنى خويىنەكەتيا بەيىنە و جوان
جوان بىسپرەو پاك و پوختى بىكەوۋە لە كاتى خۇشتەنەوۋەت دا
لە فەرەمۇدەيەكى تىردا ھاتوۋە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
وسلم) دەفەرەمۇي ﴿ان رسول الله (صلى الله عليه وسلم)﴾
﴿استحيا فأعرض بوجهه﴾^{٦١٦٨} واتە: ئەو ئافرىقىسى پىرسىيىرى خۇ
پاك كىر، نەوۋەي لە پىغەمبەر كىرد (صلى الله عليه وسلم) شەرمى
كىردوۋ پىروۋى خۇۋى ۋەرگىپراۋ. بەكورتى دەگەپىيىنەوۋە
سەرباسەكەي خۇمان كە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)
دەفەرەمۇي: پەخمەتى خوا لە ئافرىقىسى ئەنصارىيەكان بىت كە
پىرسىيىرىيەن دەكىرد، دەربارەي مەسەلەكانى ئافرىقىسى تا شەرەزەي
ۋ پۇشنىيىرىيەكى باشىيان ھەبى، ۋە ئىمە ۋەك و مەسۇلمان
پىيۈستە ئەوۋە بىزانىن يەكى لەتايىبەتمەندى دىنەكەمان ئەوۋەيە
شتىك نىيە باسى نەكىردى

خۇشەرىستان لىرەدا پىرسىيىرىك دىروست ئەبىت ئەوۋەش ئەوۋەيە
دەللىن: پىياۋ ۋ ژن ھەزى جىنسى ۋ سىكىسيان ھەيە بەلام باشە
بۇچى پىياۋ ۋاجىب نىيە لەسەرى كە قۇلى داپۇشى ۋ دەستى
داپۇشى ۋ قاچى داپۇشى، قەيچىكە با ئافرىقىسى ھاۋشانى
پىياۋبى، ھەرچەندە ئىستا لە ھاۋشانى پىياۋ تى پەپىوۋە، ئىستا
پىياۋىك تۈزىك پانتۇلەكەي كورت بى بە خوا لە پىروۋى نايەت لە

^{٦١} ھەمان سەپچاۋەسى پىتخوۋو

پئی ی بکات ، توخوا پانتۆلهکەت یان شرەوالەکەت بێتە سەر
 قۆلە پێت کە سونەتی پیغەمبەری خواپە (صلی اللہ علیہ وسلم)
 لەبەری دەکە ی دەلی ی نەبەخوا عەیبە ؟! کەچی بەداخەو
 ئیستا ئافرەتانمان ھەبە پانتۆلی لە پیدایە بەلام پانتۆلەکە ی
 نیوہی قاچی براوەتوہ وەلاھی تەکلێفیکی زۆر لە پیاویک بکە ی
 بلی بەم پانتۆلەوہ بجۆرە بازار ناچی ئەلی عەیبە ، کەچی
 ئافرەتەکە بە پیشکەوتنی دەزانی ، یەعنی ئافرەتان لە پیاوانیش
 تی پەری کردووہ نەک ھەر ھاوشانی پیاوبیئت و وەکو ئەو پروت
 بی بەلکو زۆر لەو پروت ترە ئیستا پیاویک بنبالی بەدەرەوہیە
 یان فانیلە ی عەلاگە ی لەبەرا بی لە ناو بازارا لەناو کوپو کومل و
 کۆبوونەوہکاندا ھەیا ی دەچی ، ھەر من و تو لۆمە ی دەکەین ،
 کەچی ئەمڕۆ ئافرەت لەناو دائیرەو کوپو کومل و بازارەکاندا
 نیوہی لەشی دیارە ئەگەر دەلی ی بۆچی وایە بۆچی حیجاب
 ناکە ی دەلی ئەری ئەمە ھەر نەبرایەوہ ئە ی بۆچی پیاو حیجابی
 لەسەر واجب نیە ئایا فەرقی ژن و پیاو ھەبە لەوہ لامدا دەلێین:
 بەلی ئەگەر باوەرت بەخوا ھەبە ئەمری خوا مناقەشە ی تیدا نیە
 و ئیمە وەکو مسولمان و ئیماندار دەلێین: (سمعنا واطعنا)
 خوا بۆخۆی زاناو کار بەجی یە فەرمانەکانی لەشوینی خۆیدان
 و ھەمووی پەڕن لەزانست و ھیکمەتی گەورە گەورە بەلام من
 لیڕە دا دەمەویت بەشیوہیەکی زانستی و لەسەر قسە ی یەکی لە
 مفکرە عەلمانیەکانی ئەم سەردەمەوہ وەلامیان بەدەمەوہ و پەدی

خۇيان بىدەمەۋە ئەۋىش (دىكتور ئەۋال سىداۋى) يەكە
 لەكتىيىكى دا بەناۋى (الرجل والجنس) لە لاپەرە سەدو ھەفتاۋ
 چۈارى ئەۋكتىيەدا كە بەزمانى ەرىبى نوسىۋىەتى و ئەم
 ئافرىتە دىكتورەيە كە يەككە لە چەپ گەرا توندەكانى دژ بە
 ئىسلام و زۆر دژايەتى ئىسلام دەكات و يەككىشە لە
 بانگەشەكەرانى بىرى فېمىنىزمى ئافرىتان كەبىرى فېمىنىزمە
 فېرەيەكە لە پۇژئاۋا و ئەۋرۈپاۋە ھاتۇتە ناۋ جىھانى ئىسلامى
 ، ۋە ئەم ئافرىتە دژ بە خۋاۋ پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
 وسلم) قسە دەكات بەلام لەگەل ئەۋەش دا بە وىژدانەۋە قسە
 دەكات و دان بەۋ راستىەزانستى يەدا دەنىت و دەلىت: ھەرچى
 زانايانى بۋارى دەرۋون ناسى و پىسپۇرانى بۋارى لىكۇلىنەۋەن
 لە لايەنى سىكىسى و جنسى پىياۋ ئافرىتە، سەريان سۈرماۋە
 لەۋ جىاۋازى يە گەۋرەي كە لەنىۋان پىياۋ ئافرىتە دا ھەيە لە
 بۋارى وروژاندنى ھۆرمۇنە جنسى يەكانى كەلەناۋ لەشىاندا
 ھەيە، ۋوتيان: چۇن؟ ۋوتى : ئىمە لەپۋى زانستى
 يەۋەئەراستىەمان بۇدەركەۋتۈۋە پىياۋ بەس بە سەيركردنى
 ئافرىتە دەرۋوژىت بەس بەدەركەۋتنى تۈزى لەقاچى بەس
 بەدەركەۋتنى بستى لەرانى ، بەس بەۋەي وىنەيەكى ببىنى ،
 بەس بەۋەي خەيالى لىبكەتەۋە بەس بەۋەي كە تۈزى بۇنى
 ئافرىتەك بى بەسەريا سبحان الله لە گەۋرەيى ئەم دىنەي ئىمە
 بۇيە پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرمۈى ﴿ والمرأة

إذا إستعطرت ، فَمَدَّتْ بِالْمَجْلِسِ كَذَا وَكَذَا ، يَعْنِي الزَّانِيَةَ .. ﴿٦٢﴾
 فەرموى ھەر ژنىك خۇي پىراڭنىقەوۋە و بۇنى خۇش لە خۇي بدا
 بۇ ئەودى كە چوۋە دەرەوۋە كە چوۋە ناۋ بازار و دائىرە شويىنە
 گىشتى يەكان مەبەستى ئەوۋە بوو سەرنجى پىاۋان بۇلاى خۇي
 پاكىشى ، ئەوۋە ۋەكو زىناكار ۋايە كە خۇي مەگر دەكات و خەلك
 بۇنى دەكەن ، دىكتۇرە نەۋال دىرئزە بە قەسەكانى دەداۋ دەلى: بە
 بۇنى ئافرىت بە جموجۇلى بەۋەى پىاۋىك گۇي ى لە خشپەى
 پىلاۋەكانى ئافرىتەك بى بەسەيركىردنى جل و بەرگەكەى،
 يەكسەر پىاۋ ئارەزوى سىكسى و جنسى بۇ ئافرىت دەجۇلى
 بەلام زانست ئەۋەى بۇ دەرگەۋتوۋە كە ئافرىت ۋانپە ، ژن
 بەمانەى باسماۋ كىرد ھىچ تەئسىراتىكى نپە لەسەرى يعنى
 ئافرىت پىاۋ بەپوتىش بىنى زۆر تەئسىراتى تى ناكات ووتيان
 چۇن ؟ ووتى: ئافرىت بەدەست لىدان، بەتايىبەت لەپى دەستى كە
 شەرى دەفەرموى لەپى دەست شويىنى شكانى دەست نويىزە،
 ئەلى ئەم لەپى دەستە ۋەكو سەحنىكى سەتەلايت ۋايە ۋەموۋ
 ھىزەكان بۇلاى خۇي پادەكىشى بۇيە ئىسلام قەدەغەى كىردوۋە
 كوپو كچ ژن و پىاۋى نامەحرەم تەۋقە لەگەل يەكدا بىكەن .
 پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى: ﴿لَا يَنْ
 يُطْعَنُ فِي رَأْسِ أَحَدِكُمْ بِمَخِيطٍ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرَ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْسُنَ امْرَأَةً

٦٢ رواه ابو داود ، والترمذى ، وقال حديث حسن صحيح

لا تَحُلْ لَه ﴿٦٣﴾ فەر موی : ئەگەر بە ئاسنی نوک تیژ و تورس لەسەری یەکیک لە ئیو بەدری، هیشتا ئەو ی باشتەرە کە دەست بخاتە دەستی کەسیکەو کە بۆی حەلال نەبێت، دکتۆر نەوال ئەلیت : ئافەرەت بەس بە دەست لێدان و بە تەوقەکردن و بە باوەش پێداکردن. ئارەزووی جنسی دەوروزی، هەر وەها بە باوەش پێداکردن و بە خویندنەو ی کتیب و بابەتە جنسی یەکان و هەر وەها بە نەرم قسەکردنی پیاوان و عاتیفە جولاندنی ئافەرەت بەم شتانه ئارەزووی سیکی و جنسی دەجولێ و مەیلی دەپوات بۆلای پیاوان، بەلام بە پیچەوانە ی ئافەرەتەو پیاو بە بچوکترین جەستە ی ئافەرەت جنس و هۆرمۆنەکانی ئارەزووی دەجولێ! ئەمە قسە ی دکتۆرە نەوال سعداوی یە کە یەکیکە لە بانگەشەکرانی بیرى فیمینزم لە هەلگرانی بیرى چەپ گەرای دژ بە ئیسلامە، کەواتە دەلیین : خۆای گەرە کە دروست کەر بە دیهینەری ئەم ەروڤ و بونە وەرە، جوانی فەر مۆکە دەبێت ئافەرەت خۆی داپۆشی چونکە جەستە ی جیاوازه لەگەل پیاودا. بەلێ ئیمە وەک و موسلمان دلان خۆشە بە دینە کەمان چونکە هەتا زانست و زانیاری پیش بکەوێ دلنایان راستی و جوانی دینە کەمان زیاتر دەردە کەوێت وە تەنها ئیسلامیشە چارەسەری هەموو دەردە سیاسی و کۆمەلایەتی و ئابوری یەکانی جیهان دەکات بۆ نمونە ئەمڕۆ هەرچەندە زانستی پزیشکی پیش کەوتوو بەلام ناتوانی چارەسەری ئەم هەموو

^{٦٣} رواه التبرانی في الكبير وصححه الألبانی فی صحیح الجامع (٥٤٥)

نەخۆشە بکات ، وەکو نەخۆشى ئایدز بەرۆکی مەوقایەتی گرتووە بەتایبەتی کیشوهری ئەفریقا و ئەوروپا پوژئاوای گرتووە ، تەنھا پوناکی یەك مابێ ئیسلاھ! ئەوەتا جۆرج بۆش لە کۆبونەوێکی تاییبەتی خۆی دا ، رەخنەى لیگرا کە لە لایەن چەند ئەندامییکی کۆنگرێس و پەرلەمانی ئەمریکاوە ووتیان تۆ سالانە بپرێارت داو و ئیمزات کردووە بە ملیارەها دۆلار لە جەنگی عێراق و ئەفغانستان سەرف دەکەى ووتیان ئەى باشە بۆچی ئەو پارەى لە ولاتەکەى خۆماندا سەرف ناکەى بۆ چارەسەرى نەخۆشى ئایدز. کە ئایدز بەهۆى بى رەوشتى و داوین پیسى یەو بەلۆ دەبیتهو و سالانە بەهەزارەها خەلک لە ئەمەریکا دەکوژى ، خوا پەنامان بدا و لە میلیلەتمان بە دوور بێت کە ئەو نەخۆشى یە زۆر ترسناکە و تائىستا چارەسەرى بۆ نەدۆزراوەتەو ، بەجۆرى نەخۆشەکە دەستى بەر هەركەسێك بکەوێت یان ماچى هەركەسێك بکات یان خوینی لەگەل هەركەسێك تێکەلۆ بێت هیچ دەرمانێك نیە چارەسەرى بکات هەتا هەموو لاشەى دەپزى و دەمرى. رەخنەیان لە جۆج بۆش گرت ووتیان: ئەى بۆچی بە ملیارەها دۆلار سەرف ناکەى بۆ چارەسەرى ئایدز لە ئەمەریکادا، ئەویش بە راشکاوانە وەلامى دانەو و وتی: چارەسەرى ئایدز بە پارە ناکرى بە دۆلار ناکرى، ئەگەر ئەتانەوێ چارەسەرى ئایدز بکرى ئەبێت ئەخلاق و رەوشت بۆ گەل ئەمەریکا بگەرێتەو، هەروەختى ئافرەتى ئەمەریكى وەك و ئافرەتى موسڵمانەکان حەیاو حورمەتى هەبوو و حیجابى لەبەرأبوو ئەوکاتە دنیابن ئایدز لە ئەمەریکادا نامینى، ئەوە قسەى پیاویکە کە

ولتەكەي سەرۆكى جىھانى ئەمروپە دانىشى بە و راستىيە گەورەيە دا دەنى و حېجاب بە گەورە دەزانى، جا خوشەويستان حېجاب تەنھا پارچە قوماشىك نىيە و ئافرىقى بەسەرى دا بدات وەك و پراھىيەكانى مەسىھى بەداخوۋە جارى واهىيە ئافرىقى بالاپۇش و موخەجەبە دەبىنم حېجابى لى بەزايە و لى حىيىكى لادىنى و عەلمانى دا كاردەكات وا ئەزانم ئەو خوشكە بەرپىزەپىيويستى بەبەخۇداچونەوۋە ھەيە كە لەوانەيە لى حېجاب و واتاي بالاپۇشى نەگەيشتىي.
پەخمەتى خوا لى شاعىرىك بىت كە بە ھەق دەلى :

حېجاب تاجى
بە سەرى ھەم—و كەس ناشى
ئالاي دەولتەتى پەوشتە
نەك تەنھا پارچە—قوماشى
چەكى بەرگىرى و شەرەفە
ئەسمى گىشت گورگ و دالاشى

كەواتە: خوشەويستان ئىستا بۇمان دەرگەوت كە ئىسلام پىزى لى غەرىزەي جىنسى گىرتوۋە و بە غەرىزەيەكى مېارەكىشى دانائە! كاتى مېژوى زىپىنى حېجابەكان بخوئىنەنەوۋە ئەبىنن كە ھەزەتى عمرى كوپى خگاب (پەزاي خواي لەسەر بىت) شەو و پۇژ بە ناو شار و مىللەتەكەيدا دەگەرا و ھەولى چارەسەر كىردنى كىشەي مۇسلمانانى دەدا. بۇ نمونە شەويك بە ناو كۆلەنەكانى شارى مەدىنەدا دەگەرا لى دواي نىوۋە شەوۋە گويى لى

ده‌نگی‌کی غه‌ریبی ناسک بوو ، که ورد ده‌بیته‌وه بو‌ی
 ده‌رده‌که‌وئیت ئه‌وه ده‌نگی نافره‌ته، نافره‌تی‌که به ته‌نها له مائی
 خویدا دانیش‌توو ده‌نالینن و به شعر له‌گه‌ل ناخی خویدا
 ده‌دوئیت! ئیمامی عمر زیاتر گوئی به لای ده‌رگا‌که‌وه ده‌نی بزانی
 شه‌کوای حالی چیه؟ ته‌بعه‌ن نافره‌ته‌که می‌رده‌که‌ی له مال نیه و
 ئه‌ویش تازه بو‌که، قه‌سیده‌یه‌کی دریژن به عه‌ره‌بی هه‌یه که
 ده‌لیت : خوژگه ئه‌م شه‌وه ئه‌وه‌نده دریژ نه‌بوایه ، خوژگه
 هاوسه‌ره‌که‌شم ئیستا لی‌ره‌بوایه، وه‌ل‌های ئه‌وه‌نده‌ی حه‌ز له
 پیاوه‌که‌یه‌تی بو‌یه به ئاشکرا له شعره‌که‌یا ده‌لی وه‌ل‌های له
 ترسی خوا و خاتری می‌رده‌که‌م و حه‌یا و حورمه‌تی بنه‌ماله‌که‌م
 نه‌بوایه، ئیستا پیاوئیکی بی‌گانه‌م دینایه ماله‌وه له‌گه‌لما پراکشایه،
 جا ئه‌م نافره‌ته ئیمانداره ئه‌م حه‌زه جنسیه‌ی خو‌ی به شعر
 ده‌رده‌ب‌ری ، واته نافره‌تی‌کی شاعیره، یه‌کسه‌ر ئیمامی عمر
 زه‌پ‌بی‌ک له ده‌رگای ماله‌که‌یان ده‌دات ، به‌یانی نوینه‌ری خو‌ی
 ده‌نی‌ری تا بزانی ئه‌و ماله‌هی کییه و ئه‌و نافره‌ته کییه ؟
 نوینه‌ره‌که‌ی که هاته‌وه وتی : قوربان ئه‌وه ژنی مجاهدی‌کی "فی
 سبیل الله" یه می‌رده‌که‌ی پویش‌توو بو‌ غه‌زا و نه‌گه‌پاوه‌ته‌وه ،
 حه‌زه‌تی عمر فه‌رموی هاوسه‌ره‌که‌ی چه‌ند پوژه پویش‌توو
 وتیان وه‌ل‌ا شه‌ش حه‌وت مانگه ، ئیستا وا له جه‌به‌کانی عی‌راق
 و شه‌په‌کانی عی‌راقه و نه‌گه‌پاوه‌ته‌وه، ئا له‌و کاته‌دا ئیمامی عمر
 چی ده‌کات ؟ چوو بو‌ لای حفصه‌ خانی کچی که‌خیزانی

پىغەمبەرى خاۋايە "صلى الله عليه وسلم" پەزا و پەحمەتى خوا
 لەسەر ھەموو خىزانەكانى خوشەويستى خوا بىت. فەرموى
 حفصە خان وەرە شتىكت لى دەپرسم شەرم مەكە و پىم بلى،
 فەرموى : باۋكە گيان چىيە ؟ فەرموى: پۆلەى شىرىنم توخوا
 راستم پى بلى ژن تا چەند بەبى مىردەكەى يان پونتر بلىن تا
 چەند بە بى كارى سەرجىيى لەگەل ھاوسەرەكەيدا ئىدارە
 دەكات؟ حفصە خان سەرى داخست و فەرموى باۋكە گيان چۆن
 پرسىياري ئاۋا لە من دەكەى، فەرموى كچى شىرىنم ئەم پرسىيارە
 ئىشى موسلمانانى پىۋە بەندە و منىش زۆم ئىش پىيەتى
 وەلام بەرەۋە ، فەرموى باۋكەگيان چۋار مانگ بۇ پىنچ مانگ ،
 حەزەرتى عمر تىگەشت ، يەكسەر مەرسومى جەمھورى دەرکرد
 و فەرموى لە عمرى كوپى خگاب ئەمىرى موسلمانانەۋە بۇ
 ھەموو بەرەكانى شەپ لەمەو دوا نابى ھىچ سەربازىك لە بەرەى
 شەپدا لە سى مانگ زىاتر بمىنىتەۋە ، ئەۋىش مانگىك بۇ
 پۇشتىنى پىگاي لەمسەرەۋە مانگىكىش بۇ مانەۋەى ، ھەر ئەمىر
 و فەرمانپەرۋايەكىش ئەم فەرمانە جى بەجى نەكات خۇى
 بەرپرسىيارە، ئىتر با لەمەودوا سەربازەكان بە خىرايى بگەپىنەۋە
 ناۋ مال و مندالى خۇيان ، جا خوينەرى خوشەويست بە وردى
 سەرنجى ئەم باسە بدە، كەۋاتە كۆمەلگاي موسلمان
 كۆمەلگايەكى داخراۋ نىيە يەنى ھەموى دەست بە ئەژنۆ و
 دەست لە دونيا بەردار نەبوون ، ھەم پىاۋى دنيا بوون ھەم

پیاوی قیامهت بوون له هیچیان دابراو نه‌بوون چونکه به‌پراستی
 هاوه‌لی پیغه‌مبه‌ری خوا بوون "صلی الله علیه وسلم" هه‌روه‌ها
 نه‌و دهرسه‌شمان پی ده‌لیت: که چاره‌سه‌ری کیش‌ه‌ی جنسی
 لاوان له ئیسلام دایه، ئیسلام نه‌هاتوو به قامچی له‌پشتی خه‌لک
 بدا و بلی تو بی حه‌یا و بی حورمه‌تی ده‌بی کچ هه‌تا ماوه شوو
 نه‌کات و پرچی سپی به‌وئیت‌ه‌وه کوپ‌ژن نه‌هینی هه‌تا ماوه
 ره‌به‌ن بیت، نه‌خیر سه‌یرکه‌ن خوینه‌رانی به‌پرز ئیمامی عمر به‌و
 ئافره‌ته‌ی نه‌وت تو بی ره‌وشت و بی ئاپروی، نه‌خیر نه‌و ئافره‌ته
 و هه‌موو مروّقی‌کیش که خوا دروستی کردوو مافی خو‌یه‌تی
 چۆن داوای خواردن و خۆراک ده‌کات ئاواش داوای مافی جنسی
 بکات و پرز له‌غهریزه جنسیه‌که‌ی بگری، جا خوشه‌ویستان
 لی‌ره‌دا کو‌تایی به‌م باسه‌گه‌وره و گرانه‌دینم، ان شه‌ الله له
 داوی نه‌م کتیبه‌ کتیبکی تر ده‌نوسین به‌ ناوی "غهریزه‌ی
 جنسی له‌نیوان دیدی ئیسلام و عه‌لمانیه‌ت دا" به‌ ئومیدی
 نه‌وه‌ی گه‌نج و لاوه‌کانمان زیاتر شاره‌زای دینه‌که‌یان بن!

سه رچاوه کان

- ۱- قورناني پيرؤز
- ۲- الاخلاق والاسلامية للمسلمين عامة وللخطباء خاصة - بقلم سعد يوسف محمود أبو عزيز - الجزء الثالث .
- ۳- صحيح البخارى
للإمام أبي عبدالله محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة بن بردزبة الجعفي البخارى المتوفي سنة ۲۵۶ هـ
طبعة محققة على عدة نسخ و عن نسخة فتح البارى التي حقق أصولها و اجازها
الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله بن باز
- ۴- صحيح مسلم
تأليف الإمام أبي الحسين مسلم بن الحجاج
شرحه الإمام النووي ترقيم و ترتيب
محمد فؤاد عبدالباقي
إعتني به و حققه على خمس مخطوطات
أبو عبدالرحمن عادل بن سعد
دار ابن الهيثم
القاهرة - ت و فاكس ۴۲۱۰۹۸۶
- ۵- نافرته و خيزان له سايدى شديعت دا - نوسينى -- مامؤستا على باپير
- ۶- نافرته و شه يرائى ناسنامه و مهيدا نخوازي يه كانى داهاتوو .
- ۷- نايدز پوخته يه ك دهر باردي نيشانه و شيوازه كانى خو پاراستن .
نوسينى : دكتور حسين الله مورادى
ومرگيران : مودريك على عارف

چاپى يەككەم : ۲۰۱۱

۸- ئايدىزۇ نەخۇشى يە گۈنۈزراۋەكان ئە رېڭاى سېكسەۋە .

كۆكۈردنەۋمو ئامادەكردنى د . فرېدون ابراهيم عبدالرحمن

۹- بەرمو بەختىيارى ئافرىقى .

نوسىنى : جمال حبیب الله

چاپى يەككەم ۱۴۲۲ك - ۱۹۹۹ز .

۱۰- بالا پۇشى .

نوسىنى : بەيان نامق

چاپى دوۋم ۲۰۰۶

۱۱- بالا پۇشى : رېڭاىيەك بۇ بەختەۋمى .

نوسىنى : عبدالحميد البلالى

ۋىرگېرانى : ھىۋا محمود جاف

چاپى يەككەم : ۲۰۱۰ ز - ۱۴۳۱ ك

۱۲- پۇشاكى ئافرىقى ۋ كارىگەرى ئەسەر كۆمەل .

نوسىنى : محسن عبدالحميد

ۋىرگېرانى : ھەۋرامان محمدامىن

چاپى يەككەم : ۱۴۱۶ك - ۱۹۹۵ ز

۱۳- پۇشاكى بۇرۇئاۋاى ئە دادگاى عەقل ۋ ئۆزىن دا .

ئامادەكردنى : ئەۋن قادر

چاپى يەككەم : ۱۴۱۸ك - ۱۹۹۸ ز

۱۴- پۇشاكى ئىسلامى ماىەى خۇش بەختى تاك ۋ كۆمەلە

نوسىنى : أحمد میرزا پۇستەمى ژىرو

سالى ۲۰۰۹

۱۵- تەۋرىمى جنس ۋ ھەرىسى لاۋەكان .

نوسینی : مصطفى زمانى

ومرگيرانى : هيرش محمود سہنگہ سہرى

چاپى چوارم : ۲۰۱۰ ز

۱۶- حہ لال و حہ رام لہ نيسلام دا .

نوسینی : د. يوسف قہرزوى

ومرگيرانى : ماموستا ملا حمہ امين كريم

چاپى يہ کہم : ۲۰۰۳ م

۱۷- دين و ژين لہ ژير روشنانى و سپارده كانى (رب العالمين) .

نوسینی : فاتيح مہ لا رەسون شارستينى

چاپى يہ کہم : ۱۴۲۶ ك - ۲۰۰۵ ز

۱۶- رەوشتى نافرہت لہ نيسلام دا .

نوسینی : محمد رشدى عبيد

ومرگيرانى : غازى اسماعيل

چاپى دووم : ۱۴۳۱ ك - ۲۰۱۰ ز

۱۷- ژنان و كارو بارى ژنان لہ نيسلام دا

نوسینی : نە حمہ د و كاكہ محمود

چاپى يہ کہم : ۱۴۳۰ ك - ۲۰۰۹ ز

۱۸- فيقہى نافرہتى موسلمان

نوسینی : ابراهيم احمد جمل

ومرگيرانى : ابوبكرى صديقى

چاپى يہ کہم : ۱۴۱۹ ك - ۱۹۹۸ ز

۱۹- لاوان و ناستہ نگہ كانى سہردہم .

نوسینی : عبدالسلام مہدمنى

چاپى يہ کہم : ۲۰۰۸ ز

۲۰- هیمهت بهرزی .

نوسینی : نه نذازیار عوسمان

چاپی یه کهم : ۲۰۰۷

۲۱- هاكا نیسلام گه رایه وه، توئینه وه میه کی کورت دهریاری داهاتوی نیسلام

نوسینی : نیکرام کهریم

چاپی یه کهم : ۲۰۰۹ ز

حیجاب تاجه

به سهری هموو کس ناشی
نالای ددولته تی رهوشته
نهی تنها پارچه قوماشی
چهی بهرگری و شه رهنه
نهمیت گشت گورگ و دالاشی